

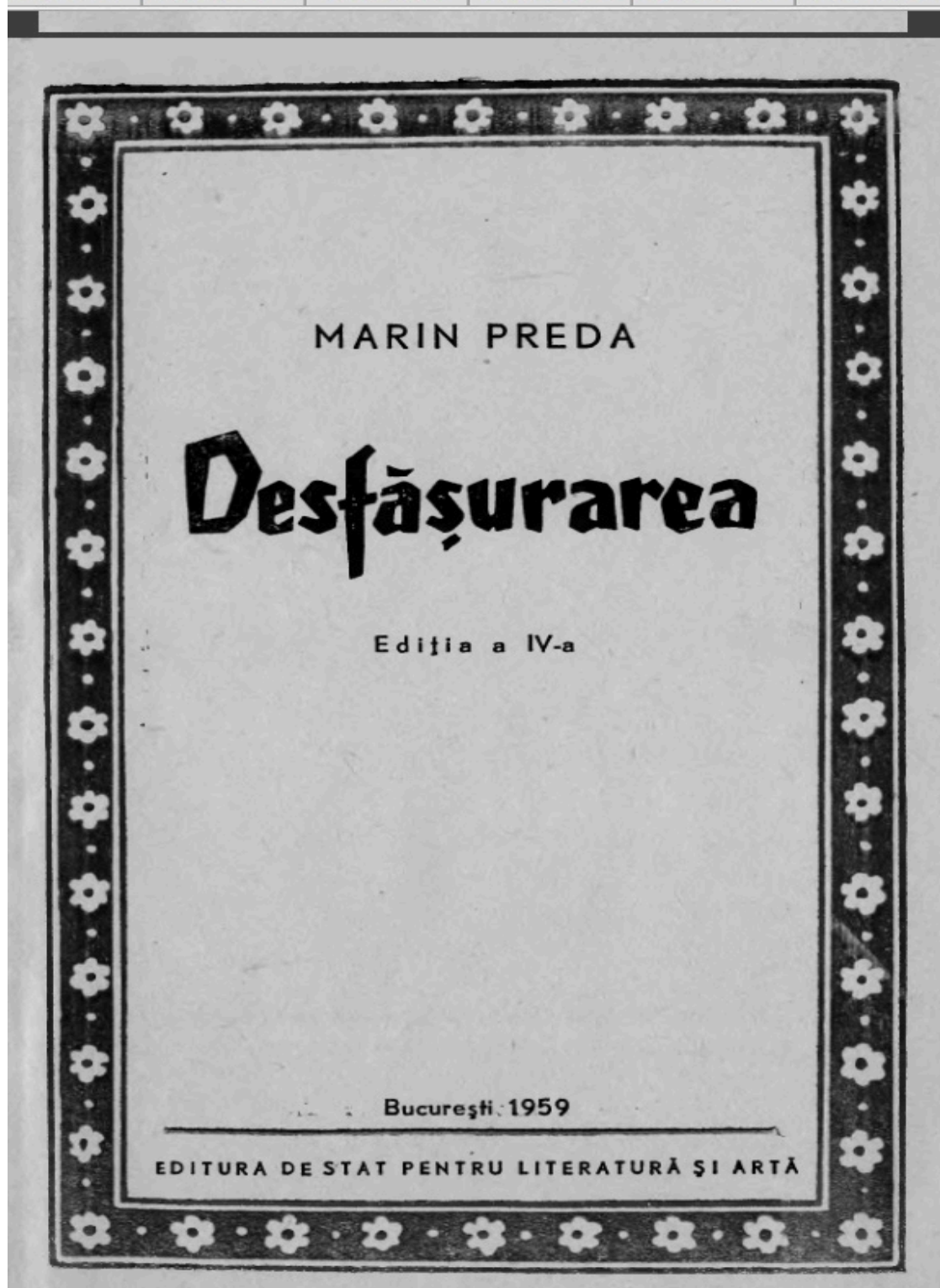
BIBLIOTECA TARANULUI MUNCITOR

MARIN PREDĂ

Desfășurarea

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXII
XXIII
XXV
XXVIII
XXIX
XXX
XXXI
XXXII
XXXIII
XXXV
XXXVI
XXXVII
XXXVIII
XXXIX
XL

I

Ilie Barbu se trezi din somn cu ochii limpezi, ușor și liniștit ca din nimic, cu toate că se culcase seara frînt de osteneală. „Uite, domnule, s-a făcut dimineață”, gîndi el cu mirare. Vru s-o scoale și pe muiere, dar o mai lăsă; abia se revărsaseră zorile.

Se dădu jos de pe prispă și porni încet spre grădină. Călca așa de lin că nici dulăul care dormea lîngă prispa casei nu-l simți. Ilie întîrzie puțin prin șopron, apoi intră tot așa, pe neauzite, în grajdul cailor. Dar caii îl simțiseră încă de-afară: cît păși înăuntru, ei îl întîmpinară cu nechezatul lor coborît, aproape omenesc, lovind ieslea cu nerăbdare: „haide, domnule, ni-e foame, cît vrei să te mai așteptăm?”

— Păi dar! Vezi să nu! le spuse Ilie, ferindu-se supărat de capetele lor. Dă-te încolo d-aici!

Se urcă pe scara grajdului și trînti de-acolo de sus doi snopi de iarbă uscată. Îi trînti drept în iesle. Se apucă apoi să dea cu țesala. Supărați de țesală, caii încercau fără rost să treacă unul în locul altuia.

— Cînd ți-oi da eu una acuma, Zamfire, auzi cîinii în Giurgiu, amenință Ilie. Să vedem cînd o să te duc *colo*, ce-i mai faci?! O să dai din colț în colț, puturosule; habar n-o să mai am de tine, auzi, mă? Sau să nu te dau? Te dau!...

D-aia nu mai putea Zamfir, că o să-l dea *acolo*! Răvășea iarba nepăsător, sforăia zgomotos și cînd țesala îl atingea pe sub burtă, prin vreun loc subțire, înălța coama supărat și îl izbea pe Ilie cu coada.

Într-un tîrziu, Ilie ieși din grajd. Văzu că muierea se sculase, iar băiatul se pregătea să se ducă cu oile pe izlaz. Ilie se așeză pe prispă și îi spuse băiatului nu știu ce, să aibă grijă...

În acest timp nevasta se așezase și ea alături pe prispă și

răscolea într-un sac, încărcat cu betelii, rămășițe de ciorapi, mîneci, ghemotoace de lînă...

— Ce zici, Gherghino? Ia spune, fă, îmi mai dai aprobarea? întrebă Ilie după lungă vreme de tăcere, zîmbind cu șiretenie.

Așa se hotărîse; pentru înscrierea în colectiv trebuia și aprobarea muierii; cu alte cuvinte să se iscălească și ea acolo.

— Aprobarea ți-o dau eu, dar uite că n-ai cămașă pe tine, răspunse Gherghina cu un glas mohorît.

Își dăduse seama că n-are să găsească ceea ce căuta. Băgase în apă, aseară, cămașa lui cea mai bună și nu ținuse la spălat, plesnise la umeri. Căuta acum un petic ca să i-o cîrpească și nu mai găsea. Totul era spumuit, se făcuse praf...

Se uită la el cum stătea pe prispă și-i văzu spinarea lată, puternică, puțin încovoiată... „Doamne-doamne, gîndi, cuprinsă de jale, ce-o să mă fac eu cu el cînd n-o mai avea putere! Cămașă bună nu mai are, de mîncat îi dau numai ștevie... și muncește..

— Ilie, îi spuse cu un glas stins, lăsînd brațele moi în grămada de zdrențe. Ce facem noi? Ți s-a rupt cămașa și nu găsesc petic...

Abia îndrăznea să vorbească, parcă ar fi vrut să intre în pămînt. El tăcea și ea crezu că l-a supărat. I se topi inima de părere de rău. Rămase frîntă lîngă sacul cu trențe, nemaștiind ce să facă.

— Hă! Va să zică începem, Gherghino. Mă duc, fă! Mai stau nițel să mai treacă cineva devale, și mă duc! zise Ilie după lungă vreme de tăcere, parcă n-ar fi auzit ce-i spusese muiera. Uite că trece, spuse el deodată, frîngîndu-și gîtul spre șosea.

Se ridică de pe prag și porni agale spre poartă. Gherghina tresări, se ridică, se uită în urma lui cu neliniște și încordare. Se vedea că îi umblă ceva prin cap, un gînd care nu izbutea să se limpezească. Era atît de atentă la acel ceva, încît chipul i se lungise și gura îi rămăsese deschisă.

Cînd Ilie Barbu fu la poartă, ea se dădu repede jos de pe

prispă și îl ajunse din urmă:

— Ilie, stai! îl opri ea tulburată.

— Ce e, fa? se răsuci el, nedumerit.

— Unde te duci cu cămașa aia? întrebă cu teamă mare, ca și când amîndoi s-ar fi aflat la un pas de nenorocire.

Ilie Barbu trebui să se întoarcă. Așa era, avea cămașa neschimbată. Gherghina venea în urma lui cu aerul îngrijorat, dar și fericit, al omului care a izbutit cu o clipă mai devreme să împiedice nenorocirea.

În tindă, Ilie își descinse cureaua de la pantaloni și-și scoase cu mare grijă cămașa peste cap. În acest timp, Gherghina răscolise într-o ladă și scosese de-acolo o bluză. Stătea cu ea în mînă și se vedea că e la grea cumpănă; de unde să rupă? De la mîneci sau din spate? Era singura pe care o avea și era încă bună. Nu era timp de pierdut; rupse cu hotărîre o mîneacă, făcu un petic mare, prinse cămașa curată a bărbatului, care se rupsesse la spălat, și începu să coasă cu mișcări iuți și dibace peticul.

— Ce făcuși, tu, fă, rupseși bluza? o întrebă Ilie holbîndu-se la ea.

— Las-o-ncolo, că nu mai era bună de nimic, răspunse ea îndîrjită pe neașteptate.

„Prea e de tot, muncești pînă cazi pe brînci și n-ai o cămașă în spinare. Ce socoteală o mai fi și asta?“ gîndi ea. Apoi spuse:

— Ce socoteală e asta, Ilie, te-am tot întrebat: de ce nu vor să plătească? Lovi-o-ar moartea de socoteală, că de cînd zic că o fac nici pînă în ziua de azi n-au mai terminat-o!

Ilie Barbu se așezase pe prag, despuiat pînă la brîu, și aștepta să-i coasă muierea cămașa.

— Tu coși acolo, sau ce faci?! o întrebă el plin de mirare. Te găsiși acum să faci socoteli!

— Uite că n-ai ce lua pe tine, izbucni Gherghina, ridicînd glasul. Ce-i faci dacă nu-ți mai dă nimic? Cu ce-ți iau cămașă? Sau o să umbli despuiat?

— Lasă că o să ne dea... murmură Ilie, nemaîștiind ce să-

i răspundă.

Așa era, cum zicea ea: munciseră la gospodăria de stat și nici pînă acum nu li se plătise. De ce, nu știa nimeni. „Mai așteptați, o să vă plătim, acum n-avem bani“, li se spunea.

— O să plătească ei, că n-or fi nebuni, zise Ilie, urmărind cu atenție cum îi pungălea muierea cămașa. Or fi încurcat socotelile p-acolo, spuse el într-un tîrziu, cu nepăsare.

— Au încurcat socotelile de un an de zile! Să fie să te duci peste ei cu ciomagul și jap! în spinare, să-i sature de socoteli.

Gherghina răsuci cămașa cu mînie, o aruncă pe pat și ieși să-și vadă de treburi. Se vedea că se stăpînește cu greu să nu spună mai multe.

Ilie Barbu se îmbracă cu cămașa cea nouă și se strîmbă, făcu pe nemulțumitul:

— Ce dracu făcuși? E udă pe la subsuori, exclamă el.

— Lasă, că se usucă pe tine! îi răspunse Gherghina din tindă.

Izbutise să lase la o parte necazurile. Veni în casă și se uită cu atenție la omul ei, să vadă cum îi stă cu peticul. Îl piguli de scame cu grijă, își apropie fața de spinarea lui și roase cu dinții un cap de ață, apoi se grăbi să-și vadă de-ale ei, de astă dată fără să-l mai ia în seamă pe bărbat.

Ilie își încheie strîns cureaua pantalonilor și se cercetă el însuși cu atenție. „Sigur, te-ai îmbrăcat cu cămașă curată, trebuie să te speli pe picioare!” Intră peste muiere în cealaltă odaie și îi porunci binevoitor să-i dea o oală cu apă fiartă. Tot dichisindu-se, ajunse în scurtă vreme și la pălărie. O cumpărase cu șase ani în urmă și dăduse pentru ea două duble de grîu. O luă în mînă și începu să dea cu peria peste ea. Ciudat lucru, în loc să se curețe, pălăria se umplu de pete, și cu cît da mai tare cu peria, cu atît petele se albeau și se făceau mai mari. Ce-are a face! Netulburat, Ilie începu să scuipe peste ea și în cele din urmă petele trebuiră să piară.

II

Între timp, soarele se ridicase sus și încălzea satul cu razele lui domoale. Se apropia toamna. Ilie Barbu ieși pe prispă și se rezemă de stîlpul casei. Aștepta să treacă cineva, să se ducă împreună cu al alții. Nu așteptă mult. În curînd văzu doi inși. Erau Vasile și Gheorghe Ciobanu, cei mai buni prieteni ai lui. Copilăriseră împreună pe izlaz, păzind cîteșitrei oile satului. Adică nu cîteșitrei, mai era unul... Da, mai era unul, dar acela fugise, nu mai știau nimic despre el.

— Vasile, măi Gheorghe, unde vă duceți, mă? îi întrebă Ilie, ca și cînd n-ar fi știut unde se duc cei doi.

Frații Ciobanu nu se opriră din mers, nu-l luară în seamă pe Ilie. Unul dintre ei aruncă în treacăt:

— Ce faci, mă Ilie?

— Vă duceți de vale? Stați să merg și eu, zise Ilie, grăbindu-se să iasă din curte.

Trebuie să se grăbească tare să-i ajungă din urmă, fiindcă prietenii lui își vedeau de treabă, vorbeau între ei nu se știe ce.

— Ilie, mai strigă Gherghina de pe prispă, vezi poate te întîlnești pe-acolo cu alde Voicu Ghiocoaia. Cînd are de gînd să ne dea bumbacu-ăla?

„Muierile astea! gîndi Ilie necăjit. Niciodată nu se potrivește ce e la tine în cap cu ce e la ele!“

— Vasile, ce ziceți voi de alde Stancu? Nu mai vrea să se înscrie, ați auzit? Ce dracu l-o fi apucat? îi întrebă el pe prietenii săi.

Frații Ciobanu se uitară unul la altul și nu răspunseră nimic. Tocmai despre alde Stancu vorbiseră și ei pînă acum dar nu socotiră să-i mai spună și lui Ilie părerea lor.

— Ei da! și alde Pătăleață tot așa, spuse Ilie mai departe. Pînă acum zicea că da, da, și mai ieri auzii că cică nu mai vrea muierea. Ai, mă? Ce ziceți voi de ăștia?

Și despre Pătăleață vorbiseră frații Ciobanu, dar nici de

astă dată nu-i dădură atenție lui alde Ilie, lăsară întrebarea lui să atîrne în aer.

— ...Pe urmă eu i-am spus că dacă e vorba pe-așa, mai e și lumea! Să vedem lumea ce-o să zică! exclamă Vasile Ciobanu.

— Cum?! Dar alde Didel?! Dar Voicu Ghiocoeaia?! izbucni celălalt frate ridicînd brațele în aer.

Ilie Barbu nu înțelegea nimic, dar asculta totuși cu atenție mare.

— I-am spus și de alde Didel, și de Voicu Ghiocoeaia, și de toți și i-am mai spus că noi sîntem contra.

Se făcu tăcere. Frații Ciobanu călcau rar și arătau îngîndurați. Ilie Barbu tot nu înțelesese mare lucru. Ar fi vrut să știe și el despre ce e vorba, ca să poată fi de părerea lor. Parcă înțelesese ceva, că e vorba de alegerea președintelui gospo- dăriei și că nu se știe cine spunea despre Bădîrcea că n-ar fi bun.

— Cine, Bădîrcea? întrebă el cu însuflețire. Nu e rău! spuse el încredințat că le va face plăcere prietenilor.

Vasile și Gheorghe Ciobanu se prefăcură că n-au auzit. Întoarseră capetele în altă parte ca și cînd Ilie Barbu ar fi spus o prostie.

„Uite, că eu nu m-am gîndit la cine o să fie președinte! Hm!“ făcu Ilie, mirîndu-se de el însuși. „Bădîrcea? Bădîrcea de fapt nu e bun”, hotărî el după ce se mai gîndi.

— De fapt, n-aveți dreptate, zise Ilie, luînd ușor lucrurile. Lasă că vedem noi mai pe urmă, să vedem ce zice și Anghel!

— Anghel! Ce-are aface Anghel! exclamă Vasile Ciobanu fără respect.

Se apropiaseră de sfat, așa că Vasile și Gheorghe socotiră că nu e de nici un folos pentru Ilie să afle ce mai cred ei despre alegerea președintelui. Arătau mereu gravi și bătoși. Cînd ajunseră, se amestecară de îndată printre oameni și începură să caute pe cineva. Ilie Barbu rămase singur. Se adunase destulă lume. Numai Ilie Barbu și încă doi-trei erau desculți și în cămăși; ceilalți aveau flanele sau jiletci, bocanci

sau opinci. Nici unul însă nu arăta așa curat ca Ilie Barbu, cu cămașa sa cu petic în spinare, proaspăt spălată și cu pălăria pe cap bine periată.

Rămas fără cei doi prieteni, Ilie începu să se uite în dreapta și în stînga la oameni, să se întoarcă pe loc, să dea noroc cu unul și cu altul... Se uita la toată lumea cu ochi larg deschiși, fără să clipească. „Mă vedeți? Eu sînt, Ilie Barbu! Ei, ce ziceți?”

Ce să zică, nu zicea nimeni nimic. Ilie însă nu băga de seamă, se oprea în dreptul unuia sau altuia și se uita la om cu tot sufletul, cu chipul luminat de o adîncă bucurie.

— Bă, Ilie, ce făcuși, mă, veniși? întrebă cineva la un moment dat, un glas nu se știe al cui, gros și puternic, care pluti cîteva clipe asupra adunării.

Ilie se răsuci spre cel care întrebuse, dar nu izbuti să-și dea seama cine era.

— Ce faci, bă, vino încoace, porunci glasul acela gros și puternic și de astă dată Ilie își dădu seama că Voicu Ghioceaia avea un astfel de glas.

Se grăbi spre el. Voicu era înconjurat de mai mulți inși, printre care și cei doi frați Ciobanu. S-ar fi putut crede că Voicu îl chemase pe Ilie să-i spună ceva, dar cînd Ilie se apropie, nu-i spuse nimic, ba chiar se întoarse în așa fel ca Ilie să stea pe de margine, în afara grupului.

Pe nesimțite se aduna din ce în ce mai multă lume. Însuflețirea creștea. Era însă o însuflețire mai greu de ghicit, nu ca aceea a lui Ilie Barbu. Oamenii vorbeau despre o mulțime de lucruri, dar foarte rar despre lucrul pentru care se adunaseră aci.

Într-un grup mai numeros, cineva povestea — și toți ceilalți îl ascultau cu atenție — cum într-o zi, din greșeală, și-a tăiat degetul cu toporul, cum s-a dus la spital, cum îi flencănea degetul, cum în timpul operației doctorul îl tot pisa cu vorba, întrebîndu-l, de pildă, dacă nu îi e a muiere; cum a înțeles el că anume îl ținea de vorbă doctorul ca să nu simtă durerea, cum din cauza aceasta s-a supărat pe doctor și i-a

spus: „Hai, taie acolo, dă-l dracu’ de deșt...” Povestitorul arată amănunțit cum s-a vindecat, arată apoi degetul cu pricina și îl mișcă îndelung, spunînd că acum nu mai are nici pe dracu, ba chiar i se pare că e mai bun decît celelalte. Aici, cineva observă că dacă e mai bun decît celelalte, atunci să pună mîna pe topor și să-și mai taie cîteva. „Ce spuseși tu acum e taman ca alde cutare care tot așa, într-o zi...” începea un altul după ce hohotele de rîs încetau.

Ilie Barbu nu prea își găsea locul, nu se pricepea să vorbească despre altceva, cum făceau ceilalți. Privirea lui deschisă îi cam stingherea pe unii, care de fapt se și fereau de el, se prefăceau că nu-l văd.

„Nu știm cum o ieși, dar sîntem bucuroși fiindcă tragem nădejde, da, da, tragem nădejde în afacerea asta! Dar pînă la binele pe care îl vrem noi, mai avem, așa că să nu ne pierdem firea de bucurie. Hai, mai bine să vorbim despre altceva!” Astfel gîndeau unii, dar nu le trecea nici o clipă prin cap că toate acestea trebuiesc spuse lui Ilie, adică să gîndească și el la fel. Dacă Ilie poate să se bucure din tot sufletul, ce rost are să-i strice bucuria? Și pe urmă s-ar putea ca Ilie să aibă el dreptate, e greu să știi cum o fi! Poate că o fi știind el ceva!...

Ilie Barbu însă nu știa mai mult decît alții, ba chiar îi scăpau unele lucruri, cum era, de pildă, alegerea președintelui gospodăriei. Pentru el, *principalul* era că aveau să înceapă o viață cum nu mai fusese vreodată: să are, să semene și să culeagă bucatele la un loc, apoi să le împartă după munca fiecăruia. Dar cum se vor petrece toate acestea, cine să aibă grijă ca lucrurile să iasă bine, cine să fie tras la răspundere dacă ceva are să iasă prost, toate acestea nu i se păreau lui Ilie niște lucruri la care să se gîndească în mod deosebit. *Principalul* era că viața cea veche era lovită acum chiar în temelia ei. De-acî înainte oamenii se vor băga în seamă și se vor împrieteni nu după cîte pogoane are fiecare, după cîți cai, boi sau porci au în bătătură, ci după cum au să muncească și să se poarte în viața cea nouă care începea. Ilie știa că niciodată nu fusese băgat în seamă de oameni și vedea

că nici acum nu este. Cel puțin prietenii lui, frații Ciobanu, nici măcar nu se fereau să ascundă că se cred mult mai... și cu totul altceva decât el, deștepți, pe picioarele lor, cu capul bine înțepenit între umeri. Ilie știa însă că lucrurile nu stau chiar așa, dar numai într-o altfel de viață poți fi ceea ce ești. Se înscria în colectiv cu nădejdea în schimbări adânci. Era visul lui... Gospodărie colectivă? Că au să aibă mai multe bucate? Da, viața se va schimba, se vor schimba obiceiurile, ticălosul nu va mai fi lăudat, hoțul va fi pedepsit, iar cel învățat să trăiască din munca altuia va fi silit să învețe ce înseamnă cinstea.

— Bă Ilie, ia vin'încoace, strigă Voicu Ghiocoeaia, făcîndu-l pe Ilie Barbu să tresară din visurile sale. Ce păzești tu p-aici? Ia du-te pînă colea la *meate* și ia-mi niște tutun!

Voicu Ghiocoeaia era îmbrăcat în *acre*, adică în haine prea orășenești: purta un costum negru ca de popă și cravată de mătase. Scoase portofelul și-i întinse lui Ilie, cu un gest hotărît, o hîrtie nouă, de-o sută. Îi puse hîrtia în mînă și îl bătu pe umăr:

— Du-te, mă, hai, repede, că eu am treabă aici, cu comasarea, o să intru în ședință. Mi-l aduci înlăuntru, în biroul organizației!

După ce îi spuse acestea, Voicu Ghiocoeaia îi întoarse spatele și-și continuă vorba cu Bădîrcea și cu ceilalți din grup. Ilie Barbu rămase nemișcat, cu hîrtia în mînă. Privirea sa larg deschisă clipea acum rar, a neînțelegere.

— Du-te, mă, ce mai stai, spuse și Bădîrcea băgînd de seamă că Ilie a rămas înțepenit.

Voicu Ghiocoeaia se răsuci spre Ilie și se uită la el cu mirare. Acum cîteva luni, Ilie și muierea lui lucraseră la el, la bumbac. Unde nu-l trimiseseră?

— Bă, să fie-al dracului! spuse Voicu Ghiocoeaia, supărat, luîndu-i lui Ilie hîrtia din mînă. Stane, du-te, mă, tu, pînă la *meate* și ia-mi un tutun!

Stan era curierul sfatului. Clătină din cap și arată înlăuntru, adică nu se poate, el e curierul sfatului, poate să-l

cheme președintele.

— Dă-ncoace, că mă duc eu, spuse un om mărunțel, nebărbierit, cu mustățile îngălbenite de tutun. Da-mi dai și mie...

Ilie Barbu mai clipea încă a nedumerire. Înțelese că i se întâmpla încă o dată acel lucru care-l făcea totdeauna să-și simtă inima lovită și sufletul călcat în picioare. Voicu Ghiocoeaia se purta cu el ca și când ar fi fost sluga lui. Era nedumerit. Voicu se înscria și el în colectiv. Cum de nu înțelegea că nu mai avea dreptul să se poarte așa?

În aceeași dimineață mașina raionului de partid pornise spre sat aducând în ea pe întâiul și al doilea secretar. Wilis-ul străbatea cu viteză drumul de țară, înecând cu pulbere căruțele întâlnite sau prinse din urmă.

— De când n-ai mai fost prin sat, tovarășe Țurlea? întrebă la un moment dat Ion Niculae, secretarul raionului.

Al doilea secretar stătea în spate și se uita drept înaintea sa. Arăta puțin îngîndurat și nu auzi întrebarea. Ion Niculae își răsuci gîtul și întrebă din nou.

— Prin sat, zic. De când n-ai mai fost?

— A! Prin sat? Din 45.

— Ai stat mult atunci?

— Am fost cu reforma agrară.

Cîtva timp nu-și mai spuseră nimic. Secretarul raionului arăta însă bucuros și mulțumit.

— Ce zici, tovarășe Țurlea? Te-ai gîndit atunci că peste șase ani o să te întorci în satul dumitale?! Să vezi ce gospodărie se formează acolo! E o atmosferă bună, să știi, are să se înscrie jumătate din sat. În raionul Ghimpați sînt douăzeci de sate și au numai trei gospodării.

— La noi, asta de-acuma e a șaptea, completă șoferul, uitîndu-se înapoi la al doilea secretar.

Țurlea cunoștea acestea, i se spusese de la bun început. Se întreba acum pentru ce îi place tovarășului Ion Niculae să i le spună a doua oară. E drept, Țurlea venise la raion de numai cîteva zile. Tovarășul Ion Niculae socotea

pesemne că e bine să-i spună de mai multe ori același lucru.

— Mai cunoști oamenii, tovarășe Țurlea? întrebă Ion Niculae după o vreme.

Țurlea se gândi o clipă, vru să răspundă, dar nu avu timp: șoferul era și el un om care gîndea. Se răsuci spre Țurlea și-și dezveli dinții foarte familiar:

— Ce-or să zică acum *aliații* cînd te-or vedea! spuse el.

— Măi tovarășe, lasă-te de expresii d-astea, spuse Țurlea după cîtva timp.

Îl supăra cuvîntul, îl mai auzise și prin birouri. *Aliații* erau adică, vezi dumneata, țărani! Noi, șoferii și ăștia de prin birouri, sîntem șoferi și funcționari, nu *aliați*.

Auzind mustrarea, șoferul se roși. Se vedea că nu e învățat ca un tovarăș secretar să se poarte cu el în felul acesta.

— Uite, asta e gospodăria de stat Udupu, spuse Ion Niculae adresîndu-se din nou lui Țurlea.

— Da. Mă întrebați dacă mai cunosc oamenii din sat, răspunse Țurlea. Pe unii îi cunosc bine, am păzit vitele împreună, cînd eram mici. Chiar pe-aci unde e gospodăria asta de stat. Era moșia episcopiei pe vremea aia. Cum merg gospodăriile de stat, tovarășe secretar?

— Asta de-aci merge bine, are pămînt bun, răspunse Ion Niculae, după ce se gîndi cîteva clipe. Avem una în Popești, care a compromis bumbacul; n-au avut ploaie la timp.

„Nu, măi frate, altceva întreb eu“, îi răspunse Țurlea în gînd. Apoi îl întrebă de-a dreptul:

— Nu, din punct de vedere al cadrelor!

Șoferul interveni în discuție întrebîndu-l pe secretarul raionului dacă să meargă în sat sau să oprească aici lîngă siloz.

— Oprește aici, spuse secretarul.

Ajunseră la gară, doi kilometri depărtare de sat. Țurlea deschise ușa.

— Va să zică treci întîi pe la siloz, îi spuse secretarul arătînd cu mîna spre o construcție cu schele. S-ar putea ca

ședința noastră la regională să țină mult, continuă secretarul. Sînt multe raioane unde munca pentru colectări s-a desfășurat prost. Trebuie să vedem ce e de făcut. La noi, nu; noi avem altă situație.

„Măi frate, mai mi-ai spus-o și chestia asta cu colectările! îi răspunse Țurlea în gînd, coborînd din mașină. Nu te supăra, dar cînd am trecut pe la regională, înainte să vii aici, tovarășul Mircea mai avea el și alte păreri...”

— Ei, atunci, vezi să se desfășoare lucrurile cum trebuie, tovarășe Țurlea, continuă secretarul. Dacă mai ai nevoie, telefonează-i tovarășului Sergiu; el cunoaște bine situația.

— Am să văd eu. Într-un caz iau legătura cu regionala, dacă nu vă întoarceți pînă diseară.

— Nu e nevoie! Zici că îl cunoști pe Prunoiu!

— Da, îl țin minte.

— A lucrat cel mai bine în chestiunea gospodăriei, ai să-ți dai seama repede. Trebuie să ai grijă; secretarul de-acolo, Anghel, crede că Prunoiu se substituie biroului. Noi avem experiență: așa se întîmplă cînd președintele sfatului e mai activ; face unele greșeli, dar nu se substituie biroului, cum i se pare lui Anghel.

Țurlea se făcu atent. Va să zică, Prunoiu, președintele sfatului, e un om activ, el a lucrat cel mai bine în chestiunea gospodăriei. Anghel, secretarul organizației, e un om slab, crede că președintele se substituie biroului organizației. Asta e o problemă serioasă.

— Dar nu e o problemă; dacă era o problemă n-am fi lăsat noi lucrurile așa. În general e o atmosferă bună, continuă secretarul, parcă i-ar fi ghicit gîndurile. Chiaburii au pierdut influența în satul ăsta; am desfășurat noi demult artileria grea! Lucrăm de trei luni în direcția asta.

Mașina se puse în mișcare și în curînd nu se mai văzu. Rămas singur, Țurlea o luă spre siloz, întîrzie acolo o jumătate de ceas, apoi se grăbi să plece în sat. Cunoștea drumurile; părăsi șoseaua și o luă de-a dreptul peste izlaz. La început el merse repede, cu grabă, așa cum mergea pe străzile

oraşului industrial, de unde abia venise. Nu merse însă nici cîteva minute şi, fără să-şi dea seama de ce, se pomeni cuprins de un simţămînt nesuferit. Avea multe treburi şi voise să se gîndească la unele din ele, chiar în sfertul de oră cît avea de mers. Se simţea puţin îngrijorat; se ducea în satul unde copilărise, cu o sarcină de partid. N-ar fi fost mai nimerit să se fi dus întîi în alt sat? Tovarăşul Ion Niculae...

Țurlea încerca să-şi dea seama de situație așa cum reieșea ea din spusele secretarului. Nu izbutea însă eu nici un chip, mintea i se împiedica de ceva. Încetini pașii fără voie și deodată își dădu seama că acel ceva care avea atîta putere asupra lui, care-l împiedica să meargă mai repede și să se gîndească tot așa de grăbit la treburile lui, se afla chiar în preajma sa.

Se opri gîfîind puţin, își scoase șapca și se șterse pe frunte de sudoare. Deodată își dădu seama că a mers pe locuri cunoscute. Ridică fruntea și își lăsă privirea să alunece peste întinderea fără margini a cîmpiei. Inima începu să-i bată foarte tare și un zîmbet copilăresc îi luminează trăsăturile încrețite de griji. Ea era, cîmpia, o cunoștea... Cum de uitase că ea nu te lăsa să mergi pe ea fără să n-o vezi? Nu puteai să gîndești fără ea!

Țurlea auzi un piuit subțire de clopoței, care îi atinse urechea ca un zvon de pe altă lume. Apoi de undeva, nu se știe dincotro, auzi un glas omenesc, atît de slab și de îndepărtat, dar pe care cîmpia îl aducea totuși așa de aproape, încît i se păru că nu a auzit acel glas, a gîndit numai.

Se urni din loc și porni agale, așa cum se cuvine. De îndată își simți gîndurile mult mai limpezi, descurcate, legate între ele și mai ales grozav de simple. Acest lucru îi aduse în inimă o bucurie plină, adîncă, cum nu mai simțise de multă vreme. Pe neașteptate simți poftă să cînte și cîntă într-adevăr, dar ceva foarte nedeslușit: frînturi de melodii, de marșuri... Da, desigur, are să vadă la fața locului cum stau lucrurile. „Nu e bine că Anghel crede că președintele se substituie

organizației. Asta înseamnă că e un secretar slab. Trebuie ajutat, sau dacă nu e în stare să facă față, oamenii să-și aleagă alt secretar. Tovarășul Ion Niculae spune că nu e o problemă. Dacă e așa, atunci de ce a mai pomenit despre chestiunea asta? Ba chiar a spus: «Trebuie să ai grijă; secretarul de-acolo...» Va să zică, trebuie să aibă grijă, prin urmare e o problemă.”

Tot gîndindu-se, Țurlea se împiedică la un moment dat de ceva și se uită mirat înapoi. Nu văzu nimic, dar caută totuși în iarbă cu vîrful bocancului și găsi un lemn înfipt în pămînt ca un țaruș. Țurlea se înveseli grozav, exclamă de cîteva ori „aha!” cu mare satisfacție, scoase țarușul și începu să se uite cu atenție la el. Se vedea că asemenea țaruș îi este bine cunoscut. Pe locul acela iarba era veștedă, se vedeau bulgări mici de pămînt, semn că se săpase, că acolo era ceva. „Aici trebuie să fie”, spuse Țurlea cu glas tare, cu bucurie copilărească, și începu să caute încet, cu țarușul, pe o porțiune mică de tot. Dădu apoi pămîntul la o parte și ieși la iveală întîi o mînușă de oală, apoi oala întreagă pe care Țurlea o trase încet și o puse alături pe iarbă. Oala era mare, cel puțin două kilograme și era legată la gură cu o bucată groasă de postav.

„Ia uite la ei, au învățat șmecheria de la alde Ilie Barbu, gîndi Țurlea din ce în ce mai înveselit. Hm! Credeam că numai noi ne țineam de drăcii!” Se aplecă și vru să desfacă postavul cu care era acoperită oala.

— Ce faci acilea, tovarășe?

Tresări și se răsuci încotro auzise glasul. Ia te uită! La numai cîteva pași de el, trei băiețași stăteau proptiți în ciomege, și îl cercetau cu un aer foarte neprietenos. Parcă răsăriseră din pămînt. Țurlea arătă oala cu mîna și se răsti la ei:

— Bine, mă, voi v-apucați să mulgeți oile oamenilor pe izlaz?

— Dar pe unde să le mulgem? răspunse unul tot așa de răstit.

— D-aia te plătește omul, să-i mulgi oaia?

Ei nu ziseră nimic, dar se vedea că băiatul care răspunsese răstit avea grozavă poftă să se răfuiască cu hoțul care dezgropase oala.

— Și ce-ți veni de dezgropași oala-m'? întrebă el țândăros.

Lui Țurlea îi plăcu cum îl luau la rost. Nu se sfiau de loc. Se uită mai bine la ei și unul i se păru că seamănă cu cineva cunoscut.

— Al cui ești tu, mă?

— Cine, eu? întrebă cel țândăros.

— Nu tu, ție am să-ți rup urechile; ăla din spatele tău, tu, ăla cu ochii mari, al cui ești?

— Al lui Ilie Bărbu!

Țurlea se uită cu atenție la el și fluieră a mirare.

— Al lui Ilie Barbu?! Semenii cu el mai bine decât semăna el cu tine când era mic. Ce face el acum?

— S-a înscris în colectiv, răspunse foarte sigur pe sine cel țândăros, parcă ar fi știut el multe despre colectiv.

— Și tat-tău de ce nu s-a înscris, mă, urechiatule? îl întrebă Țurlea zîmbind.

— Ba s-a înscris, i-o reteză băiatul.

— Ei, ia desfaceți oala, să vedem, s-a prins laptele?

— Cum o să se prindă, dacă abia azi dimineață l-am îngropat? îi explică țândărosul, ceva mai prietenos. Și dumneata ce cauți p-aici, ești de la siloz? îl descusu băiatul.

— Da, sînt de la siloz și sînt prieten cu toți învățătorii voștri de la școală. Am să vă spun că mulgeți oile oamenilor pe izlaz. Așa pionieri sînteți voi? spuse Țurlea îndepărtîndu-se.

— Poți să ne spui, îi strigară ei din urmă, cu nepăsare. Ce să facem? Noi ce să mîncăm?

IV

Întâmplarea cu oala ascunsă în pământ îi aduse lui Țurlea în minte întreaga copilărie. Păzise oile împreună cu Ilie Barbu și cu cei doi frați ai lui Ciobanu. Iarna se duceau la școală și când se desprimăvăra, părinții îi băgau la oi. Cei doi frați Ciobanu rămăseseră repetenți în clasa treia și nu se mai duseseră de loc. Barbu Ilie râdea de ei toată ziua, amîndoi erau tari de cap, nu înțelegeau cu nici un chip cum se poate ca, scriind cifrele unele sub altele, să zici: atât și cu atât fac atât, scriem atât și ținem la mînă atât. De ce să scrii cinci și să ții una la mînă? De ce să încurci lucrurile și să nu scrii atât cît ai zis că face? Când aveau de adunat numai nule, atunci le plăcea. Zero și cu zero și cu zero și cu zero... Grozav le plăcea! Scoteau limba foarte fericiți, scriau încet în caiet, spunînd totodată rezultatul cu glas tare, să ia aminte Barbu Ilie și Țurlea că nu sînt chiar așa de nepricepuți.

Altfel se simțeau bine pe izlaz: jucau purceaua, bobicul, îngropau laptele, coceau porumb, furau pepeni și struguri și fluierau după fete, așa mici cum erau, iar când norii se îngrămădeau pe cer și ploaia zguduia cîmpia, jucau Țonțoroiul clănțănind din dinți, așteptând să se lumineze, să se despoaie de cămăși și să le usuce la soare. Nu coborau în sat decît dacă ploaia ținea toată ziua, altfel oamenii și chiar părinții îi trimiteau îndărăt pe izlaz. Băieții se temeau mai ales de cei care aveau oi mai multe. Aceștia îi înjurau și îi amenințau că la toamnă au să le scadă din plată. Băieții se răzbunau și ei, mulgîndu-le oile, altceva n-aveau ce face.

După prînz, când soarele începea să coboare, oile se îndepărtau de sat și se apropiiau pascănd de linia ferată. Se învățaseră să facă singure acest drum. Când ajungeau acolo, băieții știau că în curînd are să treacă trenul și atunci lăseau la o parte jocul de-a purceaua și se apropiiau de drumul de fier. Așa făceau în fiecare zi, se propteau în ciomege și se uitau cu uimire la roțile trenului, la necunoscuții care stăteau

la ferestre. Le bătea inima de fiecare dată, le străluceau ochii, li se tăia răsuflarea. După ce trenul pierdea, rămîneau tăcuți, neliniștiți, cu sufletul tulburat de dorinți. Jocul lor de-a purceaia nu mai avea nici un farmec, nici bobicul, nici laptele închegat în pămînt, nici pepenii furați.

Într-o zi, unul dintre ei, Țurlea Ion, îi spusese lui Barbu Ilie că s-a săturat de oi... că el le lasă și se duce. „Unde?” întrebese Barbu Ilie. „Unde-oi vedea cu ochii”, răspunsese Țurlea, uitîndu-se pierdut în urma trenului. „Dar de ce, cum așa?” Că nu mai poate, răspunsese Țurlea întristat. Da, așa era, nici Barbu Ilie nu mai putea, o să meargă și el. Au să lase oile, amîndoi au s-o ia pe drumul de fier, au să-și piardă urma...

Băieții nu mai puteau, se făcuseră mari, isprăviseră șapte clase. La examenul de diplomă care se ținuse pe „centru”, adică fuseseră examinați la un loc, de către o singură comisie de învățători, elevii cîtorva sate, Barbu Ilie a fost singurul oare a luat nota zece la matematici. La celelalte a fost mai slab, dar la matematici a uimit comisia. După examen a luat iar oile de coadă, dar cei doi băieți arătau din ce în ce mai întristați. Să stai în fața unei comisii de învățători, să fii întrebat:

„Elevul Țurlea Ion, spune-ne dumneata la ce an s-a urcat pe tron Dimitrie Canitemir...”, să spui cine era Dimitrie Cantemir, comisia să zică bravo Țurlea, pe urmă să te întorci acasă, să mănînci tot ca și mai înainte ciorbă de corcodușe, apoi dimineața să te scoli și să fluieri la poarta lui Enache ca să dea drumul la oi, Enache să iasă din casă cu burta lui cît toate zilele încinsă în chimir, să zică... „pe mă-ta de Țurlea, iar ai muls oile ieri, spune-i lui tac-tu că la toamnă am să-ți scad din plată...”

Țurlea nu pricepea cum se pot întîmpla toate acestea. Care era adevărul aici? Comisia de învățători sau înjurăturile lui Enache? Comisia îi spusese „elevul Țurlea”..., „dumneata”..., „Cantemir”..., Enache: „pe mă-ta de Țurlea, spune-i lui tac-tu”... Și trenul cu roțile sale, cu lumea aceea

necunoscută de la ferestre...

Într-o dimineață de toamnă s-au hotărât, au lăsat oile și amîndoi, Țurlea Ion și Barbu Ilie, au luat-o de-a lungul liniei ferate. Au mers pînă spre seară și au trecut prin trei gări. Știau încotro se duc: orașul se afla la șaizeci de kilometri de satul lor. În oraș, Barbu Ilie a început să se simtă neliniștit, spre deosebire de Țurlea, care tot timpul zicea: „Ha! Fir-ar ale dracului de oi... Pe mă-sa de Enache...” Toată ziua numai asta a zis și se bucura grozav.

Au dormit într-o piață. Dimineața s-au pomenit cu un ins, care semăna întrucâtva cu Enache, dar care era bine îmbrăcat și care s-a purtat frumos cu ei. I-a întrebat de unde sînt, ce caută la oraș, cum îi cheamă... I-a luat cu el, le-a dat să mănînce, i-a pus să spargă lemne, să frece dușumelele restaurantului, să care niște saci, niște dube de gaz, niște sifoane...

A doua zi la fel, a treia zi tot așa, timp de o săptămînă. După o săptămînă, Enache al doilea a stat de vorbă cu ei, i-a spus lui Barbu Ilie să plece, iar lui Țurlea Ion să rămînă. Lui Țurlea Ion i-a mai spus că îi dă un rînd de haine pe an și o mie de lei, iar lui Barbu i-a mai spus că o să-l trimită la cineva. Țurlea s-a bucurat că poate să rămînă la oraș. Barbu Ilie a spus că nu vrea, nu-i place, el se întoarce acasă...

Țurlea știa însă că nu e mare scofală să lași oile lui Enache din sat și să fugi să speli dușumelele lui Enache al doilea de la oraș. Își dădu repede seama că orașul e plin de băieți de seama lui care duc altfel de viață. Pe unii îi vedea foarte des. Erau ceva mai mari decît el, dar foarte mîndri, se uitau de sus la Enache al doilea, aproape că îi porunceau cînd se așezau la mese și cereau de băut. Țurlea nu pricepea cum niște tineri puteau fi atît de siguri pe ei, cînd erau așa de prost îmbrăcați, cu hainele lor înnegrite de sus și pînă jos de uleiuri. Fără să spună patronului, Țurlea intră în vorbă cu acești tineri, află că lucrau într-o uzină, află cu bucurie că uzina fabrica trenuri, că se lucra opt ore pe zi, că pentru o lună de zile acolo se plătea exact de zece ori mai mult decît

plătea Enache al doilea... Țurlea le arată diploma sa de șapte clase primare și se rugă de ei să-l ajute să intre și el acolo...

Aducându-și aminte de toate acestea, Țurlea simți o adâncă părere de rău că timp de cincisprezece ani de zile uitase aproape cu totul de prietenul său din copilărie. Știa că în sat împotrivirea omului asuprit este surpată pe dinăuntru și de cele două pogoane pe care le are, de cele trei pogoane jumătate, de cele patru pogoane și un sfert... Un pogon mai mult face ca împotrivirea să slăbească și mintea să se întunece, ești gata să convii că Enache a făcut avere fiindcă e un om cu cap și a muncit de dimineață și pînă seara, pentru ca mîine, cînd vei fi nevoit să vinzi pogonul ca să nu mori de foame, să fii în stare să dai cu barda.

Țurlea știa toate acestea și își închipuia lesne cît trebuie să fi îndurat Ilie Barbu în tot acest timp, cîtă nevoie o fi avut el să-l învețe cineva cum să lovească cu barda. Se gîndea mai ales la acei ani întunecați de dictatură fascistă. El, Țurlea, știuse ce are de făcut, învățase în uzină să cunoască dușmanul. Dar Ilie Barbu? O fi învățat Ilie Barbu să-și cunoască dușmanul său din sat, care încă și astăzi mai avea putere?

Țurlea grăbi pașii, nerăbdător să ajungă mai repede în sat.

V

Lîngă clădirea sfatului popular se afla un fel de bufet care nu avea altceva decît ȕică, salam și pastramă de vițel. Abia sosiți, inginerul cadastral Milică Costovici și inginerul semetist Gogu Pișculescu intraseră înăuntru, ceruseră ȕici și pastramă și se grăbiseră să se pună la punct. Președintele sfatului veni în curînd după ei. Gogu Pișculescu mîncă usturoi și se încrețea de plăcere. Cînd președintele intră înăuntru, Pișculescu își trase ochelarii pe vîrfu nasului, se uită pe deasupra lor la președinte și îi arată tot ce era pe masă:

— Tovarășe președinte, îi spuse, și îi arată amănunțit, zîmbind cu șiretenie, ȕicile, usturoiul, pîinea și pastrama de vițel, adică să poftească!

Era un bătrînel vioi și glumeț. Își scoase ceasul din buzunar, se holbă la el și îl lovi apoi peste umăr pe inginerul cadastral:

— Nu ȕi-am spus eu că la opt și jumătate sîntem aici? Ei?!

Costovici avea gura plină. Ca să răspundă, își dădu capul pe spate și strigă înecîndu-se.

— Asta fiindcă l-am tot îndemnat eu pe-ăla cu căruța. Dacă nu mîna repede, acum eram la fîntîna de la Șanea, nu mai eram noi aici să mîncăm pastrama de vițel.

— Dar usturoi de ce nu mănînci? îl întrebă Pișculeseu, apropiindu-și capul de urechea lui. A! ȕi-e frică?

Izbucniră amîndoi în rîs. Se înecau cu îmbucăturile și se prăpădeau de veselie. Pișculeseu întinse un deget ca o crenguță uscată spre pieptul președintelui.

— Cînd am fost anul trecut la Dor Mărunt, tovarășul Costovici avea una acolo... și s-a dus la ea parfumat cu usturoi. S-a supărat pe mine: nea Gogule, zice, fiți-ar usturoiul al dracului... hi- hi-hi... hi-hi-hi...

Inginerul cel tînăr se ridică mestecînd și își luă servieta

grăbit. Bătrînul se grăbi și el:

— Fă-ne rost de o găină, spuse el adresîndu-se omului de după tejghea. Să fie ciorbă și friptură... așa, în usturoi... cu mămăligă caldă...

Trecură printre oameni și intrară în biroul cel mare al secretariatului. Inginerii își trîntiră servietele pe masă, traseră scaunele și se așezară foarte bine dispuși. Pișculescu își scoase pipa și o vîrî, fără s-o aprindă, în colțul gurii. Din mișcările lor se înțelegea cu ușurință că nu făceau pentru prima oară astfel de lucrări.

— Ei, începem? întrebă secretarul comitetului executiv al raionului, care se afla în sat încă de ieri.

— Gata, începem, spuse Pișculescu cu pipa în colțul gurii, ascuțindu-și niște creioane.

Secretarul comitetului executiv raional ieși afară și spuse tare, de pe treptele de la intrare, adresîndu-se oamenilor adunați:

— Măi tovarăși, începem lucrările pentru înscrierea în gospodăria colectivă. Măi frate, ai să intri înăuntru și ai să te desfășori cu tot ce ai, așa cum te-ai trecut în cererea pe care ai semnat-o. Dacă ai uitat ceva, treci acolo și te iscălește. Să spui vecinii la nord, la sud, la est și la vest, adică ăia pe care îi ai! Dacă nu e, spui ce e, șosea, izlaz, pădure... Pe urmă locurile de pe lîngă casă: spui ce loc ai pe lîngă casă, cîți metri pătrați, arabil sau nearabil. La cîmp tot așa, dacă ai vreo fâșie nearabilă, o spui și p-aia! Și cu asta gata, începem desfășurarea!... Măi tovarășe președinte, unde ești? Ia vin' încoace!

Președintele sfatului se apropie.

— De ce nu dai drumul la radio? îl întrebă secretarul în șoaptă.

— Îi dă drumul acum, era stricat difuzorul. Acum merge, uite, acum îi dă drumul...

Într-adevăr, se auzeau cîrîituri și șoapte în pîlnia difuzorului; pe neașteptate, foarte puternic, izbucniră zgomotos niște țambale. Cînd zgomotul lăutăresc al

țambalelor începu să se înmoaie, o voce dulce de femeie îi dădu drumul unei doine:

*Foaie verde fir moho-or,
Mai țărane muncito-or...*

Țăranii muncitori ascultară cu mult interes această „doină”. Unul dintre ei, care nu se grăbea de loc să intre înăuntru, își dezveli dinții foarte vesel și strigă:

— Măi tovarășe președinte, dă, mă, un telefon la *radu*, la București, și spune-i ășteia să tacă din gură.

— Unde să dau telefonu, mă?

— La *radu*, la București, răspunse omul rîzînd.

Cu oarecare întîrziere președintele se dumiri.

Ăla făcea pe șmecherul, spunea *radu* în loc de radio.

— Fi-ți-ar *radu* al dracului! mormăi președintele, supărat, că trebuise să răspundă la o asemenea prostie.

Coridorul sfatului și biroul secretariatului se umpluseră de oameni. Cei doi ingineri, secretarul comitetului executiv al raionului, președintele Prunoiu și doi activiști ai raionului de partid stăteau așezați la o masă lungă, pe care erau întinse hîrtii, dosare și o hartă desfăcută a satului.

Mai la o parte, Anghel Gheorghe, secretarul organizației, stătea posomorît și asculta doi inși care îi povesteau ceva cu glas scăzut. Se pare că îi spuneau lucruri în parte cunoscute, pentru că nu-i asculta cu toată atenția. Totuși, spusele lor avură darul să-l întărite: la un moment dat îi lăsă, ieși în coridor și de-acolo se răsti la ei:

— la veniți încoace. Vin' încoace, Nicolae Burcea. Vin' și tu, Ilie Moacă. Ia veniți încoace amîndoi!

S-ar fi părut că îi amenință, dar după felul cum cei doi se grăbiră să-l asculte, se înțelegea lesne că amenințarea era adresată altcuiva. Cei doi, Ilie Moacă și Nicolae Burcea, arătau bucuroși, adică era bine că spusele lor îl întăritaseră pe Anghel.

În înghesuiala și murmurul de pe coridor, mișcarea

aceasta și schimbul de cuvinte între Anghel și cei doi nu puteau fi băgate în seamă. Totuși lui Prunoiu nu-i scăpară. Ieși de după masă, trecu grăbit prin coridor și se opri afară pe scări.

— Stane, du-te, mă, pe la alde Trafulică și cheamă-l încoace, îi spuse el curierului care stătea jos pe scări și fuma.

Cît îi auzi glasul, Stan sări în sus, gata să se ducă unde i se spusese.

— Trafulică? întrebă unul din frații Ciobanu. Am trecut noi pe la el! Vine acuma, măi tovarășe președinte.

— Și Didel?

— Am trecut și pe la Didel. Vin acuma amîndoi.

Prunoiu vorbise în așa fel, ca să fie auzit mai mult de Anghel și de cei doi decît de cei de afară. Se grăbi apoi să intre în biroul secretarului.

— A! exclamă el ca din întâmplare, oprindu-se lîngă cei trei. Ilie Moacă și Niculae! Ilie Moacă, să nu crezi că dacă intri în colectiv nu trebuie să mai dai cota de lînă. Te execut, taică! Eu am aici plan de colectări! Și tu, Niculae Burcea! Și tu ai ceva! Băgați de seamă că eu nu glumesc.

Amenințarea îl zăpăci pe Ilie Moacă; se apropie de Prunoiu și începu să se roage:

— Măi tovarășe președinte, n-am domnule! De unde să dau eu atîta lînă? Zău, îți cîntăresc în față toată lîna mea, și să vezi că mai mult de cinci chile n-am. De unde să dau eu șase chile? De ce m-ați pus voi cu atîtea chile?

Prunoiu îl ascultă, dar nu zise nimic; clătină doar din cap, iar rostul acestei clătinături îl înțelese pe deplin Ilie Moacă: dacă Ilie Moacă se poartă cum trebuie, președintele poate să-i micșoreze cota.

— Niculae Burcea, și tu ai ceva de dat! spuse Prunoiu uitîndu-se cu înțeles la Niculae Burcea.

— N-ar strica să te chiorăști mai bine în registrele alea, răspunse Niculae Burcea, respingînd hotărît amenințarea.

— Măi tată; ai dat, ești frate cu mine! zise Prunoiu ridicînd palma. E sfînt! așa că nu mă lua tu că să mă chiorăsc

mai bine. Ai putea să fii la locul tău.

Se grăbi apoi să intre în biroul secretarului.

— Hai încoace, spuse Anghel apucându-l pe Niculae de braț. Ilie Moacă, vin' încoace.

— Păi ce să mai viu, se codi Ilie Moacă. Vrei să-ți spun de două ori?

— Ilie Moacă, ai să dai cota de lână atît cît scrie la carte. Nu e după cum vrei tu sau Prunoiu, spuse Anghel abia stăpînindu-și mînia.

Ilie Moacă se uită cu îndoială la secretar. Oare așa să fie cum spune Anghel? Are el puterea asta? De unde să știe el, Ilie Moacă, ce este scris la carte? Cartea aia e în mîinile lui Prunoiu.

— Vino încoace, îl smulse Anghel din îndoielile sale. Trafulică a dat trei chile de lână și are mai multe oi decît tine. Cum o să dai tu șase chile? Sau ești nebun?

— Nu, că nu-mi convine să fiu nebun, că atunci trebuie să dau cît zice Prunoiu, răspunse Ilie Moacă înveselit.

Lui Anghel însă nu-i ardea de glumă.

— Stane, strigă el. Unde ești, mă?

Stan se arată la față, dar fără prea mare grabă.

— Du-te la tovarășul Mitrică și spune-i să vie aici, că am treabă cu el. Vezi că doarme, n-a stat acasă azi noapte. Să se scoale și să vie aici, că nu e timp de dormit. Du-te, nu mai sta, lasă că îi spun eu tovarășului președinte unde te-am trimes, trebui să mai adauge Anghel.

Intră apoi în încăperea organizației, care se afla chiar în clădirea sfatului; Niculae Burcea și Ilie Moacă veniră după el. Abia intrară și veni un al treilea.

— Uite că a venit și Pascu, spuse Niculae Burcea mulțumit.

Pascu era un om tînăr, părea să aibă treizeci de ani. Hainele sale, după ce că erau mînjite cu uleiuri, mai erau și îmbibate cu pospai alb de făină.

— Nu mai stăteai, dom-le Pascu? Te-ai împotmolit cu capul în făină, îl întîmpină Anghel morocănos.

Pascu își scoase șapca din cap și o azvîrli cu o mișcare repezită și dibace drept deasupra unui dulap cu broșuri. Clipi din genele sale, albite și ele de pospai, se așează pe banca din fața mesei și întrebă, fără să se supere cîtuși de puțin de primirea care i se făcuse:

— Ce s-a întîmplat, măi tovarășe Anghel?

Întrebase cu glas limpede și cald. Anghel tresări. Se vedea că prezența lui Pascu îi făcea bine.

— Dracul că e drac, măi Pascule, și tot n-ar pricepe ce se petrece aci la noi, murmură Anghel cuprins de o neașteptată mîhnire. Îi spun tovarășului Ion Niculae și tovarășul Ion Niculae zice că vrem să înăbușim un element bun...

Anghel oftă și-și propti tîmpla sa ușor încărunită în podul palmei. Amuți, nu mai zise nimic timp de cîteva clipe lungi. Toți știau că e vorba de Prunoiu. Pascu se uita cu uimire la Anghel. Erau cam de aceeași vîrstă amîndoi. Anghel arăta ceva mai îmbătrânit. Pascu nu-și amintea să-l fi văzut vreodată așa de întristat.

— Parcă noi am fi nebuni! Bine, sîntem nebuni, noi, biroul organizației! Ah, tată Prunoiule, cînd or începe oamenii să-și piardă răbdarea, să nu te aud că dai vina pe mine. Să nu te aud că te duci iar la tovarășul Ion Niculae să te plîngi, murmură Anghel mai departe.

— Ce-a mai făcut? întrebă Pascu.

— Stăteam ieri seara la *meate*, era și Bădîrcea, Trafulică, Didel și Voicu Ghioceaia, începu Niculae Burcea să spună... Era și ăsta, Ilie Moacă, și au venit mai pe urmă și alde Vasile și Gheorghe Ciobanu. Vorbeam despre gospodărie, și am înțeles că Bădîrcea crede că o să fie ales președinte, iar Ghioceaia socotitor.

„Asta la adunarea generală, să vedem ce zic oamenii și ce zice și Anghel”, am spus eu...

„Ce Anghel? Ce-are a face Anghel? a sărit Ghioceaia. Dacă ne-am fi luat după Anghel, n-am mai fi ajuns noi să convingem oamenii.”

„Cum așa, ce vorbă e asta? întreb eu. Cine a format

comitetul de inițiativă?”

„Prunoiu”, zice Ghiocoeaia.

— Hm! făcu Pascu ridicându-se numaidecât în picioare. Începu să se plimbe agitat prin odaie.

Îl cunoșteau toți; își pierdea repede cumpătul.

— Stai să vezi! La urmă de tot vine și Prunoiu. Îl văd că se uită la Ghiocoeaia și-i spune:

„Bă, socotitorule, ia fă colea o socoteală.”

Adică să facă cinste...

„Să facă președintele, că e mai ceva”, zice ăla și-i face cu ochiul lui Bădîrcea, adică să dea Bădîrcea. Au stat acolo și au băut cîteșitrei pînă la miezul nopții.

Pascu vru să spună ceva, dar în aceeași clipă ușa se deschise larg și apăru în prag chiar Prunoiu. El lăsă ușa deschisă de perete și ridică brațele supărat:

— Anghele, unde l-ai trimes pe Stan? Nu-l mai trimeteți așa care unde vreți voi! Noroc, Pascule: ai făcut situația aia? Fă-mi situația, tată, vrei să te rog de-o mie de ori?

— Care de-o mie de ori? Ieri am primit hîrtia! răspunse Pascu nedumerit.

Prunoiu le întoarse spatele și vru să plece, dar Pascu îl opri:

— Ia stai puțin. Închide nițel ușa și stai aci.

Prunoiu se holbă la el de uimire. Cum îndrăznea Pascu să-i vorbească așa?

— Ce e, mă?!

— Ia stai puțin aici. Stai aici, că nu-ți cad picioarele.

Cu tot pospaiul de pe față se vedea că lui Pascu îi năvălise sângele în obraji. Prunoiu închise ușa furios, dar nu se apropie de masă.

— Ce e, Pascule, ce te-a apucat?

Pascu izbi cu pumnul în masă și începu să strige:

— Să-ți intre în cap, tovarășe președinte, că mie nu mi-e frică de nimeni, nici de tine, și nici de cine ai vrea tu. Eu nu ascult decît de partid. Sînt în biroul organizației și nu-ți dau voie să te mai substitui biroului. În definitiv, cine crezi că ești

tu?

Se opri; se înecase, de mînios ce era.

— Ce e cu ăsta?! exclamă Prunoiu batjocoritor. Ce e cu tine, măi, tată! Zaci acolo la moară săptămîni întregi și pe urmă te trezești urlînd. Ți-am spus eu că ție îți place să te pui pe tine în *ipoteză*.

Anghel stătea mai departe cu tîmpla în pumn. Tăcea. Se înțelegea foarte bine din tăcerea lui că el nu socotește de vreun folos izbucnirea lui Pascu. Nu socotea de vreun folos nici să-l cheme la ordine pe Prunoiu. Îl criticase destul în ședințele organizației și se săturase să-l audă strigînd și amenințînd.

— Ce s-a întîmplat, Anghel? întrebă Prunoiu apropiindu-se supărat de masă.

— Lasă, că știi tu ce s-a întîmplat, răspunse Anghel cu răceală, fără să se uite la el.

Îi răspunse chiar cu oarecare nepăsare. Se vedea că se gîndește la ceva anumit și nu-i ardea să-i dea lui Prunoiu lămuriri de care acesta nu avea nevoie.

— Nu înțeleg nimic, se miră Prunoiu ridicînd din umeri.

— Cum nu înțelegi? sări Pascu. Pe cine ai întrebat tu cînd ai spus lui alde Bădîrcea că o să fie președinte?

— Și Ghioceaia socotitor, adăugă Niculae Burcea.

— Ghioceaia e membru de partid, e om deștept. Pe cine ați vrea voi să puneți socotitor? Și pe urmă ce e prostia asta? Ce, eu îi numesc? Adunarea generală! se spală pe mîini Prunoiu.

Anghel tresări. Se uită neclintit, drept în ochii președintelui și îi spuse:

— Adunarea generală! dar pînă la adunarea generală, faci *atmosferă* pentru ei.

— Și ce dacă fac? O să vă aștept pe voi? Eu nu sînt pentru Niculae Burcea. Niculae Burcea o fi el bun, dar Bădîrcea e și mai bun. Bădîrcea a adus aproape douăzeci de inși în gospodărie. Are influență! Ie-te la ei, pufni președintele batjocoritor. Muncesc singur pînă îmi iese sufletul și domnul

Pascu devine cu pretenții de comandă! Anghel, fie-al dracului dacă nu pui calul la șaretă și iar îl aduc aici pe tovarășul Ion Niculae...

— Da, bine! Du-te și-ți vezi de treabă, îi răspunse Anghel liniștit, proptindu-și din nou tîmpla în podul palmei.

Prunoiu în schimb se neliniște și cîteva clipe nu știu ce să mai zică. Amenințarea cu secretarul raionului nu-l speriasse de loc pe Anghel. Președintele ieși trîntind ușa:

— Stați acilea, că o să mai intre ei Pătăleață și alde Stancu în gospodărie!

După ce Prunoiu ieși, Ilie Moacă încreți din sprîncene:

— Are dreptate, Pătăleață și Stancu nu mai vor.

— Am trimis-o eu pe nevastă-mea să vorbească cu muierile lor, nu-ți face tu inimă rea, spuse Anghel scoțîndu-și tabacherea din buzunar. Pascule, ia fă-ți coala o țigare și așteaptă să vie Mitrică. Mitrică a pățit ceva azi-noapte, a stat închis la miliție, abia dimineața i-au dat drumul; m-au chemat ăia la telefon să mă întrebe despre el, altfel nici acum nu i-ar fi dat drumul. Ei, și dimineața cînd s-a întors, a trecut pe la barieră, p-acî pe lîngă pădure, și s-a întîlnit cu Ghioceaia, continuă Anghel după ce își aprinse țigara.

— Dar ce-au avut cu el de l-au arestat? întrebă Pascu uluit. Cum, pe Mitrică?! Dar de ce?

Anghel nu se grăbi să-i răspundă.

— S-a întîlnit cu Ghioceaia la barieră, spuse el a doua oară, netulburat. Trebuie să vie, e ostenit săracu, de la Udupu pînă aici sînt patru kilometri.

— Dar Ghioceaia ce căuta la barieră? întrebă Niculae Burcea puțin mirat.

— Să vedem ce spune Mitrică, n-am prea înțeles ce zicea, se feri Anghel, apoi, după un timp, adăugă oftînd: era supărat, săracu Mitrică!

VI

În biroul secretariatului inginerii terminaseră cu pregătitul hîrtilor și erau gata să înceapă lucrările. Fără să știe cum, Ilie Barbu se pomeni cel dintîi în fața pipei lui Pișculescu. Își roti privirea sa mare împrejur și se uită la oameni fără să clipească. „Mă vedeți, fraților, întrebă el mut, cu chipul luminat de bucurie. Ei, ce ziceți? Eu sînt, Ilie Barbu”, le mărturisea el încrezător.

Fără să se uite la el, Pișculescu îl întrebă:

— Numele și pronumele!

Ilie Barbu nu auzi. Stătea în picioare în fața mesei și se uita mereu cînd la dreapta și la stînga sa, cînd înapoi; zîmbea copilărește și într-o vreme se scarpină fericit în cap. Nu era greu de ghicit că se credea văzut de toți, că toată atenția celorlalți era adunată asupra lui.

— Spune, bă, numele acolo, Ilie, ce te tot uiți, se auzi la un moment dat glasul aspru și poruncitor al cuiva.

Ilie tresări, se aplecă foarte tare peste masă și se holbă la hîrțile inginerului.

— Barbu! Ilie Barbu! spuse el cu grabă și rămase cu privirea lui, care nu clipea, pironită în hîrțile inginerului.

Pișculescu îi scrisese numele, apoi întinse mîna spre el. Ilie nu înțelese, se uită la mîinile sale nedumerit, închipuindu-și că inginerul a văzut ceva la el și îi cere acel ceva.

— Dă-ncoace, spuse inginerul uitîndu-se pe deasupra ochelarilor.

— Hîrtia, Ilie, se auzi același glas aspru și poruncitor.

— Care hîrtie? întrebă el uitîndu-se nedumerit la toată lumea.

— Nu-i nimic, trece-l acolo, o să facă cerere pe urmă, interveni Prunoiu adresîndu-se inginerului.

Pișculescu își scoase pipa din gură și arată hîrțile, supărat.

— Ne încurcăm, eu trebuie să totalizez aici!...

— Nu-i nimic, trece-l acolo, spuse unul din activiștii raionului. Tovarășe Ilie Barbu, după ce te treci aici, o să-ți dea tovarășul președinte un formular și să faci cerere.

Pișculescu se aplecă spre secretarul comitetului executiv și explică în șoaptă:

— Să nu trebuiască să șterg, că așa fac ăștia, se înscrie, iar se șterge...

— Scrie-l acolo, i-o reteză secretarul.

— Cîte hectare, Ilie Barbu?

— Un hectar.

— Loc pe lîngă casă ai?

— Am.

— Cît?

— Un sfert de pogon.

— Vecinii? Pe cine ai la nord?

Ilie Barbu își spuse vecinii din toate punctele cardinale.

— Vite?

— Doi cai.

— Atelaje?

Ilie spuse atelajele și, cînd inginerul termină, nu băgă de seamă că acum trebuie să lase locul altuia. Se uită din nou la oameni, care de altfel vorbeau între ei, fără să-l vadă pe alde Ilie.

„Ați văzut? îi întreba Ilie cu privirea. Am dat tot! Pămînt, vite, atelaje... Nu mai am nimic.”

— Iscălește aici, spuse Pișculescu răsucind hîrtille spre Ilie.

Ilie Barbu muie tocul în călimara de pe masă și se iscăli: gata, rămăsese fără avere. Cum adică? Așa de repede? Da, repede de tot, dintr-un condei. Lui Ilie i se păru deodată că se află în fața unei comisii, dar nu o comisie care să-l întrebe cum se află volumul unui trunchi de con... Acum cincisprezece ani i se ceruse să afle volumul unui trunchi de con, după care fusese lăudat... Acum comisia era partidul, tovarășii de la raion, președintele sfatului, secretarul organizației de bază... Bucuria de acum cincisprezece ani

ținuse numai o zi și nici aceea întreagă, căci se întorsese seara acasă și pentru întâia oară se simțise abătut că maică-sa îi dăduse să mănânce tot ciorbă acră de corcodușe; acum bucuria abia începea, da, da! Astăzi e abia începutul...

Își pironi privirea sa mare, neclintită, întâi pe chipul tovarășilor de la raion, apoi pe-al secretarului comitetului executiv, apoi trecu la ingineri... I se păru că unul dintre ei i-a ghicit gândurile și vrea să-i spună ceva.

— Ce faci, bă, Ilie, înțepeniși acolo? Mișcă-te, ai prins rădăcini acolo?

Era același glas aspru și poruncitor al lui Voicu Ghiocoeaia care, nu se știe de ce, îl urmărise pe Ilie tot timpul. Mai înainte Ilie nu-l luase în seamă, dar de astă dată tresări cu putere, ca și când cineva i-ar fi ars pe neașteptate o palmă peste ceafă. Se ridică de pe bancă, se lovi cu genunchii de piciorul mesei... În curînd sîngele îi împurpura fruntea lui boltită, albă ca hîrtia.

În fața inginerului Pișculescu se așeză acum un om spătos, încins cu un brîu roșu, care, cînd își spuse numele, arată și cu capul spre hîrtie, adică inginerul să scrie acolo; nu cumva să-i treacă prin cap inginerului că are de a face cu dealde Ilie.

— Dă-mi cererea, zise Pișculescu.

Omul cu brîul roșu scoase o hîrtie dintr-o despărțitură a brîului, o puse pe masă și o bătu cu palma atît de puternic, încît călimările se mutară ceva mai încolo, gata să se verse.

— Arde-o, nea Gheorghe! exclamă cineva.

— Păi ce marna dracului! bolborosi omul, supărat parcă.

În acest timp, Ilie se retrăsese într-un colț și de astă dată privirea sa nu mai era așa de limpede și încrezătoare. Arăta întristat, cuprins parcă de nu se știe ce îndoieli.

Se strecură printre oameni și ieși afară. Afară stătu puțin așteptînd parcă ceva, apoi o luă spre casă, călcînd rar și uitîndu-se din cînd în cînd înapoi. După ce se depărtă bine de sfat, nu se mai uită înapoi și grăbi pașii.

Acasă, Gherghina terminase cu treburile și îl aștepta cu

mămăliga pe foc. Când îl văzu pe prispă, înteți flacăra de paie și se puse pe mestecat mămăliga.

Ilie se așeză tăcut pe prag și rămase nemișcat. Privirea i se muta de colo-colo peste lucruri. Parcă se ferea de ceva, parcă s-ar fi temut ca nu cumva gândurile sale să iasă afară din cap, să umble prin tindă și muierea văzîndu-le să zică: „Ia uite ce-ți trece prin cap!“... Gherghina îi ghici totuși gândurile, cu toate că ele stăteau ascunse mai departe în capul lui Ilie.

— Te-ai certat cu cineva? îl întreabă ea în șoaptă, răsturnînd mămăliga pe masă.

Ilie nu răspunse îndată.

— M-am certat, murmură el într-un tîrziu, cu adîncă tristețe.

— Cu cine?

— Cu Voicu Ghiocoaia.

— Ce-ai avut cu el? întreabă muierea cu neliniște. ;

— Și cu Bădîrcea și cu ai lui Ciobanu, cu cîteșitrei, murmură Ilie.

Gherghina înlemni o clipă cu căldarea în mînă, apoi își luă seama și o puse jos. Turnă o cană de apă în ea și fundul căldării începu să sfîrîie și să bolborosească. Muierea nu-l mai întreabă nimic pe omul ei. Dacă el are să simtă nevoia să-i spună, o să-i spună. O dureau inima de tristețea lui... Plecase de-acasă atît de bucuros! Parcă ar fi fost un copil! De bucuria lui își rupsese ea bluza, să nu se ducă Ilie al ei între oameni cu cămașa ruptă în spinare. Ehe, parcă nu-i știe ea pe-ai lui Ciobanu... Au intrat anul trecut la cooperativă și i-au dat afară, că nu se pricepeau să socotească cît fac cinci lîngă cinci... Dar bătoși și înfiți, la asta nu-i întrece nimeni în sat, parcă n-ar mai fi nimeni ca ei. Și Bădîrcea... Lasă că îl știe ea pe Bădîrcea... În timpul secetei cînd veneau bieții moldoveni...

Gherghina își rupse firul gândurilor și turnă ciorba în strachină. Ciorbă de corcodușe. Absent, cu fruntea încrețită, Ilie apucă lingura în neștire și sorbi. Înghiți greu și deodată, ca și cînd ar fi fost prins pe neașteptate de un gînd năprasnic, izbi cu cocoloșul de mămăligă în masă, se ridică de pe prag și

ieși afară. Cît ieși, se întoarse înapoi, trecu în odaie cu pași mari, grei și încordați, se opri lângă pat, trase un căpătîi și se culcă.

În tindă, muierea încremenise lângă masă și chipul i se făcuse galben ca ceara. Se dezmetici cu greu și intră în odaie. Se opri lângă pat și se îndîrji:

— Ia nu-ți mai face inimă rea! Tu nu știi că oamenii e ca niște cîini?! Cîte nu-mi zice mie neamurile lui Enache, dar ele zice și eu pui la spate.

Ilie stătea cu capul pe căpătîi și închisese ochii Auzind-o pe muiere vorbind, deschise pleoapele și îi spuse foarte liniștit:

— Vezi-ți de treaba ta!

— Hai și mănîncă!

Ilie ridică glasul mînios, cu chipul întunecat și îi spuse muierei să se ducă o dată de lângă el...

VII

Închise din nou ochii și încercă să adoarmă cu adevărat, să uite întâmplarea. După o vreme, în întunericul de sub pleoape începu să se facă lumină. În curte se auzeau cîntînd cocoșii. Se lumina de ziuă. Ilie sări din pat, ieși afară, intră în grajdul vacilor, le scoase pe rînd în bățatură, le priponi de niște stâlpi, apoi luă țesala și începu să le curețe pulpele de baligă. Se grăbea. Enache avea opt vaci și nu avea numai vacile, trebuia să curețe la cai, să-i dea la apă, pe urmă oile... Ilie avea atunci treisprezece ani. Își aminti bine întâmplarea.

După ce terminase cu țesălatul, intrase în vîrfurile picioarelor în odaie, trăsese pe prispă un sac mare cu tărîțe de grîu, răsturnase tărîțele într-un jgheab uriaș și începu să toarne apă și să arunce pumni de sare.

— Bă, prostule, de ce scoți vacile afară pînă nu le pregătești tărîțele?

Nu răspunsese. Ce să-i răspundă? Că în grajd e întuneric și că nu se vede să dai cu țesala? Parcă feciorul lui Enache nu știa?

Feciorul lui Enache își trăgea pantalonii bălăbănindu-se și se încheia la curea. Avea o privire vioaie și arăta vesel, însă plăcerea de a-l umili pe Ilie — plăcere pe care nu și-o ascundea — dădea privirii și mai ales veseliei de pe chipul său ceva de o tâmpenie fără margini.

— Al dracu' prost te-a mai făcut tac-tu, spusese el din nou, urmărind cu atenție îndobitocită fiecă mișcare a lui Ilie.

Îl lăsă să tragă singur jgheabul de tărîțe, jgheab mare, cu care s-ar fi opintit chiar și un om voinic.

— Da, e greu, vezi să nu-ți iasă mațele! Să fie ceva de mîncare în jgheab, cum te-ai mai repezi, n-ar mai fi așa greu!

— E pentru tine, tărîțe, vin încoa și mănîncă cu vacile, răspunsese Ilie și în aceeași clipă simțise o groază adîncă, apăsătoare, care îi tăia răsufarea.

Sandu Enache se dăduse jos de pe prispă și se apropiase

de el rînjind. Era un flăcău de vreo douăzeci de ani. Avea gura mică și niște buze subțiri, iar sub nas îi creștea un soi de mustață care se mișca scârbos, ca la șobolani.

— Ce-ai spus tu, mă? întrebasese, bucurîndu-se nespuse că Ilie nu se putuse stăpîni și îi răspunsese la batjocură. Tată, auzi ce zice ăsta, mă! Cică să mănînc tărîțe din troaca vitelor!

Se răsucise pe călcîie și, luîndu-și vînt pe neașteptate, îl plesnise pe Ilie drept în obraz. Ilie căzuse. Sandu Enache își vîrîse amîndouă mîinile în buzunarele pantalonilor și așa, cu mîinile în buzunare, începuse să-l izbească cu picioarele în coaste, în ceafă, pe unde nimerea.

— Dă-i mîi, dă-i, Sandule! Dă în el, să se învețe cum să vorbească, strigase cineva dinăuntru, fratele lui Sandu. Stai, ține-l acolo, să-i mai dau și eu!

Ilie sărise în sus și se zbuciuma zadarnic să scape din mîinile lui Sandu. Dădea din picioare, încerca să muște. Iancu Enache, fratele mai mare al lui Sandu, sărise de pe prispă și din fugă îl apucase pe Ilie de păr, îl zgîlțîise cîtva timp strîmbîndu-se, scoțînd limba afară de plăcere, apoi îi plesnise o palmă după ceafă, care îl doborî pe Ilie între picioarele vacilor. Acolo, el rămăsese răsturnat, urmărind cu ochii holbați pe cei doi frați. Nepăsătoare, vacile mîncău tărîțe agitîndu-și cozile lor lungi.

Sandu Enache, cel cu mîinile în buzunare, se uita la Ilie cu aceeași atenție îndobitocită și strigă la el, mișcîndu-și repede mustața, parcă ar fi vrut s-o lipească de nările nasului.

— Uite că a rămas acolo, trîntit!

În clipa aceea se auzi din casă, din dosul ferestrelor, un glas gros, aspru și poruncitor. Era al lui Enache bătrînul, care urmărise totul dinăuntru:

— Ce faci, bă, înțepeniși acolo? Mișcă-te, ai prins rădăcini acolo?

Glasul pluti cîtva timp în aer și aerul luă parcă forma celui care strigase. Nu se mai vedea nimic altceva; cei doi frați, troaca, curtea, totul se topise în întuneric. Rămas

singur, Ilie încercă să se ridice de la pământ. În timp ce se ridică, simți deodată cum crește ceva în el, cum se face mare, se umflă ca o apă și îl zvîrle în sus cu putere.

Sări din somn și se încleștă îngrozit de marginea patului. Gemu cuprins de spaimă, cu sufletul tulburat. Pe spinare îi curgea sudoare rece. Încetul cu încetul își veni în fire, dar neliniștea și teama nu-l părăsiră. Gîndindu-se, adormise și se visase copil. Ce lucru de neînțeles! Crezuse că toate acestea sînt întîmplări uitate.

Rămase mult timp cu fața în sus și de astă dată se gîndi cu sînge rece la ai lui Enache, la Sandu și la Iancu. Da, așa s-au purtat cu el, l-au amenințat tot timpul, uneori fără să-l bată, ceea ce era mai rău ca bătaia, l-au umilit cu încetul, azi-mîine o umilință, peste o lună alta, ani de zile.

Chipul lui Ilie se făcu crunt și o ură fără margini îi pustii inima. Adică cum, niciodată n-o să scape de ei? Îi veni să se ridice, să pună mîna pe un par, să se ducă în tîrla lui Iancu și să-l întrebe: „De ce, Iancule?” apoi să-i dea un par în cap. Nu era întîia oară cînd gîndea asemenea lucru despre Iancu, dar astăzi purtarea lui Bădîrcea și Ghioceoiaia îl răscolise. Se purtaseră cu el întocmai ca Enache, îl umiliseră în timp ce el voia să se înscrie în colectiv.

Se ridică în capul oaselor, simțind că se petrece cu el o adîncă schimbare. Stătu nemișcat cîțva timp. „Hm! Să mă duc eu să-i iau tutun lui. Hm! Ei, nu! Asta nu se mai poate! Ei, lasă, gîndi. Vedem noi cum stă socoteala! Tu, Voicule, și tu, Bădîrcea, vreți să conduceți voi gospodăria?! Nu! Dacă e vorba pe-așa, mai bine să nu se facă. Ați fost tari și mari pînă acuma, ați vrea să fiți și d-aici înainte și nu vreți să vă purtați altfel! Ei nu! Asta nu se mai poate!”

Ilie stătu cîțva timp fără să se mai gîndească la ceva, dar după o vreme se simți cuprins de neliniște. De ce toate gîndurile astea contra lui Ghioceoiaia? Are să-l întrebe și Anghel. „Măi tată, are să-i spună Anghel, Ghioceoiaia e omul nostru, e în partid, dacă ție nu-ți place, noi n-avem ce să-ți facem! Greșești, măi tovarășe Ilie. Nu e just; Ghioceoiaia e

omul nostru, e în partid! Ești în greșeală, frate!“

Ilie se simți obosit și îngrijorat și nu vru să se mai gândească la nimic. Se întinse să doarmă puțin, să se odihnească. După ce are să doarmă puțin, are să se ducă iar la sfat să vadă oamenii ce zic, ce zice Mitrică și Niculae Burcea. Te miri de ce intră Ghiocoeaia în colectiv! D-aia intră, că rămîne tot el mare și tare. „Ei lasă, dom'le Ghiocoeaia, gîndi Ilie mai departe. Nu mă cunoști, lasă că ai să mă cunoști tu. Crezi că dacă am muncit la tine cu ziua, o să te rabd să intri în colectiv?“

Ilie își așeză obrazul pe căpătîi și de obosit ce se simțea nici nu știu când îl cuprinse somnul.

VIII

În această vreme, Anghel Gheorghe, Pascu, Niculae Burcea și Ilie Moacă îl așteptau pe Mitrică. Cu toate că nu dormise toată noaptea, Mitrică nu întârzie să vină. Dacă Anghel îl chema la organizație, însemna că era nevoie. Se spălă pînă la brîu și, fiindcă își simțea capul greu, îi spuse muierei să-i toarne și în cap.

— Dacă asta e politica voastră, să te țină închis ca la pușcărie și să nu dormi în toată noaptea, apai atunci lovi-o-ar buba de politică, spuse muierea, vârsîndu-i oala în cap cu mînie.

Mitrică era un om mărunțel de tot, cu obraji mici și sărăcăcioși. Parcă era un copil rău îngrijit. Muierea lui însă era înaltă ca o prăjină și avea o uitătură bănuitoare și întunecată. Era greu să-ți închipui cum ar arăta ea dacă ar fi veselă.

— Vezi să nu-ți dau eu o politică să n-o poți duce, spuse Mitrică supărat. Toarnă mai încet, că îmi bagi apă în urechi.

Ciudat lucru, Mitrică avea un glas plin, bărbătesc, te mirai de unde vine.

— Inimă rea pe tine că m-au ținut închis toată noaptea!... Lasă, nevastă, că le arăt eu lor ce înseamnă gospodărie de stat; oho! Mă duc la raion și vedem noi cine trebuie închis!

— Da, vezi să nu! bolborosi ea.

Mitrică o lăsă în pacea ei și își văzu de treabă. Plecă la sfat.

— Ce faci, Mitrică, nu vii să te desfășori, taică? îl întâmpină Niculae Burcea cu glasul său blînd și ocrotitor.

Mitrică închise ușa și veni de se așeză lîngă Anghel.

— Ce să desfășor, Niculae? La mine merge repede, răspunse el.

Zîmbiră toți cu multă simpatie pentru Mitrică. Ce să desfășoare el, că n-avea nimic. În '45 primise două pogoane din moșia Cristescu, dar așa mic cum era, Mitrică avea doi

copii mari, o fată și un băiat, și cum anul trecut fata se măritase, Mitrică îi dăduse ei amîndouă pogoanele. Pe băiat îl dăduse la o școală, într-o uzină din București, pe cheltuiala statului. Mitrică și muiera lui munceau fie la gospodăria de stat, fie la moară și se țineau bine. Mitrică nu era nici desculț, nici dezbrăcat. „Ar trebui să mănînce și el mai mult, nu i-ar strica”, spuneau totuși muierile.

— Ia o țigară, Mitrică, spuse Niculae Burcea, întinzîndu-i tabachera. Ce-ai făcut ieri? Am auzit că ieri ai fost la gospodăria de stat și te-au ținut toată noaptea la miliție!

— Măi tovarășe Anghel, asta nu e o *situație*! exclamă Mitrică clătînînd din cap cu tristețe.

Anghel Gheorghe lăsă fruntea în jos și toți ceilalți înțelesesă pentru ce secretarul arăta astăzi așa de tulburat. Ei nu știau că azi-noapte tîrziu, el, Anghel Gheorghe, fusese sculat din somn să răspundă la telefon că da, Mitrică e de-aici din sat, și e un om de treabă, e un om conștient, membru de partid, deputat, membru în biroul organizației.

— Nu așa, măi frate, asta nu e o *situație*! Eu mîine mă duc la raion, la tovarășul secretar Ion Niculae, spuse Mitrică din nou. Ce cred ei, că dacă e gospodărie de stat n-o să îndrăznească nimeni să le spună în față? Aștepți o lună, două, o jumătate de an, un an, dar cît vrei să mai aștept? A muncit omul, plătește-i numaidecât, nu-ți bate joc de el!

— Nu trebuia să faci gălăgie, Mitrică! spuse Anghel posomorît. Ai lui Enache și alde Petre Miuleț atît așteaptă, să audă că...

— Dar tu știi bine că întîi am vorbit cu tine și cu Prunoiu... Ce vrei să facem, că nu sînt numai eu în *situația* asta! răspunse Mitrică abătut. Uite la Ilie Barbu, săracu, umblă desculț...

— Da, dar nu trebuie să facem *atmosferă*, înțelege și tu!

— Dar *în definitiv* de ce nu vor să plătească? întrebă Pascu ridicîndu-se agitat de la masă. Ce e asta? Ne jucăm de-a gospodăria de stat? Păi gospodăria de stat să fie un model, așa! strigă Pascu izbînd cu pumnul în masă. Păi ce fel...

— Pascule, ia stai jos, îl întrerupse Anghel cu asprime. Stai jos și nu mai striga de pomană. Nu trebuie să facem...

— Da, nu trebuie să facem *atmosferă*, sigur, parcă noi am face-o, parcă n-ar face-o ei! îl întrerupse Pascu nestăpînit. În definitiv ce e asta, că să nu facem *atmosferă*?!

— Așa! i-o reteză Anghel tăios și îl fulgeră cu privirea. Lasă partidul să vadă el care e situația. Stai jos!

Pascu stătu jos, dar nici ceilalți nu arătau mulțumiți de atitudinea secretarului. Da, bine, partidul o să aibă grijă! Dar partidul poate că nu știe! El, Anghel, e secretarul organizației din sat, de ce nu spune partidului?

— Mitrică, spune-le și lor, ce ziseși de dimineață că ai văzut la barieră!

Mitrică se uită la Anghel nedumerit, nu înțelegea.

— Care barieră? întrebă el.

Anghel Gheorghe își coborî privirea și răspunse cu glas scăzut, parcă s-ar fi ferit de ceva:

— La barieră, de dimineață de tot, cînd te-ai întors de la gospodăria de stat.

Mitrică se supără că Anghel ocolea chestiunea gospodăriei de stat.

— Ei na! făcu el ridicînd din umerii săi mici. Parcă e prima dată... Ehe! Voicu Ghiocoeaia își vede frumos de treabă... Parcă îi arde lui că...

— Bine-bine, spune chestia ailaltă, cu cine îmi spuseși mie că l-ai văzut la barieră!

— Lasă c-o să spun eu... să mă mai gîndesc, că nu mi-am dat seama bine!

Anghel Gheorghe înțelese că Mitrică e nemulțumit și că nu-i arde lui acum de ce-a văzut la barieră.

— Bine, Mitrică! Ia hai cu mine la telefon, spuse secretarul ridicîndu-se.

Se ridicară cu toții numaidecît, semn că tocmai acest lucru așteptau să-l facă secretarul. Ieșiră pe coridor și intrară cîteșipatru în cabina telefonistului.

— Ia dă-mi și mie raionul de partid, ceru Anghel

așezîndu-se pe un scăunel. Dă-mi-l chiar pe tovarășul Ion Niculae.

Telefonistul, un băiat de vreo nouăsprezece ani, vîrî o serie de fișe în aparat, scoase altele și începu să ceară raionul de partid. După cîtva timp, Anghel trecu pe scăunelul telefonistului și duse receptorul la ureche.

— Alo! Alo! Alo raionul! Raionul! Raionul! Tovarășul secretar?!! A! Tovarășul Sergiu! Noroc, tovarășul secretar Ion Niculae nu este acolo?

Anghel Gheorghe mai îngîină ceva și închise telefonul. Nu-i venea să vorbească liniștit cu tovarășul ăsta Sergiu. Venise în sat acum două luni, cînd se începuse acțiunea pentru înființarea gospodăriei. Îi rămăsese în minte așa cum îl văzuse atunci: un om foarte tînăr, grăsuț, cu niște obraji albi, rași proaspăt, plesnind de sănătate. Vesel nevoie mare, ca și cînd totul în jurul său ar fi fost albastru și înflorit. Se urcase la masa prezidiului și luase cuvîntul în fața oamenilor. Vorbise frumos, fusese ascultat de mulțimea de oameni în mare tăcere, dar după ce terminase, tăcerea continuase și Anghel Gheorghe știa bine ce înseamnă acest lucru. Trebuise să ia el pe urmă cuvîntul și să spulbere *atmosfera* aceea de zarzări înfloriți pe pîrleaz. Totuși, tovarășul Sergiu izbutise să-i facă pe oameni să țină minte cîteva lucruri foarte limpezi, cu care Anghel Gheorghe a avut pe urmă de furcă. Tovarășul Sergiu spusese că în gospodăria colectivă sînt socializate numai pămînturile, vitele mari de muncă și uneltele. Fiecare colectivist — spusese el — are dreptul să-și păstreze pe lîngă casă așa: o vacă elvețiană care dă patruzeci de chile de lapte pe zi, zece stupi sistematici, cinci porci de diferite rase, Mangalița sau York, găini și diferite alte păsări și animale care cresc pe lîngă casă. Inima oamenilor tresărise de bucurie: „da, frumos lucru e gospodăria colectivă!“ spuneau ei după ce adunarea se terminase. „Ne înscriem! Da-da! Face să te înscrii!“ Alții însă se prefăceau întristați, clătinau din cap. Ei nu se puteau înscrie, spuneau că n-au *posibilitatea!* De ce? Păi, d-aia, fiindcă ei stupi sistematici n-au, vacă elvețiană n-

au, cinci porci de *diferite* rase n-au alte păsări și animale care cresc pe lângă casă... Nu-nu! N-au *posibilitatea*!

— Nu e acolo tovarășul Ion Niculae? întrebă Pascu.

— Nu, e pe teren! răspunse Anghel pe gânduri.

— Vorbește cu altcineva, cu tovarășul Lungu.

— Tovarășul Lungu nu mai e la raion. Nu știai? A plecat alaltăieri...

Aparatul începu să bîzîie. Telefonistul luă receptorul și răspunse:

— Raionul de partid — spuse el — vorbește, tovarășe Anghel!

— Tovarășe Anghel, spune-mi mie, auzi Anghel de la celălalt capăt. Tovarășul Ion Niculae și Țurlea se întorc târziu, așa că... Spune, care e problema?

În loc să spună care e problema, Anghel Gheorghe se arată mirat și neîncrezător.

— Țurlea? Care Țurlea, tovarășe Sergiu?

— Tovarășul Țurlea, secretar-doi: a venit de cîteva zile, măi tovarășe! E de loc de la voi din sat.

Anghel Gheorghe se ridică în picioare, acoperi pîlnia receptorului cu palma și le spuse celorlalți cu un zîmbet larg care îi luminează toată fața:

— Fraților, Ion al lui Țurlea a venit secretar-doi la raion.

De bucurie, Anghel Gheorghe îi spuse tovarășului Sergiu în cîteva cuvinte care era problema:

— Tovarășe Sergiu, uite, aici la noi e o atmosferă proastă pe chestia gospodăriei de stat; nu le plătește oamenilor, îi amîină mereu... Unii așteaptă de un an de zile! Eu nu înțeleg situația asta!

— Uite, măi tovarășe Anghel, spuse Sergiu la celălalt capăt, nu vă luați după toate zvonurile chiaburilor! Cum se poate să nu le plătească, e gospodărie de stat, frate! Veniturile și cheltuielile sînt și ele planificate, cum poți să-ți închipui că n-au planificat mîna salariată! Gîndește-te mai bine, nu te lăsa prins în plasa chiaburilor.

— Da, da! Bine! Bine, tovarășe Sergiu, spuse Anghel cu

gravitate. Da, da, o să căutăm să nu ne lăsăm prinși în plasa chiaburilor. Sigur, aveți dreptate. Asta era problema și vream să știu ce sfaturi ne dați. Nu știți, tovarășul Țurlea vine târziu?

— Mi se pare că tovarășul Țurlea a plecat spre voi, îi răspunse Sergiu.

N-apucă bine Anghel să închidă telefonul, că Stan năvăli în cabină și le spuse pe nerăsuflăte că a venit cineva de la raion.

— Uite-l, el este, spuse Stan arătînd cu capul spre ușa de la intrare.

IX

Într-adevăr, Țurlea sosise și fusese recunoscut de unii îndată ce fusese văzut. Anghel, Pascu, Mitrică și Niculae Burcea îi ieșiră înainte.

— Noroc, măi tovarăși, spuse Țurlea dînd mîna cu fiecare, cu oarecare grabă, așa cum face orice om care trebuie să strîngă multe mîini. Ei, cum merge treaba aici, tovarășe Anghel? Nu te-am mai văzut din 45. Și tu, Pascule... Uite-l și pe tovarășul Niculae...

Se vedea că Țurlea își stăpînește cu pricepere bucuria. Abia dădu mîna cu cei de față că se și grăbi să intre în biroul plin de oameni al secretariatului. Făcu cunoștință cu secretarul comitetului executiv, dădu mîna cu inginerii, se uită în treacăt în hîrtille lor... Arăta o grabă liniștită, care înviora și bucura pe toată lumea. Uitîndu-se la el, Anghel se înseninase de tot, i se luminase fața. La un moment dat, își frecă palmele și îi dădu un ghiont puternic lui Niculae Burcea. Niculae Burcea îi făcu cu ochiul și îl arătă pe Pascu,

— Să vezi cum îl scoatem noi acum de la moară pe Pascu, glumi el.

— Tată Pascule, te-am curățat, glumi și Anghel. Ce crezi tu, Pascule, c-o să te mai las eu acolo? Să vii colea în gospodărie, frate!... Ehe!

Pascu rîse în silă. Se vedea că nu-i plac de loc astfel de glume.

— Dă, parcă în viața mea numai *director* de moară am fost! răspunse el.

Așa era, cum zicea el. În viața lui fusese întîi ucenic la fierăria lui Iocan, o fierărie mare, cunoscută și în alte sate, apoi intrase la moară și se făcuse mecanic. La un an după naționalizare fusese *director* în locul unuia Humă, care acum lucra la centrala cooperativelor.

— Orișicît, îl necăji Anghel mai departe, suflîndu-i la ureche. La grajd, să ai grijă de vite, tot ai fi bun. Ți-l dau pe

Mitrică ajutor, așa că o să-ți fie lesne.

Spunându-i acestea îl bătea rar pe spinare, îl ocrotea părintește.

Țurlea stătea de vorbă cu Prunoiu și cu secretarul comitetului executiv. Arăta foarte mulțumit de ceea ce i se spunea, și nu se vedea că are de gând să se dezlipească de ei. După o vreme, Pascu și Mitrică se despărțiră de Anghel și se duseră și ei acolo. Anghel se duse și el, dar stătu ceva mai la o parte și nu spuse nimic.

La un moment dat, Prunoiu începu să spună cum se muncise la formarea comitetului de inițiativă. Auzindu-l, Anghel se dădu mai aproape și se făcu atent.

În curînd, de uimire, nu mai pricepu nimic. Se așteptase ca Prunoiu să nu pomenească nimic despre organizație. Nu numai că pomeni tot timpul de organizație, dar și laudă grozav pe Mitrică și pe Pascu. Numai de Anghel nu pomeni nici un cuvînt.

— Pascu și cu moara pe cap, Mitrică tot așa... Dar am dormit și noi mai puțin cîteva săptămîni. Am format un comitet bun, cu mulți mijlocași; asta a fost cheia! Săracu Mitrică dormea de-a-n picioarele! Ăsta e Mitrică, spuse Prunoiu, bătîndu-l pe Mitrică pe spinare cu palma lui grea.

— N-ai mai crescut, măi tovarășe Mitrică, spuse Țurlea zîmbind.

Trăsăturile mici ale lui Mitrică se încrețiră de veselie. Nu spuse nimic, se vedea că îi pare nespus de bine că Țurlea își amintea de el.

— Și tu, Pascule, văz că ai tras la făină pe nas... se adresă Țurlea lui Pascu.

— Eu zic că și p-înlăuntru are pospai, tovarășe secretar, spuse Prunoiu rîzînd. Bă, Pascule, eu zic că ție cînd ți-e foame mănînci din tine!

Vruse să spună că avînd făină și pe dinlăuntru, se hrănește de la sine, dar oamenii adunați dădură și alt înțeles vorbelor și izbucniră în hohote groase. Anghel nu avu încotro, se prefăcu și el vesel, cu toate că numai veselie nu simțea.

Cineva care n-ar fi știut despre ce e vorba, nu s-ar fi îndoit nici o clipă că Prunoiu este acela care e secretar al organizației. Așa se înțelegea din purtarea președintelui. Da, organizația așa și pe dincolo! Pascu a muncit. Mitrică nu dormea cu nopțile... Bine, dar cine a condus toate acestea? Ei, nu! de ce să se laude singur? El a condus, el, Prunoiu, dar nu face să se pună singur în *ipoteză*.

Într-o vreme, Țurlea îl văzu și pe Anghel, stătea chiar alături, dar alunecă repede cu privirea peste el și continuă să fie atent la cele ce spunea președintele.

Prunoiu era un om voinic, începuse să se îngrășe. Purta cămașă de poplin, era proaspăt bărbierit și avea un cap mare, cât ciutura, cu frizură bogată. Era mai tânăr decât Anghel, părea să nu fi trecut de treizeci de ani. Anghel era mai puțin voinic, dar statura sa era legată mai strâns. Pantalonii de stofă țesută în casă și vesta neagră îmbrăcată peste cămașa largă de bumbac nu-l deosebeau de loc de ceilalți oameni. Se cunoștea totuși că e un om care a văzut multe. Dacă l-ar fi luat cineva pe Prunoiu într-o mașină și ar fi pornit eu el în mare viteză, privirea sa greoaie ar fi înțepenit și n-ar mai fi văzut nimic în jurul său, lucru care nu se putea spune despre Anghel. Anghel făcuse armata la marină. Nu povestise niciodată nimic din câte văzuse și nici nu-i plăcea să-i aducă cineva aminte de vremea aceea. Spunea doar atît: „E rău la marină, mai bine să te-arunci în apă de la început”.

Țurlea se uită la un moment dat la ceas și ieși din biroul secretarului. Prunoiu se luă după el.

— Va să zică, sediul gospodăriei o să fie afară din sat, spuse el căutînd pe cineva cu privirea. Mi-aduc aminte că acolo era regia autonomă și niște armăsari, niște tauri.

— Nu mai e de mult, spuse Prunoiu.

— Măi tovarășe Anghel, unde ești? întrebă Țurlea pe neașteptate.

Anghel rămăsese înăuntru. Îl chemară afară, chiar Prunoiu se duse după el. Țurlea nu-l așteptă, intră singur în odaia pe ușa căreia scria *Organizația de baza P.M.R.* și închise

ușa în urma lui. Anghel, Mitrică și Pascu intrară și ei și se așezară pe cele două bănci, de o parte și de alta a mesei. Lui Țurlea îi dădură singurul scaun pe care îl aveau. Erau acum numai ei trei, membrii biroului. Ilie Moacă și Niculae Burcea stăteau pe-afară.

Țurlea îi ceru lui Anghel să-i spună dacă au ceva probleme; care e situația organizației, acum, după înființarea gospodăriei; câți membri de partid nu s-au înscris, câți mijlocași, câți săraci are să aibă gospodăria, cine să fie președinte și alte probleme în legătură cu conducerea gospodăriei. Chiaburii ce situație au?

Anghel răspunse la toate întrebările, afară de acelea în legătură cu conducerea gospodăriei. Celelalte erau probleme ușoare la care ei se gîndiseră de mult și acum îi arătau tovarășului secretar cum stau lucrurile. Care e situația cu chiaburii?

— Situația chiaburilor e proastă, spuse Pascu la un moment dat. Nici măcar un deget n-au îndrăznit să miște. Trebuie să spunem că o fi avînd el, tovarășu-ăsta Prunoiu, președintele, lipsurile lui, dar în privința chiaburilor putem să zicem că a luat toate măsurile.

— Da, murmură după un timp Mitrică, puțin încurcat. A lucrat bine. Ați auzit ce zicea! Cam așa s-a desfășurat munca la noi.

Anghel tresări, se uită surprins la amîndoi, și îndată se și posomorî. Adică cum, frate Mitrică, vrei să spui că așa s-au desfășurat lucrurile, cum zicea Prunoiu?

Se făcu tăcere.

Anghel continua să se uite la cei doi și parcă uitase că alături de el stătea Țurlea. Nu înțelegea nimic și nici nu-și ascundea nedumerirea. „Adică cum, Pascu și Mitrică și-au schimbat părerile? Ce se întîmplă cu ei? Încep acum să-l laude pe Prunoiu? De ce? Cum, dar adineauri, înainte să vie Țurlea, Pascu se grozăvea în fața lui Prunoiu că el nu-i mai dă voie să se substituie biroului. Adică cum, asta îi lipsește lui Prunoiu, laudele? Lăudați-l, fraților!”

Anghel își plecă fruntea încet, cuprins de o neașteptată oboseală. Pascu și Mitrică lăsară și ei frunțile în jos. „Va să zică, Anghel este hotărît contra lui Prunoiu? Da, dar vezi că...”

— Măi tovarășe Pascu și Mitrică, ce-i dați zor cu laudele, că ăla a făcut și ălălalt a dres, rupse Anghel tăcerea. Tovarășul Țurlea ne întreabă cum stăm cu gospodăria d-aci înaintea, cine are s-o conducă. Asta e problema ce frământăm noi aici. Nu e cinstit din partea noastră să ne lăudăm unii pe alții în fața tovarășului Țurlea.

Pascu ridică fruntea, uimit:

— Cine se laudă?

— Voi vă lăudați. Nu în felul ăsta o să-și dea seama tovarășul Țurlea care e atmosfera aici la noi, continuă Anghel, posomorît. Tovarășul Țurlea o să-și dea el seama și fără laudele noastre, n-aveți voi nici o grijă.

Cuvintele din urmă, Anghel le spuse cu o oarecare îndârjire. „Ia uite la el!” gîndi Țurlea surprins.

— Mai bine ai face să spui limpede despre ce e vorba, măi tovarășe Anghel, i se adresă Țurlea cu asprime.

Adică să nu încerce el, Anghel, să-i amenințe pe Pascu și Mitrică și să-i facă în felul acesta să-și schimbe părerile. Prost îi stau treburile lui de secretar dacă a ajuns pînă aici.

Anghel simți această muștrare din asprimea cu care îi vorbise Țurlea. Nu-și dădea seama că tovarășul Țurlea n-are de unde să știe care e situația; i se păru că tovarășul Țurlea a venit de la raion cu o părere gata făcută, altfel nu i-ar fi vorbit cu atîta asprime, altfel nu l-ar fi ascultat pe Prunoiu cu atîta plăcere; Anghel lăsă fruntea în jos și puse capăt oricărei discuții:

— Nu e vorba despre nimic, am spus că n-are nici un rost să ne lăudăm.

Din nou se făcu tăcere.

— Ba cum să nu, răspunse Țurlea după cîtva timp, înțelegînd că Anghel este hotărît să nu mai spună nimic. Cine lucrează cum trebuie, îl lăudăm; dacă laudele i se urcă la cap, îl criticăm, măi tovarășe Anghel.

Anghel nu se clinti; parcă nici nu auzi. Stătea nemișcat și obrazul îi era ca de lemn.

— Nu ajută critica, atunci îl trântim de pământ, adăugă Țurlea, uitându-se cu atenție la secretar. Noi nu lucrăm fiecare cum vrem, aplicăm linia partidului, tovarășe Anghel.

Anghel continuă să primească cu neîncredere spusele lui Țurlea. Fără să se uite la cineva, întrebă eu un glas surd, ca și când ar fi întâmpinat o dîrză împotrivire:

— Care linia partidului?

— Linia partidului, tovarășe Anghel.

— Care?

— Avem mai multe linii?

— Aici la noi fiecare are o linie a lui.

— Așa!

Pascu și Mitrică amuțiseră. Anghel era de nerecunoscut. Cum îndrăzneă să vorbească astfel cu tovarășul secretar al raionului? În fața tovarășului Ion Niculae de multă vreme nu mai scotea un euvînt.

— Președintele are linia lui, State de la cooperativă are linia lui, Săftoiu, secretarul sfatului, are linia lui, Voicu Ghiocoeaia are linia lui.

Anghel izbi cu pumnul în masă și îi dădu drumul fără să se mai oprească. Se vedea că toate acestea se frămîntaseră de mult în capul său și acum uita că trebuie să aducă și dovezi în sprijinul celor ce spunea.

Prunoiu are linia lui pe care Anghel n-o pricepe. Prunoiu îl pune pe Ilie Moacă să dea șase chile de lînă, iar pe Bădîrcea, care are mai multe oi decît Ilie Moacă, îl pune să dea trei chile. Și pe Gavrilă la fel; și pe Ioniță la fel; și pe Pătăleață la fel; și pe Stancu tot așa; iar pe Trafulică, nu; pe Didel, nu! pe Voicu Ghiocoeaia, nu; Voicu Ghiocoeaia s-a îmbogățit! E membru de partid, vine la ședințe, tună și fulgeră contra chiaburilor! Dar cote nu dă. A făcut avere, a ajuns să ia oameni cu ziua.

— Mitrică, ia Voicu Ghiocoeaia oameni cu ziua sau nu? Vorbește aici! Vorbește aici, Pascule; cît grîu macină domnul

Ghioceaia? De cîte ori umple el căruța cu saci?

— Parcă cine mai numără? răspunse Pascu.

— Așa, tată. Nu mai număra, bagă capul în făină, pe urmă vino ici și începi și laudă-l pe tovarășul președinte!

— Nu l-am lăudat.

— Zi, bravo, tovarășe președinte, ești cel mai președinte din toți președinții! Planul de colectări e îndeplinit, comuna e prima la însămînțare, prima la recoltare... Dar de la cine ai colectat să nu te întrebe nimeni, da, noi avem experiență, așa se întîmplă cînd președintele e mai activ, i se năzare lui Anghel că se substituie biroului!

Țurlea se posomorî. Anghel repeta întocmai punctul de vedere al secretarului raionului.

— Măi, tovarășe Anghel, ia potolește-te, ia-o mai domol, să ne putem înțelege. Spuserăți de unul Voicu Ghioceaia care ia oameni cu ziua. Ce avere are?

— Are șase hectare arabile, dar averea lui e în vite! Face negustorie, răspunse Mitrică.

— Face speculă, nu negustorie; vorbește, Mitrică! Unde te-ai întîlnit azi dimineață cu el?

Mitrică povesti întîmplarea, cum se dusesese la gospodăria de stat și cum se certase acolo cu directorul gospodăriei, cum directorul gospodăriei chemase miliția să-l aresteze.

— De ce să te aresteze? întrebă Țurlea.

Mitrică povesti că gospodăria de stat nu i-a plătit munca de anul trecut nici pînă astăzi. N-a mai putut răbda și le-a spus că sînt bandiți. Atunci directorul l-a dat pe mîna miliției. Lui Țurlea i se păru de necrezut. Lucrurile se încurcau.

— Să lăsăm asta mai pe urmă. Să terminăm cu Ghioceaia.

— Cînd m-am întors dimineața, lîngă pădure, la barieră, Voicu Ghioceaia descărca dintr-un camion niște saci și nu știu mai ce.

— Putini cu brînză. Și-a cumpărat astă-vară trei vaci și douăzeci de oi, începu Anghel din nou. Să vedeți acum ce face președintele.

Povesti amănunțit cum, în ultima vreme, Prunoiu a început să facă atmosferă pentru Voicu Ghiocoeaia și Bădîrcea. Ei, biroul organizației, s-au gândit să-l propună deocamdată pe Niculae Burcea ca președinte. E un om priceput și toată lumea ține la el și îl vorbește de bine. Numai lui Prunoiu nu-i place. De ce? Fiindcă Niculae Burcea nu-și scoate căciula înaintea tovarășului președinte. De ce nu și-o scoate? Fiindcă dac-o scoți, tovarășul Prunoiu îți cere pe urmă să-i ții dîrloaga. Dacă n-o scoți, e și mai rău, pe unde te vede, te împunge cu sula în coaste ca să dai cotele. Și atunci ce face tovarășul Prunoiu? Începe să-ți facă atmosferă, nu-i pasă lui că aici în sat e organizație. De unde și pînă unde Bădîrcea bun de președinte? Că are ceafa țeapănă și se pricepe să sară cu ciomagul? Iar Ghiocoeaia...

— Tovarășe Țurlea, noi sîntem contra lui Ghiocoeaia. Se poartă urît cu oamenii, îl cunoaștem. A avut doi cai și am aflat, acum trei luni, că i-a vîndut. Cînd l-am întrebat de ce i-a vîndut, a început să se drăcuie că n-a știut de gospodărie. Să vedeți ce casă și-a făcut...

Anghel se opri. După cîteva clipe răsufă domol și adăugă:

— Asta e situația.

Și se opri iarăși. Țurlea se uită la el puțin cam nedumerit.

— Bine, dar ăsta e chiabur în toată legea! reflectă el liniștit. De ce nu l-ați dat afară din partid? Trebuia dat afară din partid și trecut în rîndul chiaburilor.

În prima clipă lui Țurlea îi scăpă, nu băgă de seamă ce înseamnă pentru Anghel și cei doi cuvintele sale din urmă. Pascu se ridică și începu să se plimbe nervos. Așa, da! Ei, așa mai înțelegea și el să se facă politică. Anghel scoase tabachera din buzunar și încercă să-și facă o țigară, dar degetele îi tremurau puțin și nu izbuti. Chipul i se înseninase și zîmbi obosit. De cîteva ori oftă.

— Ce oftezi, măi tovarășe Anghel? îl întrebă Țurlea prietenos. Spune mai departe, va să zică asta e linia

președintelui: să-l sprijine pe ăl care face speculă și care ia oameni cu ziua! Pe cine ia Ghiocoeaia cu ziua? Care sînt oamenii ăia? Chemați-i aici.

Anghel clătină din cap: „Ei, care sînt! Îi știm noi!

— Cine a mai muncit la el, Mitrică, afară de Ilie Barbu și de Gavrilă?

— Ioniță!

— Da, și Ioniță!

— Ilie Barbu?! întrebă Țurlea tresărind. Care Ilie Barbu?

Îi spuseră care Ilie Barbu: îl cunoaște el, tovarășul Țurlea; cînd erau mici...

— Cum să nu-l cunosc! exclamă Țurlea. Ce face el acum? S-a înscris la gospodărie?

— S-a înscris.

— Unde e? Ia chemați-l aici.

Țurlea zîmbea bucuros: se ridică de pe scaun și se duse spre ușă. Pascu veni în urma lui, deschise ușa și strigă:

— Bă, ia spuneți-i lui Ilie Barbu să vină pînă aici.

Cineva răspunse că Ilie Barbu a plecat acasă.

— Să-l cheme, spuse Țurlea.

— Stane, du-te repede acasă la Ilie Barbu, să vie numaidecît aici. Fuga!

— Să vie și Gavrilă, Pascule! Gavrilă și Ioniță, spuse Anghel de la locul său.

Țurlea se întoarse și se așeză pe scaun.

— Ilie Barbu e în partid? întrebă el după cîtva timp.

— Da, din patruzeci și șapte, răspunse Anghel.

— Uite, și cu Ilie Barbu a fost o problemă, zise Pascu. Ilie Barbu a tot muncit pe la alții. Ba pe la gospodăria de stat, ba pe la pădure! Cînd l-am dat afară pe Istrăteseu, i-am spus lui Prunoiu să-l ia pe Ilie Barbu casier, că se pricepe la socoteli. N-a vrut, zicea că atunci cînd oi fi eu președinte, atunci să comand. M-apucasem să-i spun și lui Ilie Barbu, i-am mai făcut și ăluia inimă rea de pomană.

— Tovarășe Țurlea, să vă arătăm registrele de colectări, îl întrerupse Anghel. Pascule, du-te și cere-le lui Prunoiu.

Mitrică îi șopti ceva lui Anghel. Anghel dădu din cap și scoase din buzunar un ceas mare și bombat ca o ceapă. Se uită la el și spuse cu glas șoptit că e paisprezece fără două minute.

X

Gherghina intră în odaie și, văzînd că Ilie al ei a adormit, îi înveli picioarele desculțe cu o cîrpă, dădu muștele afară, închise geamul ușurel, apoi ieși afară pe prispă și începu să dea niște lînă la darac.

„Ce-o fi cu el?! se întrebă ea îngrijorată. Zice că s-a certat cu alde Ghiocoeaia și ăilalți. Dar ce-o fi avut cu el?”

Încercînd să priceapă, Gherghina își aduse aminte că lui Ilie i s-a mai întîmplat asta de cîteva ori. „Tot așa, pleca de-acasă bucuros și se întorcea posomorit și oftînd. Da, dar nu se întîmplase așa de rău ca acum: să nu zică nimic și să nu stea la masă!”

Acum vreo trei ani, într-o dimineată, se dusesese să-l cîinstească pe Anghel pentru proces și se întoarse supărat. Anghel îl îndemnase să-l dea pe Iancu Enache în judecată. Era vorba despre niște socoteli vechi, de pe vremea cînd Ilie al ei era flăcău. „Și ce dacă sînt socoteli vechi? spusesese Anghel, Iancu a dezgropat o socoteală veche pe care pînă și bătrînul Enache o uitase. Atunci de ce să-l iertăm noi pe el?”

Gherghina își aminti ce bucuros fusese Ilie după ce se întorsese de la proces. Iancu Enache fusese condamnat să plătească pentru toți anii cît muncise Ilie în tîrla lui; optzeci de mii de lei, să te sperii de-atîția bani. După proces, Iancu încercase să-l amenințe pe Ilie și, fiindcă Ilie nu se speriasese cîtuși de puțin, Iancu încercase după aceea să-i ia ochii cu cîteva oi și o gloabă de cal. „Ție să-ți dea banii *lichizi*, să nu umble el cu de-alde d-astea“, îl sfătuisese Anghel pe Ilie. Iancu n-avusese încotro, trebuise să-i dea lui Ilie bani lichizi. Asta se întîmplase seara. Dimineata Ilie vîrîse banii la brîu și plecase să-l caute pe Anghel. Îl găsisese la primărie, îl chemase deoparte și îi pusese în mînă douăzeci de mii de lei. Anghel se uitase la el, îi înapoiasese frumos teancul de bani și îi spusese lui Ilie cîteva vorbe pe care la început Ilie nu le înțelese bine, dar care mai tîrziu îi făcuseră multă inimă rea. „Mă, ce cap

prost are omul nostru, spusese Anghel cu blîndețe. Cu pîlnia să torni în el și tot nu înțelege”. Ilie se întoarse acasă supărat. „Vrei să-i mulțumești omului că ți-a făcut un bine și cînd colo ieși de două parale”. Dar lucrurile nu se opriseră aici. „Ilie, tu să nu mai vorbești cu mine”, îi spunea Anghel cîteodată. E drept că glumea, dar gluma asta îl durea pe Ilie.

Gherghina își aminti că totuși lucrurile se terminaseră cu bine. Avînd atîția bani, dărimaseră bordeiul în care stăteau, își făcuseră o casă ca lumea și le mai rămăsese bani și de-o pereche de cai. În ziua cînd terminase casa, pe neașteptate, Anghel și Pascu veniseră la ei; îi spuseră lui Ilie că cum vine asta, nu-i este așa, nițel pe la nas? „Nu ți-e rușine, Ilie? Ți-ai făcut casă nouă și nu dai și tu un pahar de vin?”

Gherghina își aminti apoi că a doua oară i se mai întîmplase lui Ilie tot așa, vara trecută. A fost mai rău, că era să iasă cu bătaie.

Se sculase de dimineată și pusese caii la ham, Ilie al ei nu prea avea timp să se ducă la ședințe. Muncea mai mult pe la Udupu, la gospodăria de stat; pleca devreme și se întorcea noaptea tîrziu, cînd săise mai ducă și la adunări? Într-o zi însă venise chiar Anghel și-i spusese ei, Gherghinei, să-i spuie lui Ilie să nu plece nicăieri, să se ducă acolo, la ședința de partid. De la ședința de partid, Ilie se întorsese noaptea tîrziu, iar dimineată pusese caii la ham să plece la Dor Mărunt. Gherghina își aminti că se cam certaseră. Se duceau cu căruțele la Dor Mărunt să vadă cum merge socoteala cu colectivul și Ilie zicea că să vie să vadă și ea. Trecuse un an de cînd se făcuseră primele gospodării colective și se spuneau multe lucruri despre ele... că ar fi făcut bucate bune, că se muncește mai lesne... Gherghina nu credea, auzise taman de-a-ndoaselea, că nu s-ar fi făcut neam bucate își că e vorba să se desfacă. „Hai acolo, să vezi cum stă socoteala”, îi ceruse Ilie. „Oleu! ce să caut eu între oameni! doamne păzește!” se împotrivise ea. Nu se duse: dacă se ducea el și o să zică de bine, înseamnă că n-o să mintă.

S-a întors acasă pe seară și arăta așa de vesel că n-aveai de ce să-l mai întrebi cum a fost. Gherghina își aminti apoi că Ilie deshămasese caii și plecase pe urmă devale, pe la oameni. Când venise acasă noaptea târziu, arăta negru de supărare, mai rău ca astăzi. S-a așezat la masă și a mîncat. Mîncea și povestea.

Devale s-a întîlnit cu alde Gavrilă, cu alde Vasile și Gheorghe Ciobanu și cu alde Ioniță. Au intrat la *meate* să bea cîte-o țuică. Ăștia nu fuseseră la Dor Mărunt și l-au întrebat pe Ilie cum a fost, dacă e ceva acolo.

— Mă, ăștia, ce să vă spun eu vouă!? Dacă vă spun că *este*, voi o să mă faceți mincinos, dacă vă spun că *nu este*, atunci mă pun eu singur în situația de mincinos!

— Ilie, a exclamat Gavrilă rîzînd, eu am știut demult că ești om deștept, dar n-am vrut să spun la nimeni! Zi așa, oricum ai da-o, tot mincinos ieși! Ha-ha-ha!

— Păi nu-i așa?! Judecă și tu, Gavrilă!

— Ei bine, lasă asta acuma, spune-ne ce este acolo și vedem noi pe urmă cum devine! l-a îndemnat Gavrilă.

Înainte de a începe, Ilie s-a uitat la alde Vasile și Gheorghe Ciobanu. Parcă bănuia el ceva, că frații Ciobanu se simțeau atinși de părerea lui Gavrilă, că adică Gavrilă crede că Ilie este un om deștept. Ilie se simțise însă prea însuflețit ca să mai țină socoteală de bănuiala sa.

— Aș putea să vă spun, într-un cuvînt, a început el: domnule! e altfel de viață!

— Aha! a exclamat Ioniță, ca și cînd ar fi priceput.

— Altfel de viață! a continuat Ilie. Cum să vă spun? Prietenia e altfel!... Oamenii între ei nu mai au cum să se... Adică... Să luăm un *exemplu*! Uite, eu și cu ai lui Ciobanu ne avem bine, sîntem, cum se zice... În fine... prieteni, de!

— Vechi! adăugase Gavrilă.

— N-are a face, putem să nici nu fim. Eu vreau să spun ce zice lumea! (Lumea asta, așa cum este ea acuma!) Dacă ai lui Ciobanu pot să-l înșele într-un caz pe Ilie Barbu și să-i ia vita din bătătură, lumea zice că ai lui Ciobanu sînt deștepți și

Ilie Barbu prost.

— Când te-am înșelat noi pe tine? sărise Vasile Ciobanu pe neașteptate.

— Taci din gură, Vasile, a dat numai un *exemplu*, a lămurit Gavrilă.

— Ei, eu vă spun că acolo lumea nu mai zice așa! a exclamat Ilie.

— Care lume?

— Aia din gospodărie!

— Bine, a convenit Gavrilă, dar ia spune tu, unde se duc bucatele lor?

— Care bucate?

— Munca lor! Cine le-o ia? Lor le dă ceva?

— Cu munca lor e ceva și mai frumos! a răspuns Ilie numaidecît, din ce în ce mai însuflețit, fără să bage de seamă că de astă dată nici Gavrilă și nici măcar Ioniță, care era membru de partid, nu-l mai aprobau. E o socoteală mai frumoasă decît aș fi crezut eu, să te uiți la ei cum au aranjat așa ca fiecare să știe cît face; tu, muierea, copilul, fiecare cu socoteala lui! Și cînd...

— Ca la armată, a hotărît Ioniță scurt și cuprinzător, întrerupîndu-l pe Ilie.

— Bă, Ilie, a sărit și Gavrilă numaidecît, îmi place de tine că ești deștept, dar nu-mi place că prea le crezi pe toate.

— S-a dus acolo, au aranjat ăia să le ia ochii și Ilie, gata! Socoteală frumoasă! a spus Ioniță, batjocoritor.

Ilie nu s-a supărat. Era vesel și nu voia să se certe cu ei, cu toate că aerele pe care și le luau ai lui Ciobanu îl cam supărau. Se credeau deștepți nevoie mare. Ilie nu-și amintea să-i fi auzit vreodată zicînd: nu știu! Știau! „Uite cum stă chestiunea”, începeau ei să-i explice lui Ilie. Se întîmpla destul de des ca lui Ilie să nu-i convină de loc părerile lor, ba chiar să-și dea seama că uneori spun niște prostii mai mari decît ei, da, da lui Ilie tot îi plăcea de ei și pe de altă parte le plăcea și lor că Ilie venea să-i întrebe. Într-o vreme, Ilie s-a gîndit să le spună că nu e chiar așa cum zic ei, dar și-a dat

seama că ei se cred mult mai deștepți decît el și dacă ar fi încercat să le arate că lucrurile nu stau chiar așa, ei s-ar fi supărat, ba chiar l-ar fi ocolit și Ilie nu voia ca ei să-l ocolească, erau prietenii lui. În seara aceea Ilie și-a dat seama că lor nu le place că le vorbea de bine despre colectiv. S-a gîndit mult pînă să se hotărască ce să facă. Alde Vasile și Gheorghe au să se supere că el are altfel de păreri decît ei. Ba poate au să se supere și pentru că nu i-a întrebat întîi pe ei, care *știau*.

„Ce să-i întreb pe ei? își aminti Gherghina cum îi povestise Ilie. Adică cum: eu am fost și am văzut cu ochii mei cum stau lucrurile și să vii la tine care n-ai văzut să te întreb: Mă cutare, cum stă socoteala cu colectivul? Asta ar fi prea de tot, dă-o dracului.”

Ilie i-a povestit apoi că acolo, la fața locului, a stat mult pe gînduri pînă să le spună prietenilor pe șleau ceea ce gîndea. Îi venea greu, știa bine că după aceea ei au să-l ocolească. Îi părea rău și de Gavrilă, care era un om de treabă și cu care se ajuta la nevoie. Greu era din partea asta, dar nu se mai putea, trebuia să le spună. Avea sarcină din partea organizației să ducă muncă de lămurire.

„Bă, Ilie, săriseră frații Ciobanu, cu gurile mari. Lasă, bă, nu ne învăța tu pe noi; lasă, că am auzit noi cum stă socoteala cu colectivul”.

„Bine, eu nu zic că n-ați auzit, răspunsese Ilie, domol, cu blîndețe. Ați auzit, dar eu am văzut, mă! Zău am văzut!”

„Ei! Asta e! exclamaseră ei, uitîndu-se la Ilie de sus și bătîndu-l pe spate cu îngăduință. Lasă, mă Ilie! Ce-ai văzut tu, nu e aia!”

„Să știți că n-aveți dreptate! Zău, n-aveți, neam! O mie de auzituri nu face cît un văzut”, spusese Ilie, împăciuitor.

Începuseră să rîdă de el. Taci că a nimerit-o cu văzutul! Vezi să nu fi văzut! Parcă știe Ilie să vadă! O mie de văzuturi de-ale lui Ilie nu fac cît un auzit de-al lui Vasile sau Gheorghe Ciobanu.

„Nu e bine“, gîndise Ilie îngrijorat, auzindu-i cum îl iau

peste picior. Se gîndise că Anghel o să afle că ăştia au rîs de el şi are să se supere rău de tot. Parcă îl auzea: „Nu ești în stare de nimic, măi tovarășe Ilie! Aici nu ne jucăm de-a politica, aici trebuie să faci ce-ți zice partidul. Nu faci ce-ți zice ptirtidul, înseamnă că nu ții la partid!”

„Rîdeți voi, dar rîdeți ca niște proști!” spusese Ilie, nemaiputînd răbda.

Ei încetaseră deodată să mai rîdă.

„De ce ca niște proști, Ilie? întrebare Gavrilă supărat. Prost ești tu, că nu știi ce vorbești!”

„Ba voi sînteți proști, voi nu știți ce vorbiți”.

„Ba prost ești tu”, sărise Ioniță cu ochii cît cepele.

Vasile și Gheorghe Ciobanu se holbau la Ilie grozav de uimiți. Cum adică, ei sînt proști și Ilie deștept? I-auzi ce este în stare să spună!

„Ilie, ia ia tu seamă la vorbă! Să nu ne supărăm, să zici pe urmă că sîntem ai dracului!” spusese unul din frații Ciobanu.

„Ce să vă fac eu?!“ răspunsese Ilie cu neașteptată semeție.

Adică ce să le facă el dacă sînt proști!

Se făcuse tăcere. Mai erau acolo și alți oameni și îndată ce Ilie dăduse răspunsul său atît de jignitor, în tăcerea care se lăsase, cineva începuse să rîdă. Avea un rîs subțire și nerușinat; parcă schelălăia. Ilie simțise primejdia; cu toată prietenia, Vasile și Gheorghe Ciobanu puteau să sară la bătaie; erau grozav de mîndri și ambițioși. Se răsucise numaidecît spre cel care rîdea:

„Și tu ce te rîzi, acolo, Trafulică. Crezi că ești mai deștept?”

Spusese acestea și se încordase, așteptînd ca Trafulică să sară la bătaie, dar Trafulică nu sărise. Îi arătase cu capul pe alde Vasile și Gheorghe și răspunsese liniștit și batjocoritor:

„N-am timp de tine acum, dar să-mi fi spus tu mie ce le-ai spus ălor! Fie-al dracului dacă nu-ți rupeam o coastă!”

Ilie n-auzise bine cuvintele din urmă. Vasile și Gheorghe săriseră la el. Alde Vasile îl apucase de piept, îl strîngea și bolborosea amenințător, cu privirea tulbure:

„Ilie! Ilie! Ilie!“

Cu toată supărarea, alde Gavrilă și Ioniță săriseră și îi dăduseră pe cei doi frați la o parte.

„Ce, sînteți nebuni? strigase Gavrilă înfuriat, luîndu-i apărarea lui Ilie. Lăsați-l în pace.“

Rău îl duruse pe Ilie felul cum îl apăraseră Gavrilă! Zicea că să-l lase în pace pe Ilie, și prin asta Gavrilă înțelegea că să-l lase în pace de tot, adică să nu mai vorbească nimeni cu Ilie, să-i întoarcă spatele.

Așa se și întîmplase. Îl lăsaseră în pace, se dăduseră mai încolo cu țoiurile în mînă și începuseră să vorbească liniștiți între ei, ca și cînd Ilie n-ar fi fost acolo.

Gherghina își aminti cît de tulburat se întorsese Ilie acasă, în seara aceea. Își aminti că după ce el îi povestise toate acestea, ea îi spusese că nu e bine să se ia la ceartă cu oamenii.

„Cum adică, o întrebasese el cu glasul sugrumat de supărare și de părere de rău. Cum, eu le spun că am văzut cu ochii mei și ei mă protestesc de la obraz?“

Timp de trei, patru zile fusese mereu supărat, dar pînă la urmă ieșise bine cu întîmplarea asta. Se pomeniseră într-o zi cu Gavrilă la poartă. Cereea toporul, zicea că vrea să taie crăcile la niște salcîmi și că, chipurile, al lui nu mai e bun.

Se împăcase și cu alde Vasile și Gheorghe. Tot așa, se opriseră într-o seară la poartă și Gherghina auzise cu urechile ei cum îl întrebau pe Ilie ce mai face și dacă mai e supărat pe ei. Ilie mai era el supărat, dar fiindcă ei veniseră să-l întrebe, lăsase supărarea la o parte.

Gherghina se întrebă din nou, cuprinsă de îngrijorare, dacă nu cumva astăzi a fost ceva mai rău ca astă-vară. Cu alde Vasile și Gheorghe înțelege, s-or fi apucat din vreo vorbă, are să se împace ei, dar ce amestec are aici Bădîrcea și Ghiocoeaia? O fi bumbacu-ăla, Ilie i l-o fi cerut, Ghiocoeaia

cine știe ce-o fi zis și o fi sărit și Bădîrcea. S-o mai termina vreodată ambiția și dușmănia între oameni?

XI

Gherghina dădu daracul la o parte, se ridică și vru să intre în casă, dar atunci cineva bătu în poartă cu putere.

Sări jos de pe prispă și avu presimțirea că se petrece ceva neașteptat: uite cum bate ăla la poartă, parcă a luat foc undeva.

— Bă, tovarășe Ilie, bă, n-auzi! striga omul, bătînd foarte autoritar, ca și cînd ar fi venit să-l execute pe Ilie.

Era Stan, curierul! Așa socotea el, că în poarta lui Ilie Barbu poate să bată și să strige ca și cînd Ilie Barbu ar fi fost sub ordinele lui.

— Unde e Ilie?! întrebă el, cînd Gherghina ajunse lîngă gard.

— E acasă, doarme, șopti ea neliniștită.

— Scoală-l în sus, să se ducă la sfat, porunci Stan. Să se ducă acolo, îl cheamă tovarășul președinte.

De fapt, nu tovarășul președinte îl trimisese pe Stan, dar asta era pentru el: tovarășul președinte!

— Stane, șopti Gherghina tulburată, e cam ostenit, nici n-a mîncat... Ce-are cu el?

Stan parcă era surd:

— Scoală-l să se ducă acolo imediat!

— Nu ți-a spus ce are cu el?

— Să se ducă acolo să se desfășoare! spuse Stan, înțepenindu-și ceafa și îndepărtîndu-se.

— Ce să facă?! întrebă Gherghina nedumerită.

Dar Stan o și luase din loc.

Gherghina intră în odaie și se apropie de omul ei. Ilie dormea cu fața în sus și cînd ea puse mîna pe umărul lui și-l mișcă ușurel, Ilie deschise ochii și pronunță liniștit și răspicat:

— Dă-mi patru cercuri!

— Ilie, șopti Gherghina, te cheamă acolo!...

Ilie închise ochii, se răsuci într-o parte gemînd și

bolborosind:

— ...A venit Anghel și i-a luat la zor... Vasile! Măi Gheorghe! Mă, proștilor... Stați că...

Glasul i se frînse și începu să doarmă liniștit.

Gherghinei îi veni un gând și îl lăsă în pace. Ieși în tindă, trecu în cealaltă odaie și se întoarse de acolo cu o strachină mică, plină de untură. O păstra pentru mai încolo, când aveau să înceapă semănatul grîului, dar își dăduse seama că greșise punînd pe masă, astăzi, ciorbă de corcodușe. Aprinse focul, puse tigaia pe pirostria și cînd untura începu să sfîrșie sparse în ea cîteva ouă.

Ilie se trezi singur. Arăta schimbat, îi părea bine că dormise puțin și se liniștise. Se simțea chiar bucuros: îi era foame și mirosul de untură i se păru ceva de sărbătoare. Ieși în tindă și se așeză voios pe prag.

— Mă, oamenii ăștia!... exclamă el clătinînd din cap.

Gherghina se făcu atentă: da, acum are să spuie, dar trebuie să-i spună ea mai înainte că l-au căutat de la sfat:

— Veni alde Stan, să te duci acolo! Cică să te duci repede. Ce s-a întîmplat?

— Nu s-a întîmplat nimic, răspunse Ilie liniștit, apoi întrebă: Ce zici tu, ca să mă duc acolo? De ce?! Cine zici că veni?

— Alde Stan. Nu știu ce zicea că au cu tine!

— Da, murmură Ilie, aducîndu-și aminte. N-am făcut cerere. M-a trecut ăla acolo, dar trebuie să iscălesc și o cerere.

— Și de ce veniși așa supărat?

Ilie se gîndi cîteva clipe, apoi oftă.

— Cum să nu fii supărat cînd te arde la inimă! Deșteptu' ăla de Ghiocoaia. Eu să iscălesc acolo, și el că nu, îmi dă zor să fac loc... „Mișcă-te, bă, zice, ai prins rădăcini acolo?” Tîmpit, mama lui! spuse Ilie cu glas surd, pierzîndu-și într-o clipă seninătatea.

— Da ce-avea el să se amestece, îl pusese cineva? întrebă Gherghina și numaidecît sîngele făcu să-i dogorească obrazii.

— Eu să iscălesc acolo, și el că să mă duc să-i cumpăr țigări, spuse Ilie mai departe. Îmi venea să mă apropiu de el și să-i cîrlesc o palmă: „Na, țigări, fire-ai al dracului!“ Nu știu cum a fost, că abia pe urmă mi-am dat seama. Și nu ți-ar fi necaz, dar sînt unii care zic că o să-l alegem contabil.

Gherghina amuțise. Se uită la Ilie cu privirea sticlind. Era așa de mînioasă că nu știa ce să mai spună. Ilie se așeză la masă și începu să mănînce.

— Și cu alde Vasile și Gheorghe ce-a fost? Și cu Bădîrcea? întrebă Gherghina stăpînindu-se. Trebuia să afle tot, ca să-și dea seama care dintre ei trebuie blestemat mai rău.

— Ghioceaia, Bădîrcea, cu Vasile și Gheorghe stăteau grămadă, nu înțelegi? Aveau ei gașca lor. De Bădîrcea, îi auzii pe drum pe alde Vasile și Gheorghe, vorbeau între ei că Bădîrcea să fie ales președinte. Mie nu vroiau să-mi spună, parcă ar fi fost vorba de vreun secret.

— Cînd? Azi dimineată cînd trecură p-aci? Și ce ziceau? Bădîrcea președinte? Mai bine nu te mai scrii!

Gherghina avea o cîrpă în mînă. O aruncă mînioasă într-un colț și ieși afară.

— Să mă duc acolo, să ridice el pumnul la băiat, o auzi Ilie bolborosind, în timp ce căuta ceva pe la capătul prispei.

— Cine să ridice pumnul?

— Bădîrcea! Mai întrebi cine, se răsti Gherghina, intrînd îndărăt în tindă.

Ținea în mînă o piuă. O lăsă lîngă prag, căută între ușă, scoase un drob de sare, îl trînti în piuă; se așeză și începu să lovească cu maiul, cu atîta mînie încît din drobul de sare începură să țîșnească în toate părțile stropi grunțuroși.

— Un copil avem; să ridice pumnul la ai lui pînă s-o sătura!

„Are dreptate ea, gîndi Ilie, Bădîrcea își bate copiii ca pe hoții de cai. Cu parul îi bate!“

— Ar vrea el să comande; dacă ar putea, ar face militarie cu tot satul, spuse Gherghina mai departe. Cînd s-a liberat

din armată erau să-l arunce soldații jos din tren. „Aruncă-l sub roțile trenului“, strigau ăia. Nu l-au aruncat, că așa e omul; cînd se vede scăpat, uită cîte-a pătimit.

— Cine, fa, Bădîrcea? întrebă Ilie uimit.

— Păi, dar cine? Era sergent în armată.

— Și-au vrut să-l arunce jos din tren?

— Păi de ce să nu-l arunce? Se liberaseră, nu mai erau la ordin. Dar au fost nevoiași, eu nu l-aș fi iertat, să-l fi aruncat jos din tren, să-l învețe minte să mai dea.

Gherghina împinse piua la o parte și se duse spre vatră.

— Și cum vine aia că o să-l aleagă președinte? Pe noi nu ne întreabă?

Ilie îi răspunse că o să fie adunare. Cînd s-or termina înscrierile, se face adunare.

— Să vie adunarea aia! amenință Gherghina. Și Ghiocoeaia ce crede, că o să muncim pentru el, ca pînă acuma? De ce nu-ți dă bumbacu-ăla?

— O să mă duc acuma pe la el, răspunse Ilie posomorît. Trec pe la sfat să iscălesc cererea aia și mă duc la el.

Mai stătu puțin și porni din nou spre sfatul popular. De astă dată nu mai era așa de bucuros cum fusese de dimineața. Nu mai era însă nici așa de întristat și abătut cum fusese cînd se-ntorsese acasă. „Să te prind eu, dom'le Ghiocoeaia, că nu-mi dai bumbacul“, îl amenință Ilie în gînd.

Călca rar și se uita drept înaintea sa. Cînd ajunse la sfat, nu se mai uita la nimeni, își ferea privirea.

— Ilie, treci, mă, acolo și te desfășoară, îl întâmpină Bădîrcea cu glasul său aspru și zgomotos. Te duseși acasă, fir-ar al dracului! Of, nici cu tine nu mi-e frică, exclamă Bădîrcea rîzînd cu hohote, ca și cînd cine știe ce lucru grozav ar fi spus.

Deodată, Ilie Barbu simți în inimă o pornire cumplită. Să se ducă la Bădîrcea și să-i spună: „Ce zici tu, mă, Bădîrcea, că nici cu mine nu ți-e frică? Adică cum, ce vrei să spui tu cu vorbele astea?“ și numaidecît să-i cîrpească o palmă grea, să-i mute fălcile. Se stăpîni însă, dîndu-și seama că oamenii n-au

să-l înțeleagă și au să-l scoată tot pe el vinovat. Îi veniră în minte vorbe grele, dar atît de multe, încît nu izbuti decît să se bîlbîie; rosti încet și răgușit:

— Mai taci din gură acolo, Bădîrcea!

Nu-l auzi nimeni. Chiar dacă i-ar fi spus lui Bădîrcea ceva tare și binemeritat, Bădîrcea tot nu l-ar fi auzit, fiindcă stătea într-un grup numeros și nu era de loc atent la alde Ilie. „Lasă că mai stăm noi de vorbă, dom'le Bădîrcea, își spuse Ilie stăpînit. Dacă nu ți-or ieși vorbele astea pe nas, să nu-mi zici mie Ilie.“

— Stane, unde e, mă, președintele? îl întrebă pe curier. Dar tovarășul Anghel e p-aici?

— A! Ai venit? Oleu, de cînd te caută tovarășul președinte!

Ilie se miră de purtarea curierului. Stan arăta foarte îngrijorat de ce-o să pățească Ilie că nu venise mai devreme. Se vedea că fusese el însuși luat la rost că nu-l adusese pînă acum pe Ilie Barbu. Îi spuse să mai aștepte nițel, dar nu-i spuse și de ce, ca și cînd faptul că tovarășul președinte și tovarășul Țurlea și Anghel se duseseră să stea la masă ar fi fost un secret pe care Ilie Barbu nu trebuia să-l știe.

Ilie intră înăuntru în biroul secretariatului, iscăli cererea, apoi se grăbi să se ducă la Ghiocceaia.

XII

Trecu printre oameni îngîndurat și o luă încet pe șosea. Rămăseseră puțini oameni pe lîngă sfat. Erau cei care stăteau prin apropiere.

— Bă Ilie, unde te duci, m'? întrebă cineva cu glas leneș, fără nici un respect pentru Ilie. Încotro o luași? încoace e casa ta, nu într-acolo. Ilie se opri și se uită lung la omul care îl lua peste picior. Se apropie de el cu o încetineală care nu spunea nimic bun.

— Ferește-te, Sfetcule! șopti cineva.

Sfetcu se cam sperie:

— Hai, mă, te-ai supărat, nu știi de glumă?

— Cînd ți-oi da eu glumă, Sfetcule, mă ții minte toată viața, spuse Ilie cu glas scăzut.

Îl lăsă apoi în pace, își văzu de drum.

— Ce-o fi cu Ilie? Ce-o fi pățit? întrebă Sfetcu după ce Ilie se îndepărtă.

— Ce să pățească! O fi necăjit omul! răspunse cineva.

— Nu m-aș fi mirat să-ți fi dat una, Sfetcule! reflectă altcineva.

— Da, ferească dumnezeu să nu bagi de seamă cînd e omul necăjit. Te cîrpește, adăugă un altul.

Cînd ajunse la poarta lui Ghioceoia, Ilie Barbu se aplecă jos, luă o piatră și începu să bată foarte tare în stîlp. „Trezește-te, fire-ai al dracului. Trebuie să viu eu la tine, că tu ești mare și tare.“ Poarta lui Ghioceoia avea stîlpi groși, iar de-a lungul ei, deasupra, avea acoperiș de tablă asemănător cu al caselor. Era făcut și pentru a feri poarta de ploi și zloată, dar mai ales de frumusețe. Se vedea că lemnul e nou și solid. Întreaga poartă arăta ca o fortăreață și îți venea greu să crezi că umblă cineva pe ea.

— Care ești acolo, de bați așa? se auzi glasul mînios al lui Ghioceoia.

Ilie nu-i răspunse. „Vino încoace și vezi cine e, ce mai

întrebi?”

Voicu Ghiocneaia se supuse gîndului celui care bătea și veni la poartă. O deschise și, cînd văzu cine e, o lăsă larg deschisă, îi întoarse spatele lui Ilie și o luă înapoi, mormăind supărat:

— Ce dracu, mă, de bați așa, crezi că sînt surd? Haide, vino încoace să-ți dau bumbacul, porunci din mers, lăsîndu-l pe Ilie să-i vadă cămașa albastră de poplin înfoiata bogat pe spatele lui gras și pantalonii bufanți strînși bine pe pulpe.

Lui Ilie Barbu nu-i scăpă felul poruncitor cu care îi vorbise Voicu Ghiocneaia. „Dă-i înainte, dom'le Ghiocneaia“, îl amenință în gînd.

Intră în tinda lui Voicu și așteptă. De dincolo din odaie se auzea zgomot de linguri și furculițe.

— Ilie, treci mă încoace și bea un pahar de vin, zise Voicu Ghiocneaia binevoitor.

Ilie intră înăuntru. Muierea lui Voicu strîngea masa.

— Ai mîncat, Ilie? Ia un pahar de vin. Adu, fa, un pahar și du-te și cîntărește lui Ilie două kilograme de bumbac. Stai jos, Ilie!... Ce mai faci, mă?

Ilie nu răspunse. Se așeză cu încetineală pe pat. Se simțea cuprins de o liniște mare. Ceea ce spunea Ghiocneaia făcea ca această liniște să crească amenințător.

— Te pomenești că te-ai supărat că nu ți-am dat bumbacul pînă acum. Lasă, mă, am eu grijă de tine, continuă Ghiocneaia.

Uită să toarne pentru musafir. Se cunoștea că dăduse multe pahare pe gît și că acuma voia să se culce. Chiar se ridică de pe scaun și se întinse pe pat cu fața în sus, cu brațele sub ceafă.

— O, ha! Mă, ce ostenit sînt, se văita el. Am eu grijă de tine, murmură apoi, închizînd ochii. N-o să fiu eu socotitorul vostru? Eu o să vă fac socoteala cît luați... Mai vii și tu pe la mine pe-acasă; mai cîștigi un ban! A? făcu Ghiocneaia deschizînd ochii și holbîndu-se poruncitor la Ilie.

— Nu mai avem bumbac, spuse nevasta lui Ghiocneaia

intrînd în casă.

— Cum nu mai avem? Vezi, acolo, murmură Voicu puțin nedumerit.

— N-oi fi vrînd să-i dau de-ăla torsul! De ce n-a venit pînă acuma?

Ilie își rostogoli liniștit privirea sa mare de la unul la altul. Ghiocoeaia simți ceva, se ridică în capul oaselor și se răsti la muiere:

— Dă-i de care e, nu mai ține omul aici!

— Păi dar, să-i dau tors de-a gata! Gherghina ce treabă are?

Ilie simți cum se desprinde din liniștea sa mare un firișor rece de mînie. Ceva mic, pe măsura muierii lui Ghiocoeaia. Se uită la ea și îi spuse cu blîndețe ciudată:

— Gherghina are treabă, toată ziua se gîndește numai la tine. Tu ce treabă ai?

— Lasă, mă Ilie, că îți dă! Acuși îți dă. Dă-i, fa!

Trebuia să-i dea bumbac tors, așa se înțeleseseră. Muierea lui Ghiocoeaia nu mai zise nimic, se duse să-l cîntărească. Abia ieși, că se și întoarse îndărăt. Rămase în prag și-i făcu semn bărbatului să se ridice și să iasă.

— Ce e, fa? o întrebă el cu un glas închis, plin de uimire.

— Du-te pînă în grădină, că a venit ăla, îi spuse ea.

Ghiocoeaia se ridică numaidecît, dar în aceeași clipă se lungi la loc și gemu:

— Mda... Așa, mă Ilie, încolo ce mai faci tu? De ce nu beai vin? Ia uite la ăsta cum stă și se uită. Toarnă, măi tată...

Se ridică alene, turnă în pahar, apoi ieși afară ca din întîmplare. În tindă ridică pumnul pe neașteptate și o amenință pe muiere:

— Cînd ți-oi da una, vezi stele verzi.

Ieși apoi pe prispă și o luă spre grădină. Avea o grădină mare care dădea în văgăunele satului. Era înfundată într-o viroagă cu răchiți, cu salcîmi și sălcii. Voicu Ghiocoeaia ocoli șira de paie și se uită în toate părțile.

— Voicule! se auzi strigat.

Sub un dud bătrîn stătea un om întins pe iarbă și fuma liniștit. Voicu se îndreptă spre el și cînd se opri rămase în picioare.

— Ei, cum ai făcut? îl întrebă omul după cîteva clipe, cum a fost la barieră? Dă-mi banii!

Voicu se căută în buzunarul de la spate al pantalonilor, scoase un portofel mare, se așeză și îl desfăcu pe iarbă.

— Iancule, spuse Voicu, cu glas scăzut. Taman vream să trimit pe cineva să te cheme... A venit al lui Țurlea. E secretar la raionul de partid. Ai auzit?

— Da, știu! Am auzit, răspunse Enache cu nepăsare.

Voicu începu să numere banii. În timp ce număra, celălalt întinse mîna și luă de pe portofel un carnet mic, roșu, cu copertile întărite în pînză. Ghiocoeaia încetă o clipă să numere, se uită cu coada ochiului la carnețel, apoi continuă numărutul.

— Partidul... Muncitoresc... Român. Ghiocoeaia Șt. I. Voicu, citi Iancu, îngînîndu-se pe nas ca un școlar.

Răsuci carnetul cu uimire școlărească, apoi îl închise și-l aruncă cu nepăsare peste portofel. Se răsuci cu fața în sus:

— Ce e, Voicule, ți-e frică de-al lui Țurlea? întrebă.

— Nu, dar zic și eu.

— Prunoiu ce păzește?

— Nu știu ce e cu el, spuse Ghiocoeaia puțin înfuriat. Nu eram acolo, dar îmi spuse Bădîrcea că îi lăuda pe-alde Pascu și Mitrică în fața lui Țurlea. Mi-e frică să n-o întorcă.

Iancu se răsuci la loc și începu să se uite neclintit la Voicu Ghiocoeaia. De fapt nu-l vedea; se gîndea la ceea ce i se spusese.

— Anghel era acolo? întrebă după cîteva clipe.

— Asta e prost, că era și Anghel acolo și după ce a stat cît a stat, Țurlea l-a lăsat pe Prunoiu și s-a închis cu Anghel și cu Mitrică și cu Pascu acolo, în organizație!

Iancu se posomorî. După cîtva timp se întoarse iarăși cu fața în sus:

— Vezi de treabă, nu trece el al lui Țurlea peste Prunoiu.

— Și dacă trece?
— Cum o să treacă? Nu spui că ăla al vostru de la raion l-a lăudat pe Prunoiu zilele trecute?
— Cine, Ion Niculae?
— Ăla! Sau Țurlea e mai mare ca el?
— Nu e mai mare, la asta mă gîndeam și eu.
— Vezi, du-te acolo și vorbește cu Prunoiu. Spune-i lui Prunoiu că dacă e ceva, să se ducă la raion și să bată cu pumnul în masă.

Cîteva clipe nu-și mai spuseră nimic. Iancu se ridică în capul oaselor și vîrî banii în buzunar. Rînji:

— Fie-al dracului: dacă într-un an nu se satură ei de gospodărie, să-mi spuie mie prost. Al dracului om, vede bine cu ochii lui cum îl pune statul la jug și tot nu se învață minte. Ce-or fi crezînd ei? Le-a plătit ăloră de la gospodăria de stat?

— Nu le-a plătit.

— Nici n-o să le plătească și bine le face! Eu, să fiu în locul ăluia de la gospodărie, cînd i-aș auzi că *plătește-mi*: ce?! na plată! Vrei gospodărie de stat? Na gospodărie de stat. Zici chiabur? Na chiabur, fire-ai al dracului. I-aș răsuci gîtul la spate.

— Ei, nici așa! murmură Voicu întunecat.

Avea de ce să se întunece. El însuși muncise cu ziua pe moșia Cristescu pînă în 45. Fusesse om sărac și i se răsucise și lui gîtul la ceafă și nu uitase. Din cauza aceasta în 1945, cînd auzise că armata a înconjurat prefectura și că guvernul Rădescu vrea să-i apere pe moșieri, se dusesse acolo cu alde Anghel și Pascu și cu încă vreo cîțiva și ceruseră să li se dea arme. O lună de zile mai tîrziu intraseră pe moșia lui Cristescu. Primise patru pogoane, se însurase și se apucase de muncit. Avea, cu ale muierii, zece pogoane. Pusese bumbac și sfecă de zahăr, iar statul îl plătea din plin pentru aceste produse. Îi convenea, vindea bumbacul la preț bun. Apoi, cooperativa! Îi convenea și mai mult. Cu trei-patru gîște lua un costum de haine. Dar uneltele agricole, dar alte materiale? Și-a învelit casa cu tablă numai pe ceea ce a luat

într-o noapte la barieră! Acuma era și mai bine, alimentele se scumpeau, dar prețurile cooperativei rămâneau neschimbate. Da, așa cooperație îi mai venea la socoteală. N-are dreptate Iancu, e mai bine astăzi decît înainte. Numai de-ar ține mereu așa, să te lase să vinzi cum vrei, să nu te controleze nimeni.

— De ce *nici așa?* bolborosi Iancu și se înnegri la față de mînie. Tu ești prost, Ghiocoeaia. Dacă ar putea să-ți ia tot, ți-ar lua și lingura cu care bagi în gură! Să nu-ți muncească, să te despoaie! Asta ar vrea ei și să vezi pe urmă cum ți-ar mai da și pumni după ceafă! Hai, maica ta, doamne! Vine ea vremea cînd mi-o cădea mie în mîină domnul Anghel Gheorghe și nenorocitul ăla de Mitrică, Voicule! Fie-al dracului dacă n-am să le fac vrană în piept și să le sorb sîngele!

Voicu tăcea întunecat, cu fălcile încleștate. Iancu se uită la el încremenit și deodată întinse mîna:

— Uite, tu! Dacă stai așa, ascultă aici la mine: are să-ți vie în casă și să-ți ia toată agoniseala! Ești chiabur! bolborosi Iancu amenințător.

— Vezi de treabă, se smulse Voicu din întunericul care simțise că se coboară asupra lui. Eu sînt membru de partid. Eu o să conduc gospodăria colectivă.

XIII

Ilie stătea mai departe pe pat și nu pleca, cu toate că muiera lui Voicu îi cîntărise de mult bumbacul.

— Mai am eu cu Voicu o socoteală, îi spuse el într-o vreme muierii.

Ea îi aruncă o privire bănuitoare. Mai avea o socoteală cu Voicu?

— Și ce-mi spui mie? îl întrebă ea cu glas înțepat.

Era o femeie frumoasă, cu un mijloc subțirel ca un țipar. Lîngă ea, Ilie semăna cu un pom cuminte, cu trunchiul negru și gros.

— Așa, ca să știi, spuse el cu blîndețe.

— Ce-am eu nevoie să știu ce socoteli aveți voi!

Ilie îi răspunse tot cu blîndețe, dar batjocoritor:

— Așa, ca să știi și tu pe ce lume trăiești.

Femeia trînti ușa mînioasă și îl lăsă pe musafir să aștepte singur. Rămas singur, Ilie începu să se uite cu atenție prin odaie. Lîngă geam era așezată o mașină de cusut *Singer*. Pe patul mașinii o cutie acoperită cu un șervet. De sub ea ieșeau niște sîrme ciudate. Ilie nu înțelese, alunecă cu privirea peste paturi, peste pereți, pe jos... Covoare bogate, perne albe, umflate, cît toate zilele de mari, pe jos o pătură mai bună decît aceea pe care o așternea Gherghina pe pat. Lîngă mașina de cusut, un scaun cu spetează, negru și frumos, cum nu mai văzuse Ilie niciodată.

Se ridică și dezveli cutia aceea ciudată din care ieșeau sîrme.

— Aha, mormăi Ilie. *Radiu!*

Se întoarse la loc și deodată se întrebă pentru ce întîrzie Voicu în grădină. „Du-te pînă în grădină, că a venit ăla“, își aminti el. „Care ăla? De ce în grădină și nu în casă? D-aia, ca să nu-l vază nimeni cu cine își aranjează el treburile. Ehe! dom'le Ghiocoaia, ia stai tu nițel...“

Se ridică cu hotărîre de pe pat, ieși afară și o luă spre

grădină. Când ajunse în dreptul șirei de paie se opri și îi văzu. Voicu stătea în capul oaselor iar celălalt întins pe burtă. Când văzu cine era omul cu care Voicu stătea de vorbă, Ilie simți cum liniștea dintr-însul începe să se adune și să curgă ca o apă mare. Se stăpîni și o luă încet spre cei doi.

— Măi tovarășe Voicu, ce faci aici, nu mai vii? întrebă el pe neașteptate.

Voicu tresări speriat și se ridică în picioare, Iancu se ridică și el, aproape fără voie. Ilie venea spre ei. Pășea cu atîta grijă prin iarba grădinii, încît s-ar fi crezut că merge prin mărăcini.

— Ce dracu de strigi așa, Ilie? Ce mai vrei? îl întrebă Voicu, abia stăpînindu-și furia. Se întoarse apoi spre Iancu și continuă tot așa de mînios: Ce vreți voi nu se poate, bă. Degeaba veniți la mine să mă rugați. Ai venit la mine să mă întrebi, chiabur sau drac, sînt om, îți răspund. Dar mai bine băgați-vă mințile în cap, nu mai umblați de colo pînă colo cu rugatul. Hai să mergem, Ilie. Ți-ai luat bumbacul?

Ilie nu-l asculta. Se uita nemișcat la Iancu, cu mirare, cu un soi de ciudată nedumerire. „Aha! Aicea sînteți“, parcă îi întrebă. Înfățișarea lui Iancu i se părea ciudată. Nu semăna de loc cu Iancu acela de-acum cincisprezece ani. Iancu acela, de care își amintise cu groază cînd stătea azi în pat, murise parcă, nu mai trăia pe lumea asta. Ăsta de aci era un om scund, nebărbierit, cu pantalonii cenușii roși de-atîta purtare. Nici pomeneală să mai sară și să mai lovească. Nici măcar cu acel de acum trei ani, de la proces, nu mai semăna. Acum trei ani i se uita în față cu îndrăzneală și ridica pumnul. Acum își ferea privirea, se uita în jos. Ilie își aminti ce gîndise astăzi despre el, cum ar fi vrut să se ducă în curtea lui, să-i dea cu parul în cap. Gîndul acela i se păru acum nelalocul lui; atunci, acum cincisprezece ani, cînd l-au bătut, în curte și l-au aruncat între picioarele vacilor, atunci să-i fi dat cu parul în cap. Când a ieșit din casă și i-a spus lui frate-său Sandu „stăi să-i mai dau și eu“, atunci să fi avut puterea de-acum. „Vrei să mai dai și tu? Na, mai dă și tu!“ Grămadă să-l fi

făcut. Acuma, ăsta de-aici e alt Iancu; îi este frică să se și uite! „Așa, uită-te în pământ, fire-ai al dracului de om. Tu ar trebui pus la muncă grea, să dai cu tîrnăcopul pînă ți-o ieși sufletul“, gîndi Ilie încolțit de amintiri.

Lui Iancu îi era frică într-adevăr să se uite, dar nu pentru ceea ce își închipuia Ilie. Iancu se stăpînea să nu-i sară lui Ilie în gît. Trebuisse să se scoale la vederea lui și acest lucru îl înfuriase cumplit. Îl înfuriase apoi și faptul că Ghiocoeaia țipase la el tot din cauza lui Ilie. Uite, acuma trebuia să facă la fel ca Ghiocoeaia.

— Mă, eu am venit să vă întreb, nu trebuie să vă supărați, spuse el cu un glas ciudat, parcă ar fi vorbit în vis.

— Ce să-ți mai răcești gura de pomană, se răsti Ghiocoeaia, întorcîndu-i spatele. Comasarea e lege!

Discutaseră despre cote și despre comasare. Iancu îi ceruse lui Ghiocoeaia să intervină pe lîngă Prunoiu să nu i se comaseze niște locuri de lîngă pădure. Acum, că venise Ilie, Ghiocoeaia se gîndi că are o ocazie bună să-i spună lui Iancu și cîteva pe care altfel nu i le putea spune.

— La urma urmii, ce nu vă convine vouă? continuă el. Că vă comasează? Dracu v-a pus să faceți avere?

Iancu tresări și se uită cu atenție la Ghiocoeaia. „Uite al dracului ce prost e! Uite ce frică îi e de nenorocitu-ăsta de Ilie.“

— Ați făcut avere pe spinarea oamenilor și acuma dați din colț în colț, bolborosi Ghiocoeaia scuișind mînios. Ați belit oamenii de piele, fir-ați ai dracului!

Iancu înțelese că Ghiocoeaia își dădea în petic. „Bine, dă-i înainte, frate Voicule. Să nu crezi tu că am să uit vorbele-astea!“

— Uite la Ilie, e acilea, de față, spuse Ghiocoeaia apucîndu-l de umeri pe Ilie. A trebuit să aștepte cincisprezece ani ca să-i facem noi dreptate, partidul nostru. Să fi fost eu în locul lui, un milion de lei ți-aș fi cerut despăgubiri.

Ghiocoeaia întinse mîna spre Iancu, întocmai ca un judecător:

— Să vă ia dracul! Scăpăm noi de *isploatarea* voastră!

„Ptiu, fire-ai al dracului, exclamă Iancu în gând. Îți bați joc de mine! Lasă că îți dau eu ție isploatare.”

— ...Așa că lăsați-o baltă cu comasarea! sfârși Ghiocoeaia întorcându-i spatele lui Iancu. Hai, Ilie! Hai să mergem.

Întocmai ca și în casă, Ilie își rostogoli cu încetineală, în tăcere, privirea sa mare întâi de la Ghiocoeaia la Iancu; apoi de la Iancu înapoi la Ghiocoeaia. Tot așa ca și în casă. Voicu Ghiocoeaia simți deodată că în mintea lui Ilie se petrece ceva care putea fi primejdios. Se răsuci spre Iancu, veni aproape de el și începu să strige: să plece, să nu-i mai calce piciorul pe-aici, să se ducă imediat la sfat și să se comaseze. Vrea să trimită miliția să-i cheme cu sila la comasare? O face și pe-asta, dacă nu-și bagă mințile în cap.

— Ce e, măi tovarășe Voicu? Nu vrea să se comaseze? întrebă Ilie chipurile cu încredere, cu interes.

— Da, măi Ilie, auzi la ce se gândesc ei; ce le trece lor prin cap!

„N-a venit el la tine pentru comasare cum nu sînt eu mitropolit“, își spuse Ilie în gând.

— Au și ei gândurile lor, reflectă apoi cu glas tare. Se vede treaba că or fi știind ei ceva, adăugă batjocoritor.

Batjocura era pentru amîndoi, pentru tot ce se petrecuse sub ochii lui Ilie. Credeau că n-a înțeles. Iancu nu se mai putu stăpîni; să se descurce Voicu cum o ști:

— Și tu ce te-amesteci, mă? Trebuie să-ți spun ție la ce mă gândesc eu?

Cu toate că vorbise în șoaptă, lui Ilie i se păru că Iancu a țipat, atît de neașteptată fu pentru el dușmănia tulbure care răbufnise în cuvintele lui.

— Da, da! Să-mi spui mie! Ce, nu-ți convine?

— Să-ți spun ție?!

Iancu se uită în lături posomorît și, în loc de răspuns, scuipe cu înverșunare. În aceeași clipă însă își dădu seama că pornirea sa e primejdioasă, nu trebuia să scuie. Vru să plece, dar își dădu iarăși seama că s-ar putea ca Ilie să-i taie

drumul.

— Mai bine ți-ai vedea de treabă, încercă Iancu să dea înapoi. V-ați pornit ca nebunii, bolborosi el cu obidă... Mă, Ilie, uită-te la tine și mai gîndește-te și tu. Vă lăudați că o să faceți și o să dregeți, dar tot desculți o să rămîneți. Cînd lucrai la mine nu umblai desculț.

— De ce minți? îl întrebă Ilie mișcîndu-și greu fălcile. Pe cine vrei tu să prostești?

Iancu socoti că primejdia a trecut, lăsă fruntea în jos și porni repede spre viroagă. Plecarea aceasta îl luă pe Ilie fără de veste. Țîșni de la locul său și îi ieși înainte:

— A, de ce minți, mă? Îmi spui tu mie cum era cînd lucram la tine? Mie îmi spui tu? A, pe mine vrei tu să mă prostești? Cînd lucram la tine și nu ne dădeai apă pînă nu terminam postața care ziceai tu? Ai, mă? Mie îmi spui? Cînd aveai zece vaci și ne dădeai de mîncare usturoi? Pe mine vrei tu să mă prostești?! Mă prostești de la obraz?

Îi vorbea în șoaptă liniștită, și felul cum se învîrtea în jurul vorbelor avea ceva înfricoșător. Iancu îngălbeni, se trase îndărăt.

— Vorbește, Iancule, sau ți-a luat dracul limba? Cu mine vrei tu să te joci? Ce cauți tu aici? Nu-ți convine comasarea? Ai, mă?!

Ghioceaia îl văzu pe Ilie întețind pașii spre Iancu care se dădea înapoi. I se păru că acum are să-l lovească și, fără să-și dea seama ce face, sări și îl apucă pe Ilie de umeri. Nedumerit, Ilie se smuci într-o parte; n-avusese de gînd să dea în Iancu.

— Tu ce vrei, Ghioceaia?

Nedumerirea lui Ilie îl făcu pe Ghioceaia să-și muște buzele. Sări asupra lui Iancu, socotind că nu e prea tîrziu. Iancu înțelese; se încleștară amîndoi de piept, se smuciră cu putere, apoi Iancu sări într-o parte și nu mai pierdu timpul, o luă spre viroagă.

Voicu Ghioceaia o luă repede spre poarta grădinii. Ilie se grăbi pe urma lui. Voicu arăta întăritat, dar se stăpînea.

— Ce dracu faci, Ilie, dă-l în dumnezeul lui de chiabur; te iai la bătaie cu el?! Dacă nu saream eu să-l ating, te-ar fi tăiat cu cuțitul. Ăștia umblă cu cuțitele la ei.

Intrară în casă. Voicu își turnă un pahar și bău pe nerăsuflăte.

— Face ceva, chemăm miliția și îl legăm, nu trebuie să sărim la bătaie! Dă-o dracului, o să zică lumea că sîntem bătăuși.

XIV

Ilie nu răspunse nimic, se uita în altă parte. Obrajii săi mari, arși de soare, arătau înțepeniți. Pe Ghiocoeaia îl întărită și înțepeneala aceasta, dar se stăpînea din toate puterile. O făcuse de oaie, sărise asupra lui Ilie în loc să sară la chiabur. Dar n-are nimic, Ilie ăsta e prost, n-a băgat el de seamă.

— Ce căuta ăsta la tine, măi tovarășe Ghiocoeaia? întrebă Ilie pe neașteptate.

Ghiocoeaia se uită la om cu o privire tulbure, tăcu cîteva clipe, apoi izbucni:

— Pe dracu căuta, măi tovarășe Ilie! Pe dracu, să-l comaseze, n-auziși ce căuta? Nu fuseși lîngă mine cînd îi spusei? Dacă n-o să-i comasăm noi, să viseze numai comasare! spuse el, apoi coborî glasul prietenos: ia un pahar, Ilie. Muiere, i-ai cântărit tovarășului Ilie *cinci* kilograme de bumbac? Unde ești, ia vin' încoace.

— Care cinci kilograme? întrebă muierea uluită. Două ki...

Voicu se schimonosi la ea cumplit; muierea holbă ochii și amuți.

— Cîntărește-i cinci kilograme, spuse Ghiocoeaia din nou cu blîndețe.

Ilie tresări. De ce cinci kilograme? Ghiocoeaia îi datora numai două.

— Lasă, măi tovarășe Ilie, dă-l dracului de chiabur. Ia aici un pahar de vin și hai să mergem. Mă duc să vorbesc cu Prunoiu, am treabă cu el. Ilie — făcu Ghiocoeaia după o clipă — Prunoiu zice că alde Brigman e bun de magazioner. Draci: Brigman și magazioner! Eu zic că tu ești mai bun ca Brigman, te pricepi la socoteli. O să-i spui lui Prunoiu să te propună pe tine la adunare. Vorbim și cu alde Bădîrcea și Trafulică să zică și ei. A? se holbă Ghiocoeaia, așteptând răspunsul cu încordare.

Tăcerea înțepenită a lui Ilie îi tulbura mintea,

îngrămădise tot ce se putea: întâi spusese tovarășe, apoi îi dăduse bumbac, apoi îl amenințase cu dusul la Prunoiu. Nici magazinier nu voia?

— Ce zici, Ilie?

— Nu zic nimic, răspunse Ilie în șoaptă. Mă gîndesc la ăla, ce-o fi căutat în grădină la tine.

„Ăsta e nebun, îi trecu prin cap lui Ghioceaia. Ori e nebun, ori e prost“

— Tu nu știi cum e chiaburul, Ilie? Ca șarpele! Cînd îl doare capul, iese la drum.

— D-aia stătea el întins pe iarbă și tu lîngă el?

Ilie se înveselise pe neașteptate, se așeză pe pat și se uită la Ghioceaia deschis:

— Adică pe el îl durea capul și tu stăteai și-i descîntai.

Ghioceaia se zăpăci. Nu știa ce să înțeleagă din veselia lui Ilie.

— Lasă, mă, bolborosi el încurcat. Dă-l dracului de chiabur.

— Bine, dă-l dracului, dar e și aici o socoteală, spuse Ilie îngîndurat. Mă uitam la tine azi dimineață și mă gîndesc și acum: sînt mulți.

Clătină din cap și tăcu. Apoi, după cîteva clipe reflectă:

— Hm!

— Vorbește ca lumea, Ilie, ce dracu bolborosești acolo?

— Păi asta spuneam, că sînt mulți care zic de tine că ești un om de ispravă, explică Ilie în șoaptă. Dar o fi știind cineva ce învârtești tu prin grădină cu lancu lui Enache?

Ghioceaia îl țintui cu privirea sa tulbure și deodată izbi cu pumnul în masă.

— Bă, ia seama la vorbă!

— Ce să iau seama la vorbă? Parcă scot eu ceva de la mine? răspunse Ilie ridicîndu-se în picioare.

Ghioceaia veni cu pieptul spre el și ridică pumnul:

— Ia seama la vorbă, că o pățești cu mine. Te trîntesc, Ilie, de uiți și de mamă și de tată! Cu cine vorbești tu aici? Nu-mi scorni tu basme cu lancu, că să fiu al dracului dacă te

las sănătos. Pe mine mă bănuiești tu? Stau de vorbă cu el, ca oamenii, și el începe să aiureze. Du-te și-ți vezi de treabă și n-o căuta cu lumînarea!

Ilie se feri cu grijă dinaintea lui Ghiocoeaia, își luă legătura de bumbac și ieși repede afară. Nu-i era deloc frică de Ghiocoeaia, dar se feri de el ca orice om care a terminat ce avea de terminat într-un loc și acum se grăbește să se ducă în altă parte, unde are ceva și mai grabnic de făcut.

Rămas singur în odaie, Ghiocoeaia își turnă posomorît un pahar, îl bău și pe acesta pe nerăsuflăte, apoi o chemă pe muiere:

— Du-te pînă la Prunoiu și vezi dacă e acasă. Dacă n-a plecat, spune-i să treacă pe la mine, spune-i că am ceva de vorbit cu el.

— Ce era cu ale cinci chile de bumbac? întrebă muierea nedumerită.

— Le-a luat?

— Nu. A luat numai două.

— Din cauza ta, tîmpito... bolborosi Voicu. L-ai ținut aici. De ce l-ai lăsat să intre în grădină? Cînd ți-oi da un pumn după ceafă, îți sar ochii pe jos.

După ce femeia plecă, Ghiocoeaia scoase din buzunarul pantalonilor un teanc de bani și îi aruncă pe masă între pahare. Se aplecă apoi sub pat, trase afară un geamantan mare de piele și îl descuie. Pe fund, între niște lucruri femeiești de mătase, se odihneau două teancuri de bancnote strînse bine în banderolă de caiet. Pe fiecare era scris cu creion chimic cifra de cinci sute de mii. Voicu luă banii de pe masă, făcu loc celui de al treilea teanc, închise geamantanul, mai bău un pahar de vin, apoi, în așteptarea lui Prunoiu, se întinse pe pat să se odihnească. Voicu se simțea frînt de oboseală; jumătatea de noapte petrecută la barieră îl obosise mai puțin decît întîlnirea cu Ilie.

„Ce om, Ilie ăsta! Umblă desculț și dezbrăcat și îi arde de politică! Vai de capul lui, smintitul! Îi dai cinci kilograme de bumbac și-i spui să-și vadă frumos de treaba lui și el dă zor

că de ce o fi venit ăla în grădină. Ce și-o fi închipuind el, că o să-l ia în seamă cineva? A încercat el, Anghel, că e secretar, și tot n-a făcut nimic. Smintit mai e! Se alegea și el cu cinci kilograme de bumbac, că n-are cămașă pe el. Și acuma? Ce crede că o să facă? Parcă îl vede cum o să vie, peste o săptămână, cu capul în pământ: «Măi tovarășe Ghiocoeaia, dă-mi un sac cu porumb pînă la anu, că n-are muierea ce pune în căldare». Trebuie să vie că n-are unde să se ducă. Asta o știe Ilie de pe acuma, așa că n-o să se apuce el să-i spună ceva lui Anghel. Da, dar atunci de ce n-a vrut să ia bumbacul?“

Gîndurile acestea îl obosiră pe Voicu și îl întăritară grozav. Se ridică în capul oaselor. „De ce n-a vrut să ia bumbacul pe care a vrut să i-l dea peste cît se înțeleseseră? De smintit. Cine știe ce gărgăune o fi avut în cap. Lasă-l, să se mai odihnească, o să-și vie el în fire cînd o vedea că nu-l ia nimeni în seamă. Da, dar pînă își vine în fire, se duce la Anghel și-i spune. Și Anghel o să-l ia în seamă. Proastă afacere cînd nu-ți dai seama cu cine ai de-a face! Ilie Barbu!“

În loc să limpezească ceva, Voicu se încurcă și mai rău, se simți cuprins de teamă. Nu se speria de ceea ce avea să-i facă Ilie Barbu, dar întîmplarea îl sîcîia, îl neliniștea. Purtarea lui Ilie i se părea nelalocul ei, cu totul fără noimă, de necrezut. L-o fi învățat Anghel cum să facă? O fi fost Ilie, demult, omul lui Anghel și Ghiocoeaia n-a știut?

Întrebarea aceasta îl făcu pe Voicu să sară din pat. Asta era! Cum de nu i-a trecut mai repede prin cap? Ilie a fost omul lui Anghel și nici el și nici Prunoiu nu și-au dat seama. Pe toți ceilalți din organizație oare erau de partea lui Anghel îi știau, pe Ilie nu l-au știut. „Nu-i nimic, bine că am aflat!“

Voicu se întinse din nou pe pat, dar după cîtva timp simți că tot nu se poate odihni. Ilie Barbu îi stăruia mereu în cap. Se dovedea că Anghel a fost mai tare decît se așteptase; gîndul acesta îi îngrijora, îl făcea să se răsucescă mînios în pat. Trebuia să vorbească cu Prunoiu, să nu se întîmple ceva.

În curînd muierea se întoarse și îi spuse că Prunoiu nu

este acasă.

Voicu se dădu jos din pat, gemu istovit și îi ceru nevestei să aducă niște apă rece de la fântână.

Îl dureau capul.

XV

Ilie ocoli pînă să ajungă acasă. Nu voia să treacă prin dreptul sfatului cu legătura de bumbac în mînă. „Va să zică, așa stau lucrurile cu *tovarășul* Ghiocoeaia. Bine, măi tovarășe Ghiocoeaia! Vorbești de *isploatare* în fața lui Iancu.

Lasă că îți dau eu ție *isploatare*. Vrei să conduci gospodăria! Să viu pe la tine pe acasă să mai cîștig și eu un ban! Ai tu grijă de mine?! Bine! Lasă că o să am și eu grijă de tine!“

N-apucă bine să intre pe poartă, că Gherghina îi și ieși înainte, îi luă legătura din mînă și îi spuse foarte îngrijorată:

— Du-te acolo, că iar a venit Stan după tine. A venit într-un suflet, zicea că unde tot umbli; te cheamă acolo, nu știu cine zicea că te cheamă!

Ilie porni din nou spre sfat, întrebîndu-se ce grabă mare o fi? O fi vreo ședință? Iuțise pașii vîrtos. Dacă o fi vreo ședință, a nimerit-o. Trebuie să vie și Ghiocoeaia. „Ei, află dom'le Ghiocoeaia, că o să mă ridic în ședință contra ta și am să cer să te dăm afară din colectiv. De ce? Păi uite de ce: vrei să ai slugi dumneata! Nu știu dacă înțelegi cum *devine*: adică dumneavoastră, dom'le tovarăș Ghiocoeaia, v-ați învîrtit pe la cooperativă cu bumbacul, v-ați îngrășat cu negustoriile pe la barieră și acum ați vrea slugi, l-ați vrea pe alde Ilie Barbu să vie în curtea dumneavoastră: «Ia du-te, bă Ilie, și ia-mi un tutun!» Așa e! La ordinele dumneavoastră, dacă nu vă supărați!“

Lui Ilie nu-i mai trecu de loc prin minte că s-ar putea ca cineva, în ședință, să nu-i dea dreptate. „Să poftească! Nu mai rămîne decît să-l dăm pe Anghel la o parte și să-l chemăm pe Iancu Enache ca secretar al organizației“, gîndi el îndîrjit. Pe la jumătatea drumului se întîlni cu Stan, care venea a treia oară după el.

— Haide, mă, nea Ilie, dă-o dracului, mă faci să alerg ca un nebun! îl întîmpină Stan gîfîind. Hai mai repede, că te

așteaptă acolo toată lumea!

Auzindu-l vorbind astfel, Ilie își dădu seama că Stan nu glumea. Ședință trebuie să fie! Își făcu socoteala că n-ar strica să-l amestece și pe Bădîrcea în apa în care se scălda Ghioceaia. În privința asta Ilie nu știa nimic, dar era incredințat că așa trebuia să fie. Anghel avea să afle mai pe urmă tot ce mai trebuia de aflat, Ilie nu se îndoia.

— Adică cum mă așteaptă toată lumea, Stane? întrebă Ilie încercînd să-și păstreze cumpătul.

— Haide, domnule, mai repede! Te așteaptă acolo, de unde să știu eu ce au cu tine? se agita Stan, luînd-o mereu înainte.

La sfat era puțină lume și Ilie se întrebă unde o fi lumea aia care zice Stan că îl așteaptă. „Așa e Stan ăsta, dacă președintele te cheamă pentru un lucru de nimic, lui i se năzare să te bage în sperieți“, gîndi Ilie, liniștindu-se cu totul.

Stan însă, cînd văzu că Ilie se oprește liniștit lîngă trepte, îl apucă de braț și îl trase înăuntru.

— Dă-mi drumul, Stane, își ieși Ilie din fire. Ce dracu, au năvălit turcii sau ești nebun?

Stan se dezmetici și rîse cu gura pînă la urechi.

— Zău, păi știi ce mi-a făcut alde nea Pascu? Du-te acolo, ai să vezi ce pățești! Zicea că unde ești?

Ilie se apropie de încăperea organizației și intră înăuntru. Nu era ședință, dar tot bine era: Anghel, Pascu, alde Mitrică și... ăla cine o mai fi?

— Haide, măi tovarășe Ilie, unde pieriși? îl întîmpină Anghel, răsucindu-se pe bancă.

Lui Ilie glasul i se păru aspru. Nu cumva o fi fost vreo ședință cu tovarășul ăsta și s-o fi terminat? Nu e nimic, are să le spună unde a fost și la ce s-a gîndit tot timpul și o să iasă bine.

Toți de la masă își întoarseră privirile spre ușă și Ilie crezu că nu se înșală, erau supărați pe el. Nu vedea că, de fapt, ei arătau doar puțin obosiți. „Da, să ții minte că a fost ceva pe aici și ne-a dat sarcini la membrii de partid“, gîndi Ilie

în timp ce se apropia cu încetineală de masă. Picioarele lui arătau și mai desculțe față de dușumeaua curată, neagră, proaspăt dată cu motorină. El spuse liniștit, mișcând puțin pălăria în semn de salut:

— Noroc, măi tovarăși!

— Ia stai jos, Ilie, spuse Anghel și în aceeași clipă privirea sa se întâlni, rînd pe rînd, cu a celorlalți.

Ilie nu văzu această privire șireată: „Băgați de seamă, spunea privirea lui Anghel, să vedeți ce-o să-i fac eu lui Ilie acuma! Numai el știe pe unde umblă și pe la organizație nu vrea să mai treacă!“ Văzînd că Ilie nu vrea să se despartă de pearca lui de pălărie, Anghel se sculă în picioare, i-o luă din mîină și-i făcu vînt pe un dulap unde se aflau și altele. Se așeză apoi la loc, își lăsă fruntea în pămînt și se răsti la Ilie uitîndu-se la el cu albul ochilor:

— Pe unde tot umbli, măi tovarășe Ilie? Noi avem treabă aicea și te căutăm, și tu stai acasă și dormi.

— Măi tovarășe Anghel! Zău! De ce vorbești așa? șopti Ilie cu adîncă părere de rău. Zău că n-am dormit! Am stat așa în pat, că nu mai puteam!

Pascu și Mitrică se înveseliră. N-a dormit, dar a stat în pat. Bravo, Ilie.

— Ce, Ilie, nu cumva ești bolnav? întrebă Pascu cu interes.

— Ei, bolnav... Eram ostenit, că m-am sculat de dimineată.

— Uite la Mitrică, n-a dormit neam toată noaptea, spuse Anghel la fel de răstit, dar ferindu-se să nu-l vadă Ilie cum zîmbește.

— Ei nu, că venii eu, dar nu era nimeni p-acilea, se dezvinovăți Ilie puțin supărat. De venit am venit, ce mai calea-valea, adăugă apoi cu demnitate. E drept că am venit cam tîrziu...

Zîmbea șiret, băgase de seamă că Anghel se prefăcea. Văzuse apoi că Pascu și Mitrică se uitau din cînd în cînd la tovarășu-ăla pe care Ilie nu-l cunoștea, apoi se uitau la Ilie,

apoi din nou se întorceau la tovarăș. Ilie nu înțelesese nimic, dar, fără să-și dea seama de ce, i se păru că aici e ceva. Se uită și el mai stăruitor la tovarășul necunoscut. Ridică sprâncenele plin de uimire: omul îi întâmpinase privirea deschis, zîmbind foarte bucuros și clătinînd a muștrare din cap.

— Bine, măi tovarășe Ilie, hai să zicem că e așa cum ai spus tu, dar lumea din sat de ce n-o mai cunoști? îl întreabă Anghel mai departe.

— Care lume? clipi Ilie, cuprins deodată de bănuială.

— Cum care lume?! Lumea din sat! Uite, tovarășul.

Ilie se uită mai bine: un tovarăș de vreo treizeci de ani, scund și îndesat, măsliniu, cu sprâncene groase. Ce i-o fi venind de se uită așa? Uite-l că zîmbește și se ridică de pe scaun... Iată, vine spre el...

Ilie se uită la ceilalți și deodată înțelese că ei nu erau de loc supărați pe el. Se ridică de pe scaun și se uită cu ochii larg deschiși în ochii tovarășului necunoscut. Inima începu să-i bată foarte tare.

— Ilie, nu mai mă cunoști? îl întreabă Țurlea uitîndu-i-se drept în ochi.

Se făcu o clipă tăcere. Se vedea cum în privirea și pe chipul aspru al lui Ilie se îngrămădesc umbrele amintirii. Obrajii îi rămaseră țepeni încă o clipă, apoi deodată chipul i se luminează și privirea îi străluci de o bucurie mare.

— Țurlea! Tu ești, mă? exclamă el cu un glas răgușit, zăpăcindu-se într-o clipă de această întâlnire neașteptată.

Toți uitară de oboseală, se ridicară de pe bănci, îl înconjurară pe Ilie, îl bătură pe umeri... Rîdeau și exclamau că *în fine*, a venit Ilie de-acasă... of! să nu mai cunoască el lumea din sat...

— Aoleu!... se minună Ilie aprins la față. Ionică, exclamă el părintește, cum te-ai schimbat...

Apoi, nu mai avu glas, nu mai fu în stare să-i mai spună nimic lui Țurlea, nu mai găsi cuvinte.

— Tovarășe secretar, spuse Anghel, arătîndu-l pe Ilie cu

mîna întinsă, uitați-vă la el, a fost primul care s-a desfășurat...

— Da, da, a fost primul, întăriră și ceilalți.

— ...nu înțelesei bine! spuse Ilie.

Îl arată pe Țurlea și clătină scurt din cap, adică ce este Țurlea, l-a auzit pe Anghel spunîndu-i *tovarășe secretar*... Îi spuseră că așa este, tovarășul Țurlea este al doilea secretar al raionului de partid.

— Raionul nostru, afirmă Ilie, făcînd economie de întrebări.

Țurlea se întoarse la locul său și Ilie nu mai știu ce trebuie să mai facă. Cîte n-ar fi vrut să-i spună lui Țurlea Ion, dar nu se putea, erau prea multe de spus: ori spui totul, ori nu mai spui nimic. Oftă adînc și nu încetă să se uite la Țurlea pierdut și să se minuneze:

— Tii, să nu-ți vie să crezi!... Ia uite, domnule... Și mă gîndeam uneori că pe unde-o fi?

Țurlea nu-și ascundea nici el bucuria. Se cunoștea că i-a plăcut de Ilie mai mult decît se așteptase. Aici în sat, avea mulți prieteni din copilărie, și în timpul dimineții se întâlneau cu cîțiva dintre ei. De unii nu-și mai aducea de loc aminte; pe alții și-i amintea foarte bine, dar întîlnindu-se cu ei arătau așa de schimbați, că nu-i mai recunoștea, iar despre alții aflase că sînt chiaburi. Ilie se schimbaseră mult de tot, dar păstrase și ce avusese acum douăzeci de ani. Țurlea nu putea să spună sigur ce anume: poate ochii? Adevărat! Ilie a rămas un om deschis și încrezător, cu toate că obrajii săi mari și aspri căpătaseră două cute tăiate destul de adînc.

— Ilie, să știi că și eu m-am gîndit la tine și am vrut mereu să-ți scriu, spuse Țurlea, aducîndu-și aminte cîtă părere de rău, simțise de dimineață pe izlaz. Ai un băiat mare?

— Are un băiat, răspunse Anghel în locul lui Ilie.

— Ei, ce să-i faci! murmură Ilie parcă dezvinovățindu-se că are un băiat.

Țurlea scoase pachetul de țigări și îl întrebă pe Ilie dacă

fumează.

— Nu, că am apucat așa, îi păru lui Ilie rău că nu fumează.

— Lasă că e mai bine, spuse Țurlea aprinzându-și țigara.

Se făcu iarăși tăcere. Țurlea fuma și părea atent la amintiri. Se uita la Ilie și clătina din cap, iar Ilie nu știa ce să mai facă.

— Așa e viața, Ilie! reflectă Anghel cu înțelepciune.

— Te rîzi de mine, măi tovarășe Anghel, se prefăcu Ilie supărat.

Izbucniră cu toții în hohote. Țurlea rîdea din plin și cu atîta plăcere, încît lui Ilie rîsul acesta îi aminti de ceva.

— Așa rîdea la școală cînd scotea sabia de sub bancă, se minună Ilie uitîndu-se în pămînt. Avea o sabie de lemn și tăbăra cu ea pe-alde Boțoghină, zicea că e Ion Vodă cel Cumplit și că o să-i taie capul lui Boțoghină.

— Care Boțoghină? întrebă Anghel.

— Boțoghină ăsta care ținea pe-a lui Gogonaru.

— Credeam că Vasile ăsta al nostru cu utemeul.

— Nu, Vasile ăsta e al soră-si, explică Ilie. Îi vine un fel de văr!

Țurlea strivi țigara într-o strachină-scrumieră și își lipi pieptul de masă, așteptînd ca ei să termine vorba începută.

— Ilie, ia spune tu, cum se poate ca un membru de partid să ia mîină salariată? Tovarășul Anghel spune că tu ai lucrat la Ghioceaia. Ce crezi tu de chestia asta? Ce părere ai?

Spunînd acestea, Țurlea se ridică și veni lîngă Ilie. Pascu și Mitrică îi făcură loc.

— Așa, cam ce părere ai tu, continuă Țurlea.

Ilie îi aruncă fostului său prieten din copilărie o privire gravă, plină de respect dar și cercetătoare. „Da, Țurlea Ion, ce om este el! Adevărat secretar de partid, nu seamănă de loc cu tovarășul Ion Niculae. Tovarășul Ion Niculae e altfel de om, nu vine el prin sat, uite așa, să stea de vorbă cu oamenii și să-i întrebe ce cred ei despre cutare lucru. Nu că Țurlea ar fi de aici din sat, dar se cunoaște omul care știe: întîi te întreabă,

întîi vine așa, lîngă tine, să vadă cam ce părere ai avea tu!“

Ilie clătină din cap și, înainte de a răspunde, își mai puse și el o dată întrebarea care i-o pusese Țurlea, să-i prindă bine înțelesul:

— Un membrii de partid care ia mîna salariată?

Mda!

— Adică ia oameni cu ziua! țină Mitrică să explice.

Lui Ilie nu-i conveni să-i explice Mitrică ce înseamnă mîna salariată.

— Lasă, Mitrică, știu eu mai bine ca tine ce înseamnă mîna salariată. Dă-mi voie să te contrazic, dacă nu te superi. Sau nu-mi dai voie? îl întrebă zîbind cu șiretenie.

„Ia uite la Ilie, gîndi Anghel înveselit. Se dă la Mitrică.“

— Eu am fost ani de zile mîna salariată a lui Iancu, spuse Ilie mai departe. E drept că la Ghiocœoaia am fost numai în vara asta, dar de fost, am fost! Eu m-am gîndit într-o vreme cam cum *devine* cu Ghiocœoaia. Adică cum? mă întrebam eu. Noi sîntem într-un partid, tu ești tovarăș cu mine și eu cu tine.

Ilie se dădu puțin mai înapoi de lîngă masă, ca și cînd masa l-ar fi împiedicat să vorbească. „Ia uite la Ilie, gîndi Anghel din nou, înveselit de-a binelea. Vrea să ne țină un discurs.“

Ilie nu se gîndea să țină un discurs, dar se simțea grozav de bucuros. A fost întrebat de secretarul raionului și cu secretarul raionului trebuie să vorbească așa, politic. Pe urmă mai era și altceva; secretarul raionului îl cunoștea de cînd era mic, nu trebuie să creadă că el a rămas chiar așa de neștiutor. Și mai era ceva: o fi el Țurlea, secretar al raionului, dar Țurlea și Ilie sînt în același partid! Trebuie să-i arate lui Țurlea că merită, înțelegi cum devine?

— Bine, oi fi tu tovarăș cu mine, dar deocamdată hai încoace să-mi mujicești, ești mîna mea salariată, continuă Ilie. „Cum devine asta, măi tovarășe Ghiocœoaia? îl întrebam eu. Păi ce dracu tovarășie am făcut noi?“ „Păi, da, zicea el. Ce-i al meu, e al meu; ce-i al tău, e tot al meu! Du-te și-mi ia un

pachet de țigări! Și treci la muncă!“

— Ei, zicea pe dracu, exclamă Anghel rîzînd.

Toți începură să rîdă. Ilie ridică palma fără măcar să zîmbească, cu toate că se vedea că anume vorbise așa, ca să-i înveselească pe ei.

— Dacă ar fi numai atît, treacă-meargă, spuse mai departe. El n-a zis așa, fiindcă nici eu nu l-am întrebat. Dar m-am gîndit.

— Dar așa, să-i fi dat de înțeles? spuse Țurlea.

— Nici măcar așa, și parcă numai eu? Parcă îl întreba cineva? Te gîndeai că, de, e în partid și dacă partidul nu zice nimic, înseamnă că îi dă dreptate lui Ghiocoeaia.

— Partidul îți dă dreptate dacă muncești cîstit și-ți predai cotele, interveni Anghel. Să te porți ca un comunist, nu să faci speculă ca un chiabur.

— Bine, asta se cam știa că face speculă, dar ziseși de cote. Nu-și dădea cotele? întrebă el foarte mirat.

— Termină-ți vorba, Ilie, spuse Pascu atent. În definitiv ce vrei să spui tu? Ziseși că dacă ar fi numai atît, treacă-meargă. Mai știi ceva afar' de asta?!

Întrebarea îl cam dezamăgi pe Ilie. Ce știa el nu știa nimeni, dar mai avea pînă acolo, de ce nu-l lasă să vorbească? Sau poate că ei știau? „Mi se pare că Anghel știe“, gîndi.

— Dacă ar face singur speculă, ai mai zice că e lacom, se hotărî Ilie să treacă la fapt. Ai zice că e lacom și l-ai mai crede; lăcomia n-a pierit ea de pe pămînt! Da, dar cînd te dai cu chiaburii, atunci ce mai e? Tot lăcomie îi zici?

Ilie tăcu o clipă și, fiindcă nimeni nu păru surprins de ceea ce spusese, dădu din umeri:

— Îmi spunea mie adineauri, cînd fusei la el să-mi dea niște bumbac și-l găsii cu lancu în grădină:

„Mă Ilie, zice, fu nu știi cum e chiaburul? Ca șarpele. Cînd îl doare capul, iese la drum.“

„Da, măi tovarășe Voicu, așa o fi, dar tu în loc să pui mîna pe ceva și să-l omori, te așezi la capul lui să-i descînți.

Ce căuta Iancu la tine?”

„Pe dracu, să-l comaseze, zice. Lasă-l încolo, dă-l dracului de chiabur.”

„Dăd, dar văz că umbli cu limba scoasă să te alegem socotitor. Află că n-o să te alegem noi pe tine socotitor.”

„Ei nu, mă Ilie, zice el, uite, îți dau cinci chile de bumbac, îți dau cutare, îți dreg așa și pe dincolo.”

Pe urmă a început să mă ia cu magazioner, că mă alege el magazioner numai să nu-l spun la nimeni.

Anghel asculta cu nedumerire, Ilie povestea toate acestea în treacăt, parcă ar fi fost un lucru știut de toată lumea că Ghiocoeaia s-a dat cu chiaburii. Pascu arăta uluit, parcă n-ar fi înțeles ce limbă vorbește Ilie. Strigă la el:

— Când a fost asta? Adică ce să nu spui la nimeni?

— Să nu spun că s-a dat cu Iancu.

— De unde știi?

— N-auziși că m-am dus peste ei în grădină?

— Când?

— Acum un ceas, n-auziși?

— Și l-ai văzut tu cu Iancu în grădină?

— Păi nu-ți spusei, Pascule, că stătea la capul ăluia și-i descînta? răsuflă Ilie înăbușit de repeziciunea cu care Pascu îi punea întrebările.

— Și cum te-ai dus tu peste el?

— Așa, am ieșit din casă și m-am dus peste el.

— Știai ceva dinainte?

Ilie se gîndi o clipă, apoi răspunse hotărît:

— Știam, dar nu așa bine!

Pascu se ridică de la masă și începu să se plimbe nervos. Gata, nu-i mai trebuia nimic.

— Stai jos, Pascule, îl îndemnă Anghel, mohorît. Stai jos și scutură-te de făină, îi spuse mai departe cu asprime. Tu, nici măcar cît grîu macină Ghiocoeaia nu știi, dar să-ți mai treacă prin cap că ar avea legături cu chiaburii!

Pascu nu auzea. Se repezi spre ușă.

— Unde te duci? îl opri Anghel.

- Mă duc să-l chem pe Prunoiu.
- Lasă-l în pace pe Prunoiu. Stai jos aici.
- Ei, tovarăşe preşedinte, eşti un om procopsit, exclamă ameninţător Pascu, aşezându-se la locul său.

XVI

Președintele Prunoiu se gîndea și el că s-ar putea să se procopsească, dar totuși nu se îngrijora atît de tare cum își închipuia Pascu. Mai fuseseră ședințe ca acestea și nu cu al doilea secretar ca acum, ci chiar cu tovarășul Ion Niculae. Ședințele acestea erau bune, lucrau pentru el. Sarcina lui Anghel ca secretar era, va să zică, să se ostenească în aceste ședințe ca să-l întărească pe Prunoiu. Așa zicea Ghioceoia. „Măi, Prunoiule, spusese el după o ședință cu Ion Niculae. Dacă Anghel n-ar fi secretar, cine l-ar mai face pe tovarășul Ion Niculae să te laude?“ „Ai dreptate, Voicule, răspunsese Prunoiu rîzînd. Tu știi că mie nu-mi place să mă pun singur în ipoteză.

Totuși, Prunoiu simțea că Țurlea are să-l asculte pe Anghel altfel decît Ion Niculae. Ședința dura prea mult și intrau acolo prea mulți oameni. Îl văzu întîi pe Ilie Barbu. Ilie Barbu stătu cel mai mult și faptul îl nedumeri. Ce-are a face aici Ilie Barbu?! Nu pricepea. După Ilie Barbu veniră trei inși, Ioniță, Gavrilă și Ilie Moacă. Apoi veniră Niculae Burcea și Brigman. Prunoiu nu vorbi cu nici unul dintre ei, socoti că nu avea el nevoie să se arate în fața altora că nu știe ce se petrece.

Nu știa însă nimic și socoti că trebuie să ia măsuri. Ieși din biroul plin de oameni și intră în cabina telefonistului.

— Măi tată, dă-mi raionul de partid și ieși puțin afară, îi spuse el tînărului.

După ce i se dădu legătura, Prunoiu duse receptorul la ureche și se așeză pe scăunelul telefonistului.

— Alo! Raionul? Noroc, măi tovarășe Dinu. Aici e Prunoiu. Dă-mi-l și mie nițel pe tovarășul Sergiu.

Prunoiu așteptă cîtva timp, apoi începu să vorbească cu tovarășul Sergiu.

— Ce este, măi tovarășe președinte?

— Vream să vă întreb ce sfaturi ne mai dați, tovarășe

Sergiu.

— În ce chestiune?

— Aici, cu desfășurarea noastră. Avem multe probleme, tovarășe Sergiu, nu prea știm cum să le descurcăm.

— Spune, măi tovarășe, în ce chestiune!

— În chestiunea gospodăriei. Merge bine, dar avem unele greutăți. Noi am muncit aicea și n-am vrea să ne înecăm ca țiganul la mal. Țsta e hopu nostru, tovarășe Sergiu. Dacă îl trecem pe-ăsta, o să ne fie mai ușor.

— E ceva cu chiaburii?

— Cu chiaburii nu e nimic, am avut noi grijă, dar dumneavoastră știți ce bine le pare lor cînd nu mai știm să ne descurcăm. Atîta așteaptă, tovarășe Sergiu, să audă că e ceva la noi, așa, încurcat, și cum caută ei să uneltească!

— Ascuțiți vigilența, măi tovarășe președinte. N-a venit acolo la dumneavoastră tovarășul Țurlea?

— Ba da, e aici.

— Și el ce zice? Da despre ce e vorba, ce s-a întîmplat?

Prunoiu se întunecă la față. Din cîte spusese ar fi putut tovarășul Sergiu să înțeleagă. Să nu ne înecăm... să descurcăm... unele probleme... Va să zică tovarășul Sergiu nu e la curent. Asta putea să însemne și bine și rău.

— Nu s-a întîmplat nimic, e vorba de Anghel. Nu vrea el să lucreze în *colaborare*, tovarășe Sergiu. Dumneavoastră cunoașteți cum stau lucrurile aici la noi, așa că nu repet.

— Lasă că o să colaboreze el, în gospodărie, măi tovarășe președinte.

„Bine, gîndi Prunoiu. În gospodărie da, dar nu la sfatul popular.“

— Da, dar tocmai aici e chestiunea. Lui nu-i convine președintele care le place oamenilor, e contra lui, tovarășe Sergiu.

— Nu poate să fie contra, dacă îl aleg oamenii.

„Va să zică să nu fie contra. Bine!“

— Asta e problema și d-aia vă întrebam ce sfaturi ne dați. Ce să facem, noi cu el, tovarășe Sergiu?

— Măi tovarășe președinte, tovarășul secretar Țurlea e acolo la voi, el nu vă îndrumează? De ce discuți chestiunea asta cu mine, la telefon?

„Nu vrea să înțeleagă. Rău!” gîndi Prunoiu.

— Aveți dreptate, dar știți, dumneavoastră cunoașteți așa... cu de-amănuntul unele probleme. Tovarășul Țurlea ne îndrumează bine, e de la noi din sat... Da, aveți dreptate! Încolo să știți că merge bine, tovarășe Sergiu. S-au desfășurat pînă acum șaptezeci de familii... Da... Va să zică veniți... Cînd, de dimineață? Bine, noroc, tovarășe Sergiu.

Lui Prunoiu i-ar fi plăcut mai mult ca tovarășul Sergiu să-i spună direct ce crede, așa cum făcuse pînă acum, nu să-l trimită pe Țurlea. Aici era ceva, trebuia să se poarte cu grijă. Rău a făcut că a băut aseară la *meate* împreună cu Ghioceaia, ou Bădîrcea și cu Trafulică. Nu era nevoie, le făcuse și-așa destulă *atmosferă*, cum zicea Anghel. E adevărat că lumea știe că sînt prietenii lui, dar prietenia e una și gospodăria e alta, să nu se spună că președintele și-a împins oamenii lui. N-ar fi stricat să-l mai fi domolit ceva pe Voicu, prea și-a luat vînt, umblă cu capul pe sus, repede oamenii și în privința barierii nici măcar nu se mai ferește, înțelege să facă negustorie cît o vrea! nu-l oprește nimeni, dar ca membru de partid nu e bine să afle lumea. Uite el, președintele: știe cineva că alde Bădîrcea vinde pe piață lînă și făină? Nu știe nimeni și chiar dacă ar ști, de unde și pînă unde că ar lucra mînă în mînă cu președintele sfatului? Dar și cu Bădîrcea e ceva care nu e bine. Nu vrea să dea cotele, iar el, președintele, nu-l poate forța, nu face să te porți urît cu prietenii! Tovarășul Ion Niculae nu prea știa el toate cîte sînt aici în sat. Dacă Țurlea începe să scormonească.,,

— Ai terminat, tovarășe președinte? îi întrerupse telefonistul gîndurile.

Prunoiu tresări, se ridică de pe scăunel și ieși pe coridor. Coridorul era plin de oameni. Prunoiu trecu printre ei, fără să se uite la cineva. Cînd să intre în biroul secretariatului, se întîlni piept în piept cu Ilie Barbu și privirea acestuia nu-i

plăcu; era privirea unuia care știa despre tovarășul președinte lucruri pe care iată că tovarășul președinte nu le știa.

— Dă-te, bă, la o parte, ori ești orb? suflă Prunoiu dușmănos, împingându-l pe Ilie înapoi.

De uimire, Ilie uită de sine și se dădu la o parte.

— Ehe! Te-ai boierit, măi tovarășe președinte! exclamă Ilie clătinând din cap.

— Nu vezi că am treabă? încercă președintele să-și îndulcească glasul.

Ilie se uită în urma lui și din nou clătină din cap.

— S-a boierit, nu-i mai place de noi! exclamă el a doua oară.

Cîțiva rămaseră ca din întâmplare pe lîngă Ilie, simțind că Ilie știe ceva.

— Ce mai faci, Ilie? se arătă unul grozav de grijuliu să știe ce mai face Ilie.

— Ce să fac, mă gîndesc la lumea asta care te dă așa la o parte, răspunse Ilie arătînd cu capul spre biroul secretariatului.

Cel care întrebuse nu zise nimic, i se păru prea îndrăzneț răspunsul lui Ilie. Ar fi vrut să audă ceva mai ocolit, vorbe așa și-așa, care puteau fi întoarse după cum ar fi fost „nevoie“. Se îndepărtă nepăsător. „Nu poți vorbi ca lumea cu Ilie ăsta“, părea să spună nepăsarea lui.

XVII

Prunoiu nu se înşelase. Ilie aflate într-adevăr multe lucruri despre preşedinte. Ilie era încă uimit de legătura pe care i-o dezvăluiseră ei, şi la care el nu se gândise de loc, „Cine l-a încălzit pe Ghiocoeaia la sân? Cine l-a scutit de cote şi de impozite şi l-a ajutat să se îmbogăţească? Preşedintele. Hm! gândi Ilie minunându-se. Asta e! Anghel ştia! Vezi ce înseamnă să cunoşti situaţia? Dar şi ce le-am spus eu le-a prins bine!“ se lăudă Ilie amintindu-şi cum îi ceruseră ei să le spună fir cu fir tot ce ştia despre Ghiocoeaia. Le spusese tot ce ştia şi făcuse aşa cum plănuise pe drum: îl amestecase şi pe Bădîrcea în afacerea asta. E drept că Țurlea băgase de seamă şi îl întrebasese de unde ştie că şi Bădîrcea!

„Nu se poate să nu fie şi Bădîrcea“, răspunsese Ilie hotărît.

Țurlea nu zisese nimic, dar Ilie înţelesese răspunsul lui: „Bine, dacă zici tu că aşa este, noi o luăm de bună, dar trebuie văzut şi în fapt“.

„Anghele, dă-mi mie sarcina asta şi dacă nu aflu, să nu-mi spuneţi Ilie Barbu.“

„Mai vorbim noi despre asta, spusese Anghel. Deocamdată, Ilie, ai altă sarcină. O să avem diseară şedinţa organizaţiei. Te ridici, măi frate, în şedinţă şi spui tot ce ne-ai spus nouă aici. Să spui şi cum s-au purtat cu tine de dimineaţă, să nu laşi nimic la o parte. Şi să-l întrebi aşa pe preşedinte — începuse Anghel să-şi numere degetele: «Ce-a făcut preşedintele sfatului popular Udupu, raionul Broşteni, ce-a făcut el când s-a pus problema în organizaţie că de ce: Ghiocoeaia — unu, Bădîrcea — doi, Trafulică — trei, Didel — patru, şi aşa mai departe, să nu dea cote?!» Ce-a făcut el? S-a ridicat şi a început să-şi bată joc de mine şi de Mitrică, să spună că nu facem nimic, că e *baliverne* ce spunem noi şi că îi căutăm nod în papură... A spus aşa? Ai fost la şedinţa aia, ai auzit ce-a zis?“

„Am fost, am auzit”, mințise Ilie. Nu fusese la ședința aceea, avusese treabă la gospodăria de stat.

„Să-i pui întrebarea asta: «Ce fel de politică face președintele cînd el îl jupoaie pe Ilie Moacă și pe Gavrilă și pe alții, iar dincoace domnul Ghiocșoia strînge sute de mii și face avere, de gît cu Iancu Enache?» Să-l întrebi tot ce crezi tu, și pe urmă să-ți spui și părerea.”

Intraseră apoi Ilie Moacă, Gavrilă și Ioniță. Ioniță arăta supărat, se cunoștea că venise fără plăcere. În loc să spună despre cote, adică pentru ceea ce fusese chemat, Ioniță luase altă vorbă și începuse să înjure fără rușine. Era povestea cu gospodăria de stat care, tot așa, nici lui nu-i plătitese de aproape un an. Anghel se apropiase de Țurlea și îi șoptise: „Tovarășul Sergiu zice că astea sînt uneltirile chiaburilor”.

Ilie se uitase la Țurlea să vadă ce zice de situația asta. Țurlea se posomorîse și spusese că nu-i vine să creadă, dar atunci săriseră toți, și îl arătaseră cu mîinile întinse pe Mitrică, adică uite-aci Mitrică, el nu minte.

„Eu sînt unealta chiaburilor, începuse Ioniță să strige. Dar Mitrică tot unealtă e?”

„Măi tovarăși, înseamnă că acolo la gospodăria de stat sînt numai chiaburi, are dreptate tovarășul Sergiu”, spusese Țurlea.

„Unde, la gospodăria de stat? întrebuse Ionița și se uitase urît la Țurlea. Tovarășul Niculescu chiabur?”

„Cine e Niculescu?”

„Păi nu e el mai mare acolo? Cum o să fie chiabur? E un om de treabă, muncitor de la căile ferate. Nu ne spune el nouă? N-am bani, fraților, banii sînt blocați la bancă, nu sînt eu mai mare peste bancă.”

„Bă Ioniță, nu mai striga așa, îl potolise Gavrilă. Tovarășul Țurlea a auzit, are să se ducă acolo și n-o să ne lase el așa.”

Ilie mai stătuse puțin și ieșise. Pe el nu-l supăraseră atît de tare povestea cu gospodăria de stat. Avea încredere, nu-și pierduse răbdarea. „Ce are a face gospodăria de stat cu ceea

ce se petrecea astăzi aici? Ce oameni și ăștia, alde Ioniță și Gavrilă, fac gălăgie fără nici un rost. Mai bine s-ar înscrie și ei în gospodărie și ar termina socoteala. Alde Vasile și Gheorghe Ciobanu nu mai zic, ca vara trecută, că nu e bună gospodăria, Acuma zic că e bună, și-au mai schimbat și ei părerile, au văzut că nu se poate fără colectiv. Gavrilă și Ioniță, nu. Încailea Ioniță nici nu tace din gură, tot el se supără cînd aude că-i zice cineva unealtă. Gavrilă nu vrea, dar barim tace din gură!“

— Ilie, ce faci tu, mă, aici?

Ilie se ridică de pe trepte și-și șterse agale fundul pantalonilor. Gavrilă și Ioniță ieșiseră și se opriseră lîngă el.

— Hai, mă, pe la *meate*, ce stai acilea de pomană? Uite-i și pe-alde Vasile și Gheorghe! Hai, bă, să ne desfășurăm și noi, spuse Gavrilă, arătîndu-l cu capul pe Ioniță. Parcă numai aici poți să te desfășori?

Vasile și Gheorghe nu ziseră nimic, dar totuși o luară înainte. Ilie o porni cu ei, și ba oprindu-se, ba răzlețindu-se, într-un tîrziu ajunseră cu toții la M.A.T. Intrară înăuntru cu demnitatea cuvenită, pășind cîte unul peste prag, întîi Vasile Ciobanu, apoi Gheorghe Ciobanu, apoi Ioniță; după Ioniță, Gavrilă, iar Ilie la coadă. O fi zicînd Ilie că gospodăria așa și pe dincolo dar să-i dea voie lui Ioniță să treacă pragul înaintea lui. Cu Vasile și Gheorghe Ciobanu se schimbă lucrurile; Ioniță poate să-i lase să treacă înaintea lui; e altceva, domnule! Oameni care nu cred un lucru cît l-au auzit, așa cum face Ilie; au capul lor cu care judecă.

— Ia dă, bă ăla, niște socoteală d-aia, ceru Vasile Ciobanu foarte scorțos, fără să se uite la omul de după tejghea.

Păcat că n-aveau nici scaune, nici mese, așa era la *meate*-ul ăsta, trebuiră să se cîntească stînd în picioare.

Gavrilă nu prea lua el în seamă aerele lui Vasile și Gheorghe Ciobanu. Gavrilă era un om cu o inimă bună care ținea la Ilie, mai mult decît Vasile și Gheorghe. Ciudat lucru însă, Ilie nu se simțea între ei, cum se simțea între Anghel,

Pascu și Mitrică. Și era cu atît mai ciudat, cu cît cu ăștia trei se întîlnea destul de rar. „Acum, cu colectivul, o să fim mereu împreună, își spuse Ilie, gîndindu-se la alde Mitrică și Anghel. Pascu rămîne la moara lui ca și pînă acum, el n-are pămînt.“

— Bă Ilie, Ioniță s-a supărat pe stat, vinde bocancii ăia. Știi că are el niște bocanci buni, ți-am spus eu. De ce nu-i iei tu? întrebă Gavrilă cu duioșie.

— Ce-are a face statul cu bocancii lui Ioniță! se miră Vasile Ciobanu.

— Are, că tot de la stat i-a luat. Auzi, mă Ilie? Ia-i, mă, tu! se rugă Gavrilă fără noimă, uitîndu-se la picioarele desculțe ale lui Ilie.

— Cum adică de la stat? întrebă Gheorghe Ciobanu.

„Prost mai e și ăsta“, gîndi Gavrilă cu seninătate.

— Păi nu i-a furat mă, de la stat?! se minună Gavrilă. Îi are din armată.

— Nu i-am furat, i-am luat, îl îndreptă Ioniță prefăcîndu-se jignit.

— A? Ce zici, Ilie? continuă Gavrilă ca și cînd s-ar fi tocmît. Se adresă apoi lui Ioniță: îi dai, mă?

— Îi dau.

— Păi, dă-i!

— N-oi fi vrînd să-i dau degeaba!

— Păi spune prețu-acolo, de unde să știe ăsta cît ceri tu pe ei?

— Și ție ce-ți iese d-aici, Gavrilă? întrebă Vasile Ciobanu făcînd eu ochiul lui frate-său.

„Mă, ce oameni și ăștia! gîndi Ilie puțin înveselit. Ar fi în stare s-o țină așa pînă poimîine dimineață.“ Îi plăcea de Gavrilă și ideea i se păru la locul ei; de mult voia să-și cumpere o pereche de bocanci. Tocmai se gîndea să-l întrebe pe Ioniță pe ce îi dă, pe bani ori pe bucate, cînd se pomeni cu Stan intrînd înăuntru gîfîind.

— Tovarășe Ilie, aici erai? Aoleu, iar am alergat pînă acasă la dumneata. Hai repede că te cheamă iar tovarășul secretar Țurlea.

Apariția lui Stan și felul respectuos, cu *dumneata*, cum îi vorbise acum lui Ilie, îi făcură pe ceilalți să rămână puținel buimaci, copilăroși în uimirea lor. Gavrilă se uită la Ilie deschis, fără să-și ascundă admirația.

— Du-te, Ilie, lasă că fac eu cinste aici.

Ilie însă socoti că poate să nu se grăbească.

— Mda, spuse el cu importanță, îngroșând puțin glasul.

— Du-te, mă! Du-te acolo că te-or fi așteptînd, spuse Gavrilă inimos.

— Hai noroc, Gavrilă, noroc mă ăștia, spuse Ilie fără să se tulbure. Gavrilă, dă-i, mă, și lui Stan o țuică.

Vasile și Gheorghe Ciobanu aveau fețele trase puțin în jos și se uitau la Ilie ca la o vietate ciudată. Nu se știe de ce, cu toată înțepeneala lor mîndră, arătau parcă puțin triști. Lui Ilie nu-i scăpă înfățișarea lor și ținu să le aducă aminte în-tîlnirea de dimineată.

— Ziceați pe drum, de dimineată, că Bădîrcea așa și-așa și Ghioceaia nu știu ce... Nu! *Agîp!* S-a terminat cu ei. Voi știți ce e cu Ghioceaia? Ghioceaia umblă cu chiaburii, îi găsii eu acasă cu alde Iancu.

Vasile Ciobanu se dezmoști.

— Vezi să nu-l fi găsit, spuse el rece. D-aia nu mai poate Ghioceaia: de frica ta.

Ilie vru să le spună că, ei da! tocmai așa, Ghioceaia nu mai poate de frică. Nu le spuse nimic, n-avea nici un rost, oameni ca alde Vasile și Gheorghe nu cred un lucru îndată ce l-au auzit, au capetele lor cu care judecă.

— O s-auziți multe, zise Ilie prietenos. Taman asta vream să vă spun, dar uite că mă cheamă acolo.

Îi păru rău că alde Vasile și Gheorghe nu știu și nici nu pricep anumite lucruri.

— Mai vorbim noi, spuse el în timp ce ieșea afară. N-aveți dreptate, alde Vasile! Zău că n-aveți, ascultați-mă și voi o dată în viața voastră. Haide, Stane!

— Ilie e cineva, domnule, spuse Gavrilă cu admirație, după ce Ilie nu se mai văzu. Îl vedeți voi așa, dar să știi că nu

e așa cum credeți voi.

— Lasă-l, că-l cunoaștem noi, mormăi Vasile Ciobanu convins. Ce-i spui, aia crede.

— Nu, aici te contrazic! Ești în greșeală, spuse Gavrilă cu duioșie. Ilie se preface că crede, dar nu crede orice! Nu crede decât ce crede el că e bine!

— Gavrilă, aici ai făcut-o praf, se înveseli în sfârșit și Ioniță.

Gavrilă însă nu glumea.

XVIII

Ilie intră liniștit în încăperea organizației; nu se arăta deloc dornic să afle ce aveau cu el. Își luă pălăria din cap și de astă dată îi făcu el vînt pe dulap. Erau aceiași dinainte. Arătau acum mai senini, se cunoștea că limpeziseră totul. Luaseră anumite hotărîri și bun înțeles că aceste hotărîri trebuiau duse la cap, trebuiau trasate sarcini. „Să vedem ce sarcină mai îmi dă, se gîndi Ilie curios. Aia că să spun în ședință despre Voicu și să-l întreb pe președinte, aia e floare la ureche, nu e sarcină! Cu Bădîrcea trebuie să fie ceva! Da, da! Să știi că au venit la vorba mea.“ Pascu era la fereastră și se uita fără noimă în curtea sfatului. Țurlea ședea pe un scaun cu coatele pe masă și scria ceva într-un carnet. La un moment dat Mitrică își duse mîna la gură, și așa mici cum erau, fălcile lui trosniră amarnic.

— Aoleu! gemu el. M-a răzbit, Anghele.

Anghel își scoase ceasul său lustruit și bombat ca un ghioc, se uită la el și-i spuse lui Mitrică:

— E șaptesprezece fără un sfert. Mitrică, te duci și te culci și la ora douăzeci ești aici.

Mitrică își chinui fața cu palma și mormăi:

— De ce nu zici tu mai bine la ora o sută șaptezeci!

— Ceasul are douăzeci și patru de ore, măi tată. Nu știai de chestia asta pînă acum?

— Nu, nu știam.

— D-aici înainte să știi.

— Spune-i și minutele, Anghele, zise Pascu de la geam.

Mitrică se ridică de pe bancă și se cam împletici. Se veseli singur, spunînd că ar fi cazul să se ducă pe la Iocan fierarul, să-i mai strîngă șuruburile. Se așeză la loc și spuse că nu se mai duce acasă, e așa de ostenit că n-are să poată adormi repede, iar dacă doarme o să-i fie greu să se scoale pentru ședință. Anghel nu zise nimic.

Țurlea scria înainte. La un moment dat ridică fruntea sa

măslinie spre Ilie Barbu și-i spuse:

— Ilie, pregătește-te. frate, să pleci la raion. Mîine-poimîine, plecarea.

Mai scrise puțin, apoi vîrî carnetul în buzunar și se uită iarăși la Ilie.

— Mîine să zicem că nu poți, dar poimîine trebuie să fii acolo.

Ilie parcă nici nu auzise. Ocoli capul mesei, se așeză pe bancă și rămase mut. cu privirea larg deschisă ațintită spre Țurlea. Pascu veni lîngă el și îi puse mîna pe umăr.

— Spune-i, mă tovarășe Anghel, ce are de făcut, zise Țurlea, arătîndu-l cu capul pe Ilie.

„Ce-o fi asta? îi fulgeră lui Ilie prin cap. La raion? Dar de ce?“

Anghel nu-l lăsă să aștepte prea mult, dar totuși se vedea că se gîndește cum să înceapă. Nu pentru că nu știa cum, dar era un lucru important și nu trebuia să scape ceva din vedere.

— Uite, măi tovarășe Ilie, tu știi că noi am vorbit mereu despre colectiv, începu el fără să se uite la cineva, nici chiar la Ilie. Se uita parcă la gîndurile sale, pe care Ilie avea să le afle chiar acum. Fiecare colectivist face zile de muncă; trebuie ținută socoteala, să socotească cît ia fiecare. Pe urmă, banii, măi tată! În definitiv o să vindem, o să cumpărăm... Trebuie un om tare la socoteli! Tu pe cine zici să propunem?

Ce întrebare! Întîi îți spune că o să pleci la raion și pe urmă te întreabă pe cine să propui socotitor. Ilie simți că-l doare inima, atît de tare îi bătea. Vor să-l propună socotitor și îl trimit la raion, la școală. Știa cum se petrec aceste lucruri, cu școlile și cu trimisul.

— Pascu zice c-ai fi bun tu, continuă Anghel după cîteva clipe. Mitrică zice și el că da, dar uite cum stă socoteala. Trebuie să fii un om, uite-așa, care să ții gospodăria în mîină, știi cum? Nici dracu să nu se amestece în averea gospodăriei și să faci economie la ban... să zbîrnîie!

Anghel strînse pumnul și-l arătă lui Ilie, așa strîns, adică

ce să mai vorbim, înțelege el ce fel de om trebuie să fie socotitorul gospodăriei.

— Tu nu prea ai îndrăzneală! Trebuie să fii mai îndrăzneț! Dacă vine la tine președintele gospodăriei și zice: „Ia dă-mi o mie de lei“, tu ai să te apuci să-i dai. Anghel bătu cu pumnul în masă: „Nu, pentru ce să-ți dau o mie de lei? Pentru ce îți trebuie ție o mie de lei? Ce vrei să cumperi cu ei? Să văd aprobarea consiliului de conducere!“ înțelegi, măi tovarășe Ilie Barbu?

— Cum să nu înțeleagă, în definitiv asta e toată povestea, încheie Pascu clipind din genele sale albite de pospai.

Ilie ridică fruntea și se uită la fiecare, cu o încetineală nemaipomenită. „Fraților, păi dacă așa stau lucrurile, trebuie să vă spun că voi nu prea mă cunoașteți“, gîndi el.

— Ei, ce zici, Ilie? Ai să fii în stare? îl întrebă Anghel după aceste cîteva clipe de tăcere. Tovarășul secretar Țurlea zice că te știe de la școală, că erai cel mai tare la socoteli, dar trebuie să fii tare și-așa, ca om!

Ilie se înfoi în scaun, își îndreptă umerii săi puternici și, în tăcerea care se lăsase iarăși, bătu cu palma în masă, se ridică în picioare și rosti puțin supărat:

— Nu mă sperii eu de ce ziceți voi!

Țurlea se ridică bucuros în picioare iar Pascu începu să rîdă, înveselit de supărarea cu care Ilie bătuse cu palma în masă.

— Bă Ilie, îi spuse el, de-aici înainte s-a terminat: pune mîna și gîndește-te!

— Lasă c-avem noi grijă, spuse Țurlea plimbîndu-se de-a lungul odăii. La școală are să învețe tot ce trebuie.

Ilie se uita la fiecare în parte și în privirea sa mare stăruia o nedumerire: bine, ei îi spun toate acestea, dar își dau seama ce bucurie îi fac? Ilie hotărî că nu, și atunci se apropie de dulap și întinse foarte liniștit mîna după pălărie: trebuia să plece cît mai repede, altfel are să se bage de seamă că îi bate inima.

— Bun, spuse el, așezîndu-și liniștit pălăria pe cap. Va să

zică rămîne așa! Dar oamenii ce-au să zică? mai întrebă stăpînindu-se cu greu; simțea că i se umflă glasul.

— Ce să zică? N-o să propunem pe alde Vasile sau Gheorghe Ciobanu, răspunse Țurlea foarte vesel. Ilie, tu mai ți-aduci aminte cum adunau ei? îl întrebă rîzînd de-a binelea.

— Ei, nu! Uite că tovarășul Țurlea n-a uitat! se miră Ilie, oftînd nu se știe de ce. Mă, era daravelă mare cu alde Vasile și Gheorghe! exclamă el și începu să rîdă cu atîta plăcere, încît toți ceilalți îl îndemnară să spună ce era cu alde Vasile și Gheorghe.

Ilie socoti că poate să mai stea și să le spună cum era; își dădu cu însuflețire pălăria pe ceafă, se apropie de masă, trase o hîrtie și întinse mîna spre Pascu.

— Dă-mi un creion, Pascule, ceru el.

Pascu îi dădu un creion.

— Să zicem c-avem așa, treizeci, cincizeci, douăzeci și așa mai departe, scrise Ilie cifrele. Acuma, Vasile se apucă de adunat: zero, și cu zero, și cu zero, și cu zero... adună zerourile pînă sus: și zice: zero și cu zero...

Ilie nu trecea de la un zero la altul fără să-nmoaie glasul și să aștepte o clipă ca să-și dea seama cît face un zero cu altul. Izbucniră toți în hohote groase, iar Ilie se agită cu creionul în mînă, dîndu-le de înțeles că mai e ceva, nu s-a terminat.

— Care va să zică, zero și cu zero... pînă aici sus. Acum vine totalul. Va-sile și Gheorghe se gîndeau ei ce se gîndeau, pe urmă se uitau amîndoi la mine: fac tot zero, îmi spuneau ei mie. „Da, mă, tot zero fac“, le spuneam eu. Atunci, de bucurie, Vasile îi dădea lui Gheorghe un pumn după ceafă, iar Gheorghe se răsucea și îi dădea lui Vasile un picior în burtă. „Mă, Ilie, îmi spuneau ei mie pe urmă, așa e că mai știm și noi cîte ceva?“

În mijlocul hohotelor, Ilie o luă încet spre ușă.

— Măi tovarășe Anghel, spuse el oprindu-se și uitîndu-se în pămînt. Nu era mai bun Niculae Burcea?

— Pe Niculae Burcea o să-l propunem președinte.

— Uite, să vă spun drept, îmi pare bine de Niculae, exclamă Ilie cu un glas înfundat.

Cînd să iasă, Țurlea îl opri.

— Vreau să viu diseară pe la tine, Ilie! îi spuse. Cum îi facem? Nu știu unde stai!

— Păi, de la ședință mergi cu mine.

— Nu, înainte de ședință!

„Aoleu, o să stea la masă! exclamă Ilie în sinea lui. Gherghino, fugi și prinde o găină“, îi porunci el ca și cînd Gherghina ar fi fost de față.

Ilie tăcu cîteva clipe lungi, nu fu în stare să mai zică nimic. Plecă și, cînd dădu să iasă, se lovi nu știu cum cu totul de clanța ușii. Își luă însă repede seama și, înainte de a ieși, duse mîna la pălărie și dădu noroc.

— Noroc, Ilie, și vezi, aranjează-ți treburile, că după adunarea generală o să trebuiască să pleci la raion. Vorbește și cu Niculae Burcea, îi mai spuse Țurlea din urmă.

XIX

Cînd ieși afară între oameni, Ilie simți nevoia să se îndoiască: nu cumva a fost vorba de altcineva? „Adică cum, eu socotitorul gospodăriei? Da, așa este, nu mi-e frică mie de socoteli, dar să știi că n-or să vrea alde Vasile și Gheorghe! Ei nu mă cred în stare să fac treaba asta; numai pe Ghiocoeaia îl cred ei în stare.“

Îndoielile nu se lipeau de el cu nici un chip și încetul cu încetul se simți copleșit de o bucurie mare. Va să zică gospodăria se face și locul său în gospodărie este să țină socotelile!

I se păru iarăși, ca și de dimineață, că toți ăștia care stăteau pe-afară îi cunosc gîndurile și se bucură de bucuria lui. Dar n-avem timp de stat. Acum se face seară și Țurlea a spus că vine la el. Trecu în grabă printre oameni și porni iute pe șosea.

— Ce e cu Ilie? se miră cineva.

— Mi se pare că Ilie o să fie *prepus* socotitor, spuse Stan ieșind de pe coridorul sfatului.

— Ce vorbești tu, mă? De unde știi? întrebă unul din frații Ciobanu.

Frații Ciobanu se grăbiseră să se întoarcă la sfat. Ceea ce le spusese Ilie la *meate* despre Ghiocoeaia și Bădîrcea nu le plăcuse.

— Îl auzii pe tovarășul Țurlea cum îi spunea să se pregătească că să plece la raion cu alde Niculae.

— Care Niculae? tresări Vasile Ciobanu, apropiindu-se neliniștit de curier.

— Niculae Burcea.

— Fugi de-aici! Vedem noi cine pleacă, spuse și Gheorghe Ciobanu posomorît.

— Ehe, cine s-a gîndit la Ilie Barbu a avut cap, spuse un bătrîn, cel care fusese de față cînd Ilie era să sară la Sfetcu. Eram odată la piatră, începu el domol fără grabă, să

povestească.

— Nea Cimpocă, da-mi și mie niște tutun, îi ceru unul, așezându-se alături și pregătindu-se să asculte.

Cimpocă îi dădu niște praf, scuipă printre dinți peste țigara pe care o aruncase și spuse arătând cu mîna undeva peste clădirea sfatului:

— Căram niște piatră la metru cub cu alde Pisicar, cu Ilie Barbu și cu ăsta, care se-nsură cu a lui Crivăț, prostu ăla, cum dracu-l cheamă...

— Isosică, spuse cineva.

— Da, zăpăcitul ăla! Ne plătea la metru cub, da cine dracu putea să știe cîți metri cubi ai făcut, că veneai cu căruța, descărcai la grămadă și iar te-ntorceai. Ăla ne punea două căruțe la metru cub. Greu al dracului: am cărat o zi și stăm de vorbă ca acuma, era și alde Ilie ăsta! Ne-ntorsesem acasă și luam o țuică la Iancu Enache; dimineața trebuia să ne ducem iar la terasament. „Mă, al dracului metru cub, mare mai e!“ îi spun eu lui Pisicar. „Mare-al dracu!“ zice și Pisicar.

— De unde cărați? se interesă cineva.

— Căram d-acilea de la gară, tocmai la patru kilometri, se făceau ale două poduri, unul la Berești și ălălalt la stînga, cum o iei spre baltă, spre Dor Mărunt. „Bă, nea Cimpocă, zice Ilie-ăsta, metru cub are și el socoteala lui. Ce-mi dați mie că eu vă aflu precis cîți metri cubi duceți cu căruța. Cum vreți, zise, ori căruța, ori grămada de piatră. Pot să vă spui și la grămadă“. (Nu știu cum zicea el că o face! ca un trunchi! trunchi de nu știu ce! Dracu știe ce! că nu mai țiiu minte!) „Bă, Pisicar, îi spun eu ăluia, ia să vedem, o fi știind el Ilie Barbu ceva! Hai să mai bem cîte o țuică.“ Am băut noi, a băut și Ilie ăsta și ne-am dus acasă la mine. Acasă, Ilie-ăsta ne cere un metru. Mă duc eu la alde Iangă, iau metrul lui de croit și se apucă Ilie și măsoară. Măsoară aci, scrie pe *irtie*, măsoară dincoace, iar pe *irtie*, fie-al dracu' parcă ai fi zis că ia măsura la căruță să-i facă un rînd de haine. Pe urmă face el socoteala acolo și zice: „Nea Cimpocă, dacă umpli căruța rasă și

aranjezi în spate și în față un fund să stea fix, cari de trei ori și faci doi -metri cubi.“ Bă! așa a fost, cum a zis el! Că l-am luat cu noi și ne-am certat cu ăla de era să ne batem!

— E băiat bun, mie-mi pare bine, spuse cel care ceruse tutun lui Cimpocă. Vorbeau unii de alde Voicu Ghiocioaia, dar ăla cînd s-o vedea cu banii pe mîină, o dată îi vin dracii și-i bea pe toți cu muiera.

— Voicu e deștept, dar îl strică prostia, spuse un altul cu nepăsare. Avea doi cai buni, dracu știe de ce i-a vîndut...

— Care, caii-ăia roibi?

— ăia, i-a vîndut să-i ia muierii șoșoni și haină de blană, preciză cel care ceruse tutun lui Cimpocă. Așa zice el, dar i-a dat cînd a auzit de gospodărie. N-avea el nevoie să-i vîndă pentru muieră, are destui bani, dă-l dracului!

Cimpocă tocmai se pregătea să spună și el ceva despre Voicu:

— Uite-i pe alde Iancu și Sandu Enache, vin încoace, îl întrerupse unul, arătînd cu capul înaintea sa.

Ridică toți privirile spre șosea și începură să se uite foarte atenți la cei doi inși, ceea ce putea să însemne că nu mai aveau nimic de spus pe socoteala lui Voicu. Se făcu tăcere. Sandu și Iancu trecură printre oameni, mormăiră un soi de bună ziua și intrară înăuntru. Arătau posomorîți, triști.

— Ce-or fi căutînd? întrebă Cimpocă.

— Au fost chemați pentru comasare, explică unul din frații Ciobanu. Le comasăm toată partea aia de pe lîngă pădure, pînă la stejar.

Clătinară din cap: „Da, bine că le comasăm! Mare lucru că le comasăm.”

— Ar fi mai bine să lase dracului pămîntul și să se ducă unde-or vedea cu ochii, spuse cel care ceruse tutun lui Cimpocă.

Nu zise nimeni nimic.

— Auzii că Iancu și-a bătut muiera ieri toată ziua! Cică i-ar fi rupt o mîină, socoti unul că trebuie să-i informeze.

— Bine că nu i-a rupt un picior, răspunse careva cu

nepăsare.

Iar se făcu tăcere. Într-un târziu, un altul pufni pe nas, înveselit:

— Mă, al dracului, chiar așa, toată ziua? O mai fi stat și el la masă...

— Acum nu mai are ce bate, își bate muierea! reflectă un altul.

Cineva spuse că „las’ s-o bată“ și o înjură pe muiere, cu greață mare, pe ea și pe neamul ei la un loc. Apoi adăugă:

— ...în ziua de Crăciun!

— Da ce, în zilele alelalte nu se poate? întrebă Cimpocă prăpădindu-se de râs.

În loc de răspuns, omul scuipe mînios. Se vedea că avusese ceva cu muierea lui Iancu: dar nimeni nu fu dornic să afle ce anume.

Iarăși se făcu tăcere și într-un târziu unul dintre ei înnodă gîndurile celorlalți:

— Vorbeam adineauri de Ilie Barbu! Mă, săracu, ce-a mai îndurat de pe urma ăstora!

— Nu știu cum dracu a înghițit, eu i-aș fi dat cu parul în cap și pe urmă, făcă ce-o vrea! spuse cel care ceruse tutun lui Cimpocă.

XX

Ilie Barbu ajunse acasă într-un suflet. Avea chipul puțin aprins și ochii îi străluceau ciudat. Intră în tindă strigînd:

— Gherghine, fă, muierea aia! Fă, n-auzi?

Gherghina era în pod și-i răspunse de-acolo. Nu-l vedea pe Ilie, altfel n-ar fi fost așa de nepăsătoare.

— Dă-te jos de-acolo! îi spuse el.

Ea nu se prea grăbi și Ilie se așeză pe prag să se odihnească. Își luă pălăria din cap, o puse ușurel pe un scăunel, se șterse pe frunte cu cotul și exclamă, din adînc: „...ha! tui para mă-si!”

Gherghina apăru la gura podului cu o damigeană în brațe.

— Ce faci tu, fă, acolo? o întrebă Ilie supărat.

— Ziceam ca să opăresc damigeana pentru ulei.

— Dă-o dracului de damigeană, dă-te jos de-acolo! porunci Ilie strașnic.

Gherghina se răsuci cu spatele spre el și începu să dibuie scara cu picioarele. Cînd ajunse jos și-l văzu, rămase înlemnită.

— Dă-te jos și pune mîna și prinde o găină! îi spuse Ilie uitîndu-se la ea fără s-o vadă. Haide, porunci el încă o dată, ridicîndu-se de pe prag și ieșind afară.

Gherghina își luă seama și-l ascultă. Avea să afle ea în curînd despre ce e vorba. Puse damigeana jos și veni după el. În curte, lîngă șopron, niște găini se îndeletniceau în voie cu rîcîitul. Atent, cocoșul băgă de seamă că omul și muierea au anumite intenții. Dădu de veste găinilor, care de îndată săriră în sus crăonînd asurzitor.

— P-aia moțată, că e mai grasă, spuse Ilie arătînd cu degetul.

O încolțiră și-o prinseră.

— Adu cuțitul s-o tai! Diseară vine cineva să mănînce la noi! socoti Ilie că poate să dea lămuriri.

— Cine zici că vine să mănînce? întrebă Gherghina fără să se cîntească.

— Secretarul partidului!

Gherghina se sperie:

— Oleou! Ce secretar?

— Ai să vezi tu, nu mai întreba atîta, dă-mi cuțitul că trebuie să mă duc acolo! Am treabă!

— Vorbești ca dușii de pe lume, spuse Gherghina și plecă supărată să aducă cuțitul.

Supărarea ei îl mai dezmetici puțin pe Ilie. Cînd îi aduse cuțitul, îi spuse despre ce e vorba, dar tot așa, cîte puțin, parcă i-ar fi dat cu lingurița.

— Păi avea niște neamuri pe de la vale, de ce nu se duce la ele? se miră Gherghina cînd auzi că al lui Țurlea e *secretarul partidului*.

— Crezi că eu sînt în inima lui să știu de ce nu se duce la neamuri?! O fi știind el de ce nu se duce, făcu Ilie pe grozavul.

Gherghina se uită la el cu bănuială. Era limpede că omul ei ascundea ceva.

— Ce te uiți așa la mine? o întrebă Ilie nevinovat. Nu-ți vine să crezi?

— Păi dar, vezi să nu! spuse Gherghina, și deodată simți că în aceste clipe în viața lor se petrece o mare schimbare. Se zăpăci puțin; un val de căldură îi năvăli în inimă. Se duse spre prispă ca și cum ar fi vrut să ia ceva; intră în tindă, se învîrti acolo puțin, apoi intră în odaie. Nu putea să se înșele! Își aminti de graba cu care venise alde Stan curierul să-l cheme acolo pe Ilie; de două ori venise! Nu mai avu nici o îndoială. Se gîndi că la urma urmei, Țurlea cunoștea multă lume în sat, de ce să vie tocmai la Ilie Barbu să stea la masă? Deodată o fulgeră gîndul că l-au ales pe omul ei președinte al gospodăriei. De ce să nu-l aleagă? Niculae Burcea e bun, dar și Ilie e bun.

— Na ici, zise Ilie din tindă, lăsînd jos trupul fără cap al găinii. Na ici, c-avem treabă! Poimîine dimineață trebuie să plec la raion cu Niculae Burcea. Mă duc pe la el să vedem

cum îi facem!

Și o și luă din loc. Gherghina ieși repede în urma lui și îl opri grozav de supărată:

— Ho! Unde te porniși!?

— Ce vrei, fă? se răsti Ilie, căutînd să se arate cît mai stăpîn pe sine.

— Ce cauți la raion?

— Păi nu-ți spusei? se împlînzi Ilie apropiîndu-se cu grabă de prispă.

Gherghina se închină de cîteva ori, îi întoarse spatele și intră în tindă. Ilie intră după ea.

— Nu-ți spusei, fă, că m-au propus socotitor? Trebuie să plec zilele astea cu Niculae Burcea la raion.

Așa i se păruse, că-i spusese. Își dădu pălăria pe-o ureche și începu să se scarpine la ceafă neștiind ce să mai facă. Îi spusese sau nu-i spusese? Îi spusese, că dacă nu i-ar fi spus, n-ar fi stat ea acumă bosumflată cu spatele la el văzîndu-și de găină cu atîta nepăsare. Da, da, i-a spus cînd prindeau găina... „Ce-o mai fi și aia socotitor? se întreba Gherghina, bucuroasă că tot ghicise ea ceva. Pesemne care ține socoteala cît muncește fiecare! Da, l-au ales bine, el se pricepe la socoteli! Bine că l-au ales! Au văzut și ei cine are cap pe lumea-asta! Lasă, e mai bine că nu l-au ales președinte! Președintele trebuie să îndemne oamenii și pe Ilie nu-l prea cunoaște lumea. Pe Niculae Burcea îl cunoaște lumea mai bine și e mai în putere, poate să alerge. Că dacă e vorba să muncești o sută de loturi la un loc, asta e o moșie și cine e președinte trebuie să nu stea neam, să se ducă de colo pînă colo!”

— Cînd te-au propus socotitor? întrebă ea fără să se mire, lucru care îl cam nedumeri pe Ilie.

— Adineauri, cînd mă chemară!

— Și eu de unde vrei să știu?

— Păi nu-ți spusei?

— Cui spuseși? Găinii-ăștia? —se arătă Gherghina jignită. Vine tîrziu al lui Țurlea?... Dar niște băutură nu iai? Și la

raion de ce zici că te duci? Ce cauți acolo?... Treci pe la Gavrilă să-ți dea o sticlă cu țuică și fă rost de la cineva de-o pereche de încălțăminte, n-o să te duci acolo desculț... Dar de niște pantaloni mai buni nu trebuie să faci rost? Vorbește cu Iangă, croitorul, să-ți facă niște...

Cînd ți se pun atîtea întrebări și nu ești lăsat să răspunzi la ele și ți se mai dau și sfaturi în același timp, e mai bine s-o iei din loc. Așa socoti și Ilie că e mai nimerit. Ieși pe poartă cu grabă mare și o luă pe lîngă garduri. Se împiedica uneori în mers, de grăbit ce era, așa cum i se întîmplă oricui, cînd este prins în vîrtejul unor treburi care-i schimbă rosturile.

Cînd ajunse la sfat, Voicu Ghiocoeaia nu băgă de seamă privirile unora. Nu băgă de seamă nici purtarea schimbată a lui Stan care nu-l mai salută el cel dintîi, cum făcea de obicei.

Fără să fi aflat ceva sigur, toată lumea era încredințată că steaua lui Ghiocoeaia are să se stingă. Despre președinte nu spuneau nimic, era greu de închipuit că un om ca el ar putea fi clintit din focul său.

— Unde e președintele, mă? întrebă Voicu deschizînd ușile în dreapta și în stînga, ca la el acasă.

— Vezi că e acolo, la telefon! răspunse Stan, leneș și miorlăit.

— Ce e eu tine, Stane, trăseși la măsea? spuse Voicu în treacăt, intrînd în cabina telefonului. Noroc, Prunoiule, îl salută el pe președinte. E ceva p-aici?! îl întrebă în șoaptă.

Prunoiu se prefăcu încolțit de treburi, nu răspunse nimic, ieși din cabină și se duse cu pași întinși spre biroul secretariatului. Voicu se prefăcu și el nepăsător, cu toate că prin șira spinării îi trecu ceva rece. Era limpede că Prunoiu se ferea de el. Nu cumva îl părăsește? Ieși pe trepte și stătu acolo cu mîinile în buzunare, uitîndu-se cîteva clipe cu atenție mare undeva pe drum, ca și cînd ar fi așteptat pe cineva. Fiindcă acel cineva nu se vedea, Voicu se rupse brusc din loc și intră și el în biroul secretariatului. Nu se înșelase: înfățișarea președintelui nu spunea nimic bun, arăta întunecat, închis în sine.

— Ei, câți s-au desfășurat pînă acum? întrebă Voicu din prag cu glas hotărât, așa cum îi stă bine unuia care are răspundere pentru ceea ce se petrece sub ochii lui.

Nu-i răspunse nimeni, astfel de întrebări nu se pun pentru a se căpăta răspuns.

— Chiaburii ăia doi au venit pentru comasare? întrebă el din nou, cu toate că îi văzuse din prima clipă pe Iancu și Sandu Enache cum stăteau pe o bancă lîngă perete și așteptau.

— Uite-i colo! spuse cineva.

— Aha! exclamă Voicu, măsurîndu-i de sus pe cei doi. Stați acilea să iscăliți declarațiile. Nu pleacă nimeni...

„Ce se mai grozăvește ăsta de pomană p-aici?“ se întrebau cei care aflaseră ce soartă îl așteaptă pe Ghiocoeaia.

— Măi tovarășe Voicu, du-te pînă dincolo, la Anghel... Du-te pînă acolo că are treabă eu tine!

Prunoiu vorbise fără să ridice fruntea din hîrțile întinse pe masă, parcă i-ar fi fost frică să se uite la Voicu.

— Daa!? E acolo el? întrebă Voicu cu interes deosebit, să nu se creadă cumva că Anghel are treabă cu Voicu și Voicu nu.

— E acolo, du-te mai repede acolo că te *cheamă!* ținu totuși Prunoiu să sublinieze situația.

Ghiocoeaia porni cu pași grei și deschise larg ușa organizației.

— Noroc! făcu el scurt și apăsător și merse spre Țurlea lăsînd ușa deschisă.

Îi întinse mina, se întoarce, închise ușa, ocoli masa și-și făcu loc pe bancă. Mișcările sale păreau dezordonate, totuși se vedea că e pe deplin stăpîn pe sine și că cu greu l-ar putea clinti cineva.

Își spunea că în cazul cînd Ilie ar fi spus ceva, să rîdă de el, să-l facă prost, să ia lucrurile în glumă.

— Ei! Cum merge, Mitrică? exclamă el ocrotitor. Te desfășurași?

— Mă desfășurai! răspunse Mitrică cu ironie. Tu nu te

desfășori?

— Ha-ha-ha! rîse Voicu și-și pironi adînc privirea sa dură în ochii lui Mitrică, vrînd parcă să-l apese în dușumea. „Nu cumva să fi spus ceva, că nu se mai alege nimic de tine!“ îl amenință Voicu.

Mitrică luă cunoștință de privirea amenințătoare a lui Voicu și-și plecă fruntea mică în pămînt. Așa, cu fruntea în pămînt, el spuse:

— Așa, Voicule, noi ne desfășurăm pe-aici și tu te desfășori pe la barieră, cu alde Iancu Enache.

Spuse acestea și deodată își ridică fruntea cu semeție. Se uita la Voicu liniștit și cutezător, zîmbind subțire, tăios, batjocoritor.

— Ce? Care barieră? Vezi de treabă, mă, nu fi prost! răspunse Voicu cu nepăsare. Se uită la toți cei de față și îi luă drept martori ai prostiei lui Mitrică: el acum a știe că... Ce crezi, tu, bă, Mitrică, că n-ai voie să vinzi un sac de grîu! Hă! Uite la el... se veseli Voicu. Anghel, auzi ce zice ăsta! Prost mai e!... Ei, cum stăm cu situația? Îmi spuse Prunoiu că ai treabă eu mine! Ce treabă? Taman citeam niște broșuri despre socotitori. Să știți că nu e așa lesne cum cred unii... Ziua-muncă nu e totuna cu... Ehe! E atît și-atît! pe pogon sau pe hectar!

— Da, nu e totuna, confirmă Țurlea oprind liniștit vorbăria lui Ghiocoeaia. Dar să fii membru de partid și să faci speculă de gît cu chiaburii, asta totuna e?

— Ia spune, Voieule, de unde știi tu că o să fii ales socotitorul gospodăriei? întrebă Anghel în aceeași clipă, nelăsîndu-l să răsufle.

Pascu sări în picioare.

— A vîndut caii, cînd a auzit de gospodărie!

— De ce faci tu atmosferă pe socoteala ta? Ce-a căutat astăzi la tine Iancu Enache? Ai stat cu el în grădină întins pe burtă. Pascule, spuse Anghel ridicîndu-se în picioare, cheamă-l aici pe Prunoiu.

Voicu Ghiocoeaia își pierdu cumpătul. Nu se așteptase

să se repeadă în el atît de îndîrjit. Situația i se păru de necrezut. Nici unul dintre ei nu mai semăna cu ceea ce știa el că sînt. Mitrică, mic și necruțător, Mitrică acela care își pleca totdeauna privirea cînd îl întâlnea, iar Anghel, despre care credea că nu știe și nu vede nimic, dovedea acum că văzuse și știuse totul. Singurul de care se temuse totdeauna fusese Pascu. Acum era și el aici.

Prunoiu veni. Înfățișarea lui nu mai era de loc a unui președinte de sfat. Semăna eu un țăran de altădată, chemat în fața autorităților să plătească gloabă.

— Măi, tovarășe președinte, ia stai jos acilea, îl pofti Anghel cu bunăvoință rece. Ți-am spus noi sau nu ți-am spus de o mie de ori să nu mai lucrezi de capul tău?! Ți-am spus sau nu ți-am spus? Ia spune-i, Mitrică, poate nu știe...

Prunoiu se uită la Mitrică pieziș și îl opri:

— Ia lasă! Am auzit!

Nu auzise nimic, dar nu putea răbda să fie judecat, iar Mitrică să fie acuzator. Își făcuse socoteala: „Peste Țurlea este tovarășul Ion Niculae. Nu rămîn lucrurile așa.“

— Să terminăm cu gospodăria și îmi dau dimisia! strigă el pe neașteptate.

Apoi deodată se înnegri la față, se holbă la Ghiocoeaia și ridică pumnul, dar fără dorința de a lovi. Îl înjură de mamă cu un glas scăzut, după care îi spuse:

— Mă minți tu pe mine, mă?!

Voicu Ghiocoeaia se făcuse galben.

— Cu ce te-am mințit?

— Nu ți-am spus eu ție prietenește: Voicule, tu trebuie să dai cotă și impozite... Te drăcuiai că n-ai, și cînd veni primăvara îți cumpărași două vaci și aparat de radio.

Prunoiu nu mai putu vorbi. Scuipe în jos și drăcui cu obidă sufletul și inima omului. Ieși repede, lăsînd ușa deschisă în urma lui. Cei dinăuntru îi urmăriră pașii în tăcere pînă ce ieși în drum și nu se mai văzu.

— Ia du-te și cheamă-l îndărăt! spuse Țurlea cu uimire. Ce e atitudinea asta?

Anghel clătină din cap: ehe! asta e floare la ureche. Ce să-l mai cheme degeaba, nu rabdă el să fie pus în situații de-astea.

Ghioceaia își dădu și el seama că dacă nu pleacă întocmai ca Prunoiu, e mai rău. Nici el nu putea să rabde să fie dat pe față. O luă spre ușă furios.

— Unde pleci? îl opri Anghel.

— Ce să mai stau? începu să strige, ce să mai stau, Anghele, să mă uit la voi cum vă bateți joc de oameni?! Statul spune că ai voie să-ți vinzi *prisosul* pe piață! Ia și citește *holârîrea* că d-aia ești secretar, să citești, nu să-ți bați joc de oameni. Întreabă-l colo pe tovarășul Sergiu de la raion, să vezi ce-ți spune! Tovarășul Țurlea poate nu cunoaște situația! Nu-mi faceți voi mie aici...

Se vedea că se stăpînește să nu-și iasă din fire. Nu mai așteptă, plecă întocmai ca și președintele.

— Dacă nu te fac eu să-ți iasă *prisosul* pe nas, să nu-mi spui mie Anghel! mormăi Anghel cu glas scăzut. Da, hotărîrea spune că ai voie să-ți vinzi prisosul, dar ce înseamnă *prisos*? Înseamnă că ai datorie patriotică față de construirea socialismului să vinzi statului cota fixată; ce-ți rămîne e prisosul tău! Dar pentru tine nu există datorii patriotice, tu ești membru de partid, datorii au numai proștii ăilalți... Ce facem, tovarășe Țurlea? Să știți că n-au să vie la ședință. Vreau să vă spun ceva! Mitrică, Pascule?...

Mitrică și Pascu înțelesesă. Se ridicară și ieșiră pe coridor.

Anghel stătu puțin la îndoială pînă să înceapă.

— Tovarășe Anghel! Ce te mai ferești? se miră Țurlea. Pot să-ți spun că ai înțeles linia partidului mai bine ca alții. Ce vrei să-mi mai spui?

— Tovarășe Țurlea, să vă spun despre ce e vorba, începu Anghel, puțin stingherit. Astă-primăvară m-am gîndit într-o zi să mă duc la tovarășul Mircea, la regională, să scot carnetul de partid și să-l pun pe masă: „Uite carnetul meu, tovarășe secretar, vi-l predau dumneavoastră. Dacă partidul are să

vadă că nu sînt vinovat, atunci să-mi dați carnetul înapoi; dacă nu, tovarășe, eu nu mai pot rămîne în partid, că eu nu mai înțeleg situația“. Nu m-am dus, m-am gîndit că prin asta fac un rău partidului, trebuie să stau aici și să lămuresc situația.

— Fără să scoți carnetul, puteai să te duci la tovarășul Mircea, spuse Țurlea.

— Păi asta e, dacă nu veneați dumneavoastră, mîine sau poimîine mă duceam.

Țurlea cunoștea astfel de activiști cum era Anghel. Era limpede pentru el că în linii mari Anghel nu greșise. Știa însă din experiență că s-ar putea ca el să fi făcut o serie de greșeli mai mici, pe care nu le-a îndreptat la timp, și care l-au făcut pe Ion Niculae să înțeleagă rău situația.

— Ai făcut bine că te-ai ținut tare în situația asta, spuse Țurlea după cîțva timp.

Anghel tăcea. Se vedea că mai așteaptă încă ceva de la Țurlea. Țurlea înțelese ce așteaptă el. Povestea cu dusul și predatul carnetului avea un anume înțeles. „Dacă dumneata, tovarășe Țurlea, diseară în ședință, ai să cauți să *împaci* lucrurile tot așa cum a făcut tovarășul Ion Niculae pînă acum, să știi că eu mă duc la regională.“

Țurlea se ridică de pe scaun, îl bătu pe umeri pe Anghel și îl muștră:

— Măi tovarășe Anghel, trebuie să-ți păstrezi încrederea în oameni, că altfel nu e bine. Pe urmă, vreau să-ți mai spun că n-ai găsit tu metodele cele mai bune de muncă cu organizația. Dacă organizația ar fi fost mai unită, n-ar fi izbutit el, Ghioceaia, să-și facă atmosferă. Pascu și Mitrică nu te-au ajutat, dar nici tu nu i-ai ajutat pe ei. Ai văzut singur azi dimineață: se temeau și ei de Prunoiu, și asta în fața mea. De ce? Fiindcă nu i-ai ajutat să înțeleagă linia partidului. Mai vorbim noi de asta... Hai să vedem cum merg înscrierile.

Anghel se ridică, dar nu se grăbi să iasă.

— Vă spusei adineauri că Prunoiu și Ghioceaia n-au să

vină la ședință. Ce facem?

— Ce vrei să facem? Să-i aducem cu forța? întrebă Țurlea. Dacă nu vin, înseamnă că o rup cu partidul. Asta mai ales pentru Prunoiu, că Ghiocoeaia a rupt-o de mult.

— Cu Bădîrcea ce să facem?

— Bădîrcea spuneți că e mijlocaș.

— Mijlocaș ar fi, dar...

Parcă își amintea că pînă nu demult Bădîrcea fusese om cu avere, dar nu știa ce făcuse Bădîrcea cu averea aceasta. Nu știa că de fapt Bădîrcea era mijlocaș numai în registrele lui Prunoiu.

— Mijlocaș ar fi el, bîjbîi Anghel, dar eu nu l-aș primi în gospodărie. E drept că o dată cu el au intrat și Trafulică și Didel, cu toate neamurile lor, vreo douăzeci de inși.

— Voi cunoașteți mai bine lucrurile, spuse Țurlea luînd-o spre ușă. Întrebați oamenii.

Ieșiră pe coridor. Pe coridor, Ghiocoeaia și Bădîrcea discutau fără sfială în mijlocul unui grup numeros. Văzîndu-i pe Țurlea și pe Anghel, luară altă vorbă, coborîră glasurile.

— Nu rămîn ele lucrurile așa. Mai e și tovarășul Ion Niculae, care cunoaște mai bine situația. Să nu creadă el, tovarășul Țurlea, că aici merge așa!

Anghel îl auzi și îndrăzneala lui Voicu îl scoase din fire. Se întoarce la el și cu greu se stăpîni să nu-i înfigă mîna în gît. Îi șopti cu voce joasă, clocotitoare:

— Cui vorbești tu așa? Ai, Voicule? Ce gîndești tu, că partidul e făcut să-ți bați joc de el?

Și îl înjură de dumnezeu, îl făcu reacționar și bandit. Voicu îi răspunse cu aceeași voce coborîtă că se va *răfui* el cu Anghel, că acuma rabdă și înghite chestia asta nemaipomenită, dar îl are martor pe Bădîrcea... Nici un Țurlea n-o să-l mai poată scăpa pe Anghel cînd acesta va cădea în mîinile lui Voicu.

Anghel să stăpîni și nu-i mai răspunse. Era și timpul, ar fi putut să-i audă oamenii.

XXII

În acest timp Ilie Barbu se grăbea să ajungă încotro plecase. Mersul îi era acum mai liniștit, însă în cap gândurile nu încetau să-i zboare și să se întoarcă întocmai ca păsările într-un cuib. I se părea că astăzi are atâtea de făcut, încât trecerea timpului parcă îl durea. Fusese propus socotitor și încă nu se întâmplase nimic. Are să se întâmple! La fiecă pas are să i se întâmple ceva. Dar nu trebuia să întârzie. Dar dacă n-o să se grăbească, atunci n-o să i se mai întâmple nimic! La o răspîntie de uliți se întâlneau cu doi inși.

— Unde te duci, Ilie? îl opriră ei.

Băgînd de seamă că Ilie e grăbit, nu-i așteptară răspunsul și unul dintre ei întrebă mai departe:

— Ce făcuși, te desfășurași?

— De dimineață, răspunse Ilie.

Cei doi se întoarseră cu spatele și-și văzură de drum, dar Ilie, cu toată graba, rămase pe loc și se uită în urma lor. Se vedea că voia să-i întrebe ceva, dar îi lăsă să se îndepărteze, ca și cînd altfel n-ar fi putut să-i întrebe:

— Bă, Gheorghe, zise el, după îndelungă gîndire.

Cei doi se opriră și Ilie veni încet spre ei cu o înfățișare tainică.

— Trecurăți pe-aci, pe la Ioniță? îi întrebă cu glas scăzut.

— Trecurăm, dar de ce?

— O fi acasă? Ziceam că să mă duc pînă la el să-mi dea mie bocancii ăia!

— Aha! făcu unul din cei doi, cu interes, ca și cînd ar fi știut că Ilie avea de mult acest gînd. Vrei să iei tu bocancii ăia? Du-te, că mi se pare că-i acasă, dacă n-o fi plecat!

Ilie le întoarse spatele și porni, dar de astă dată nu mai porniră cei doi. Se vedea că vor să-i spună ceva lui Ilie, dar îl lăsară să se îndepărteze, ca și cînd altfel...

— Ilie, spuse în cele din urmă unul din ei, și Ilie se opri numaidecît parcă atît ar fi așteptat. Te duci degeaba, îi spuse

omul: îi dă scump!

— Cît cere pe ei? întrebă Ilie de la distanță.

— O oaie.

— Îi dau o oaie, spuse Ilie numaidecît.

Cei doi nu se mirară de loc, era limpede pentru ei că Ilie vorbea și el așa, ca să se afle în treabă. Cum dracu să-i dea o oaie? Parcă multe oi avea el de dat!

— Bine, du-te, că mi se pare că e acasă! îl îndemnară ei, fără să se urnească din loc.

— Voi unde vă duceți? îi întrebă Ilie.

— Ne ducem și noi să ne desfășurăm! Bă, Ilie! Auzirăm că tu o să fii socotitor! Ne pare bine, mă! Zău că ne pare bine! Tu ești bun la socoteli, meriți! Vezi să ții bine socoteala acolo! mai spuseră ei glumind.

Inima lui Ilie bătea! Bătea tare, ca un ciocan: boc, boc... Și oamenii ăștia! Cum se pricep ei să-ți toarne în suflet... Cu vadra îți toarnă bucuria! Ei, dar trebuie să ne stăpânim! Haide!

Se îndepărtară cîteșitrei... Ilie trecu peste un șanț și grăbi pasul pe lângă garduri. După ce merse o vreme, se opri pe podișca din fața unei porți.

Iși dădu pălăria pe ceafă și strigă:

— Bă, tovarășe Ioniță!

Și cînd văzu că Ioniță se apropie de poartă, păși întru întîmpinarea lui, dîndu-i de înțeles că vrea să intre înăuntru. Îi dădu noroc și așteptă să i se deschidă.

Ioniță zăbovi cîtva timp în partea cealaltă a porții, apoi deschise și spuse binevoitor:

— Intră, Ilie!

Ilie intră, o luă spre prispă și-i aduse aminte lui Ioniță pentru ce venise. Ioniță tăcu cîteva clipe, apoi, ca și cînd n-ar fi auzit, îl întrebă pe Ilie ce mai face, ca și cînd nu l-ar fi văzut de mult. N-avea chef de vorbă și se vedea că nu întreba la întîmplare. Arăta mereu supărat, chiar dușmănos, dar nu față de Ilie, cu Ilie nu avea nimic. Ilie întrebă iar de bocanci, ce face, îi vinde? Ioniță tăcu iarăși cîtva timp, apoi răspunse că

nu prea i-ar vinde, și-l întrebă pe Ilie dacă nu cumva vrea să-i cumpere el.

— N-auziși că-i cumpăr?

— Nu prea i-aș vinde, e bocanci buni, repetă Ioniță ca un surd. Și intră în casă de unde se-ntoarse curînd cu o pereche de bocanci.

Îi ținea pe-amîndoi de urechi, alăturați, și-i arăta lui Ilie fără să-i lase jos, parcă s-ar fi temut să nu-i spargă. Erau bocanci militarești, vechi dar buni, ofițerești, butucănoși, cu cel puțin trei rînduri de tălpi și era greu să-ți închipui că așa ceva s-ar putea rupe cîndva.

— Bocanci fără moarte! reflectă Ioniță, apoi schimbă vorba, socotind pesemne că Ilie a înțeles că asemenea bocanci nu sînt de nasul lui.

Îl întrebă apoi pentru ce s-a înscris la colectiv. Fără colectiv nu stă? Lui Ioniță îi place să se ducă la arat cînd vrea el, nu să-l împingă cineva de la spate. Acum, sigur, lui Ilie poate că i-o fi plăcînd, dar Ioniță să știe de bine că e miere și tot nu se duce.

— Cît ceri pe bocanci? îl întrerupse Ilie nerăbdător.

— Am spus! O oaie! Fără o oaie nu-i dau, răspunse Ioniță furios. Dai oaia și iai bocancii.

— Lasă, mă, că ne înțelegem noi, zise Ilie cu glas curat și începu să desfacă repede șireturile bocancilor. Îi tremurau degetele. Își șterse talpa piciorului cu palma, apucă un bocanc de urechi și-l trase pe picior. Stătea aplecat și sudoarea îi îmbrobonase fruntea: greu să-ncați un bocanc, mai ales cînd n-ai mai făcut asemenea muncă cine știe de cînd. Ilie sufla greu înnodînd șireturile, nu nimerea găurile. Se șterse apăsător pe frunte, apucă și celălalt bocanc și apoi se ridică de pe prispă. Îi stătea bine, erau bocanci frumoși. Cu ei arăta mai înalt și mai sigur pe el.

— Îți dau cit zici tu. Îți dau o oaie!

— Ești nebun? Păi cîte oi ai tu? se cruci Ioniță.

— Lasă, mă, ce te privește pe tine? Rămînem înțeleși.

Și porni încet spre poartă. Ioniță veni în urma lui. Se

vedea că e nedumerit, nu înțelegea ce nevoie așa grabnică avea Ilie de bocanci. Își aminti însă cum venise Stan după el la M.A.T. „L-o fi pus ceva pe acolo, d-aia arată așa“, gîndi Ioniță în cele din urmă.

Cînd ieșiră pe podișcă, parcă îi păru rău că Ilie e așa de prost să dea o oaie pe o pereche de bocanci.

— Tu poți mai bine să vinzi oaia și să-ți iei niște bocanci mai ieftini de la cooperativă, își arată el nedumerirea.

— Lasă că e mai bine așa! veni răspunsul lui Ilie.

Ioniță dădu din umeri și nu mai spuse nimic. Ilie se uita la bocanci și tot mișca din picioare. Bătea ușurel pămîntul.

— Te-au ales ceva pe acolo?! întrebă Ioniță într-un tîrziu, uitîndu-se dintr-o parte la Ilie.

— M-au propus socotitor.

— Mda! Tu ești bun la socoteli, mormăi Ioniță. Bine, Ilie. Atunci rămînem înțelegi, ori îmi dai o oaie, ori mai vorbim noi, să vedem, poate am nevoie de niște bani... Ia spune, mă Ilie, ți-e ți-au plătit ăia de la gospodăria de stat?

— Nu mi-au plătit, răspunse Ilie cu nepăsare.

— Cum, mă, să nu plătească?! izbucni Ioniță nestăpînit. Dar ce, bă, ne jucăm aicea?! Păi așa ne-a fost vorba? Da ce, bă, tu vrei să-ți muncesc de pomană? Unde-ai mai văzut tu să-ți muncească și să nu plătești? Păi vii coala și-mi intri în casă și-mi spui să fac colectiv! Păi de unde știu eu că nu-mi vii pe urmă cu un ordin să-ți duc bucatele la gară? Ai mă?! De unde știu eu?

Îi spunea toate acestea lui Ilie și părea că are de gînd să-l ia la bătaie.

— Gospodăria colectivă e altceva, sîntem noi acolo, spuse Ilie.

— Pot să mai am eu încredere? Ce încredere să mai am eu?!

— Lasă, mă, că ne plătește, dacă află partidul de situația asta, fii fără grijă! Ți-a care ne ține banii acolo o să-și rupă gîtul. Poate să fie el oricine ar fi! spuse Ilie nerăbdător să plece.

— Parcă ce mă încălzește pe mine că o să-și rupă ăla gîtul! Am vrut și eu să-mi cumpăr anu-ăsta două oi și... mai cumpără-le dacă mai poți! Că își rupe ăla gîtul... Dacă l-ar spînzura de limbă, atunci da, bolborosi Ioniță, trîntind poarta mînios.

XXIII

De la Ioniță la Niculae Burcea era o bucată bună de drum. Ilie nu băgă de seamă cînd ajunsese la el. Bocancii parcă erau fermecați, îl făceau să nu mai simtă nici timpul, nici distanța. Mergînd, nu mai vedea nimic în jurul său, se uita drept înainte și vedea numai cerul limpede și adînc. Intră în curtea lui Niculae Burcea și se feri ca nu cumva să-i alunece privirea spre picioare.

Niculae Burcea înțelese și nu zise nimic. Se făcu că nu vede. Îi spuse lui Ilie să aștepte puțin să-și ia o flanelă pe el și vine acum.

Se întoarse curînd, îmbrăcat cu o flanelă cărămizie. Abia deschise poarta de la drum și rămase pironit cu privirea pe bocancii lui Ilie, parcă abia atunci i-ar fi văzut. Își luă bărbia în mîină, întrebă și se minună:

— Măi Ilie, ăștia nu sînt bocancii lui Ioniță?

Ilie se uită și el la picioare:

— Care, ăștia?! se miră ca și cînd acasă ar fi avut o mulțime de bocanci și n-ar fi băgat de seamă cu care dintre ei s-a încălțat... Da... i-am cumpărat eu...

— Mă, ce treabă ai făcut! îl lăudă Niculae Burcea din toată inima... Dacă nu te țin cinci ierni d-aici înainte, te țin puțin. Hai să mergem.

Porniră unul lîngă altul și ieșiră la șosea. Niculae Burcea nu era nici mai înalt, nici mai în putere decît Ilie, cum credea Gherghina. Ba chiar arăta mai mic și nu avea nici spinarea lată și nici ceafa vînjoasă cum avea Ilie.

— Ilie, îmi pare bine, mă, că oamenii zic bine de tine. Mi-era frică să nu zică unii că nu ești bun.

Ilie tuși, își încordă ceafa, ridică fruntea, și încercă să meargă întocmai ca Niculae Burcea, adică liniștit și sigur pe sine.

— O să facem treabă, mai spuse Niculae Burcea.

Tocmai treceau pe lîngă un șanț plin de verdeață. Pe

marginea lui ședeau mai multe muieri. Răsuceau bumbac cu furcile în brîu, și aveau fiecare alături cîte o oală cu apă în care înotau ghemele. Vorbeau nu se știe ce și cînd cei doi bărbați ajunseră în dreptul lor, tăcură.

— Bună ziua, spuse Niculae Burcea liniștit, iar muierile care știau că el le va da bună ziua îi răspunseră bucuroase.

Așa om era Niculae Burcea, dădea bună ziua la muieri. „Trebuie să fim *cavaleri*, explica el celor care glumeau pe chestiunea asta.

Pînă la sfat, Niculae Burcea și Ilie se întîlniră cu mulți oameni. Se opreau pe loc, își dădeau noroc, se întrebau de unde vin și unde se duc. Niculae Burcea și Ilie Barbu dădeau același răspuns. Au fost de dimineață, s-au desfășurat și acum se duc iar pe-acolo.

Cei întîlniți spuneau ori că s-au desfășurat și acum se duc acasă, ori că nu s-au desfășurat și se duc acum să se desfășoare. Unii arătau frămîntați, spuneau că ei ar vrea să se desfășoare, dar nu vor muierile sau „nu vrea alde fiu-meu“, sau „alde fii-meă“, care spun că taică-său facă ce-o vrea, dar partea lor de pămînt să n-o bage în colectiv. Alții, tocmai pe dos, spuneau că sînt încurcați, că ei n-ar vrea să se înscrie, dar „vor muierile, vrea băiatul ăla marele“ și că toată ziua s-au certat.

Ilie stătea drept și nu se mai uita la om cu ochii larg deschiși, nu părea să mai întrebe: „Mă vedeți? Eu sînt...“ Da, acum îl vedeau! „Bine, Ilie Barbu, vezi acolo cum îi faci...“

Unii oameni își arătau pe față mulțumirea față de schimbarea care se petrecuse cu Ilie. Se uitau la el deschis și-l întrebau cu mirare, bucuroși:

— Ei, ce faci Ilie?! Ei, văzuși?! Acum o să stai cu condeiul la ureche, maica mă-si! Noi în soare și-n pleavă, tu la umbră cu socoteala... Lasă că e bine, n-o să-ți placă ție să stai numai cu condeiul în mîină... Nu-i așa, Niculae?

— Sigur că așa este, auzi ce *idee*?! răspundea Nicolae Burcea rîzînd, și Ilie rîdea și el, și rîdea și omul și îi dădea lui Ilie un pumn în spinare.

În curînd ajunseră și la sfat și acolo Ilie Barbu și Nicolae Burcea fură înconjurați de oameni. Nu de toți. Erau unii care se prefăceau că nu-i bagă în seamă, iar alții stăteau pe lîngă Bădîrcea.

Bădîrcea avea în dreapta pe unul din frații Ciobanu, în stînga pe celălalt, iar în față pe Voicu Ghiocoeaia.

Cînd îl văzu, Bădîrcea îl strigă pe Ilie cu glasul său aspru și poruncitor:

— Bă Ilie, ia vino-neoace!

Niculae Burcea intrase înăuntru. Ilie tresări și veni spre Bădîrcea, împotriva voinței sale. Nu se apropie de tot, se opri și se uită la Bădîrcea posomorît, cu dușmănie.

— Ce vrei, mă Bădîrcea! Ce tot mă strigi așa! spuse Ilie, stăpînindu-și greu dușmănia și tulburarea pe care i-o stîrnea omul ăsta.

Își dădea seama că nu e bine ceea ce face, că au să creadă oamenii că acum, pentru că l-au ales socotitor, și-a pierdut măsura. Ei n-aveau cum să-i înțeleagă mînia.

— Mă strigi așa, toată ziua, parcă-aș fi lucrat în tîrla ta! spuse Ilie cu glasul sugrumat, neputînd să se mai stăpînească.

Credea că mania lui are să stîrnească pe toată lumea și cu atît mai rău pe Bădîrcea. Nu-și dădea seama că de fapt nimic nu răzbătea în afară, că glasul îi era doar puțin răgușit, și că trebuia să stai la îndoială ca să deslușești dacă e sau nu vorba de supărare.

Bădîrcea începu să rîdă gros, înveselit de împotrivirea lui Ilie.

— Ce, bă, te-ai supărat? spuse el cu nepăsare. Dă-te mai încoace, să stăm de vorbă. N-o să fii tu socotitorul meu?

— La primăvară, mormăi Ghiocoeaia cu dușmănie.

Ilie Barbu se opri lîngă scările de ciment de la intrare, lîngă mai mulți inși care tocmai despre el vorbeau.

— Uite, măi tovarășe Ilie, spuse unul dintre ei, un băiat de vreo douăzeci și ceva de ani. Mă cert cu nea Radu de ieri. Am un butoi de... și două butoaie de...

Și începu să-i spună o poveste lungă cu niște butoaie mai mici care trebuiesc vărsate într-un butoi mai mare și că nu sînt măsurători, dar că butoiul mai mic... și butoiul mai mare...

Ilie ascultă cu atenție, se gîndi puțin, apoi ceru un creion și hîrtie și limpezi numaidecît socoteala. Rămase apoi între ei, așteptînd să se facă seară ca să-l ia pe Țurlea cu el.

Între acestea, frații Enache stăteau înăuntru și așteptau ca inginerii să-i pună să semneze niște hîrtii în legătură cu comasarea. Stăteau cam de mult și într-o vreme vruseseră să plece, dar secretarul comitetului executiv le spusese să stea pe loc; trebuiesc făcute calcule, măsurători, să aștepte...

Așteptară. Stăteau lîngă geam, pe o bancă și se uitau la oameni, mulți și nemișcați. Mustața lui Sandu nici acum nu se făcuse mai deasă, semăna tot cu a unui șobolan, iar privirea îi era tot atît de tîmpă, ca acum cincisprezece ani.

Iancu era altfel de om. Se uita liniștit la oamenii care veneau să se înscrie și îi măsura de sus pînă jos cu dispreț, spre deosebire de frate-său, care se vedea limpede că nu înțelege nimic din ceea ce se întîmplă. Iancu arăta stăpîn pe sine, avea mintea limpede. El înțelegea foarte bine ceea ce se petrece. Știa totul și se gîndise din vreme la toate acestea. Știa chiar mai mult decît își închipuiau unii.

Nimeni nu știa, de pildă, că în 1947, el, Iancu Enache, împreună cu Bădîrcea și încă unul care acum era plecat din sat spărseseră geamurile și ușile sediului organizației. Nimeni nu știa că tot pe vremea aceea, văru-său Petre îi dăduse lui Voicu Ghiocoeaia o vadră de Țuică, să petreacă alde Voicu cu muierea lui frumoasă, iar Voicu Ghiocoeaia, care îl dușmănea pe alde Pascu din cauza morii, îl pîndise noaptea pe o uliță și îi dăduse în cap cu măciuca. Iancu Enache se uita cu dispreț la oameni și rîdea în sinea lui. Cu Bădîrcea președinte și cu Voicu Ghiocoeaia socotitor, are să facă treabă bună gospodăria. Bădîrcea are oamenii lui care nu mai pot după el, îl laudă pe toate drumurile. Cel puțin Vasile și Gheorghe Ciobanu și cu neamurile lor n-au să se lase cu una cu două

pînă nu-l aleg pe Bădîrcea președinte. Mai prost stau lucrurile cu Voieu Ghioceaia, se știe despre el că-i place să petreacă, să bea, și că Anghel nu-l vede cu ochi buni de cînd a băgat de seamă că Voicu face avere! Nu-i nimic, e membru de partid, trebuie învățat să spună acolo la partid că începînd de azi...

Atent la cele ce vorbeau oamenii, Iancu înțelese la un moment dat că Bădîrcea n-o să fie ales președinte și nici Ghioceaia socotitor. Acest lucru se întîmplase în momentul cînd Anghel îl apucase pe Voicu de piept și-i spusese reacționar.

Se ridică de pe bancă neliniștit și vru să iasă. Nu era timp de pierdut, trebuia să stea de vorbă cu vărul-său, Petre Miuleț, și să facă în așa fel să se întîlnească undeva cu Bădîrcea și cu Ghioceaia. Aici, la sfat, se petreceau lucruri pe care ei nu le știau.

Inginerul Pișculescu îl văzu și îl opri:

— Stați, că acum vă dau să semnați, mai stați puțin! Uite-acu.

— Ne ducem și noi, c-avem treabă, spuse Iancu cu hotărîre. Vitele-alea stau nebăute, avem treabă!..,

— Stăm de la prînz, spuse Sandu, apropiindu-se de masă, venim mîine, că n-au intrat zilele în sac.

— Ia stați aici! le-o tăie secretarul comitetului executiv. Vă găsi graba, taci că vă rămîn vitele nebăute!

— Avem și noi treabă, nu e numai vitele! bolborosi Sandu așezîndu-se la loc pe bancă.

Iancu se neliniști și mai tare. Venirea lui Țurlea era primejdioasă dacă Prunoiu ieșea rău. Are să se descopere că Prunoiu a fost orb, nu cunoaște situația averii lui Iancu Enache. „Trebuie vîndut grîul repede“, își spuse Iancu.

Curierul Stan sta rezemat de tocul ușii și se uita la chiaburi foarte vesel. Nu se știe ce găsea el înveselitor în treaba aceasta.

— Mai ai și vacile, chicoti el la un moment dat. Nu-i așa, Sandule?

Sandu îl ținti cu privirea lui tîmpă și mormăi:

— Ce?

— Vacile, se hlizi Stan. Mai ai și vacile de dat la apă și de mulș.

Sandu nu înțelese nimic. Da, mai erau și vacile, ei și?

— Tragi trocul ăla mare, pui un sac de tărîțe, torni apă; pui sare și mesteci, spuse Stan mai departe, chicotind ca un prost.

Le spunea acestea încet, numai lor, și se veselea grozav. Iancu înțelese că-și bate joc de ei, că adică Sandu nu mai avea slugi și că făcea treaba asta singur în fiecare dimineață. Că nu mai avea slugi, asta n-ar fi fost lucru mare, dar nici laptele de la vaci nu le rămînea lor în întregime și batjocura curierului avea și acest înțeles. Era vorba de cote.

— După ce mesteci bine tărîțele, scoți vacile de coadă, te așezi cu căldarea lîngă ele și le mulgi: ciaș, ciaș, ciașșș!

Iancu simți un val de sînge în obraji și tîmplele începură să-i zvîcnească. Nu știa cum să scape mai repede de-aici și nenorocitul ăsta își mai bate și el joc. Stan rîdea cu gura pînă la urechi și făcea și cu mîna, așa cum se mulg vacile.

— Stane, vezi să nu dai din rîs în plîns, îi șopti Iancu încheștînd pumnii de bancă.

— Sandule, uite ici, spuse curierul fără să se sinchisească de amenințare, uite ici, mă: ciaș, ciașș, ciașșș!

— Ai mulge și tu, dacă ai avea ce, bolborosi Sandu și privirea lui tîmpă se întunecă.

Înțelesese și el că Stan îl batjocorea.

— Ehe! Ce bun e laptele! exclamă Stan izbucnind într-un rîs și mai nestăpînit.

— Ce e, Stane, ți s-a făcut chef de lapte? întrebă Prunoiu, mirat de veselia ciudată a curierului.

— Cui, mie? Ehe! exclamă Stan. Se vedea că pregătește pe îndelete o nouă batjocură. Cînd mă scol dimineața, nevastă-mea nici nu mă lasă să deschid ochii bine. Vine c-o tavă d-alea și mi-o pune alături, *mă servește la pat!* continuă el serios.

Nu mai rîdea. Trebuia să facă economie de forțe.

— „Uite, dragă, zice, servește, *te rog*, o cafea cu lapte!“

— „Zău, dragă?! Mersi foarte mult!...“

Stan își duse pumnul la gură și izbuti să mai spună:

— Așa îmi face în fiecare dimineață.

Toată lumea izbucni în hohote. Inginerul Pișculescu râdea de i se zguduia tot trupul. Secretarul comitetului executiv râdea și el dar se uita la Stan și clătina din cap a muștrare: „Te ții de drăcii, Stane...“

— Fi-ți-ar cafeaua cu lapte a dracului! se văită cineva căruia îi venise rău de atîta rîs.

— Zi, așa îți face în fiecare dimineață?

— *Absolut*, se ismeni Stan.

— *În definitiv*, așa e!

Iancu și Sandu Enache înțepeniseră pe bănci, crunți, întunecați.

— Sandu Enache! strigă inginerul Pișculescu ca la apel. Treci și semnează.

Sandu se ridică, i se făcu loc, se duse și semnă fără să se uite. Iancu semnă în același fel, fără să cerceteze hîrțiile. Unde-i spunea inginerul, acolo semna. Parcă erau orbi. Iancu își pierduse cu totul stăpînirea de sine. Ar fi fost în stare să-l apuce pe Stan de gît și să-l strîngă cu ghearele pînă ce ar auzi trosnindu-i junghietura gîtului. Nenorocitul! Îndrăznește să-și bată joc! Cîinele! O să-l prindă într-o zi undeva și o să bage cuțitul în el. Iancu vedea roșu înaintea ochilor și cînd ieși nici nu se mai uită pe unde trecea. Uitase și de Bădîrcea, și de Ghioceaia, și de gospodărie, și de comasare...

XXV

Ilie stătea pe trepte cu spatele lui lat întors spre uşă. Auzind paşi furioşi şi îndesaţi care se apropiau, se întoarse şi-i văzu pe Sandu şi Iancu ieşind. Cu toate că era loc destul, Sandu şi Iancu, coborînd scările ca nişte orbi, îl împinseră pe Ilie cu umărul, aproape că îl loviră.

La început Ilie nu înţelese nimic. „Cine sînt ăştia? Sandu e? Iancu? Ce caută ei aici?” întrebările îi trecură prin cap ca fulgerul, una după alta; se simţi înfricoşat de ceva. Se uită în urma celor doi fraţi şi deodată se pomeni strigînd:

— Bă, n-auzi! Bă, ăştia ai lu' Enache! Bă!

Iancu şi Sandu trecuseră de podişcă şi, auzindu-se strigaţi, se opriră şi se răsuciră pe jumătate. Ilie veni lîngă ei, îi ocoli pe la spate şi li se înfipse în faţă:

— Ce, bă, voi nu vă uitaţi pe unde treceţi? Ai, mă? Sînteţi orbi? Sînteţi orbi, mă? Nu vă uitaţi pe unde călcaţi? Ai, mă? N-aveţi ochi să vă uitaţi pe unde treceţi?

Înfipse mîna stîngă în gîtul lui Iancu, îl strînse de haină ca într-un cleşte de fier şi îl împinse apoi cu putere, făcîndu-l să calce de-a-ndăratelea.

— Ai, mă? Voi sînteţi orbi? Sînteţi orbi, mă?

Şi pe neaşteptate ridică mîna şi îi dădu lui Iancu un pumn în obraz.

— Treceţi pe drum şi nu vă uitaţi unde călcaţi... nu vedeţi... sînteţi orbi?... Ai, mă, aţi orbit? Unde vă treziţi voi aici? În primăria lui tac-tu?

Ajunsesse cu el la marginea unui şanţ. Îi făcu vînt şi Iancu bătu aerul cu braţele, se frînse pe spate şi căzu în şanţ.

Abia acum se dezmetici toată lumea. Săriră pe Ilie şi încercară să-l țină. Ilie nu se împotrivi, se lăsă înconjurat şi merse iute spre sfat, ca şi cînd ar fi avut ceva de făcut acolo. Călca aprig pămîntul cu bocancii şi gîfîia.

— Nu se uită... trece ca orbul... dar ce... mult o să mai... orb... Cristoşii mamei lor...

— Bă, Ilie! Bă, Ilie! Bă, n-auzi! Bă! Bă!

Ziceau că vor să-l potolească, dar Ilie se potolise singur. Când dădu însă cu ochii de Sandu, se smulse dintre oameni și se repezi spre el ca o pisică mare. Sandu strigă „aoleu!“ și o luă la fugă.

— Fire-ai al dracului de gherlan, strigă Ilie, gîfîind. Să nu mai dai ochii cu mine că te omor, nu mai scapi sănătos din mîinile mele.

Îl lăasă în pace pe Sandu și o luă înapoi spre sfat. Călca gospodărește, potolit și venea spre treptele sfatului cum vine omul spre curtea sa. Numai chipul îi era ca focul.

Iancu se adunase din șanț și se ștergea liniștit de praf. Ilie îi dăduse un singur pumn, dar fusese așa de năprasnic, încît falca lovită i se și umflase. Parcă nu mai era a lui, crescuse ca o pîine. Nu-l duruse de loc lovitura lui Ilie, cu toate că o simțise în creier ca pe o măciucă. Îl uimise tot timpul puterea cu care era împins înapoi. Ce dracu avea cu el, de ce sărise asupra lui? De ce îl împinsese înapoi cu atîta putere? Știa doar că ieșise dinăuntru cu sîngele clocotind, negru de batjocura lui Stan. Încolo nu-și aminti de nimic. „Să-i fi zis ceva, să-l fi înjurat cumva pe Ilie Barbu?“ se întrebă el uimit. Apoi își aduse aminte de întîlnirea din grădină, cum acolo Ghiocoeaia sărise în ajutorul său și înțelese că Ilie nu uitase nimic.

Se apropie liniștit de sfat și se opri cu falca umflată în mijlocul oamenilor. Ilie stătea pe trepte și povestea unui grup numeros cum s-au petrecut lucrurile.

— De ce ai sărit la mine, Ilie? Ce ți-am făcut eu? întrebă Iancu domol.

— Să te înveți minte altă dată să te uiți pe unde calci, răspunse Ilie coborînd treptele și apropiindu-se amenințător de Iancu. Când vorbești cu oamenii, să fii cuviincios, să nu scuipi, ca nu-i e nimănui frică de tine.

— Ce ți-am făcut? întrebă totuși Iancu Enache fără să se sperie.

Ilie nu stătu pe loc, se întoarse înapoi pe trepte, ridicînd

mîna spre Iancu, parcă ar fi vrut să-l arate cuiva și izbucni:

— Mai întrebi ce mi-ai făcut? Iancule, dacă mai stai acilea, îți umflu și falca ailaltă. Îți umflu și falca ailaltă și-ți sparg și capul. Adu-ți aminte cînd munceam, la tine și nu-mi dădeai apă pînă nu ajungeam cu seceratul pînă unde vrei tu! Așa mi-ai făcut!... Eu am uitat... dar să nu te prind, fire-ai al dracului, că-mi vii mie aici și mă împingi pe mine să mă dau la o parte dinaintea ta și să mă protestezi pe mine că pe vremea ta nu umblam desculț; să nu te prind și să nu-mi vii, că-ți dau cu ceva în cap, te omor, fire-ai al dracului de om, cu sufletul tău!

Cineva spusese înăuntru tot ce se petrecuse afară. Prunoiu ieși repede, îl apucă pe Ilie de mîină, îl trase înăuntru, apoi ieși din nou și îi spuse lui Iancu să plece acasă. Cu falca, umflată, Iancu răspunse că nu pleacă acasă, se duce la miliție.

— Du-te la miliție, dar nu sta aici, cu falca ta... Pe urmă chem eu miliția, amenință Prunoiu. De ce te legi de oameni? Crezi că-i mai e frică cuiva de tine?

— Nu m-am legat de nimeni, să spună oamenii care-au văzut!

— Ba te-ai legat, am văzut eu, spuse Stan cu mîinile în buzunar. Ai ieșit buzna dinăuntru și ai dat peste Ilie să-l răstorni.

— Ce cauți, aia pățești! reflectă Prunoiu, uitîndu-se cu atenție la falca ciudată a lui Iancu. Ce, crezi că mai e pe vremea lui tac-tu? Du-te la miliție și spune: „M-am legat de Ilie Barbu și Ilie Barbu, în loc să-și vadă de treabă, s-a apucat și mi-a umflat fălcile!“ Spune-i chestia asta, îl îndemnă președintele prietenește.

Adunarea se înveseli. Moș Cimpocă și cei din preajma lui rîdeau încet, clătinînd capetele. Alții se uitau pieziș la falca lui Iancu, minunîndu-se grozav.

— Mă, Ilie ăsta! Zău, eu n-am văzut cînd a dat în el... credeam că doar îl împinge așa...

— I-a dat un pumn!

— Da, i-a dat un pumn! Unul singur!

— Păi dracu l-a pus?! N-auziși ce zice Stan, că a dat buzna peste alde Ilie! De ce să dea buzna? E orb?!

Președintele intră înăuntru și Iancu se îndreptă încet spre frate-său Sandu, care îl aștepta mai la o parte.

Cînd se îndepărtă bine, Bădîrcea, care tăcuse tot timpul, se urni din loc și o luă după el. Nu băgă nimeni de seamă, iar cei care văzură nu se gîndiră la nimic. După puțin timp, Voicu Ghiocoeaia făcu la fel.

Acasă, trebui să treacă multă vreme pînă ce Iancu să-și vină în fire. Trebui mai întîi să se așeze la masă, să trimită muierea după văru-său Petre Miuleț, văru-său Petre să vie, să vie și Bădîrcea și Ghiocoeaia, să stea de vorbă eu ei și abia stînd de vorbă cu ei să înțeleagă că i s-a întîmplat ceva îngrozitor, cu neputință de îndurat. Să fii apucat de guler și împins de-a-ndăratelea... un pumn în falcă... pe urmă aruncat în șanț... Ceea ce nu putea îndura acum Iancu era faptul că după ce se ridicase din șanț cu falca umflată, se mai apucase să stea de vorbă cu Ilie, că de ce a dat.

— Te mai apucaseși să-l mai întrebi și de ce, spuse Bădîrcea cu dispreț.

Toți se fereau să se uite la Iancu, la obrazul lui crescut. Aveau privirile tulburi, parcă băuseră ceva tare care le întunecase mințile.

— Tîmpitul! izbucni Petre Miuleț. Ptiu!

Scuipă năprasnic în pămînt și geamurile zăngăniră; parcă ar fi scuipat din piept o bombă.

— Și voi? Voi, Ghiocoeaia și Bădîrcea! Voi de ce n-ați sărit pe Ilie Barbu? Ați stat, v-ați uitat cum îi dă, fir-ați ai dracului să fiți!

Ghiocoeaia nu zise nimic, se cam sperie, dar Bădîrcea sări în sus:

— Bă! tună el cu chipul înțepenit ca de lemn, mîndru și amenințător, pe mine să nu mă drăcui! Eu n-am muncit în tîrla ta și îți... paștele mă-ti!

Se înțepenise și sta gata să zdrobească pe oricine s-ar fi

apropiat de el. Nu, el nu muncise în tîrla nimănui. El nu era Ghiocoeaia, proaspăt îmbogățit. Fusese bogat pînă mai anii trecuți și avusese apoi grijă să aranjeze averea pe numele copiilor. Avusese grijă să vorbească de bine partidul, nu fusese prost ca alde Iancu Enache și Petre Miuleț. Pe nesimțite lumea uitase de averea lui și Prunoiu îl trecuse în rîndul mijlocașilor. Acum îi convenea să fie președinte al gospodăriei, pămîntul îi era la adăpost.

— Ați făcut pe dracu. Ați crezut că Anghel nu simte! strigă Petre Miuleț înfuriat. Și tu ce stai acilea cu falca aia, Iancule? Du-te dracului și te spală!

Iancu se ridică și trecu în tindă. Se făcu tăcere. Cîțva timp se auzi de dincolo bălăcăritul apei în care se spăla Iancu. Petre Miuleț tăcea posomorît.

— Voicule, murmură el cu glas scăzut, după lungă vreme de tăcere. Ia spune, mă, care e situația acolo? Cîți inși s-au înscris?

Voicu Ghiocoeaia răspunse că nu știe. Trebuie să fie mulți, fiindcă mulți, cînd au auzit că Bădîrcea se înscrie și o să fie ales președinte, s-au înscris și ei. Alde Trafulică, alde Didel... Toți ăștia cu neamurile lor...

— Și voi ce-aveți de gînd acum? îi întrebă Petre Miuleț.

Deodată își pierdu cumpătul, sări în picioare și izbi cu bocancul în scaunul pe care stătuse. Abia acum își dădea seama de situație. Căzuse în cursa pe care i-o pregătise lui Anghel încă de-acum două luni. Acum două luni își dăduse seama că n-o să poată împiedica înființarea gospodăriei. Ciudat lucru. Petre Miuleț se îngrozea cînd auzea de gospodărie colectivă. Să rămîi fără vite și fără pămînt și să muncești cu ziua? Să-ți cîntărească cu kilogramul? Mori de foame, ajungi în sapă de lemn. Oamenii ziceau și ei tot așa, iar Petre Miuleț își spunea: „Au dreptate, toate au o margine!“ Cînd, pe neașteptate, se pomenise că în chestiunea asta oamenii nu cred că toate au o margine. Colectivul nu era o margine de care ei să se mai sperie. Miuleț nu-și dădea seama ce se petrecuse: se zăpăciseră oamenii? Bine, au să vadă ei ce

înseamnă colectiv. Are să le arate el ce este aia colectiv. Acum trei ani, în '48, i-au luat moara și fabrica de ulei. Acum domnul Anghel vrea colectiv, vrea să-i ia și pământul.

— Spune, Voicule, ce-aveți de gând? întrebă Miuleț din nou. Ce-ați păzit voi pînă acum?

— Ce să păzim? răspunse Ghiocoeaia posomorît. De unde era să știm noi că o să vie Țurlea?

— Prunoiu ce-a păzit?

— Parcă îi mai arde lui Prunoiu de noi! Se gîndește cum să scape el.

— Dar ce-a păzit? Cum adică, pînă acuma l-au lăudat și acum o întorc? Cum vine asta?

— Eu nu mai intru, sări Ghiocoeaia pe neașteptate. Se vedea că nu-i arde lui să-i dea lui Miuleț atîtea lămuriri. Nu sînt prost să lucrez la ordinul lui Niculae Burcea și Ilie Barbu!

— Și ce-ai de gând? îl amenință Petre Miuleț. Crezi că o să te lase așa? Dacă nu te-or pune la cotă și la impozite, de-ai să-ți vinzi nu numai vacile și oile! Dacă n-ai să vinzi tu și mașina de cusut și locu ăla de casă de lîngă măgură, să nu-mi spui mie Petre Miuleț! Să facă ei gospodărie și să le meargă bine, că pe urmă știu ei ce-au de făcut! Și tu, Bădîrcea, la fel!

Iarăși se lăsă tăcere. Ceea ce spusese Petre Miuleț nu se potrivea de loc cu situația lui de chiabur, nu vînduse nimic, îi mergea destul de bine, vroia însă să-i sperie pe cei doi, ceea ce și izbuti. Iancu se întoarse în odaie cu falca spălată. Era acum albă ca hîrtia și frumos rotunjită.

— Duceți-vă, bă, și vorbiți cu oamenii, ce mai pierdeți vremea de pomană! spuse el, adresîndu-se lui Voicu și Bădîrcea. V-am spus eu de-atunci că n-o să faceți nimic. Duceți-vă și vorbiți cu alde Trafulică și Didel, adunați-i și ștergeți-vă de pe liste. Lasă că le arătăm noi gospodărie.

Iancu se trezise cu totul din năuceală.

— Domnul Prunoiu își bate joc de mine în fața oamenilor, continuă el. Bine! Dacă nu omor eu unul în seara asta, nu mai omor niciodată. Dom'le Voicu, apără-ți pielea, că dacă nu, ți-o apăr eu. I-ai spart capul lui Pascu acum trei ani, vezi să

nu ți-l spargă el ție acumă.

Ghioceaia înțelese amenințarea. Iancu ar fi fost în stare să dea totul pe față dacă el nu se ridica hotărît contra gospodăriei. Porni hotărît spre ușă:

— Lasă, dom'le Anghel, că-ți arăt eu ție politică! Hai, Bădîrcea!

— Iar pe Ilie Barbu lăsați-l în pace! spuse Iancu, luîndu-i parcă apărarea lui Ilie Barbu. Fie-al dracu care l-o lăsa cu capul nespart, făgădui el, cu duioșie crudă.

La plecare, Petre Miuleț și Iancu le spuseră celor doi că în tot timpul serii au să stea lîngă salcîmul acela din fundul grădinii; care vine, să vie pe poteca dinspre biserică, și, cînd ajunge la viroagă, să fluiera o dată.

Înăuntru, în încăperea organizației de bază, îl chemaseră pe Ilie să răspundă pentru fapta lui. Îl întrebară cum s-a întîmplat, de ce a sărit la chiabur? Dacă s-au legat de el, de ce n-a venit înăuntru să le spună lor, să cheme miliția? Ilie nu înțelese din spusele lor decît că ceea ce a făcut nu a fost bine, sînt supărați pe el și că acum îl trag la răspundere pentru fapta lui. Nu știu ce să le răspundă, tăcea și se uita la fiecare cu privirea neclintită. Se ruga de ei să-l înțeleagă, să nu se supere; a dat în chiabur fiindcă n-a mai putut răbda.

Pascu nu mai putu nici el să rabde. Sări și-i luă apărarea lui Ilie. Bătu cu pumnul în masă și spuse că Ilie să fie lăsat în pace. Iancu Enache nu e om, e un cîine turbat și dacă nu te ferești și te lași să te muște un cîine turbat... Își pierdu cumpătul și de mînie își aruncă șapca din cap și arată capul celorlalți, le arată locul unde fusese lovit cu măciuca acum trei ani... Nu făcuse nimănui nimic, nu se legase de nimeni, atît doar că fusese numit director al morii lui Petre Miuleț; și la trei zile după naționalizare, într-o uliță, noaptea, i-au ieșit înainte și l-au bătut, i-au dat în cap cu măciucile... De ce? Ce-au avut cu el?

Anghel se întunecă la față și nu-l mai lăsă pe Pascu să vorbească. Țurlea îi spuse:

— Și ce vrei acum, să punem mîna pe măciuci și să ne

luăm la bătaie cu ei? Bătaia e specialitatea lor, asta e politica lor! Când îi prindem, îi dăm în judecată și-i băgăm la pușcărie.

— Tu ai bătut vreun chiabur pînă acum? N-ai bătut! Atunci ce vorbești prostii? spuse Anghel supărat.

— N-am bătut. Dar dacă aflu cine a fost ăla, nu-l las eu să intre la pușcărie sănătos! răspunse Pascu, tulburat de amintirea bătăii.

— Tu știi că noi am mai avut un bătauș! Știi ce atmosferă făcea! spuse Anghel din nou.

— Lasă, măi tovarășe Anghel, că nu-i așa! îi dădu zor Pascu, plimbîndu-se fără astîmpăr prin încăpere. În definitiv, în cîinii turbați trebuie să tragi cu pușca, nu să-i bagi la pușcărie!

— Pascule!

Anghel sărise rnînios în picioare. Se făcu tăcere. Pascu încremeni pe loc și își veni repede în fire.

— Ce, ai înnebunit? Stai jos și ia seama la vorbă. Spune, măi tovarășe Ilie, cum a fost? se adresă apoi lui Ilie.

Țurlea se ridică de pe scaun și îl întrerupse pe Ilie care începuse să povestească.

— Ilie, ia stai! Tu zici că au sărit la tine și n-ai mai putut să rabzi. Bine! Altă dată să nu mai sări la bătaie. Du-te și-ți vezi de treabă!

Ilie se ridică încurcat și porni spre ușă. La ușă se opri nehotărît, cu mîna pe clanță. Îi părea rău, se simțea abătut că îl supărase pe Țurlea. Nu e bine, ca membru de partid, că a sărit la bătaie, dar dacă a făcut-o... Dar îi părea rău de Țurlea, îl dureau inima. O să mai vie acum acasă la el? A pus muierea să taie găina degeaba.

— Așa, Ilie, du-te și-ți vezi de treabă, îl liniști Țurlea.

Ilie se însenină. Mormăi nu se știe ce, făcu o mișcare nedeslușită cu mîna și ieși.

— Ziceți că n-are îndrăzneală, spuse Țurlea supărat într-adevăr de întîmplare. Are, dar voi n-ați avut grijă de el, măi tovarășe Anghel! Nu i-ați dat curaj de loc! De ce nu l-ați pus pe el la cooperativă în locul lui State? Trecui la prînz pe la

cooperativă și să-l fi văzut pe State cum se răstrea la cineva, parcă ar fi fost în prăvălia lui tată-său!

— Așa e State, cam răstit, spuse Anghel, uitându-se într-o parte.

— Păi să nu mai fie, că nu e cooperativa lui. Ilie ar fi fost mai bun.

— Eu am vrut să-l propun pe Ilie referent-casier, dar n-a vrut Prunoiu, spuse Pascu.

— Gata. Ilie o să fie mai bun ca socotitor, încheie Țurlea.

În clipa aceea, Stan băgă capul pe ușă și spuse că tovarășul Țurlea este chemat la telefon de raionul de partid.

Țurlea ieși și se duse la telefon.

— Cum se desfășoară lucrurile acolo, tovarășe Țurlea? se auzi Țurlea întrebând.

— Cine e? Tovarășul secretar? Merge bine, tovarășe secretar! răspunse Țurlea după ce se gândi o clipă.

De dincolo, secretarul raionului spuse cu voioșie:

— Da, păi ți-am spus eu azi dimineață că e o atmosferă bună acolo. Cîți s-au înscris pînă acum?

— Peste optzeci de familii. Optzeci și trei, răspunse Țurlea.

— Care e ritmul? Vin din ce în ce mai mulți, nu-i așa?

— N-aș putea să vă spun, să vedem mîine.

Țurlea dădu acest răspuns, gîndindu-se că după ședința situația va fi alta.

— Tovarășe secretar, înscrierile merg bine, dar există o serie întreagă de probleme.

Aici, Țurlea își dădu seama că trebuie să amîne ședința pe mîine. Dacă tovarășul secretar are să fie de acord cu hotărîrea sa, atunci este în ordine.

— Mi-ați spus azi dimineață despre situația organizației, tovarășe secretar, continuă Țurlea. Am găsit o situație grea și am mobilizat oamenii pentru o ședință. Chestiunea despre care spuneți dumneavoastră este justă, dar noi am descoperit aici unele lucruri serioase.

Țurlea se opri. Da, s-a grăbit cu ședința. Nu-i poate

explica la telefon întreaga situație. În afară de asta, trebuia să vie aici el, secretarul raionului, să-l prelucreze și să-l sancționeze el pe președintele sfatului.

— Ceva cu chiaburii? întrebă secretarul raionului.

— Da. Au vrut să-și împingă oamenii lor în conducerea gospodăriei. Tovarășe secretar, acum e șapte fără un sfert. La șapte jumătate eu iau cursa și viu la raion.

— Dar despre ce e vorba?

— Nu pot să vă spun la telefon. Situația despre care spuneți dumneavoastră e adevărată, dar să știți că Anghel Gheorghe, secretarul de-aici, are perfectă dreptate.

De dincolo, timp de câteva clipe, nu se auzi nici un răspuns. Țurlea îl așteptă totuși.

— Stane, strigă Anghel, trage șaretă aici să-l duc pe tovarășul Țurlea la gară.

Țurlea dădu mîna cu cei din preajma sa și se grăbi să se urce alături de Anghel care și luase hățurile în mînă. Țurlea își ridică șapca salutînd pe toată lumea, apoi șaretă porni și în curînd coti pe șoseaua care ducea la gară.

XXVIII

Ilie Barbu se uită cîțva timp în urma șaretei, apoi se scărpină mîhnit sub pălărie. Ce-o să zică acum muierea? S-a lăudat degeaba cu secretarul raionului! Nu-i nimic. A plecat, ce era să facă? A plecat omul, are treabă, n-are numai un sat în mintea lui...

— Ce faci, Ilie, nu mergi acasă?

Ilie se răsuci mirat dar și bucuros spre cel care îl întrebuse. Era Pascu. Stătea pe trepte cu mîinile în buzunare și se uita la Ilie cu interes.

— Ziceam că să mai stau p-acilea! spuse Ilie, apropiindu-se agale de Pascu.

Cum mai mințise! Dacă era vorba să plece pe drum împreună cu Pascu, chiar dacă ar fi avut treburi, ar fi lăsat treburile și s-ar fi dus cu el. Pascu nu mergea cu oricine pe drum.

— Îl așteptam pe Niculae, minți el mai departe. Niculae! Ce faci tu acolo? Haide, nu mergi acasă?

— Nu merg, răspunse Niculae Burcea scoțînd capul pe geam. Nu merg, Ilie, am treabă aici!

— Stai acolo, sănătos! Mă duc cu Pascu, îi răspunse Ilie.

Se răsuci apoi spre oameni și căută cu privirea spre Vasile și Gheorghe Ciobanu. Îi văzu. Arătau supărați, dar se vedea că nici ei amîndoi nu știau prea bine de ce sînt supărați.

„Sînteți niște proști, v-a agățat Bădîrcea de turul pantalonilor, le spuse Ilie în gînd, uitîndu-se la ei binevoitor. Cum o să fie Bădîrcea președinte, voi nu vedeți cum îi place lui să dea cu piciorul în om? Nu cumva v-ar place și vouă să comandați așa cum îi place și lui? Mi se pare că v-ar place, acum îmi dau eu seama!...”

— Hai, Ilie, ce faci, mai stai? spuse Pascu coborînd treptele.

— Hai să mergem, conveni Ilie bucuros. Dar de ce a

plecat tovarășul Țurlea? întrebă el apoi, puțin îngrijorat. Cum rămîne cu Ghioceaia? Nu mai ținem ședința?

— N-ai nici o grijă, măi tată! N-auziși că se întoarce mîine? Situația nu e chiar așa de ușoară, trebuie să spună la raion cum stau lucrurile.

— Aha! reflectă Ilie pe gînduri. Dar se întoarce el mîine, nu-i așa?

— Sigur că se întoarce, răspunse Pascu cu convingere. Hai să mergem.

Porniră. Pascu dădu bună seara și Ilie dădu și el bună seara cu glas tare, să fie auzit de toți cei de față. Lui Vasile și Gheorghe Ciobanu le spuse:

— Hai, mă, voi ce faceți? Nu mergeți acasă? Apoi călcă alături de Pascu, mutînd rar și hotărît bocancii lui frumoși.

Merseră cîțva timp în tăcere. Pascu arăta obosit și la un moment dat se căută în buzunare și începu să numere niște mărunțiș.

— Ilie, spuse el reflectînd cu mărunțișul în palmă, în definitiv de ce nu ne-am opri noi coala la *meate* să ne desfășurăm cu cîte-o cișmoacă?! A? Tu n-ai ceva? Că eu n-am decît asta... Leafa mea i-am dat-o muierei, să-i facă băiatului haine. Pleacă la liceu, Ilie, peste o săptămînă se duce! Tu ce faci cu al tău, îl ții la oi, ce dracu-i faci?

— De unde, că n-are decît unsprezece ani! Învață el bine, dar îl cam rîzgîie mă-sa, că nu mai poate după el. Să vedem la anu!...

În dreptul M.A.T.-ului se opriră nehotărîți. Lui Ilie îi veni deodată o idee.

— Pascule, spuse el cu nepăsare, hai mă, pe la mine, am eu o sticlă cu țuică.

— Ai o sticlă? strigă Pascu supărat. Cum adică, ai o sticlă și taci din gură, vrei s-o bei singur?!

— Nu, că trebuie s-o iau de la Gavrilă, îi scăpă lui Ilie, dar o dresă repede: are el să-mi dea o sticlă de țuică!

Curînd ajunseră acasă și Gherghina nu se arată deloc mirată că, în locul secretarului de raion, Ilie îl aducea pe

Pascu, directorul morii, cum i se spunea.

— Unde e băiatul ăla, a venit cu oile? întrebă Ilie.

Îl chemă pe băiat și-l luă deoparte: îl sfătui în șoaptă cum să se ducă la Gavrilă și ce să-i spună lui Gavrilă, ca Gavrilă să-i împrumute o sticlă cu țuică. Băiatul înțelese și o zbughi pe poartă.

Gherghina aprinse lampa, căută în lada de la capul patului, scoase de-acolo o față de masă făcută din bumbac cu iglița, o așternu și se întoarse cu grabă la vatră. Ilie și Pascu se așezară pe pat, și în curînd băiatul se-ntoarse, victorios cu o sticlă înfășurată într-un șervet. „Hm! de treabă Gavrilă, om cumsecade, păcat că nu vrea să se înscrie în colectiv!“

Turnară în trei cești și în a patra numai pe jumătate. Asta era pentru băiat. Ilie o strigă pe muiere să vină. Gherghina veni, apucară ceștile și, înainte de a le da peste cap, Pascu rosti cu gravitate:

— Noroc, măi Ilie, noroc, măi tovarășă Gherghina! Noroc, mă, ăsta micu! Ilie...

Nu putu să spună mai mult, dar felul cum rostise era de ajuns: se bucura pentru bucuria lui Ilie, se bucura cum nu se mai poate, n-avea cuvinte cum să spună.

— Pascule, spuse și Ilie răspunzînd la urare. Pascule!... Ținea liniștit ceașca sub bărbie, gata s-o dea pe gît dacă nici el n-ar fi găsit cuvinte. Și nu le găsi; mai spuse o dată: „Pascule!...“ așteptă cîteva clipe și, fiindcă nu-i veni nimic, se întoarse spre Gherghina și spuse: „muiere!...“ apoi spre băiat și-i spuse... „și tu, Vasilică...“ ridică ceașca pînă în dreptul nasului și încheie: „noroc, mă!“

— Să dea Dumnezeu pace, că e rău cînd e rău, spuse Gherghina gospodărește.

Băură și se schimonosiră de plăcere.

— Tu nu zici nimic, mă? îl dăscăli tatăl pe băiat, ca și cînd el, tatăl, ar fi zis mare lucru.

— Ce știe el! se grăbi Gherghina să-l apere.

Ieși pe vatră și de acolo adăugă:

— Cînd s-o face și el mai mare! Adică atunci o să știe mai

multe!

— Când s-o face mai mare o să fie inginer, să vezi ce-o să mai știe el atunci! spuse Pascu uitîndu-se cu atenție la băiat, ca și cînd încă de pe acum se vedea ceva pe fruntea lui.

Nu se vedea nimic; Vasilică se uita la taică-său intrigat, chiar cu un soi de neîncredere. Copiii rîzgîiați își închipuie că își cunosc bine părinții și socotesc că nu trebuie să-i ia în serios cînd îi văd schimbați.

— Tată, ne întîlnirăm cu un om pe izlaz, se apucase să ne dezgroape oala cu lapte...

— Bine că se apucase să vă dezgroape oala! zise Ilie fără să-l ia în seamă.

— Zicea că te cunoaște, că eu seamăn cu matale mai bine decît semănai matale cu mine cînd erai mic, se izmeni băiatul amețit puțin de țuica înghițită.

— Cine era, mă, ala?! întrebă Ilie rîzînd, dar fără să se arate dornic să afle cine era.

— Nu știu, zicea că era de la siloz!

Ilie se uită la Pascu și dădu din umeri; copii!

Gherghina lovi ușa cu piciorul și strigă la băiat de dincolo să-i deschidă. Intră în odaie cu oale și cu străchini și atrase atenția lui Pascu să nu cumva să-i treacă prin gînd să plece. Are să stea cu ei la masă, au tăiat o găină și...

Pascu înțelese încă o dată cît de mare era bucuria în casa lui Ilie și răspunse că are să stea, cu toate că muierea lui îl așteaptă acasă cu masa pusă.

— Ei, parcă atunci cînd întîrzii la moară nu te-așteaptă, socoti Gherghina că așa trebuie să răspundă, lucru care îi plăcu lui Pascu.

— Ba cum mai așteaptă, săraca! spuse el cu duioșie.

Ilie ieși în tindă și, cînd Gherghina se întoarse la vatră, îi șopti supărat:

— Mai stai și tu cu mîncarea aia!

— Aoleu, făcu Gherghina, înțelegînd că se cam grăbise cu mîncarea, păi ce fac eu acum cu oalele alea?

Ilie o speriase, tot el o liniști:

— Acopere-le cu un șervet, mai luăm o țuică...

Se întoarse în odaie, iar Gherghina, după ce socoti că a așteptat în tindă cât trebuia, veni și ea înăuntru. Tot de formă, Gherghina răspunse că are să mai ia. De formă, Ilie turnă în ceașca ei și o îndemnă să mai ia, dar nu mai luă de loc pînă la sfîrșit. Vorbiră întîi despre moară, apoi pe nesimțite trecură la desfășurarea care se petrecuse astăzi. Gherghina aflase totul, cum veniseră Iancu și Sandu și ieșiseră de-acolo și dăduseră buzna peste Ilie care stătea liniștit de vorbă cu oamenii... Aflase și despre faptul că Țurlea fusese chemat la telefon și plecase cu șareta la gară cu alde Anghel...

Nu se știe de ce, vorbeau între ei în șoaptă, cu glasul coborît, și uneori se pomeneau că nu mai zice nici unul nimic, pentru ca în clipa următoare să înceapă a vorbi cîteșitrei odată. Alteori parcă uitau ce spusese celălalt mai înainte, pentru ca după aceea unul să-și aducă pe neașteptate aminte și să întrebe: „Ce spuseși tu, Ilie?“ — „A, da“, răspundea Ilie și începea să povestească, iar muierea asculta cu atenție, dar se prefăcea că mai are treabă cu mîncarea și se ducea din cînd în cînd la vatră. Într-o vreme, Ilie se arătă nedumerit:

— Gherghino, mie mi se păru că e gata mîncarea aia! Așa mi se păru mie! se dezvinovăți el, dar pesemne că mă înșelai.

— E gata, uite acum e gata, se prefăcu grăbită Gherghina. Să dea în foc oala aia și e gata!

— Pînă dă oala aia în foc, noi am putea să mîncăm, reflectă Ilie cu un glas înmuiat de oboseală și plăcere.

Se așezară la masă și Gherghina turnă ciorba în străchini. Pentru ea puse la un loc cu băiatul într-o singură strachină.

— Nu știu cine i-o fi vîrît în cap lui alde Vasile și Gheorghe Ciobanu că Bădîrcea ar fi bun de președinte, spuse Ilie înviorat deodată de gustul plăcut, ardeiat, al ciorbei.

— Hm! făcu Pascu cu nasul în strachină, îndeletnicindu-se cu niște aripi. Hm! repetă el clătînînd din cap.

După ce terminară cu ciorba, Ilie spuse mai departe:

— Ei așa cred!

— Știu eu cine le-a vîrît! răspunse Pascu. Ar fi trebuit să stăm de vorbă cu ei.

Ilie fu cît pe-aci să răspundă că a stat de vorbă cu ei, dar că alde Vasile și Gheorghe le-ar plăcea și lor să comande, d-aia țin cu Bădîrcea; își dădu însă seama că asta ar însemna să vorbească pe negîndite. Vasile și Gheorghe oricum sînt niște oameni de treabă.

— Mda! Așa este. Ai dreptate tu! Eu știu ce să le facem?! Nu știu ce trebuie făcut cu ei, ar trebui să vorbiți voi cu ei, spuse el.

Gherghina aduse pe masă mujdei de usturoi și friptură. N-apucară bine să tăvălească bucățile în mujdei, că de-afară se auziră deodată bătăi puternice în poartă și strigăte:

— Măi tovarășe Pascu! Tovarășe Pascu!...

Și fluierături scurte și puternice și iar bătăi. Ilie și Pascu săriră de la masă și ieșiră afară.

— Tovarășe Pascule, ești aici? Mă tovarășe Ilie! Ia veniți pînă aici.

Era Stan. Pascu și Ilie se grăbiră spre poartă.

— M-a trimis tovarășul Anghel să vă chem la sfat. Veniți repede acolo! gîfii Stan trăgîndu-și răsufarea.

— Ce este, Stane, ce s-a întîmplat?! întrebă Pascu neliniștit.

— Duceți-vă repede că eu o iau înapoi să-l chem pe tovarășul Mitrică! A venit Voicu Ghiocoaia și Bădîrcea cu o groază de oameni să strice gospodăria.

Pascu înjură crîncen și deschise poarta.

— Hai, Ilie! strigă el cu glas înăbușit.

XXIX

Era adevărat ce spusese Stan. Îndată ce Țurlea plecase, Voicu Ghiocoeaia îl căutase pe Prunoiu să-l întrebe de rostul acestei plecări. Îl găsisese la M.A.T. Președintele sfatului stătea rezemat de tejghea și dădea pe gît pahar după pahar. Arăta posomorît și îndată ce îl văzuse pe Ghiocoeaia începu să strige la el și să-l amenințe. Ghiocoeaia înțelese că nu se mai putea bizui pe președintele sfatului. Era limpede că la raion se schimbaseră lucrurile, steaua lui Prunoiu se stingea.

Ghiocoeaia hotărî că acum era momentul potrivit. Anghel plecase la gară, Prunoiu se îmbăta la M.A.T., Pascu plecase la Ilie Barbu, Mitrica se dusesese să se culce; la sfat rămăsese numai Niculae Burcea.

Trecu împreună cu Bădîrcea pe la Trafulică și Didel, aceștia trecură pe la rudele lor, apoi o luară cu toții spre sfat. La sfat, intrară grămadă peste ingineri și Trafulică ceru gălăgios, în numele tuturor, să-i șteargă de pe liste.

— Tovarăși, începu secretarul comitetului executiv cînd văzu ca nu e de glumit. Vreți să faceți jocul chiaburilor, care...

— Lasă că știm noi ce facem, i-o reteză Trafulică colțos. Lasă, mă tovarășe! Lasă, că știm noi!

— Ce știi tu, Trafulică? A? Ia spune, ce știi tu?!

Nimeni nu recunoscuse la început glasul acesta. Niculae Burcea sări de la locul său și intră în mijlocul oamenilor, dîndu-i la o parte cu blîndețe pe cei care îi stăteau împotriva. Dar glasul său numai blînd nu era.

— Spune, mă, ce știi tu! Ce zici tu că știi, Trafulică, hai? Spune ce știi, să te aud și eu cu urechile mele.

N-avea ce să spună și chiar de-ar fi avut, nu pentru asta îl apucase Niculae Burcea de piept:

— Spune, Trafulică, ce zici tu că știi? Că nu-ți place gospodăria colectivă? Cum?! De azi dimineață și pînă acum ți-a plăcut și acuma nu-ți mai place? Și dacă nu-ți mai place ție, vrei să nu le mai placă și altora?

Îi spusese toate acestea pe nerăsuflăte și apoi îi dăduse drumul. Îndată se iscară murmure: de ce să pună mîna pe Trafulică?

— Cine vrea să se șteargă, să vie aici la mine! Nea Matei, treci aici!

Nea Matei, un om de vreo cincizeci de ani, se supuse.

— Ce ți-a venit, nea Matei?! îl întrebă Niculae Burcea cu blîndețe. Ia spune! spune de ce vrei să te ștergi și te șterg. Cu forța nu intră nimeni în gospodărie.

— Măi Nică, veni la mine Bădîrcea și îmi spuse că el nu se mai scrie. Păi dacă văzui că Bădîrcea nu se scrie, eu ce să fac?

Unchiașul răspunsese deschis, din toată inima.

— Du-te acasă, nea Matei și vezi-ți de treabă. Dacă Bădîrcea s-aruncă în fîntînă, trebuie să te-arunci și dumneata după el?

— Nu, măi Nică! Dar...

— Ce dar?!

— De!...

— Cum, de!

Unchiașul se răsuci cu neașteptată vioiciune și ridică brațele spre Bădîrcea:

— Ce dracu faceți, mă, voi încurcați lumea?

Și își făcu loc spre ieșire agitînd brațele foarte supărat, adică el nu înțelege nimic, să se descurce fiecare cum i-o plăcea, el nu se mai amestecă.

— Altul la rînd! Năstase al Mizdri...

Niculae Burcea nu mai fu lăsat să continue.

Voicu și Bădîrcea își dăduseră seama că nu pot să stea în umbră. Săriră la Niculae: să lase oamenii în pace, să nu se bage el în sufletul oamenilor, să nu-i strîngă cu funia... Se făcu gălăgie, toți săriră cu gura ca să-i șteargă de-acolo mai repede...

— Bine dom'le Ghiocșoia, lasă că mai stăm noi de vorbă, răspunsese Niculae și ieșise să-l trimită pe Stan să-i cheme pe Pascu, și pe ceilalți. În cabina telefonistului, secretarul

comitetului executiv lua legătură cu raionul de partid, iar ceilalți, care mai erau în biroul secretariatului, încercau zadarnic să-i împiedice pe oameni să se șteargă de pe liste.

XXX

Între acestea, Anghel Gheorghe se întorcea de la gară cu calul la pas. Ce bine e să mergi pe cîmpie în șaretă și să te apuce noaptea pe drum! Mai ales atunci cînd toate îți merg cum trebuie și cînd știi că ți-ai făcut datoria din plin! Da, și-a făcut datoria, n-are de ce să se grăbească. Tovarășul Țurlea a plecat la raion, nu-i nimic că s-a amânat ședința. Tocmai bine: pînă mîine are timp să mobilizeze toți oamenii; toți pînă la unul trebuie să afle că situația s-a schimbat. El, tovarășul Țurlea, are să arate la raion că Prunoiu a dus o politică greșită, a apăsător pe cei săraci și a închis ochii cînd a fost vorba de oamenii chiaburilor. Astăzi, chiaburii și oamenii lor au primit încă o lovitură: gospodăria are să se facă așa cum trebuie, fără Ghioceaia și fără Bădîrcea.

Tot mergînd cu calul la pas și gîndindu-se la situația satului, Anghel își aminti că tot așa, cu trei ani în urmă, îl dusesse la gară pe tovarășul Humă, secretarul de atunci al plășii. În ziua aceea, vîrfurile chiaburilor, domnul Petre Miuleț, rămăsese fără moară și fără presă de ulei. Păcat că acum nu i se întîmplă nimic domnului Miuleț. Nu pierde nimic de astă dată, sînt doar comasați. E puțin! În 1948, în ziua aceea...

Anghel Gheorghe își amintea totdeauna cu plăcere de ziua aceea. Dar nu așa cum se petrecuse de fapt, ci așa cum povestea satul.

Cică s-ar fi dus peste Petre Miuleț, și l-ar fi găsit la motoare, povesteau oamenii despre el. Era el, adică Anghel Gheorghe, și mai era Pascu și Humă. Miuleț, cică, n-ar fi știut nimic. Stătea la motoare cu mînele sumese și umbla la ele acolo, le făcea și desfăcea.

„Ce căutați, bă, voi aicea?“, ar fi zis Petre Miuleț.

„Am venit să te dăm afară“, i-ar fi răspuns Anghel Gheorghe.

„Voi să mă dați pe mine afară? Păi ce drept aveți voi să mă dați pe mine afară?“

„Avem dreptul să te dăm afară!“

„Aveți dreptul să vă atingeți de proprietatea mea? Cine v-a dat vouă dreptul ăsta?“

„Ei, iacă, închipuie-ți! cică i-ar fi răspuns Anghel. Închipuie-ți că avem noi dreptul ăsta! Fă bine și poftește afară.“

„Stați că nu înțeleg, cică s-ar fi arătat Petre Miuleț nedumerit. Adică cum, proprietatea mea, n-am eu dreptul asupra ei!“

„Ba da! cică i-ar fi dat Anghel dreptate. Ai dreptul, dar poftește afară!“

„Tot nu înțeleg! Frați creștini, lămuriți-mă și pe mine!“ cică s-ar fi rugat Petre Miuleț.

„Nu, că nu e nevoie! i-ar fi răspuns Anghel. Nu e nevoie de lămurire! Să stai tu cu picioarele în apă rece șase săptămîni, ziua și noaptea și tot n-ai să pricepi nimic. Cum o să pricepi tu, Petre Miuleț, că te-ai născut hoț, în hoție ai crescut, tu și copiii tăi, hoț ai rămas și tot așa ai să mori?!... Cum o să pricepi tu ce-i aia hoț?! Tu ai dreptul tău de hoț asupra proprietății, dar proprietatea e a noastră, că noi am muncit-o! Așa că ieși afară!“

Petre Miuleț a ieșit de la motoare cu fruntea în pămînt și s-a îndreptat spre biroul morii și preseii de ulei. Era, cică, cu mînele sumese și cu capul gol.

„Stai, unde te duci?!“, l-ar fi oprit Anghel.

„Mă duc la birou să-mi iau pălăria“

„Nu! întoarce-te!“

„Nu, că mă duc să-mi iau pălăria!“

„Am auzit! Întoarce-te!“

„Adică cum, nu-mi dai voie să-mi iau pălăria?!“

„Nu“

„Adică cum, nici pălăria n-am dreptul să mi-o iau?!“

„Nu, nici pălăria!“

Așa se povestea în sat și lui Anghel Gheorghe această poveste îi plăcea grozav. Nu spusese niciodată că nu-i adevărată, fiindcă, la urma urmei, dacă te gîndeai bine, era

mai adevărată așa decît cum se întîmplase. Anghel își aminti că după aceea a fost greu de tot. Pe vremea aceea domnii Miuleț și Enache aveau îndrăzneală. Organizația nu era ca acum. Cînd Pascu a luat moara și fabrica de ulei în primire, l-au pîndit noaptea și a fost cît pe-aici să-l omoare. Credeau că n-o să îndrăznească nimeni să ia în primire. A luat-o el, Anghel Gheorghe. Pe atunci nu era secretar; secretar era Lungu, care a plecat pe urmă la județeană. Pascu a zăcut cîtva timp, apoi, partidul l-a trimis la școală și cînd s-a întors i-a luat locul lui Anghel. După un an s-au ridicat Mitrică și Prunoiu. Pascu a trecut la moară. Mitrică secretar al organizației, iar Anghel a fost trimis și el la școală. Cînd s-au înființat primele gospodării colective în județ, s-au hotărît ca în anul următor să facă și ei gospodărie. N-au izbutit. Erau doar treizeci de familii, fără atelaje, fără vite de muncă... Da, dar acum!

Acum, Anghel își spunea că n-are să treacă decît un an și tot satul are să intre în gospodărie. „Numai astăzi s-au desfășurat peste o sută de familii. Mîine să nu zicem o sută, să zicem cincizeci, poimîine să zicem tot cam atîta și dacă intră și Ioniță cu Stanca de la vale și cu Pătăleață! Ei! ăștia trei cu neamurile lor cu tot înseamnă unul peste altul mai mult de jumătate din sat. *Agîp! Agîp*, dom'le Miuleț.”

Ajuns aici cu gîndurile, Anghel tresări din visare, își aduse aminte că în situația de-acum, Petre Miuleț izbutise să se ascundă și lovise în organizație din umbră prin Ghiocioaia. Gîndurile sale își pierdură numaidecît limpezimea. „Ați ținut între voi un chiabur în toată legea, măi tovarășe Anghel! îi spusese Țurlea pe drum. Pascu spunea la prînz că la voi chiaburii n-au îndrăznit să miște nici măcar un deget. Păi ce să mai miște cînd aveau oamenii lor între voi! Întoarce-te îndărăt și ai grijă să vezi ce face! Te întorci și chiar în seara asta mobilizezi organizația. Căutați să aflați ce oameni are și să-i scoateți de sub influență.”

Influența! Anghel dădu bice calului: „Are dreptate tovarășul Țurlea! S-ar putea ca unora să nu le placă situația

și să te pomenești cu ei că din cauza lui Ghioceaia nu vor să se mai înscrie în gospodărie. Trebuie strâns comitetul de inițiativă...”

Șareta coborî în sat în trapul mare al calului. De departe, Anghel văzu lume multă adunată în fața sfatului. „Ce bine! își spuse el. N-o să trebuiască să-i chemăm de-acasă!”

Se înnoptase bine de tot. Anghel opri calul în dreptul porții sfatului și sări jos. Oamenii adunați se feriră dinaintea lui cu un soi de încetineală care nu spunea nimic bun, dar Anghel nu băgă de seamă.

XXXI

Urcă treptele în fugă și se opri în pragul biroului. Îl văzu pe Niculae Burcea înconjurat de oameni și pe Voicu Ghiocoeaia strigînd la el și într-o clipă înțelese că e primejdie. Oamenii adunați stăteau cu spatele spre coridor și arătau parcă înțepeniți.

— Ce e aici?

Voicu Ghiocoeaia întoarse capul și amuți. Întrebarea joasă și amenințătoare a lui Anghel căzuse pe neașteptate.

— Ia dați-vă la o parte! porunci Anghel și sub glasul său gros și stăpînit se ghicea o mînie tulbure cu care în clipa aceea nu era bine să ai de-a face.

Anghel trecu printre oameni și se înțepeni în fața lui Niculae Burcea.

— Ce-i aici, Niculae! Te-ai apucat la ceartă cu oamenii?... Unde e Pascu și Mitrică?

Îi întreba și pe ei, pe cei adunați și parcă îi făcea răspunzători de lipsa aceloră. Intră în aceeași clipă în mijlocul lor și îl apucă de braț cu hotărîre pe unul dintre ei:

— Al Mizdri, îi porunci el cu blîndețe, ia du-te, măi tată, și cheamă-l aici pe Prunoiu. Măi tovarășe Voicu, ia vin' încoace nițel! Bădîrcea, Ghiocoeaia, veniți încoace!

Îi chemase prietenește, dar cu glas scăzut, încordat.

Ieși repede, trecu coridorul și intră alături în biroul președintelui.

Ghiocoeaia, Bădîrcea, Trafulică și Didel se căutau nedumeriți cu privirile. Ghiocoeaia se hotărî și le făcu semn să stea pe loc, să nu plece nimeni. Cînd Voicu Ghiocoeaia și Bădîrcea trecură coridorul și intrară înăuntru, Anghel luă petromaxul de pe masa inginerilor și se înțelese din ochi cu secretarul comitetului executiv să vină și el. Pe masa inginerilor rămăsese o lampă mică de sticlă afumată. În trecere prin coridor, Anghel îl apucă pe șeful postului de miliție de braț și îl luă cu el înăuntru. Toate acestea se

petrecură pe nebăgate de seamă și în numai cîteva clipe.

— Ce e, Niculae, ce s-a întîmplat aici?

— Au venit să se șteargă din colectiv.

— Cine i-a adus?

— Voicu și Bădîrcea.

— De ce, Voicule?!

Anghel răsuflă scurt și toată lumea înțelese că în această clipă răbdarea lui a atins capetele și e gata să plesnească.

— Să nu dai în mine, că iese cu sînge, amenință Voicu Ghiocoeaia, stăpîn pe sine.

— Scoate carnetul de partid, porunci Anghel cu o voce surdă.

Toți stăteau în picioare, împrăștiați pe lîngă birou. Voicu șovăi și își pierdu stăpînirea de sine.

— De ce să dau carnetul? Că nu vreau să mă înscriu în colectiv? Nu sînt numai eu!

— Scoate carnetul de partid!

Voicu Ghiocoeaia se înnegri la față, smulse portofelul din buzunar, scoase carnetul și îl aruncă pe masă. Își mișcă umerii cu violență și porni cu pași grei spre ușă dar nu ieși încă.

— Bădîrcea! De ce ieși din gospodărie? De ce îndemni oamenii?

Anghel terminase cu Voicu, nici măcar nu se mai uita la el.

— Eu?! Eu nu! se apără Bădîrcea. Cine v-a spus vouă că ies?

Ghiocoeaia se uită uluit la Bădîrcea, dar nu pricepu nimic. Înfățișarea acestuia părea de nepătruns, dar totuși se putea ghici că îi este teamă de ceva. Îi era teamă de Anghel. În ultima clipă își dăduse seama că e o prostie să se măsoare cu Anghel pe față. Are să se mai gîndască mîine și are să vadă el ce-are de făcut. Deșteptul de Miuleț l-a găsit pe el prost, pe Bădîrcea, să-l arunce în gura lupului.

Anghel deschise ușa și ieși pe coridor, nu-l mai luă în seamă nici pe Bădîrcea. Tot atunci sosiră gîfîind Pascu și Ilie

Barbu.

— Pascule, Ilie! Unde umblați? Mitrică unde e? întreabă Anghel cu asprime.

— Vine acum, spuse Stan abia trăgându-și sufletul. Am fost la el și l-am chemat.

— Stane, du-te repede și spune-i lui Ilie Moacă să vie încoace cu frate-său și văru-său. Spune-le să treacă și pe la ai lui Tăbîrgel și ai lui Țugurlan, să treacă pe la Brigman și să adune comitetul. Du-te repede. Vezi dacă nu e deschis la *meate*, poate îl găsești acolo pe Crăciun. Să vie și el. Spune-le despre ce e vorba și acum să vie!

Stan își trase sufletul și pieri. Anghel ieși pe trepte și văzu mai mulți inși așteptînd.

— Radule, ia vin' încoace, spuse Anghel ghicind pe întuneric pe unul dintre ei. Ce faci tu aici?

— Mai stăm de vorbă cu Boțoghină.

Boțoghină era tînărul cu butoaiele.

— Cine mai e acolo?

— Eu!

— Care?

— Vasile Leoașcă!

Vasile Leoașcă era cel care ceruse tutun lui Cimpocă. Cîteșitrei, Boțoghină, Radu și Vasile Leoașcă, erau băieți tineri, utemiști, nici nu făcuseră armata. Boțoghină era secretar.

— Stați p-acilea, le spuse Anghel. Să nu plecați, că am treabă cu voi!

Pascu se învîrtea prin biroul secretariatului, pe coridor și întreba mereu unde este Prunoiu. Ilie Barbu ar fi vrut să facă ceva, dar nu știa ce. Dădu cu ochii de Vasile și Gheorghe Ciobanu:

— Ați văzut, Vasile! Gheorghe! Ați văzut de ce e în stare Ghioceaia?

— Ce să vedem? întrebă Vasile răstit.

— Cum, păi voi nu vedeți?! zise Ilie uimit.

Cineva de lîngă frații Ciobanu făcu un pas spre Ilie și îi

șopti amenințător:

— Bă, nu te amesteca, că ai să dai de dracu’.

— Lasă-l în pace, Trafulică, șopti altcineva. Spune-i mai bine să se șteargă și el, dacă vrea să trăiască bine.

Ilie vru să sară la ei, dar se stăpîni. Anghel era aci, nu trebuia să facă nimic fără să-l întrebe pe el.

— Ilie, unde ești? chemă Anghel de afară. Pascule!

Pascu intrase înăuntru peste Ghioceaia și Bădîrcea. Ilie ieși pe trepte.

— Trafulică și Didel! îi șopti Ilie. Mă înjură, zice ca să ies din colectiv dacă vreau să trăiesc bine.

Anghel parcă nici nu auzi:

— Ilie, du-te și vezi ce este cu Prunoiu. Spune-i să vie aici numaidecît, vezi ce e eu el! Boțoghină, du-te cu tovarășul Ilie Barbu.

Tînărul se ridică de pe stănoaga de piatră și o luă înainte:

— Hai, nea Ilie, spuse el grăbit.

Anghel se amestecă între oameni și începu să-i întrebe:

— Și voi de ce v-ați luat după Ghioceaia, fraților? De ce v-ați luat după ei? Ei s-au înțeles cu Miuleț să pună mîna pe gospodărie ca s-o desfacă! D-aia v-ați înscris voi, ca pe urmă să desfaceți gospodăria? D-aia v-ați înscris, ca s-o dați pe mîna chiaburilor? Păi dacă asta ați vrut voi, dacă asta ai vrut tu, dom’le Trafulică și Didel, atunci...

Se făcu gălăgie mare și se auziră glasuri amenințătoare.

— Nu e vorba de chiaburi!

— Facem gospodărie să ne ia statul bucatele.

— Te jupoaie cu cotele și te pune să faci gospodărie, să te jupoaie mai bine!

— De ce nu plătește statul munca oamenilor?

— Să vie aici Mitrică!

— Mitrică și Ilie Barbu!

— Mitrică... Ilie...

— Ce-aveți cu Mitrică și cu Ilie? întrebă Anghel, nedumerit.

Frații Ciobanu ieșiră în față și începură să strige pe rînd; unul începea și celălalt termina, amîndoi furioși nevoie mare:

— Păi a fost ieri Mitrică la gospodăria de stat și a întreat de ce nu plătește munca oamenilor, începu unul din ei.

— Iar ei s-au apucat să-l aresteze că e burghez, continuă celălalt frate.

— Păi mîine-poimîine cînd o să lucrez în colectiv, îmi vine statul cu un ordin să-mi dea numai atît, o luă de la cap cel dintîi.

— Iar eu dacă o să întreb ce socoteală e asta, o să mă aresteze că sînt burghez, continuă celălalt.

— Păi eu îl dau dracului pe burghez și mai bine nu mă scriu, o luă iar de la cap cel dintîi.

— Iar eu zic să vie mai bine statul cu un *ordin general* și să facă ce-o vrea cu noi, că noi nu mai știm ce să mai facem! încheie celălalt frate, luînd-o furios spre ușă.

Ieșiră afară, strigînd că ei au lăsat lista acolo și că s-a terminat, pe ei să-i șteargă din colectiv. Începură și alții să strige: ce, se joacă de-a gospodăria?! Să-i șteargă pe toți! Ce, ei sînt copii? Să-i șteargă de-acolo... De ce să nu fie Bădîrcea președinte? strigau rudele lui Bădîrcea. Ce, îi e frică lui Anghel că Bădîrcea n-o sa se supună statului? Ăla e bun, care ține cu oamenii, nu te jupoaie cu cotele! Să-i șteargă de-acolo! Ghiocaoia ca Ghiocaoia, dar Bădîrcea? De ce nu e bun Bădîrcea? Să-i șteargă!

N-ar fi fost nimic că puneau astfel de întrebări, dar ei nu le puneau ca să capete răspunsuri. O prinseseră de gard ca să-i șteargă de-acolo și socoteau că acum pot să plece acasă. Plecau și ziceau că ei nu vor să mai stea de vorbă! Ce atîta vorbă?

Anghel intră în cabina telefonistului și ceru raionul de partid.

— Tovarășe Dinu, spune-mi, a ajuns acolo tovarășul Țurlea?

I se răspunse că nu. Anghel ceru să vorbească cu tovarășul Ion Niculae și după cîteva clipe i se dădu legătura.

— Tovarășe secretar, aici, la noi, chiaburii încearcă să spargă gospodăria. Ce sfaturi ne dați, tovarășe? Ne trimiteți pe cineva? Tovarășul Țurlea a plecat, l-ați chemat dumneavoastră...

Ultimele cuvinte Anghel le spuse cu nemulțumire: „L-ați chemat dumneavoastră fără nici un rost“, ar fi vrut să spună de fapt.

— Da, tovarășe Anghel, în loc să ascuțiți vigilența, vă țineți de intrigi, strigă secretarul de la celălalt capăt. Sigur că chiaburii nu stau cu mâinile în sân. Ia spune, ce s-a întâmplat acolo? Tovarășul Țurlea nu v-a ajutat?

— Ba tovarășul Țurlea ne-a ajutat, dar dacă dumneavoastră l-ați chemat! Cum a plecat el...

— Taci din gură, îl întrerupse secretarul tăios. Spune ce s-a întâmplat, nu te întinde la vorbă. Ai fi vrînd să mutăm tot raionul la voi, că nu sînteți în stare să vă descurcați.

Anghel înghiți cu greu jignirea.

— Tovarășe secretar, începu el înmuind de tot glasul. Chiaburii...

— Vorbește mai tare, că nu se aude.

— Să vă spun ce s-a întâmplat, strigă Anghel mai tare decît ar fi trebuit. Prunoiu a făcut atmosferă pentru oamenii chiaburilor, să-i aleagă în conducerea gospodăriei. Noi i-am demascat și ei încearcă acum să spargă gospodăria. Capul lor, Voicu Ghiocoeaia, e membru de partid. I-am luat carnetul, tovarășe secretar!

— Ce atmosferă a făcut Prunoiu?

— Pentru ei, el i-a susținut.

— Pe cine?

— V-am spus, Ghiocoeaia și Bădîrcea.

— Cum i-a susținut? Și ăștia erau oamenii chiaburilor? Și cum v-ați trezit voi hodoronc-tronc că Ghiocoeaia e omul chiaburilor? Cauți un țap ispășitor pentru greșelile tale? Așteaptă, am să viu eu acolo, tovarășe!

Telefonul se închise. Anghel ieși din cabină și nu mai știu ce să facă. Intră în biroul referenților și se așeză pe

scaun. Pascu și Mitrică intrară peste el.

— Vine iar tovarășul Ion Niculae, îi informă el.

— Vine acum?

— Nu știu!

— Ei, acum o să cunoască și tovarășul Ion Niculae situația, spuse Mitrică cu chipul răvășit de oboseală.

Voise să se culce, dar Stan îl luase din pat.

— Țurlea nu se întoarce? întrebă Pascu.

— Trebuie să se întoarcă, răspunse Anghel cu încredere, apoi deodată tresări. Ce fac ăia acolo?

— Au plecat toți. Le-am spus inginerilor să nu șteargă pe nimeni. Trafulică a făcut o listă.

— Tovarășe Anghel, la telefon cu raionul, spuse telefonistul din prag.

Anghel se grăbi spre cabină. De astă dată vorbi cu Țurlea.

XXXII

Țurlea sosise la raion și intrase grăbit în biroul secretarului.

— Bine că veniși, tovarășe, spuse secretarul ridicându-se. Chiar acum am vorbit cu Udupu și mi-au spus că chiaburii încearcă să spargă gospodăria. Ce s-a întâmplat acolo?

Țurlea nu-i răspunse nimic secretarului, smulse receptorul din furcă și ceru Udupu:

— Tovarășe Anghel, ce s-a întâmplat acolo, măi frate?

După ce ascultă câteva minute, Țurlea se ridică în picioare, cu receptorul la ureche:

— Ascultă aici, tovarășe Anghel: mobilizează membrii de partid și treceți la acțiune. Mergeți acasă la fiecare om și demascați-i individual pe Bădîrcea și Ghiocoeaia. Trebuie să vă dați seama ce oameni au ei sub influență, ca să putem mâine să ducem munca mai departe... Formați echipe de câte doi inși din cei mai buni membri de partid și chiar în seara asta lămuriți-i pe oameni. Spuneți oamenilor că acest bandit de Ghiocoeaia a izbutit el pînă azi să se camufleze cu carnetul de membru de partid, dar va fi exclus din partid și trecut în rîndul chiaburilor, acolo unde îi e locul... Spuneți oamenilor ce scopuri a urmărit el... Pe chestia gospodăriei de stat? Partidul are să cerceteze situația și să fie încredințați, măi tovarășe, că vinovații au să fie trași la răspundere...

Țurlea închise aparatul și se așeză pe scaun, în fața secretarului.

— Tovarășe secretar, vreau să vă întreb întîi un lucru și pe urmă vă raportează... Gospodăria de stat Udupu n-a plătit oamenilor de-un an de zile. Care e situația acolo? Chestia asta i-a ajutat pe chiaburi să lovească în gospodăria colectivă.

— N-au fonduri, răspunse secretarul rece. De unde să plătească, dacă n-au cu ce?

Țurlea se uită uimit la secretar.

— Adică cum n-au fonduri?

— N-au, tovarășe, spuse secretarul iritat.

Țurlea dădu din umeri:

— Nu înțeleg cum să n-aibă fonduri. Au făcut grâu, porumb... Astea nu sînt fonduri?

— Tovarășe Țurlea, gospodăria de stat e gospodărie de stat, nu gospodărie particulară. Fondurile ei sînt vărsate la Banca de Stat, și Banca de Stat a blocat fondurile lor.

— De ce?

— Ca să fie vărsate în industrie, la investiții!

— Așa s-a spus?! întrebă Țurlea uluit.

— Parcă trebuie să se spună! zise secretarul nemulțumit că Țurlea nu pricepe atîta lucru.

— Eu înțeleg să verse beneficiile, nu plata pentru munca oamenilor. Regionala știe de chestia asta, tovarășe?

Țurlea nu se mai purta cu secretarul ca pînă acum. Se nedumerise destul, gîndise destul de unul singur. Începu să pună întrebări limpezi și nu-și ascunse de loc neîncrederea.

— Tovarășul Mircea știe de chestia asta? întrebă din nou. Te întreb, tovarășe, fiindcă eu nu înțeleg situația asta.

Secretarul își încuia sertarele, nervos. Se vedea că întrebările acestea îl scot din sărite.

— Nu te supăra, tovarășe, dar eu așa sînt învățat, spuse Țurlea cercetîndu-și carnetul. În Udupu atmosfera era foarte proastă și dumneata mi-ai spus tocmai pe dos.

— Studiază întîi situația raionului. Mai citește cîteva broșuri.

— Aici nu e vorba de situația raionului, e vorba de Udupu, tovarășe secretar, spuse Țurlea fără să ia în seamă jignirea cu broșurile. Aici ați greșit. Prunoiu i-a încurajat pe chiaburi și dumneavoastră l-ați lăudat, l-ați dat de exemplu.

Secretarul își pierde cumpătul și începu să strige:

— Înaintea lui Prunoiu a fost un președinte care n-a îndeplinit planul de colectări, dumneata știi asta? Prunoiu îndeplinește planul! Învață să cunoști întîi situația, pe urmă să critici.

— Tovarășe secretar, dați-mi voie să arăt situația pe care

am găsit-o în Udupu! reluă Țurlea liniștit.

— Ascultă întâi ce-ți spun! îl întrerupse secretarul, de astă dată cu un glas mai stăpînit. Tovarășe Țurlea, dumneata ai procedat greșit, d-aia te-am chemat. Am înțeles de la telefon că ai alunecat pe o pantă greșită! Crezi că eu nu cunosc situația din Udupu? Foarte greșit, tovarășe, să te legi de intrigăriile unuia sau altuia taman în ziua cînd se formează gospodăria colectivă! Foarte greșit!

Secretarul pronunță aceste cuvinte cu un glas prevenitor. Părea să aibă convingerea că Țurlea va da imediat înapoi și-și va recunoaște greșeala, înainte chiar de a afla despre ce greșeală e vorba. Așa, prin simplu fapt că acest lucru îl afirmă el, secretarul raionului. Nu-i de-ajuns atît? Țurlea ridică privirea uimit, se îndreaptă în fotoliu și se uită cu intensitate la Ion Niculae. Ion Niculae nu suportă privirea aceasta uimită și cercetătoare, se ridică iritat de pe scaunul său:

— Și doar ți-am spus ieri, să bagi de seamă, tovarășe Țurlea, ți-am atras atenția că secretarul de-acolo, Anghel, e un om slab care umblă cu intrigi contra președintelui! Ți-am spus, tovarășe, să iei legătura cu mine dacă ai nevoie de informații!

Țurlea tăcea atent și încordat.

— Dacă te-apuci să răscolești lucrurile, pînă aici te înfunzi — secretarul își tăie gîtlejul cu degetul — și ajungi la concluzia că pe toți trebuie să-i dai afară!

Privirea lui Țurlea nu-i spuse însă nimic bun secretarului. Era o privire fermă, cu licăriri de oțel.

— Tovarășe! Ion Niculae ridică glasul și împinse scaunul nervos și iritat. Altă dată te rog să ții legătura cu raionul și să fii disciplinat, aici nu e ca în industrie, tovarășe, aici firele sînt încurcate, nu merge aici să tai și să spînzuri.

— De ce țiți la mine, tovarășe secretar? întrebă Țurlea nedumerit. Cine taie și spînzură?

Ion Niculae se așeza pe scaun. Răvăși niște hîrtii, căută cu mișcări nervoase ceva în dosarele de pe birou.

— Am ținut seama de tot ce mi-ați spus cu privire la Anghel și președintele Prunoiu, dar situația e altfel, tovarășe secretar... Eu n-am luat nici o măsură, n-am tăiat pe nimeni, tovarășe secretar! Am cercetat situația și acum vreau să vă raportez.

Țurlea spuse acestea cu glas liniștit. Atitudinea lui era aceea a unui comunist disciplinat și atent care nu se grăbește să tragă concluzii definitive pînă nu capătă convingerea că s-a orientat bine. De aceea el va da înapoi în cazul cînd tovarășul prim-secretar îi va argumenta că a lunecat pe o pantă greșită.

— Singura măsură a fost să mă informez și să mobilizez organizația de bază pentru o ședință.

— Pentru ce ședință? tresări secretarul.

— Tovarășe secretar, situația...

— Pentru ce ședință, tovarășe Țurlea? Ședință de intrigi în zilele cînd oamenii se înscriu în gospodărie?

— Tovarășe secretar, dați-mi voie să vă arăt situația.

— Cu-nosc situația! Cunosc, tovarășe! silabisii Ion Niculae încercînd să se stăpînească. O cunosc și o răscunosc! Te-ai lămurit acum?

Țurlea nu se arată nici pe departe lămurit.

— Da?! întrebă el uimit. Cunoașteți că în organizația din Udupu își face mendrele chiaburul Voicu Ghiocoeaia?

— Dumneata visezi chiaburi, tovarășe, spuse Ion Niculae și cu o mișcare nestăpînită smulse un dosar și-l trînti pe birou sub ochii lui Țurlea. Poftim! strigă el țintind dosarul cu degetul. Dosarul „chiaburului“ Voicu Ghiocoeaia.

Țurlea înțelese că Ion Niculae ceruse dosarul dinainte, că îl cercetase și că argumentele acestuia se sprijineau pe datele din acest dosar.

— Cunosc dosarul „comunistului“ Ghiocoeaia, răspunse Țurlea uitîndu-se țintă la secretar. Îl știu pe dinafară! A luat parte la războiul din vest (după ce a luat parte și la cel din est și a fost și acolo decorat!), a luptat pentru reforma agrară și a condus comitetul de reformă (după ce s-a asigurat că poate să-și împrumutească rudele și să pună mîna pe cel mai

bun pământ!). Înscris în partid în 1947. Și din 1947 pînă astăzi, timp de patru ani, cele două hectare ale „comunistului” Ghiocoeaia s-au făcut zece. Avera „tovarășului” a crescut atît de mult că n-a mai putut s-o administreze singur, a trebuit să-și tocmească slugi. Cote? Obligații față de stat? Impozite? Astea nu sînt pentru „tovarășul” Voicu. Cote și impozite să dea cei care nu sînt în partid: auzi ce glumă! Un membru de partid cu obligații! Și punctul ăsta de vedere este și al tovarășului președinte al sfatului care e și el membru de partid și care se evidențiază pe raion cu îndeplinirea planului de colectări. Oare cine o fi plătind, pe spinarea cui s-o fi îndeplinit acest plan?

— Tovarășe Țurlea, deraiezi, îl întrerupse Ion Niculae batjocoritor. „Elementul” ăsta Voicu, împreună cu președintele Prunoiu, a luptat pentru înființarea gospodăriei colective.

Țurlea se ridică brusc în picioare și de astă dată ridică glasul:

— Nu-i adevărat!

Ion Niculae se ridică și el în picioare. Privirile li se încrucișară fulgerător.

— Nu-i adevărat! Secretarul organizației, *Anghel*, iată cine a luptat pentru gospodărie. Acum „tovarășul” Voicu și cozile lui de topor vor s-o desfacă pe dinăuntru! Iată pentru ce au luptat ei!

— Unde-ai visat toată chestia asta? întrebă Ion Niculae batjocoritor.

— Pentru ce s-au repezit în funcțiile de conducere ale gospodăriei fără să întrebe oamenii?

— Astea nu sînt argumente, tovarășe! răspunse Ion Niculae furios și cu dispreț. Frumos rezultat: ai distrus gospodăria și, în loc să recunoști greșeala, inventezi chiaburi! Ai să fii tras la răspundere!

— Pentru felul cum m-am orientat la Udupu, îmi iau răspunderea, tovarășe! Dacă dumneavoastră nu vreți să vă recunoașteți greșeala și să îndreptați lucrurile, eu singur am

să ridic această problemă în comitetul regional.

Privirea secretarului se făcu tulbure, se lărgi. Sîngele îi năvăli în față.

— Poftim! țipă el și gura i se schimonosi de ură cumplită. Du-te la comitetul regional! Crezi că aici e ca într-o uzină, să mobilizezi oamenii într-un sfert de oră și să le arăți graficul de producție? Chiaburul e om în carne și oase, nu e o lozincă! Aici munca politică...

Ion Niculae continuă să țipe, dar Țurlea nu-l mai asculta. Uimirea îl împiedica să mai înțeleagă ceea ce auzea. De ce țipa atît de nestăpînit tovarășul ăsta secretar? De ce se schimonosea atît de sălbatic și de ce îl privea cu atîta ură?

Țurlea nu avea prea multă experiență în munca de activist, totuși cunoscuse o mulțime de oameni și nu o dată se întîmplase să fie în situații asemănătoare cu cea de acum. Din cauza oboselii sau din cauza ambiției, din cauza orbirii politice sau pur și simplu din cauza prostiei, unii activiști nu puteau să înțeleagă că au greșit, își pierdeau cumpătul, începeau să dea din mîini și din picioare întocmai ca măgarii și datorită faptului că aveau putere, abuzau de ea și, în loc de autocritică, sfîrșeau cu țipete isterice și amenințări. Țurlea nu-și amintea însă să fi întîlnit printre oamenii partidului unul cu o judecată atît de dezordonată ca a acestui tovarăș și mai ales nu-și amintea să fi simțit că este întîmpinat cu *ură*. Ura era a dușmanului și lui Țurlea nu i se întîmplase pînă acum să descopere unul în mod direct, să aibă de-a face cu el în munca de partid. Cine era acest om? De unde venea el? Cum ajunsese secretar al unui comitet raional?

Aceste întrebări îl tulburară pe Țurlea, simți că sudoarea i-a îmbrobonat fruntea. Se șterse pe frunte, speriat de repeziciunea și puterea cu care gîndurile lui pătrundeau tocmai în adîncul inimii lui.

Ion Niculae încetă deodată să mai țipe, băgase de seamă tăcerea bănuitoare a lui Țurlea. Nu cumva îi trece prin cap să ridice într-adevăr chestiunea în comitetul regional? Va îndrăzni oare? Acest gînd îl înfurie pe secretar și mai mult,

dar totodată îl și neliniști, îl sperie. De doi ani de zile de când era secretar nimeni nu îndrăznise să discute metodele și linia sa politică și iată că acum acest tovarăș cuteza... Ion Niculae apucă dosarul lui Ghiocoeaia, îl azvîrli mînios deasupra unui dulap și reluă strigătele, de astă dată însă încercînd să cocoloșească lucrurile.

— ...fără disciplină se duce de rîpă munca de partid. Îl dai afară pe Prunoiu, dar în locul lui pe cine ai să pui? Îl înlături pe Voicu Ghiocoeaia din conducerea gospodăriei, dar Voicu Ghiocoeaia e un om priceput, e un gospodar, un organizator bun, pe cine ai să pui în locul lui? Cu cine vrei să faci gospodărie?! Cu cine, tovarășe, răspunde! Faci gospodăria așa ca să zici că ai făcut-o? Se duce de rîpă! Eu înțeleg că n-ai destulă experiență, te-ai dus acolo și te-ai înfundat pînă în gît în intrigile lor mărunte...

— Uneltirile chiaburilor nu sînt intrigi! îl întrerupse Țurlea mohorît, închis în sine.

— Uneltirile chiaburilor nu sînt intrigi! Chiaburii de mult și-au dat seama că n-are nici un rost să uneltească! Uneltiri! Acolo unde este, ia măsuri drastice, dar nu umbla după ele unde nu sînt. Eu nu zic că e grav ce-ai făcut acolo, asta se mai în- tîmplă, dar recunoaște că ai greșit, tovarășe, recunoaște că disciplina...

Țurlea tresări iarăși. Secretarul schimbase tonul, începea să bată în retragere, încerca să cocoloșească punctele de vedere. Dar chiar și așa, ce ciudate teorii făcea! Ghiocoeaia trebuie înghițit fiindcă fără el gospodăria se duce de rîpă. Chiaburii și-au dat seama că n-are nici un rost să se împotrivească... E limpede, tovarășul ăsta crede că revoluția socialistă la sate nu supără pe nimeni.

Țurlea făcu cîțiva pași prin birou, posomorît. Trebuia să se grăbească să se întoarcă în Udupu, să ajute organizația de acolo la demascarea chiaburilor. Trebuie să procedeze în așa fel cu secretarul încît acest om să nu-l împiedice cumva să plece. Situația e critică și dacă gospodăria se desface acum, foarte multă vreme va fi cu neputință de pus din nou

problema înființării ei în acel sat. Trebuie câștigată această luptă. Cît despre linia politică a tovarășului ăsta, trebuie văzut mai adînc, trebuie aflat pînă unde a ajuns el cu linia lui dușmănoasă. N-are nici un rost să mai fie continuată discuția. N-are ce căuta aici critica, aici trebuie demascare.

— Recunosc, tovarășe, că n-am fost destul de disciplinat, spuse Țurlea, liniștit și ferm. Dar cred că înțelegeți că Voicu Ghioceaia și Prunoiu s-au demascat prin acțiunile lor ca dușmani ai gospodăriei, au lucrat la ordinul chiaburilor și trebuie excluși din partid. Voicu trebuie trecut în rîndul chiaburilor prin faptul că, din punct de vedere economic, e chiabur.

„Nu poți să nu fii de acord, ești silit să aprobi!“ gîndi Țurlea. Nici nu-i mai așteptă răspunsul. Se îndreptă spre ușă, ieși, se urcă în mașină și porni spre Udupu cu toată viteza.

XXXIII

De la M.A.T. Prunoiu plecase acasă și vrusese să se culce. Se gîndise tot timpul la situația sa, nu pricepuse nimic, obosise și voia să doarmă. Începuse să încolțească în el bănuiala că Ghiocoeaia, Bădîrcea, Trafulică și Didel nu sînt oameni cinstiți. Aici nu e vorba de comerț, comerț face și președintele, dar ce-are a face comerțul cu chiaburii! Dacă ai de vîndut, vinzi. N-ai să te-apuci să dai la cooperativă, cînd pe piață prețurile sînt de două ori mai mari! Ce-i vinovat președintele Prunoiu că prețurile sînt de două ori mai mari? Parcă a făcut el piața? A fixat el prețurile? Nu. Atunci ce vină are el? Dacă statul desființează piața, atunci da, dar pînă atunci ce vină are un președinte de sfat că există piața? Ce vină îi aduce Anghel? Că nu i-a pus la cote pe alde Ghiocoeaia și Bădîrcea? Ei, asta e! Dacă o să te apuci să le ceri cote și obligații, rămîi fără prieteni și fără sprijin.

Un singur lucru îl neliniștea însă pe Prunoiu și anume faptul că în afacerea asta cu cotele era amestecat Iancu Enache. Anghel descoperise legătura aceasta și putea să izbească aci atît de tare încît nici tovarășul secretar Ion Niculae să nu-i mai poată împiedica. Ce e de făcut? Această întrebare îl ridică pe Prunoiu din pat. Da, îl susține tovarășul Ion Niculae, dar cînd are să audă că Ghiocoeaia s-a dat cu chiaburii, oare are să-l mai susțină? Dracul să-l ia pe Ghiocoeaia, ar trebui izbit cu capul de pereți. Trebuie să se ridice în ședință contra lui și să ceară excluderea lui din partid. Cu asta, lucrurile se limpezesc și tovarășul Ion Niculae are să-l susțină mai departe ca președinte.

Se ridică și ieși pe drum. Prunoiu se întâlnește cu Ilie Barbu și Boțoghină care veneau după el. Cînd auzi că Voicu vrea să spargă gospodăria, Prunoiu se zăpăci cu totul.

— Ce? Ce vorbiți voi? bolborosi el răgușit.

Cînd ajunsese la sfat, Prunoiu întrebă unde este Voicu Ghiocoeaia. Se năpusti în birou și cînd îl văzu se opri înaintea

lui gîfîind. Își dădu pălăria pe ceafă și întrebă cu glas scăzut, în șoaptă parcă:

— De ce, Voicule? De ce-ai făcut tu chestia asta?

Numaidecît săriră să-l oprească, dar nu mai era timp. Prunoiu se repezi asupra lui Ghiocoeaia, îl apucă de piept și ridică pumnul. Ghiocoeaia se apără de lovitură, dar fu împins înapoi cu atîta putere încît căzu de-a-ndăratele și dărimă soba cu spatele.

— Te-ai dat cu chiaburii, fi-ți-ar sufletul al dracului, strigă Prunoiu înăbușit. Dacă n-am să storc eu zeamă din tine, haida-de!

Vru să sară cu picioarele peste el, dar îl opriră. Anghel și Pascu intrară înăuntru și îl scoaseră de-acolo.

— Cînd spuneam eu că are să fie rău de tine, urlai și țipai că vreau să te dau jos, îi spuse Anghel necruțător. Acum ai să răspunzi, tovarășe președinte, să dai socoteală în fața oamenilor.

Prunoiu ieși afară și se făcu nevăzut.

— Îi spune lui Ghiocoeaia că s-a dat cu chiaburii, parcă noi n-am ști în ce ape se scăldau amîndoi, continuă Anghel. Ia uite-te, domnule, e furios tovarășul președinte, i-a stricat Ghiocoeaia socotelile! Ghiocoeaia s-a dat cu chiaburii, iar tovarășul președinte, vedeți dumneavoastră, n-are nici în clin, nici în rnîneacă. Lasă că te dăm noi cu capul de pereți, tovarășe președinte!

— Nu e de glumit cu politica, spuse Ilie celor din preajma sa.

Anghel făcu semn să intre toată lumea înăuntru. Se adunară în biroul secretariatului. Erau mulți, peste douăzeci de inși, toți care timp de două luni de zile munciseră sub conducerea lui Anghel pentru ca gospodăria să ia ființă.

Ilie nu mai putea de nerăbdare să afle ce sarcini are să traseze acum Anghel. Se uita la el cu gîtul puțin întins, gata să soarbă fiecă cuvînt. Anghel, Mitrică și Pascu cercetau în tăcere lista lăsată de cei care cereau să fie șterși.

— Fraților, trebuie să mergem la aștia *individual* chiar în

seara asta, spuse Anghel arătându-le lista. Tovarășul Țurlea spune că nu trebuie să-i lăsăm pe ei să doarmă cu gîndu-ăsta!

— Ei, hai să-i dăm drumul, se grăbi cineva. Formați echipele! Brigman, Ilie Moacă!

Erau învățați, aveau organizarea lor.

— Stai, măi frate, îl potoli Anghel ridicînd palma. Ai puțină răbdare. Intri la om în curte și ai grijă să nu te cerți cu el. Asta, una la mîină! îi spui omului *realitatea* așa cum s-a întîmplat. Asta e al doilea! îi spui cu frumosul și va să zică vii pe urmă și la mine să aflu și eu rezultatul, să ne dăm seama care e atmosfera. Noi am făcut o greșeală, am crezut că chiaburii nu îndrăznesc ei să ridice capul.

Se așeză apoi la masă și toată lumea făcu roată în jurul lui. Cei din spate își îndoiu spinările și apăsau cu pieptul pe umerii și grumazul celorlalți.

Cînd Anghel începu să citească numele celor de pe listă, toți cei adunați începură să murmure, ba chiar să strige cu indignare:

— Rădoi? Ce caută Rădoi pe listă? Rădoi nici nu știe; e dus pe la alde socru-său la Balaci!

— Cine?! Împușcatu Florea? Măi Floreo, ia vin încoace... Florea e aici, a fost cu mine, nici prin cap nu i-a trecut să se șteargă.

— Nu se poate, măi, tovarășe Anghel, să fie Prepeliță! Nu cred eu să...

— Și Stan Cotelici! Îl aduc eu îndărăt pe Stan Cotelici!

— Vorbesc eu cu Țugurlan, nu se poate să se șteargă Țugurlan...

— Tovarăși, liniște! strigă Anghel, ridicînd palma. Măi fraților! exclamă Anghel.

Se făcu liniște.

— Lista e lungă, continuă el, dar situația nu e grea numai pentru noi, e mai grea pentru chiaburi! S-au demascat cu metodele lor... Ați auzit și voi, pe Împușcatu Florea și pe alții i-au trecut aici fără să-i întrebe... Trebuie să spunem

asta oamenilor; să afle toți de înșelătoriile lor... Eu acum zic, să procedăm organizat... Fiecare să-și ia sarcină individuală!

Anghel apucă din nou lista.

— Vasile Ciobanu, Gheorghe Ciobanu! spuse Anghel într-o vreme. Cine se duce la ăștia? Cine îi cunoaște mai bine?

— Eu, spuse Ilie cu hotărîre.

— Cine?! Cine se duce la ăștia? întrebare mai mulți.

— Ilie Barbu! spuse Anghel cu un glas care nu aproba, dar nici nu respingea numele, cerea părerea celorlalți.

— A! Ilie Barbu!

Se făcu o mică tăcere. Va să zică, Ilie Barbu! Socotitorul!

— Bun Ilie Barbu! exclamă cîțiva.

— Bă, socotitorule, vezi, socotește bine pe-alde Vasile și Gheorghe, că sînt oameni de treabă.

— Lasă că știe el ce face, spuse Pascu.

Le părea bine la toți că activul gospodăriei se întărise cu încă un om de nădejde. Așa se întîmplase mereu, timp de două luni: la început fuseseră patru-cinci inși, pe urmă mereu s-au desfășurat oamenii...

Anghel își făcu loc și se ridică. Lista se terminase. Ieșiră în drum în fața sfatului și se grăbiră s-o ia fiecare încotro trebuia.

— Ilie, stai nițel, nu pleca, spuse Anghel. Boțoghină, Radule, Vasile a lui Leoașcă! îi chema el pe cei trei tineri cărora le spusese să aștepte.

Tinerii se apropiară, iar Anghel îi puse lui Boțoghină mîna pe umeri și întrebă:

— Care vreți să mergeți cu tovarășul Ilie în sat? Care e mai tare dintre voi?

Ilie înțelese la ce se gîndea Anghel și sări în sus:

— Ce tot vorbești acolo? Măi tovarășe Anghel, să știi că mă supăr!

— Hai, nene Ilie, spuse Boțoghină fără să ia în seamă împotrivirea lui nen-său Ilie. Încotro mergem?

— Du-te, mă, acasă și te culcă, se supără Ilie, Taci că te găsiși tu să...

— Haide, dați-i drumul, se supără și Anghel. Ce dracu, Ilie, ne jucăm? Umflă-i tu falca ăluia și culcă-te pe-o ureche! Așa am făcut pînă acum, am crezut că...

Au crezut că n-au să îndrăznească ei să ridice capul.

— Radule! Al lui Leoașcă! Uite ce-aveți voi să faceți, spuse Anghel după ce Ilie și Boțoghină se îndepărtară. O luați amîndoi pe viroagă...

Tinerii ascultau ce li se spunea și dădeau din cap că așa au să facă.

— Înțelegeți, mă? încheie Anghel. Pe urmă veniți unul aici și mă găsiți ori pe mine, ori pe tovarășul Pascu. Vii tu, Radule! Vasile să stea acolo!

Trafulică plecase acasă dar îl lăsase la sfat pe fecioru-său. Ghioceaia îi spusese că Iancu vrea să-l prindă pe Ilie Barbu pe drum. Curînd, după ce oamenii plecară, feciorul lui Trafulică porni pe drum fluierînd și îi ajunse din urmă pe Ilie Barbu și pe Boțoghină.

— Unde te duci, nea Ilie? întrebă el prietenos.

Ilie spuse unde se duce, feciorul lui Trafulică rămase în urmă, apoi o luă pe la marginea satului și pătrunse în grădina lui Iancu Enache. Iancu Enache și văru-său Petre Miuleț stăteau de vorbă întinși lîngă un salcîm.

— Ei, Marine, ce este acolo? întrebă Petre Miuleț. Cîți inși s-au șters?

— Vreo treizeci de inși, a făcut tata o listă de ei.

— Așa! Și cîți au mai rămas? Ce zicea Anghel?

— Îl înjura pe tata și pe nea Didel. Cică „d-aia v-ați înscris voi, ca pe urmă să desfaceți gospodăria, s-o dați pe mîna chiaburilor? Duceți-vă la mama dracului, dom'le Trafulică și Didel“, așa zicea.

— Și tac-tu ce zicea? întrebă Miuleț cu interes.

— Tata a plecat, dar zicea că ferească dumnezeu să-l prindă în seara asta pe drum. Îi sparge capul.

— Unde e Ghioceaia?

— Nea Voicu s-a dus acasă.

Se făcu tăcere.

Într-un târziu, Iancu Enache întrebă:

— Ilie Barbu e p-acolo?

— Nu, a plecat.

— A plecat acasă?! De ce n-ai venit să-mi spui? sări Iancu înfuriat.

— Nu, că n-a plecat acasă.

Flăcăul povesti tot ce văzuse și auzise, cum s-au împrăștiat toți în sat să vorbească cu cei care au cerut să fie șterși.

Petre Miuleț se ridică în picioare și rămase nemișcat. Se ridică și Iancu.

— Ce-i facem? întrebă Iancu. Eu mă duc la Trafulică. Mergi și tu?

— Nu, du-te tu singur, răspunse Miuleț cu gândurile în altă parte. Trebuie să văd ce e cu Ghiocoeaia.

— Marine, spuse Iancu în șoaptă. Ia-o fuga, p-aici peste măgură, și ieși-i înaintea lui Ilie Barbu pînă n-ajunge la alde Vasile și Gheorghe Ciobanu. Strigă la ăia la poartă și spune-le că îi cheamă alde tac-tu. Dar repede.

— Păi mai am eu timp?

— Dacă o iei pe măgură și sari gardurile-alea de pe lîngă viroagă, ai destulă vreme.

Feciorul lui Trafulică se făcu nevăzut.

XXXV

Cîtva timp Ilie merse cu flăcăul fără să scoată un cuvînt. Vasile și Gheorghe Ciobanu stăteau departe, dar Ilie nu se grăbi; aveau destul timp.

Flăcăul călca cu oarecare nepăsare alături de Ilie și nu mai termina de tras din țigară. Plecase cu ea aprinsă de la sfat și o tot sugea, se îneca, scuipa... În dreptul casei, îi spuse lui nene-său Ilie să stea nițel, intră în curte, întîrzie puțin și, cînd se întoarse, într-o mîină ținea o bucată mare de pîine din care mușca vîrtos, iar în cealaltă mîină un ciomag nu prea gros, dar destul de lung, căruia îi încerca din cînd în cînd agerimea.

— Are piuliță la cap, nea Ilie! explică el într-o vreme, cu gura plină de pîine.

— Ei, fi-ți-ar piulița a dracului! îl dojeni Ilie. De ce nu te-ai fi ducînd tu acasă să te culci?!

Boțoghină nu socoti că trebuie să răspundă. În curînd începu să se simtă că în sat se petrece ceva neobișnuit. Frămîntarea se întetea din ce în ce. Se auzeau glasuri pe uliță și pe drum, fluierături, uși trîntite, chemări. Cîinii lătrau cu îndîrjire. Activul gospodăriei se desfășurase repede, pe toată lungimea satului. Era întuneric beznă și pe cer năvăliseră niște nori înfricoșători, negri ca cerneala, bolovănoși. Undeva, în fundul întunecat al cerului, licăreau din cînd în cînd fulgere mici. Noaptea era totuși liniștită și se putea băga de seamă că norii stăteau degeaba pe cer, nu erau așa grozavi.

Nu trecu mult timp și la hămăitul cîinilor care se auzeau în sat se mai adăugară și urletele răgușite ale dulăilor lui Vasile și Gheorghe Ciobanu, stîrniți de bătaia în poartă a lui Ilie, și şuierătura scurtă și repetată a lui Boțoghină. Vasile și Gheorghe Ciobanu stăteau în aceeași curte: o curte mare, împrejmuită cu gard de nuiete.

Ilie se uită peste gard să vadă dacă Vasile și Gheorghe nu s-au culcat. Nu se culcaseră; se vedea lumină la amîndouă

casele.

— Cine e acolo? se auzi glasul supărat al unei muieri.

— Vasile, Gheorghe, dați în cîini, strigă Ilie.

— Nu e acasă! se auzi din nou glasul supărat al muierii.

Vasile și Gheorghe e coala la alde Trafuică, duceți-vă acolo!

Hămăitul dulăilor îl împiedică pe Ilie să înțeleagă ce i se spunea. Muieroa veni la poartă și alungă cîinii. Se urcă apoi peste gard și, cînd auzi glasul lui Ilie, deschise poarta:

— Nu știu pe unde-or fi, spuse ea, după ce Ilie și flăcăul dădură bună seara. Uite-acu plecară! Eu zic că la alde Trafuică s-au dus, sau la alde Didel; parcă așa înțelesei.

Ilie se îngrijoră:

— La Trafuică?! Păi ce să caute ei la Trafuică?

— Păi altceva mai știu ei de la o vreme încoace? Una, două, hai la Trafuică! Una, două, hai pe la Bădîrcea! răspunse femeia mereu supărată. Taci că îl găsiră pe Trafuică poleit cu aur, că pînă acuma trecea p-acilea și nici capul nu-l întorcea! Dar ce-ai cu ei, Ilie, de veniși așa? întrebă ea în șoaptă. Ce s-aude prin sat de se dă cîinii așa?

— S-au apucat Voicu Ghiocaoia și Bădîrcea să spargă gospodăria. Alde Vasile nu-ți spuse nimic?

— Ba îmi spuse! Cică de ce să-i dea pe ei la o parte. Tot așa, că Bădîrcea... Oleu! Nu mă amestec!! Facă ce-o vrea!

Împinse poarta cu spatele și pieri în curte.

Ilie îl apucă pe flăcău de braț și îi porunci scurt:

— Haide, mă!

Boțoghină se trase îndărăt:

— Ce spui, nea Iiie!? La Trafuică? Nu mă duc.

— Păi atunci de ce mai veniși pînă aici?! îl întrebă Ilie nedumerit. Du-te acasă și te culcă.

Și îl lăasă, o luă singur pe lîngă garduri. Flăcăul îi ajunsese din urmă și încercă să-l oprească:

— Nea Ilie, dacă ne ducem acolo, au să sară ai lui Didel cu măciucile! Zău, nea Ilie, mie nu mi-e frică, da ce poți să faci cu atîția inși?

— Du-te acasă și te culcă, îi porunci Ilie părintește.

Haide, du-te acasă, că abia cînd te-or vedea pe tine cu piulița aia au să creadă că...

Flăcăul înțelese, dar tot nu știa ce să facă. Nu-i venea la îndemînă să se arate fricos. Porni alături de nen-său Ilie.

XXXVI

Pînă să ajungă la alde Vasile și Gheorghe Ciobanu, lui Ilie îi păruse rău că Anghel nu-i mai *trasase* și altă sarcină. Alde Vasile și Gheorghe! Mare lucru! Ăștia sînt doi inși care le-a intrat în cap că Bădîrcea așa și pe dincolo! O să se ducă la ei și o să le scoată repede din cap chestia asta. Mergînd pe drum, se gîndise tot timpul cum și ce are să le spună.

„Mă, Vasile și Gheorghe, începuse Ilie în gînd, pînă să ajungă la poarta lor. Voi nu vă dați seama? Cum o să fie Bădîrcea președinte și Ghioceaia socotitor?... Uite, să-l luăm întîi pe Ghioceaia...”

„Sigur, cum o să-ți placă ție de Ghioceaia!” protestă Vasile Ciobanu în mintea lui Ilie.

„Stai ca nu e așa!”

„Ce nu e așa? sărea Gheorghe Ciobanu cu gura mare. Așa este, nu-ți place de Voicu fiindcă vrei să fii tu socotitor?”

Aici Ilie ise întrista. Va să zică prietenii lui buni din copilărie, alde Vasile și Gheorghe, aveau despre el o părere mai rea decît alții. Da, trist lucru cînd îți dai seama că prietenii ți-au ascuns părerea lor adevărată despre tine.

„Măi, Vasile!... Măi, Gheorghe!... Bine, mă!...” le șoptea Ilie și nu putea să le mai spună nimic, așa de tristă era descoperirea pe care o făcea. Stătea pe pat cu fruntea plecată și tăcea.

„Ilie, stai! nu te supăra... Nu te lua și tu după ce-i iese omului din gură! Cu gura spui multe. Nu văzuși la sfat, cînd te chemară să te aleagă socotitor? Crezi că nouă nu ne-a părut bine? Zău, ești prost! Ne-a părut bine, dar eram supărați pe Anghel că prea a sărit cu gura contra lui Bădîrcea. Ghioceaia, da, e cu chiaburii, dar ce au cu Bădîrcea?”

„Și Țurlea, ce știe el cum stau lucrurile? îi luă celălalt frate vorba din gură. Vine aici, stă de vorbă cu Anghel și Anghel îi spune ce vrea el. Ce, crezi că Anghel i-a spus

realitatea?”

„Aoleu!... se văita Ilie izbindu-și genunchii cu palma. Măi, Vasile! Măi, Gheorghe! Așa încredere aveți voi în Anghel?! Aoleu!!...”

Nu se mai putea sta de vorbă cu alde Vasile și Gheorghe. Se ridica și se îndrepta spre ușă, copleșit de mîhnire. Dacă ei, Vasile și Gheorghe, cred că Anghel... Nu-nu! Nu se mai putea sta de vorbă.

„Ilie, stai, îl opreau ei. Stai, domnule! Nu zice nimeni nimic de Anghel, dar...”

Aici Ilie se întorcea îndărăt și rămînea în picioare în mijlocul casei.

„Băi, Vasile! Băi, Gheorghe, izbucnea el atunci din tot sufletul, uitîndu-se adînc în ochii fiecăruia. Bine, mă, atîta lucru ați înțeles voi?! Cum, mă, numai atîta? Numai pînă aici? Vasile! Băi, Gheorghe! Mă, păi nu se poate cum ziceți voi! Nu se poate, Vasile! Nu e bine, măi, Gheorghe!... Trecurați de dimineață pe drum și eu vă ieșii înainte să mergem cu toții acolo. Ziceați de Bădîrcea că e bun de președinte; să vă spun drept, eu nu mă gîndeam la treburile astea. Cînd v-am auzit pe voi vorbind, am zis că așa o fi! Dacă zice alde Vasile și Gheorghe, hai să zic și eu ca ei! Da, dar pe urmă stai și te gîndește: ce treabă facem noi acum? Facem gospodărie! Cu cine? Ei, aicea este! Nu poate să fie așa, nu e bine așa! Te doare, Vasile! Și cînd te doare din nădejdea pe care ai tras-o, îți pierzi și nădejde și tot, și nu mai ai nici un rost pe lumea asta!”

„De ce să nu mai ai nici o nădejde?! Stai, Ilie, ce tot vorbești tu!” săreau alde Vasile și Gheorghe.

Aici Ilie nu mai putea răbda:

„Păi ce nădejde să mai am eu fără gospodărie, Vasile și Gheorghe?! Unde e nădejdea? Care? Vezi tu alta? Arată-mi-o și mie”, striga Ilie cu sufletul la gură.

„Păi cine zice că să nu facem gospodărie, Ilie, ori tu ești nebun?” săreau frații Ciobanu supărați.

„Păi ce gospodărie e aia cu chiaburii în ea, Vasile și

Gheorghe, nu vedeți că voi ați înnebunit?“

„Care chiaburi?“

„Ghioceaia și Bădîrcea."

„Îl dăm dracului de Ghioceaia, dar Bădîrcea să fie președinte, că altfel nu intrăm!“ strigau frații Ciobanu cu îndîrjire.

„Bun, bine pînă aici, își spusese Ilie pe drum. Care va să zică alde Vasile și Gheorghe îl dădeau dracului pe Ghioceaia. Mai rămînea Bădîrcea... Păi cu Bădîrcea are să meargă și mai repede, își făcea Ilie socoteala mai departe. Bădîrcea e mai rău decît un chiabur; are să le arate el de ce. Dacă ar fi fost om cinstit, nu s-ar fi apucat să îndemne oamenii să iasă din gospodărie fiindcă n-a fost ales el președinte. Asta ar fi una. Pe urmă..."

Ilie nu se gîndise mai departe, știa el ce să le spună. I se părea că ar fi fost mai bine să se fi dus la cineva unde era mai greu. Cînd auzi însă că Vasile și Gheorghe sînt la Trafulică, se simți cuprins de bănuială și se îngrijoră. Muiera lui Vasile avea dreptate: Trafulică n-avea nici în clin, nici în mîneacă cu alde Vasile și Gheorghe! „Nu e nimic“, își spuse Ilie grăbind pașii.

— Hai mai repede, Boțoghină, dacă zici că mergi, îl îndemnă pe flăcău.

Ajunseră la Trafulică și bătură în poartă. Ieși chiar Trafulică. Cînd văzu cine e, Trafulică închise poarta și întrebă cu interes:

— Ce este, Ilie? Ce cauți tu aici?

— Alde Vasile și Gheorghe Ciobanu e pe la voi?

— Vasile și Gheorghe Ciobanu?! întrebă Trafulică parcă ar fi fost mirat că Vasile și Gheorghe puteau fi găsiți la el. Da, sînt la mine! se miră el mai departe, dar ce-ai cu ei?!

— Am ceva cu ei, spune-le să iasă pînă afară.

— Hai înăuntru, îl pofti Trafulică, binevoitor. Țasta cine e? A! Al lui Boțoghină! Hai înăuntru, că Vasile și Gheorghe mai stau pe la mine.

Trafulică îi lăsă să intre, iar el mai zăbovi puțin la

poartă, lucru care nu-i scăpă flăcăului.

— Nea Ilie! șopti el eu teamă.

— Trafulică! Mă, eu zic că tot n-o să vă apucați voi să ieșiți din gospodărie, spuse Ilie tare, fără să-l ia în seamă pe Boțoghină.

Trafulică îl ajunse din urmă și nu răspunse nimic. Mergea în urma lor în tăcere și tot în tăcere îi conduse într-o tindă mare și de-acolo într-o odaie.

Cînd păși pragul, Ilie nu văzu decît că odaia era luminată slab de o lampă mică și că pe paturi și pe scaune stăteau oameni. În prima clipă nu-i cunoscă cine sînt, dar nu se sinchisi, dădu bună seara și rămase în picioare lîngă ușă.

XXXVII

În clipa următoare îi văzu pe toți care erau: Didel, Bădîrcea, Iancu Enache, Vasile și Gheorghe Ciobanu și cei doi băieți ai lui Trafulică. Stăteau tolăniți pe paturi și parcă așteptau pe cineva. Cînd îl văzu pe Iancu, Ilie înlemni de uimire:

— A! Așa! exclamă el lung.

Cei doi frați Ciobanu se uitau și ei încremeniți la noul-venit și se vedea că nu pricep ce se petrece. Arătau înfricoșați de venirea lui Ilie. Iancu are să sară la el. Ce caută Ilie aici?

— Bă, Vasile! Gheorghe! Ce căutați voi aici?! se pomeniră întrebați ei de Ilie, care păși eu îndrăzneală în mijlocul odăii.

Vasile și Gheorghe se uitau buimaci la Ilie, nu-l mai recunoșteau. Părea mai înalt decît îl știau ei, mai vînjos și parcă nu-și dădea de loc seama unde nimerise. Parcă avea pistol la el și venise să-i aresteze pe cei din odaie.

— Și voi ce căutați aici, Didel? A? Iancule! întrebă Ilie mai departe.

— O să-ți arătăm noi acum ce căutăm! mormăi Iancu amenințător, ridicîndu-se alene în capul oaselor. Ilie nu-l luă în seamă, se răsuci în mijlocul odăii, se scărpină vesel sub pălărie.

— Așa, dom'le Trafulică, te-ai dat și tu cu chiaburii! Bine, lasă că o să vezi tu pe dracu, spuse el liniștit. Boțoghină, porunci el eu măreție, fuga la sfat și spune-i tovarășului Anghel să vie încoace.

Flăcăul tresări, parcă zgîlțit din somn. Nu era greu de văzut că teama îl paralizase.

— Tovarășul Anghel? întrebă el, mai tare decît ar fi trebuit. Bine!

Și, foarte bățos, apucă clanța și deschise ușa atît de smucit, că se lovi cu bărbia de ea. În aceeași clipă, unul din feciorii lui Trafulică sări de pe pat și îi tăie drumul.

— Stai aici. Cînd ți-oi da eu un tovarăș Anghel, n-ai să-l

poți duce.

— Boțoghină, strigă Ilie tăios.

Boțoghină înțelese. Îl apucă pe feciorul lui Trafulică de piept și îl dădu la o parte:

— Dă-te, bă, la o parte, ce, crezi că dacă sînt în casa ta mi-e frică de tine?

— Închide ușa, Trafulică, porunci Iancu stăpîn pe sine, apoi se adresă feciorului lui Trafulică: stai la locul tău, Marine. Stai colea pe pat.

— Măi, Vasile! Gheorghe! Ia hai afară de-aici că am să vorbesc ceva cu voi, spuse Ilie stînd cu spatele la Iancu.

Stătea cu spatele foarte aproape și nu se sinchisea de loc sau cel puțin așa părea. Le făcuse semn din cap celor doi frați, prietenos dar și poruncitor:

— Haide, mă!

Alde Vasile și Gheorghe răspunseră din priviri că au să meargă, dar nu se mișcară de pe pat, parcă ar fi fost legați cu frînghii.

— Veniți acolo și faceți gălăgie că așa și pe dincolo, dom'le Trafulică și Didel, spuse Ilie parcă ar fi continuat vorba începută. Faceți gălăgie că l-ați vrea pe Bădîrcea președinte și, cînd colo, voi lucrați la ordinul ăstuia! și-l arătă pe Iancu. Fie ea a dracului de omenie, care crede lumea că o aveți!

— Ce la ordinul ăstuia!? Nu mai clănțâni acilea de pomană! bolborosi Didel dușmănos. ăsta veni și el ca omul, n-are voie să vie!?

— Mai bine ți-ai vedea de treabă, ar fi mai bine de tine, murmură și Trafulică. Faceți gospodărie să vă pună statul la jug, să trageți pînă n-oți mai putea!

— Ia lăsați-l în pace! șopti Iancu amenințător. Ilie Barbu, m-ai auzit tu pe mine că am zis eu ceva de gospodăria voastră? Am zis ceva de tine? Atunci de ce ai sărit...

Se ridică de pe pat și îi ieși lui Ilie în față. În aceeași clipă Ilie îi întoarse spatele și le făcu semn din cap celor doi frați să se ridice și să meargă cu el. Mișcarea capului însă îi înțepeni. Iancu se aruncase asupra lui, îi înconjurase gîtul cu

amîndouă palmele și îl strîngea cu chipul schimonosit de ură năprasnică. Se pare că Ilie nu fusese luat pe neașteptate. Cam în aceeași clipă smuci din grumaz și Iancu se clătină. Ilie apucă de ghearele încleștate de gîtul său și le desfăcu liniștit, parcă și-ar fi descheiat gulerul care îl supăra.

— Ia mîna de pe mine, șopti gîfîind. Dacă...

Nu mai avu însă timp să-și termine vorba.

Iancu se trăsese un pas înapoi și scoase ceva din buzunar, ceva mic care nu se vedea, dar care se putea ghici.

Boțoghină ghici cel dintîi și se repezi să-i sară în spate lui Iancu. În aceeași clipă feciorul lui Trafulică se năpusti asupra lui și îl opri, îl înțepeni de ușă.

— Nea Vasile, sări! strigă Boțoghină înspăimîntat.

Frații Ciobanu țîșniră în picioare. Strigătul flăcăului îi făcu să înțeleagă într-o clipă primejdia. Iancu tocmai se repezise. Ținea mîna ridicată să taie cu ea de sus în jos. Frații Ciobanu îl izbiră cu piepturile și Iancu, din viteză, nimeri cu trupul în perete, izbutind să-l atingă pe Ilie. Îi creștase umărul și îi sfîșiasc cămașa la spate.

— Trafulică, pune mîna pe ei, răcnî Iancu înăbușit.

Prea tîrziu. Nu se așteptaseră nici unul ca Vasile și Gheorghe să-i sară lui Ilie în ajutor. Ce să facă acum? Era lucru știut în sat că bătaia cu frații Ciobanu nu duce la nimic bun. Tocmai de aceea îi atrăseseră de partea lor, crezuseră că au să iasă cu ei la drum și au să-i pîndească pe Anghel și Pascu.

— Nu ți-ar fi rușine, Trafulică, bolborosi Gheorghe Ciobanu, aruncînd la pămînt cu mînie cuțitul de buzunar pe care i-l smulsese lui Iancu.

— Vezi, bă, că-ți curge sînge, Ilie, murmură Vasile cercetînd cu atenție spinarea lui Ilie.

În acest timp, nu se știe cum, Bădîrcea se făcuse nevăzut. Posomorît, Vasile Ciobanu se căznea să lege cămașa sfîșiată a lui Ilie. Petecul cusut de Gherghina de dimineață fusese mai tare, ruptura trecuse pe lîngă el. Acum nu mai avea culoarea bluzei, se făcuse roșu de sînge.

— Zi, așa, chiaburilor, ați crezut că o să puneți voi mîna pe gospodărie, spuse Ilie Barbu răsucindu-se amenințător spre Iancu și Trafulică. Săriți cu cuțitele! Așteptați nițel, că n-o să mai săriți voi cu cuțitele.

Ilie porni spre ușă cu pași grei.

— Da, vedem, și noi, Ilie Barbu, că nu ți-e milă de viață, murmură Trafulică în urma lui. Ai apucat-o p-aci: află că p-aci au să-ți rămînă zilele! Nu mori tu în pat, să nu duci tu grija-aia!

— Vasile! Gheorghe! Haideți, strigă Ilie de-afară.

Frații Ciobanu se opriseră în prag și se uitau la Trafulică. Nu spuneau nimic, se uitau și tăceau. „Așa ne-a fost vorba? întrebau ei posomorîți. Așa ne-a fost vorba, să-l aduci pe-ăsta aici să scoată cuțitul! Păi așa ne-am înțeles noi? De ce l-ați adus aici pe Iancu? Ce-ați vrut să faceți?”

— Vasile, Gheorghe! strigă Ilie de-afară.

— Mai stăm noi de vorbă, Trafulică, spuse Vasile Ciobanu cu glas scăzut. N-o să fie bine de tine!... Hai, Gheorghe, hai să plecăm d-aici.

N-aveau pe unde să plece, Trafulică avusese grijă să închidă poarta de la drum. Iancu Enache se repezi în urma lor cu o măciucă în mînă:

— Ai lui Ciobanu, dacă nu-l lăsați pe Ilie o să aveți de-a face cu mine, strigă el. Dați-vă la o parte!

Feciorul lui Trafulică dăduse drumul la cîini și pîndea poarta cu un ciomag. Acum nu mai erau în casă, aveau loc să se bată cu măciucile și Ilie Barbu și ai lui Ciobanu erau cu mîinile goale. Singur Boțoghină avea ciomagul său cu piuliță la cap.

— Dă-ncoace, Boțoghină! strigă Vasile cu un glas încordat și-i smulse acestuia ciomagul.

Se repezi cu îndrăzneală la Iancu Enache și timp de cîteva clipe se auziră loviturile seci, năprasnice, ale măciucilor.

— Gheorghe, ai grijă de Ilie, strigă Vasile înăbușit.

Zadarnic încuiase Trafulică poarta. Încă de la început

Gheorghe Ciobanu și Boțoghină o scoaseră din balamale, ieșiseră pe podișcă și acum se întorceau eu pari smulși din stănoagele podiștei. Din fundul grădinii lui Trafulică năvăliră încă trei inși cu măciuci. Vasile se retrase din curte apărându-și mereu capul. Ciomagul lui Boțoghină se rupsese. Cîinii urlau înnebuniți, se auziră țipete ascuțite de femei. Vecinul lui Trafulică ieși și începu să urle:

— Bă! Bă! Nu da, bă! Bă, n-auzi! Bă!

Frații Ciobanu și Ilie se ascunseră în curtea lui; iar Boțoghină o luă la goană spre sfat. Cu tunicile în cap, chiaburii dădeau buzna în curtea vecinului lui Trafulică urmărindu-i cu îndîrjire pe frații Ciobanu și Ilie Barbu.

XXXVIII

Anghel, Pascu și Mitrică stăteau în biroul secretariatului și răsfoiau registrele și tabelele de colectare. Curierul Stan se odihnea întins pe o bancă pe care stătuseră câteva ceasuri mai înainte cei doi frați Enache. Îl toropea somnul. Alergase astăzi ca niciodată... se mira cum de nu plesnise splina în el. „Domnule! uite cum devine: un cal n-ar fi alergat atîta!!!“

— Stane!

Stan sări în picioare, speriat.

— În definitiv de ce nu te duci tu acasă să te culci! spuse Pascu.

— Îmi speriași somnul, mormăi Stan bosumflat. Nu știi că eu dorm aici?

Se întinse la loc pe bancă și cu toată sperietura simți că somnul îi dă din nou tîrcoale. Cînd să adoarmă de tot, auzi foarte limpede un glas care venea parcă din depărtare:

— Care va să zică Iancu Enache are de dat cinci mii de kilograme de grîu. Scrie-acolo: cinci mii.

Tăcere, apoi același glas:

— Vezi la Bădîrcea!

Din nou tăcere, apoi:

— Bădîrcea, șase pogoane de grîu. A dat tot!

„Bădîrcea, șase pogoane de grîu.“ În creierul jumătate adormit al lui Stan, cuvintele acestea n-avură nici un înțeles, dar rămaseră totuși pe undeva prin preajmă și nu-l lăsară pe Stan să adoarmă. Încercă să le alunge, dar încercarea îi sperie iar somnul. Deschise ochii și mormăi supărat.

— Șase pogoane, pe dracu!

— Stan vorbește în somn, zise Mitrică vesel.

— Care șase pogoane? întrebă Stan ridicîndu-se în capul oaselor. Dar patru pogoane de la Stejar și trei de la Grama? Nu le muncește al Mizdri? Alea de la Stejar le muncește cu Ion al Titichii, văru-său; n-a treierat cu el?

Se făcu tăcere. Anghel se uita nemișcat la Stan, parcă l-

ar fi văzut întâia oară.

— Stane, ia vin încoace, îi spuse apoi cu gravitate. Stai colea și spune. Pascule, șterge-l pe Bădîrcea de la mijlocași și trece-l dincoace la chiaburi. Apoi se răsti la Stan: tu de ce nu vorbești, mă, dacă știi? Ai? Ia nu-ți mai rînji fasolea! Nu vezi ce facem noi aici?

Fericit că ceea ce știa el îi trebuia tovarășului Anghel, Stan se așează alături, gata să-și aducă aminte tot ce știa el despre Bădîrcea și alții. Cînd nu știa, spunea: „Eu nu știu, dar știe alde cutare, o să-l întreb mîine pe el“.

După un timp, Anghel se uită la ceas:

— E ora douăzeci și trei și jumătate. Și hotărî: ne ajunge atît. Hai să mergem prin sat.

Aprinseră țigări și ieșiră agale în fața sfatului.

— Hai spre Enache, trebuie să ne întîlnim cu băieții-ăia, spuse Anghel.

Porniră, dar abia se îndepărtară cîțiva pași că se auzi din depărtare claxonul unei mașini.

— Trebuie să fie tovarășul Țurlea, hai îndărăt, spuse Anghel.

Mașina opri și din ea coborî Țurlea, Sergiu și Istrate. Intrară cu toții înăuntru.

— Tovarășe Anghel, să vie aici Prunoiu, Ghiocoeaia, colectorul și casierul, spuse Țurlea. Trimite pe cineva după ei.

— Pascule, adu-l pe Prunoiu aici. Stane!

— Ei, care e situația, tovarășe Anghel? întrebă Țurlea mai departe.

Anghel arată că a făcut întocmai cum i-a spus tovarășul secretar Țurlea la telefon. Îi arată tabelul de cote. Îi mai spuse că în seara aceasta nu se mai poate ține ședință, oamenii s-au desfășurat în sat și nu știe dacă au să se mai întoarcă la sfat.

— Ar fi fost bine să limpezim lucrurile chiar în seara asta, ca mîine înscrierile în gospodărie să meargă mai bine ea astăzi. Așa ar fi trebuit, spuse Țurlea nemulțumit.

Anghel se uită la Mitrică, Mitrică se uită și el la Anghel.

„Săracu Mitrică! gîndi Anghel; dacă îl mai ținem aici cade de-a-npicioarele.“

— Tovarășe Țurlea, toți pe care i-am trimis pe la oameni... situația clară: Prunoiu și Ghiocoeaia, oamenii lui Enache. Toată lumea știe!

— Președintele și Ghiocoeaia trebuie să răspundă în fața organizației, amîndoi sînt membri de partid, spuse Sergiu.

Anghel se uită cu mirare la tovarășul Sergiu, se uită deschis în ochii lui. Întîlni o privire care îl miră și mai mult. Tovarășul Sergiu arăta schimbat, nu mai avea nimic din veselia aceea nepăsătoare de altădată.

— Sigur că trebuie să dea socoteală, răspunse Anghel. Mîine dimineață.

— Uite-l că vine, spuse Mitrică.

Prunoiu intră înăuntru, se așează pe bancă, se descheie la cămașă și răsufală scurt. Avea privirea tulbure și nu se uita la nimeni, cu toate că îi vedea pe toți.

— Tovarășe președinte, uite ce scrie aici, spuse Țurlea liniștit. Ghiocoeaia: impozite neplătite de doi ani și cote opt mii de kilograme de grîu, trei de porumb, douăzeci kilograme de lînă nepredate. Bădîrcea, Iancu Enache, Petre Miuleț, Sandu Enache: cote nepredate și impozite neplătite. Tovarășul președinte n-a predat nici el trei sute de kilograme grîu, floarea soarelui, lînă...

Se făcu tăcere. Sergiu se ridică și se opri în fața lui Prunoiu.

— Cum se face că ai îndeplinit planul de colectări, tovarășe președinte?

— Jupuia oamenii, așa îndeplinea, spuse Anghel cu ură nestăpînită.

Sergiu continuă:

— Înseamnă că ai înșelat partidul. Te-ai purtat ca un oportunist, n-ai vrut să-i superi prea tare pe chiaburi. Ești un bandit.

Prunoiu tresări, violent, și deodată țîșni în picioare. Îl dădu pe Sergiu la o parte și se opri în fața lui Anghel. Îi șopti

gîfîind cu ură sălbatică:

— Anghele... Anghele! Ascultă, aici, la mine: dacă nu mori tu de mîna mea... fiu al dracului cu sufletul meu dacă nu te împuşc!

Se repezi spre masă, smulse lista din mîinile lui Țurlea și se întoarse cu ea în fața lui Anghel.

— O vezi? O să întrebăm oamenii și dacă nu este așa cum ai scris tu aici, eu te împuşc pe tine! Să mă scoți tu pe mine de bandit? Te împuşc.

Începu să strige fără măsură. Amenința cu pumnul în aer și din cînd în cînd se izbea cu el în piept.

— De rîpă se ducea comuna asta dacă nu eram eu și acum sînt scos de bandit? Eu?! Prunoiu?!! Să vie aici tovarășul Ion Niculae și să-mi spună; nu mă mișc d-aici și nu primesc critica pînă nu-l aud pe tovarășul Ion Niculae. Am muncit și am format gospodăria colectivă, tovarășul Ion Niculae știe! Să vie aici! Pînă atunci eu nu primesc critica.

— Ce gospodărie ai format tu? strigă Anghel mînios.

— Eu am format gospodăria colectivă, eu, strigă Prunoiu arătîndu-se pe sine cu degetul întors. Eu l-am adus pe Trafulică, pe Didel, cu neamurile lor, peste treizeci de mijlocași. Fără ei nu se făcea gospodărie!... Să vie aici tovarășul Ion Niculae să spună!

— Ce vrei să spună tovarășul Ion Niculae? îl întrebă Țurlea.

Prunoiu izbi cu pumnul în masă:

— Aici, la masa asta, tovarășul Ion Niculae a spus, era de față toată lumea: și Anghel, și Mitrică, și Niculae Burcea. Așa a spus: „De fapt mijlocașii aduși de Prunoiu și Ghiocoeaia au hotărît“. Anghele! I-am adus eu pe-alde Trafulică și Didel?

— Trafulica e chiabur, nu mijlocaș, spuse Mitrică semeț. Uită-te în registre la situația lui.

Prunoiu vru să strige mai departe, dar în aceeași clipă năvăli înăuntrul Boțoghină.

— Tovarășe Anghel! spuse el gîfîind. Hai repede, că vor să-l taie pe tovarășul Ilie Barbu.

— Cine? întrebă Anghel cu încordare, dar Boțoghină nu auzi.

— Au sărit cu cuțitele la noi, hai repede acolo.

— Cine, mă, spune cine, surdule!

— Alde Iancu Enache.

— Unde, în ce loc?

— În casă la Trafulică. Noi am ieșit de-aolo, dar mi-e frică să nu se fi luat după ei, că era și alde nea Vasile și Gheorghe Ciobanu. Au sărit ei, oleo! dacă nu erau ei îl tăia de tot pe tovarășul Ilie.

— Haidem cu mașina, spuse Țurlea țîșnind afară.

Se auzi motorul duduind și după câteva clipe nu se mai auzi nimic.

În biroul secretariatului rămase Prunoiu, singur. El ieși afară năucit, apoi se întoarse înapoi. Nu înțelegea nimic. Iancu Enache în casă la Trafulică?! Se așeză pe un scaun cu un aer buimac, și rămase astfel vreme îndelungată. Iancu Enache în casă la Trafulică... au sărit cu cuțitele... Deodată Prunoiu pricepu și se înspăimîntă. Pricepu că el nu e și n-a fost ceea ce credea, adică cel mai tare om din comună. Oameni mai puternici decât el, Anghel și Enache, s-au înfruntat cu înverșunare și că în seara aceasta Iancu Enache este scos afară din umbră și zdrobit. O dată cu Iancu Enache este zdrobit și Ghioceaia și Trafulică și, împreună cu ei, președintele sfatului, care i-a susținut, care i-a ocolit cu cotele, care le-a făcut atmosferă să-i împingă în conducerea gospodăriei. Au să-l dea afară din partid. Da, nu mai e nimic de făcut. S-a terminat și cu povestea cu tovarășul Ion Niculae. Da, au să-l dea afară din partid. Dar asta n-ar fi cel mai rău lucru. Să nu se întâmple cumva să se afle de afacerile lui eu Ghioceaia și Bădîrcea. Să nu-l scoată pînă la urmă de reacționar. E rău! Dacă îl scot de reacționar au să-l scoată și de chiabur. Prunoiu ieși din clădirea sfatului neliniștit, înspăimîntat de ceea ce avea să i se întâmple. Și nu era numai atît. Uitase că își făcuse în sat dușmani numeroși. Toți acei pe care îi nedreptățise cu cotele, da, aceia! erau mulți,

nici măcar nu-i știa, nu-i trecuse prin cap că într-o bună zi are să cadă! Cum o să-i treacă? Trebuia întâi să cadă tovarășul Ion Niculae: ori cum se poate să-ți închipui că un secretar de raion poate cădea? Da, uite că a căzut! și a căzut așa de repede încât el, Prunoiu, n-a mai avut timp nici măcar să încerce să îndrepte ceva. Rău de tot; o să trebuiască să dea socoteală așa cum a fost prins, cu păcatele întregi.

Prunoiu ajunsese acasă, intră înăuntru și se trînti îmbrăcat peste așternut. Muierii care îl întrebă îngrijorată ce s-a întîmplat îi răspunse urît, o înjură și o plesni mânios cu dosul palmei.

XXXIX

Ilie Barbu și frații Ciobanu își pierduseră urma prin grădinile oamenilor și ajunseră în cele din urmă acasă. Frații Ciobanu sculaseră vecinii și chiaburii nu îndrăzniseră să intre în curtea lor. Muierea lui Vasile încălzi apă și Ilie își spălă umărul lovit de cuțit. Abia acum își dădeau seama cu toții că în prietenia lor, pînă azi, lipsise tot timpul ceva: nu-și cunoscuseră bine dușmanii.

Nu mult timp după aceea, auziră bătăi în poartă și zgomotul unei mașini. Ieșiră afară. Erau tovarășul Țurlea, Anghel, Mitrică, Pascu, șeful postului de miliție și alți tovarăși de la raion.

Ilie le povesti cum s-au întîmplat lucrurile; pe cine a găsit acolo, cum a sărit Iancu să dea cu cuțitul, cum s-au adunat ca o haită să-i omoare cu măciucile.

— După cum văd eu, Ilie, tu ai avut sarcina cea mai grea, spuse Țurlea. Ai ajutat gospodăria în cele mai grele situații. Ia hai acumă cu noi, să punem mîna pe domnii Trafulică și Enache.

S-au dus cu toți spre Trafulică.

La Trafulică n-au mai găsit pe nimeni din cei dinainte. L-au luat pe Trafulică fără nici o vorbă, apoi s-au dus la Iancu acasă și l-au luat și pe el.

Iancu Enache se culcase, chipurile: se dezbrăcase. A trebuit să se îmbrace la loc. Se făcea că nu știe pentru ce este căutat.

După aceea s-au oprit la sfat. Anghel îi spuse lui Ilie să se ducă să se culce.

— Lucrurile sînt cît se poate de limpezi, Ilie, adăugase Anghel.

Intraseră în biroul secretariatului și stăteau toți pe scaune, obosiți de această zi grea. Ilie clătina din cap.

— Eu nu zic că sînt așa de limpezi! reflectă el după cîteva clipe de tăcere.

Și nu se grăbi să spună de ce crede el așa, lucru care, în ciuda oboselii, îi îndemnă pe ceilalți să se facă atenți.

— O să le limpezim noi și mai bine, Ilie, murmură Anghel obosit.

„Lasă, acum e târziu, du-te acasă!“ însemna de fapt răspunsul lui Anghel.

Ilie clătină iarăși din cap și exclamă:

— De!...

Adică, în sfârșit!... El, Ilie, ar avea anumite nedumeriri, dar dacă nu e momentul... În fine, nu vrea cu tot dinadinsul...

— ...Hai să mergem! spuse el și porni hotărât spre ușă.

Țurlea îl urmărise cu atenție și interes și, când îl văzu că pleacă, îl opri:

— Ce este, Ilie, te miri că s-au întâmplat lucrurile așa?

— Da, nu pot să înțeleg un lucru: ce-au crezut ei?

— Adică?

— Adică alde Voicu, Trafulică, Enache... Ce și-au închipuit ei, că pot să ne oprească?!

— Da, Ilie, așa și-au închipuit! Crezi că ei se gîndesc? Ei zic că viața cea mai bună era aia când aveau ei puterea și-și închipuie că dacă sar cu cuțitele tot satul o să se ridice cu ei.

Vasile Ciobanu, care stătea alături de Ilie, făcu o mișcare să deschidă ușa și atinse umărul rănit al lui Ilie. Ilie se încrîncenă de durere.

— Treci pe la dispensar, Ilie. Scoală-l pe tovarășul doctor să te panseze, că n-am chef să ți se întâmple ceva cu tăietura aia, glumi Anghel.

— Da, începe să mă doară rău, răspunse Ilie și chipul său începu să se înțepenească încetul cu încetul.

— În gospodărie o să trebuiască să lucrezi altfel, Ilie, spuse Țurlea, uitîndu-se cu atenție la chipul îndîrjit al viitorului socotitor. Nici tu să nu-ți închipui că toată lumea e ca tine!

Ilie tresări auzind aceste cuvinte ciudate. „Ce voia să spună?“

După ce Ilie și frații Ciobanu plecară, Țurlea îl întrebă pe

Anghel:

— O fi înțeles Ilie ce i-am spus eu?

— Acuma n-a înțeles, dar o să-și aducă el aminte mai târziu! Dar, tovarășe Țurlea, continuă Anghel puțin stingherit, vorba lui Ilie, nici eu nu prea înțeleg un lucru... Pe noi, raionul de partid ne-a ajutat tot timpul, altfel n-am fi izbutit, dar tovarășul secretar Ion Niculae n-a înțeles greutățile noastre. Nu vorbesc de tovarășii de la raion care au dus muncă aici, eu vă întreb de situația cu Prunoiu, pe care tovarășul secretar Ion Niculae l-a sprijinit personal.

— Tovarășe Anghel, răspunse Țurlea numaidecât, semn că se așteptase ca Anghel să-i vorbească în acest fel, unii oameni au obiceiul să pună altora întrebări fără să-și dea seama că pot să răspundă și singuri la ele. Ați avut greutăți din partea tovarășului secretar Ion Niculae, am înțeles, dar te întreb: le mai ai?

— Nu...

— Atunci fă-ți datoria în gospodărie, tovarășe, și caută să ți-o faci mai bine ca pînă acum.

Țurlea tăcu și timp de cîteva clipe privirea sa rămase nemișcată. Era o privire atentă, liniștită și stăruitoare, care încerca parcă să oprească în aer cuvintele odată rostite și să le dea un înțeles mai adînc.

— Trebuie să înțelegi, tovarășe Anghel, că chiaburii își găsesc apărători nu numai în sfatul popular local sau în organizația de bază. Îi găsești unde nu te aștepti și mai ales în momentele hotărîtoare, cum s-a întîmplat aici la voi. E de mirare? Cînd oameni ca Ilie Barbu înțeleg că pot să-și facă o astfel de viață, ce-ai vrea să se întîmple?!

— Înțeleg ce vreți să spuneți, răspunse Anghel.

XL

Anghel înțelesese, dar în privința lui Ilie Barbu se înșelase. Ilie își aduse aminte de ceea ce îi spusese Țurlea chiar pe drum, îndată ce ieși.

Mergea spre casă și rana îl făcea încă să fie uimit de pornirea sălbatică a lui Iancu Enache. Dacă n-ar fi sărit frații Ciobanu, era limpede că chiaburul l-ar fi omorât. Ilie se cutremură. Înțelegea, da! avea dreptate tovarășul Țurlea! Oamenii ăștia nu erau călăuziți de judecată, ci de ură. I se păruse că știe ceva în privința asta, dar totdeauna își spusese că trebuie să fie undeva un locșor în mintea lui Iancu Enache care să-l facă să se gîndească că e mai bine de el să-și vadă de treaba lui decît să se ridice și să tulbure viața oamenilor. Ilie se mira cum putuse, după ce suferise atîția ani din partea lui Enache, să rămînă atît de nevinovat.

— Nu-i nimic! gîndi el cu glas tare. Bine c-o aflarăm și pe-asta!

— Ce anume, Ilie? întrebă Vasile Ciobanu.

— Povestea asta!

— Da, zici că sînt oameni și cînd colo!... confirmă Gheorghe Ciobanu.

— Lasă c-o să lucrăm noi altfel d-aici înainte! spuse Ilie într-un tîrziu. Trebuie să vezi întîi cum e omul și abia pe urmă să te gîndești ce e de făcut!

Acasă, Ilie o găsi pe Gherghina picotind. De fapt, ea dormea de-a binelea: nu se trezi decît cînd bărbatul ei o mișcă ușurel de umăr.

— Aoleu! murmură ea cu glas stins. Sînt frîntă de osteneală!

Dar așa frîntă cum zicea că era, se ridică numaidecît, căută printre străchini și începu să piseze niște usturoi, să facă mujdei pentru friptură.

— Ce face băiatul ăla, doarme? întrebă Ilie după o vreme.

Se pare că Gherghina era totuși pe jumătate adormită,

fiindcă abia într-un târziu se pomeni că parcă el ar fi spus ceva:

— Ce ziseși tu?! întrebă ea cu mirare.

— Ziceam de băiatu-ăla! Ce face, doarme?

— Doarme, ce să facă!

Cînd se trezi de tot, Gherghina se așeză jos pe un căpătii lîngă prag și așteptă mai întîi ca omul ei să mănînce, să-l întrebe apoi ce s-a mai întîmplat.

Ilie, însă, se simțea bine și, după felul cum mîncă, se putea înțelege că i-ar plăcea să spună și mîncînd, dar numai dacă ea l-ar întreba. Gherghina înțelese:

— Mereu s-au dat cîinii ăștia! Aoleu! Ham-ham! Ham-ham! ziceam că nu mai sfîrșesc...

Parcă n-ar fi știut de ce se dădeau cîinii! Știa, dar voia amănunte.

— Așa sînt cîinii! reflectă Ilie. Își ascunse zîmbetul cu un picior rumenit de găină, și reflectînd mai departe: ce treabă are cîinele? Să se dea! Iancu Enache ce treabă are cînd noi facem gospodărie?!

„Aha! Stăi că spune.“ Gherghina se dădu mai aproape. Ilie, însă, nu se grăbea, cu toate că terminase cu masa. Se uita puțin mirat în strachina cu bucăți. Ridică din sprîncene:

— Fă Gherghină, șopti el tainic, fără să-și ia ochii din strachină. Fă, eu nu știu ce e eu mine: după ce înghit așa de vreo șaptezeci-optzeci de ori, o dată mă pomenesc că mi se taie foamea! Ce-o fi cu mine?!

Se uită foarte nedumerit la nevasta lui, fără să zîmbească, cu sprîncenele ridicate a mirare.

— Păi ce să fie, înseamnă că te-ai săturat, îl dumiri Gherghina, bucuroasă că omul ei glumea cu atîta plăcere. Gîndi că lucrurile au ieșit bine.

— Hm!! Dacă așa zici tu... Atunci să-ți fie de bine, să crești mare! spuse Ilie uitîndu-se lung, drept în ochii ei.

Gherghina nu se feri, rămase sub privirea aceea care părea grea de atîta limpezime și pe care o cunoștea de cînd era fată: îi plăcuse atunci cel mai mult, iar astăzi îi plăcea mai

mult ca oricînd. Își plecă totuși pleoapele. După cîteva clipe le ridică iarăși și îl învălui și ea cu privirea ei. Dar deodată se îngrijoră:

— Ilie, ce-ai la umăr?

— M-am zgîriat...

Îi spuse cu nepăsare că alde Vasile și Gheorghe, știe ea, gardurile lor sînt de nuiele și... noaptea... cutare... se întîmplă... Vasile și Gheorghe Ciobanu?! Ce-a căutat la ei? Ei, ce-a căutat? Sarcină de partid. Alde Vasile și Gheorghe au vrut să iasă din gospodărie!...

Începu să-i povestească. Îi spuse tot ce știa, dar nu avu grijă să facă legătura între o întîmplare și alta și Gherghina obosi, nu-l lăsă să sfîrșească.

— Hai că ești ostenit, toată ziua ai umblat de colo pînă colo! Mîine o să te duci iar, așa că trebuie să te odihnești.

— Dacă zici tu că sînt ostenit...

Fie, zice și el ca ea, dar el nu se simțea de loc ostenit.

— Eu vreau să mă culc afară, spuse Ilie în cele din urmă.

— Dacă zici tu că vrei să te culci afară...

Fie și-așa, dar s-a cam lăsat frig! „Frig? îi trecu Gherghinei prin cap. Da de unde frig!“ exclamă ea în gînd cu șiretenie. Oboseala îi pieri ca prin minune și chipul îi înflori de bucurie.

Ilie o văzu și îi păru bine că Gherghina lui seamănă acum grozav nu cu Gherghina de azi dimineață, care nu ziceai că are treizeci de ani, ci cu Gherghina lui Ciucă, cum era ea atunci fată mare, cînd se ducea la poarta ei și-i fluiera...

Ieșiră pe prispă.

...Tîrziu, Gherghina adormi. Ilie îi simți multă vreme în spinare răsuflarea caldă. „Ostenită, săraca de ea; nu vezi cum răsuflă de încet? Parcă ar fi murit! Ce, e glumă? Dacă ai măsura pașii cîți îi face ea într-o zi, ai ajunge la București. Dar ce mai ține ea la el! Nu vezi cum doarme lipită de spinarea lui?... Și n-are și ea săraca o bluză pe ea!...“ Lasă, Gherghino, uite, nici Catrina lui Tăbîrgel n-are, nici a lui Ilie Moacă, nici Florica lui Țugurlan... De unde să ai?! Lasă că o

să facem! Principalul e că am pornit. Acuma, principalul e să facem bucate bune. Trebuie să meargă! O să fie tot Anghel secretar, așa că... O să facem treabă, Gherghino! Ei, aicea să te văd eu cum muncești... Săraca, parcă n-o știu eu cum muncește!

Ilie închise ochii și, treaz fiind, sub pleoape îi țîșni lumina zilei, pe o întindere nesfîrșită de pămînt. Gospodăria treiera prima ei recoltă și Ilie știa pe din afară cîte zile-muncă are fiecare. Da, se cîntăresc sacii așa cum văzuse el că se făcea la gospodăria Dor Mărunt. Brigman, magazinierul, stă cu plaivazul la ureche și face prinsoare cu Niculae Burcea că au să iasă peste 2 500 kilograme la hectar.

Uite și copiii: se țin de drăcii, se urcă pe cîntar și se laudă ca proștii că atîrnă atîtea chile.

„Vasilică, zicea Niculae, cu glasul său blînd. Du-te, taică, încolo d-aici.“

„Am patruzeci de chile, nea Niculae.“

„Bine că ai patruzeci de chile. Tot atîtea are și purcelul meu.“

Zarvă de să pui mîna pe un retevei și să le dai la spate. Uite-i pe unii că vin cu vitele la apă. Sînt însetate vitele, dar și băieților li-e sete. O fată se uită la ei și îi dojenește:

„Măi, lasă întîi vita să bea, că ea nu e om să poată răbda.“

Ilie se uită la ea uimit. Frumoasă fată și deșteaptă. Dar a cui o fi?

Deschise ochii și zîmbi înăuntrul său că își punea asemenea întrebare. Văzuse toate acestea anul trecut cînd Anghel organizase o vizită la Dor Mărunt.

„Da, e bine că o să facem grîu mult, dar trebuiesc bani, se pomeni Ilie gîndindu-se. Cu ce cumperi să faci ateliere și grajduri? Aveau noroc ăia din Dor Mărunt. Era o vale la ei de vreo zece hectare, cu un iaz. Făcuseră grădinărie, cîștigau parale!“

Ilie se ridică în capul oaselor, prins de un gînd. Satul are lîngă pădure un loc numit Valea Morii. Pe lîngă vale

șerpuiește pîrîul. S-ar putea face un gropan mare de strîns apă, îngrășat locul, construit la Niculae Dogaru o roată bulgărească și faci o grădinărie și cîștigi la parale de n-o să ai unde le ține...

Răcoarea nopții și mișcarea îl făcură pe Ilie să simtă iar durerea în umăr. Îl ținea, parcă îi prinsese spinarea.

„Ehei! Stai încet, Ilie, își spuse el, veselindu-se singur de nevinovăția gîndurilor sale. Cine știe ce uneltiri și ticăloșii s-or mai ivi! Da, dar oricum, socoteala cu Valea Morii nu văd de ce să nu rămînă bună!”

Ilie vru să se întindă și să pună capul pe căpătîi, dar Gherghina îi luase locul, Îi apucă ușurel capul în palme și îl dădu mai încolo. Cînd închise ochii să adoarmă, cocoșii începură deodată să cînte. Se revărsau zorile.

Responsabil de carte: T. Popa

Tehnoredactor: T. Argetoianu

*Dat la cules 17.09.59. Bun de tipar 23.10.59. Tiraj
12.100+ 3.060 ex. Hîrtie cărți școlare de 65 gr./m².*

*Format 540x840/16. Coli ed. 10,17. Coli de tipar
15,25. Ediția IV. Comanda 4846. A. nr. 01535.*

Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R—31.

Tiparul executat sub corn. nr. 91,242 la Combinatul

Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN”,

București — R.P.R.

In colecția
Bibliotecă Tânărului Truncilor
au apărut:

Mihail Goloban
PĂMÎNT DEȘTELENT, *ediția a II-a*
392 pag. 8,50 lei

Mihail Steinhilber
PARTUL ÎNGELEI
336 pag. 7,70 lei

Titus Popovici
SETRA, *ediția a II-a*
576 pag. 11,20 lei

Francisc Musteabă
NUVELE
448 pag. 9,10 lei

Lei 3,45